วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

JOURNAL OF EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT

Vol. 13 No. 2 Academic Year 2017 (Jan-Jun 2018)
ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 ปีการศึกษา 2560 (มกราคม-มิถุนายน 2561)

ISSN 1905-2693

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม
Journal of Education and Social Development

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 ปีการศึกษา 2560
(มกราคม - มิถุนายน 2561)

Vol. 13 No. 2 Academic Year 2017
(January - June 2018)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษาและการพัฒนาสังคม
2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยบูรพา
3. เพื่อส่งเสริมการเสนอผลงานทางวิชาการด้านการศึกษาและการพัฒนาสังคมของนักวิชาการทั่วไปในรูปแบบบทความทางวิชาการและบทความพิเศษ

บรรณาธิการ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล
มหาวิทยาลัยบูรพา

กองบรรณาธิการ
ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศาสตรี เสาวคนธ์
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ดร.นงเยาว์ ศรีพรมสุข
ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมาตย์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.พักตร์วิภา โพธิ์ศรี
มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.วรวุฒิ เพ็งพันธ์
มหาวิทยาลัยบูรพา

เลขานุการกองบรรณาธิการ
นางสาวศุภัครจิรา พรหมสุวิชา

เจ้าของ
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อเขียนหรือข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม
เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน และเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนทั้งสิ้น
เจ้าของและคณะบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยเสมอไป

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

ดร.อรนรินทร์ ขจรวงศ์วัฒนา
โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา

ดร.ปิ่นนเรศ กาศอุดม
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี แพร่

รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก
มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิดชัย ชาญสมุทร
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.ดำรัส อ่อนเฉวียง
มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์นลินี บำเรอราช
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมสิทธิ์ จิตรสถาพร
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ เดียวอิศเรศ
ตุลาการศาลปกครอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สฎายุ ธีระวณิชตระกูล
มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.เกษมสันต์ พานิชเจริญ
มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาศ แหนจอน
มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวัตถิ์ ไกรสกุล
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.อารมณ์ เพชรชื่น
โครงการพัฒนาศักยภาพครูเพื่อเป็น
ผู้นำการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน
วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ สสวท.

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศรี ทองนุช
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.เวชฤทธิ์ อังกนะภัทรขจร
มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง เจนจิต
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต ขาวเหลือง
มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.อรทัย เจริญสิทธิ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
กรุงเทพ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรุติ สกุลรัตน์
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอนก สูตรมงคล
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพินทร์ ฉายวิมล
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.ดลดาว ปูรณานนท์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญนภา กุลนภาดล
มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.วิราวรรณ มูลตรีภักดี
ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนนานาชาติ
มูลตรีภักดี

สำนักงาน

สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
โทร. 038-102067
แฟ็กซ์ 038-391043

กำหนดออก

ปีละ 2 ฉบับ
(เดือนมิถุนายน และธันวาคม)

การส่งต้นฉบับบทความ

ติดต่อส่งต้นฉบับได้ที่
กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและ
การพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข อ.เมือง
จ.ชลบุรี 20131

การสมัครเป็นสมาชิก

ยื่นใบสมัครสมาชิก พร้อมเงินสดหรือ
ธนาณัติสั่งจ่าย ปทฝ.มหาวิทยาลัยบูรพา
ในนาม ดร.เมธี ธรรมวัฒนา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

บทบรรณาธิการ

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมปีที่ 13 ฉบับที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2560 ภาคเรียนที่ 2 (มกราคม 2561-มิถุนายน 2561) ฉบับนี้ นำเสนอบทความวิชาการ และบทความวิจัยของนักวิชาการด้านการศึกษาและการพัฒนาสังคม ซึ่งประกอบด้วยบทความวิชาการจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง “การเล่นวินด์เซิร์ฟขั้นพื้นฐาน” และ เรื่อง “วิถีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับการศึกษาไทย 4.0” บทความวิจัยจำนวน 22 เรื่อง ส่วนหนึ่งเป็นบทความวิจัยที่มีเนื้อหาด้านกฎหมายที่ก่อให้เกิดประเด็นทางสังคม เช่น เรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมตัวผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” “ปัญหาหาทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ศึกษากรณีความผิดฐานลักลอบขนคนเข้าเมือง” เป็นต้น รวมทั้งนำเสนอบทความวิจัยด้านการศึกษาและการพัฒนาสังคมที่น่าสนใจและจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยด้านนี้อีกจำนวนมาก

กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมขอขอบคุณนักวิจัย นักวิชาการผู้เขียนบทความ และผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ต่อวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมด้วยดีเสมอมา รวมทั้งขอขอบคุณสมาชิกผู้อ่านทุกท่านที่ให้การสนับสนุนวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมตลอดระยะเวลา 13 ปีที่ผ่านมา แล้วพบกันใหม่ในฉบับหน้า

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิชาการ

การเล่นวินด์เซิร์ฟขั้นพื้นฐาน 1
(ดร.เกษมสันต์ พานิชเจริญ)

วิถีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับการศึกษาไทย 4.0 14
(อัญญาณี สุมน, ดร.อุทิศ บำรุงชีพ)

บทความวิจัย

การรับรู้ของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพของคนกรุงเทพมหานคร 30
(ดร.วาสนา บุตรโพธิ์, สิริวิภา หาสาสน์ศรี, วิมลมาลย์ สมคะเน, ดร.จันทร์จารี เกตุมาโร, ศิริวรรณ ชอบธรรมสกุล)

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด สำหรับนักศึกษาภาควิชาเวชระเบียน วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก 40
(อุทัย ทับทอง, อิศรา ศิรมณีรัตน์)

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 48
(วิภวานี ชาญวิรัตน์, ดร.รุ่งฟ้า กิติญาณุสันต์, ดร.มณเทียร ชมดอกไม้)

ปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมตัวผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 60
(สมชาย รัศมี, ดร.สอาด หอมมณี, ดร.คมสัน สุขมาก)

การเปิดรับข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก 68
(กล้าวารินทร์ แซ่จิว, ดร.พจน์ ใจชาญสุขกิจ)

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด สำหรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ 80
(ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์, ดร.ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์, ดร.จุฑามาศ แหนจอน)

ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ศึกษากรณีความผิดฐานลักลอบขนคนเข้าเมือง 94
(กุสุมา รัตนวิจิตร, ดร.สอาด หอมมณี, ดร.คมสัน สุขมาก)

มาตรการทางอาญาจำเป็น: กับการแก้ไขปัญหาการทุจริตในกิจการภาคเอกชน 102
(ดร.สุณี หงษ์วิเศษ, ดร.ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค)

การรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด 114
(พรจิรา วิภาดาพิสุทธิ์, ดร.ปริยา รินรัตนากร)

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม ตรวจสอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 126
(พนิดา โพธิ์จิตร, ดร.สอาด หอมมณี, ดร.คมสัน สุขมาก)

การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครด้วยกิจกรรมยางยืด 133
(ดร.เมธี ธรรมวัฒนา, ดร.แดน ทองอินทร์)

ปัญหาทางกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญาในศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 141
(ธนบาล ยุพาพินท์, ดร.สอาด หอมมณี, ดร.คมสัน สุขมาก)

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 151
(ดร.ศิรประภา พฤทธิกุล)

การพัฒนาแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 165
(ภรณ์อนันศักดิ์ ฤทธิ์ธนัตถ์โรจ, ธัชทฤต เทียมธรรม, พิกุล เอกวรางกูร)

ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 178
(ภัคภณ ธนินญาณธร, ดร.สอาด หอมมณี, ดร.คมสัน สุขมาก)

รูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 189
(พรศักดิ์ ทิพย์วงษ์ทอง, ดร.ประยูร อิ่มสวาสดิ์, ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู)

การประเมินโครงการ English for Integrated Studies (EIS) โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม 200
(วันวิสา ชนะวงศ์, สุนทรา โตบัว, วรัทยา ธรรมกิตติภพ)

A Study of Thai Research University Management Model Applied by Balanced Scorecard 213
(Nipat Dithipen, Dr.Kunawudh Konchalard, Dr.Rana Pongruengphant)

การเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นโดยใช้การฝึกอบรมเชิงจิตวิทยา 227
(ภัทราดา เอี่ยมบุญญฤทธิ์, ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง, ดร.สกล วรเจริญศรี)

รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา 238
(ดร.เสาวรส ยิ่งวรรณะ)

วิเคราะห์องค์ประกอบของปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน 250
(ดร.จินดา ศรีญาณลักษณ์)

วรรณกรรมวิจารณ์

เมื่อครูไทยเรียนรู้การสอนประชาธิปไตยในออสเตรเลีย 260
(ดร.วรวุฒิ เพ็งพันธ์)

การเล่นวินด์เซิร์ฟขั้นพื้นฐาน
Basic Skills of Winsurfing

ดร.เกษมสันต์ พานิชเจริญ*

บทคัดย่อ

บทความนี้ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอความรู้เกี่ยวกับการเล่นวินด์เซิร์ฟขั้นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติกีฬาวินด์เซิร์ฟในต่างประเทศและในประเทศ ทฤษฎีเบื้องต้นของวินด์เซิร์ฟ ทิศทางการแล่นวินด์เซิร์ฟ พื้นฐานการเล่นวินด์เซิร์ฟ อุปกรณ์ สถานที่เล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟ และความปลอดภัย เพื่อเป็นการเผยแพร่กีฬาวินด์เซิร์ฟให้เป็นที่รู้จักและส่งเสริมให้มีกิจกรรมการออกกำลังกาย

คำสำคัญ : วินด์เซิร์ฟ/ การเล่นวินด์เซิร์ฟขั้นพื้นฐาน

Abstract

The author of this article is intended to provide knowledge about the windsurfing's basic. Details about the history of sports, windsurf, foreign and domestic. Theories of windsurf, windsurf sailing directions, basic windsurf, equipment, sports facilities and safety, to publish windsurf, known and encourage physical activity.

Keywords : Windsurf/ Windsurf basic skills

บทนำ

"...การกีฬานั้น ย่อมเป็นที่ทราบกันอยู่โดยทั่วไปแล้วว่า เป็นปัจจัยในการบริหารร่างกายให้แข็งแรงและฝึกอบรมจิตใจให้ผ่องแผ้วร่าเริง รู้จักแพ้และชนะไม่เอารัดเอาเปรียบกัน มีการให้อภัยซึ่งกันและกัน สามัคคีกลมเกลียวกัน อย่างที่เรียกกันว่ามี น้ำใจเป็นนักกีฬา..."

ความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาท ในพิธีเปิดการแข่งขันกรีฑาประจำปี ณ กรีฑาสถานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2498 สะท้อนให้เห็นว่ากีฬามีส่วนสำคัญในการพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (วาสนา คุณาอภิสิทธิ์, 2552, หน้า 1-2) ดังคำกล่าวที่ว่า "กีฬาสร้างคน คนสร้างชาติ" สอดคล้องกับแผนพัฒนากีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2560-2564, หน้า 1) ได้มุ่งหวังให้การกีฬาเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตและส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีน้ำใจนักกีฬาและคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งแนวโน้มของกีฬาในระดับโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปในเชิงบวกมากขึ้น เกิดจากค่านิยม ทัศนคติ และความตระหนักถึงการมีสุขภาพที่ดีจากการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา จากผลการศึกษาประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาเพื่อมวลชน พบว่า ยังไม่สามารถขับเคลื่อนให้ประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากผลสำรวจในปี พ.ศ. 2558 พบว่าสัดส่วนของประชาชนชาวไทยที่ออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ มีเพียงร้อยละ 26.1 ของประชาชนทั้งประเทศเท่านั้น โดยสาเหตุเกิดจากท้องถิ่นขาดสถานที่ออกกำลังกาย ขาดโครงสร้างพื้นฐาน

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

และมีข้อเสนอแนะ คือ พัฒนาสถานที่ออกกำลังกาย ขยายเวลาให้บริการ ตั้งศูนย์ความรู้ด้านการกีฬา การกำหนดให้การพัฒนาการกีฬาเป็นหนึ่งในหน้าที่หลักของหน่วยงานต่างๆ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560, หน้า 16-17)

กีฬาวินด์เซิร์ฟ กีฬาทางน้ำประเภทหนึ่งซึ่งได้รับความนิยมไปทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นการเล่นเพื่อออกกำลังกายหรือเพื่อการแข่งขัน โดยเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2519 ซึ่งปัจจุบันกีฬาชนิดนี้เป็นที่นิยมเล่นกันแถบจังหวัดชายทะเล เช่น ชลบุรี ระยอง ประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น ซึ่งการเล่นเป็นการเคลื่อนไหวประกอบอุปกรณ์ อาศัยความสามารถในการทรงตัว ความแข็งแรง และการทำงานประสานสัมพันธ์ของร่างกาย รวมถึงความรู้เกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี ทักษะในการเล่นเข้ามาประกอบกัน จะเห็นว่ากีฬาวินด์เซิร์ฟต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านในการเล่น สอดคล้องกับเจริญ กระบวนรัตน์ (2559, หน้า 1) ที่กล่าวว่า ทักษะกีฬาในกีฬาแต่ละประเภทที่นักกีฬาแต่ละบุคคล สามารถจำแนกได้เป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านองค์ความรู้เดี่ยวกับการใช้ทักษะกีฬา (Cognitive Skills) 2) ด้านการรับรู้สภาวะเกี่ยวกับการปฏิบัติทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย และ 3) ด้านทักษะกลไกการเคลื่อนไหว

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่ากีฬาวินด์เซิร์ฟ เป็นกีฬาทางน้ำที่มีความน่าสนใจ ท้าทาย และช่วยในการพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) และผู้เขียนมีประสบการณ์ในการเล่นกีฬาชนิดนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ของกีฬาวินด์เซิร์ฟให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มวลชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาและการออกกำลังกาย

กีฬาวินด์เซิร์ฟในต่างประเทศ

วินด์เซิร์ฟ กีฬาทางน้ำที่ถูกพัฒนามาจากการเล่นเซิร์ฟและการเล่นเรือใบ ได้มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางหลายยุคหลายสมัยเกี่ยวกับจุดกำเนิดของกีฬาวินด์เซิร์ฟว่าใครเป็นผู้คิดค้น โดยเชื่อกันว่าในยุคแรกมีผู้ที่สามารถออกแบบเรือที่ใช้ใบในการควบคุมทิศทาง โดยไม่ต้องใช้หางเสือบังคับ (Rudder) ก็คือ ชาวอินเดียนแดงในแถบลุ่มแม่น้ำอเมซอน โดยชาวอินเดียนแดงอาศัยแพในการเดินทางขึ้นลงตามแม่น้ำ โดยแพของชาวอินเดียนแดงสามารถปรับตำแหน่งของเสา (Mast) ย้ายไปปักในหลุมใดหลุมหนึ่งบนพื้นของแพได้ ซึ่งมีลักษณะเหมือนอุปกรณ์วินเซิร์ฟในปัจจุบัน ซึ่งในปี ค.ศ. 1945 Mr.Jack Olson ชาวนิวยอร์ก ได้ประดิษฐ์อุปกรณ์กระดานโต้คลื่นติดใบ (Sailing Surfboard) ปี ค.ศ. 1964 Mr.Newman Darby ได้ประดิษฐ์อุปกรณ์โดยมีพื้นฐานเดียวกับอุปกรณ์วินด์เซิร์ฟขึ้น อุปกรณ์ดังกล่าวประกอบไปด้วยชุดใบ (Rig) ที่มีโครงสร้างและอุปกรณ์คล้ายกับว่าว โดยเสาของชุดสามารถเลื่อนปรับตำแหน่งได้ตามทางยาวของแผ่นกระดาน (Board) ปี ค.ศ. 1965 นิตยสารฉบับหนึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกาได้พิมพ์บทความเกี่ยวกับ “กระดานโต้คลื่นติดใบ” (Sailboard) ว่าเป็นกีฬาใหม่มากและมีผู้สามารถเล่นได้ในขณะนั้นไม่ถึง 10 คน แม้ว่าจะมีผู้ที่สนใจและกระตือรือร้นที่จะพยายามพัฒนาอุปกรณ์ที่ Mr.Newman Darbee ออกแบบไว้ แต่พวกเขาเหล่านั้นก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จ ในปี ค.ศ. 1967 ได้มีชาวแคลิฟอร์เนีย (Californians) 2 คน คือ Mr.Jim Drake และ Mr.Hoyle Schweitzer ได้จดทะเบียนกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของต้นแบบอุปกรณ์วินด์เซิร์ฟที่ใช้อยู่ปัจจุบัน โดยแบบดังกล่าวประกอบด้วยกระดานโต้คลื่น (Ordinary Surfboard) ทำจากโฟมพลาสติก (Plastic Foam) ไฟเบอร์กลาส (Fiberglass) และใบสามเหลี่ยม (Triangular sail) จุดที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน คือ การใช้ข้อต่อที่หมุนได้รอบทิศทาง (Universal joint) ติดกับโคนเสา (Mast foot) ซึ่งจะทำให้สามารถหมุนชุดใบได้รอบทิศทาง ในช่วงปลายทศวรรษที่ 70 กีฬาวินด์เซิร์ฟได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมากขึ้นในทวีปยุโรป ซึ่งชาวยุโรปนิยมเล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟมาก มีโรงงานผลิตอุปกรณ์วินด์เซิร์ฟจำนวนมาก และมีการเจริญเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมกีฬาด้านนี้มากขึ้น คนอเมริกันเริ่ม

ซื้ออุปกรณ์วินด์เซิร์ฟจากยุโรปในช่วงทศวรรษที่ 80 เป็นช่วงของการเจริญเติบโตของกีฬาวินด์เซิร์ฟอย่างรวดเร็ว ในกลางยุคทศวรรษที่ 80 ได้มีการบันทึกสถิติความเร็วที่นักกีฬาวินด์เซิร์ฟทำไว้มากกว่า 30 น๊อต ต่อจากนั้นได้มีการพัฒนาอุปกรณ์และวิธีการที่สามารถพัฒนาการเล่นวินด์เซิร์ฟ ได้ขณะมีลมแรง 40 น๊อตหรือมากกว่าและสามารถทำสถิติการแล่นวินด์เซิร์ฟได้ 45 น๊อต ปัจจุบันกีฬาวินด์เซิร์ฟเติบโตเต็มตัวอย่างรวดเร็ว และมีสถานที่เล่นวินด์เซิร์ฟตามสถานที่ต่างๆ ทั่วโลก กีฬาวินด์เซิร์ฟสามารถเล่นได้ทุกคน ตั้งแต่เด็กจนถึงอายุมากกว่า 70 ปี กีฬาวินด์เซิร์ฟจึงได้ถูกขนานนามว่า “กีฬาที่ดีที่สุดบนผิวน้ำ” (The best sport on water) (เชิดชัย ชาญสมุทร, 2547, หน้า 1-2; Morledge & Jim Rogers, 2010. p. 3)

กีฬาวินด์เซิร์ฟในประเทศไทย

กีฬาวินด์เซิร์ฟเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2519 นายวรพันธ์ โชติกพนิช และ Mr.Bert Mosbacx ชาวเยอรมัน เริ่มมีการเล่นวินด์เซิร์ฟที่ชายหาดพัทยา จังหวัดชลบุรี และมีการแข่งขันรายการ “สยามคัพ” ครั้งที่ 1 ณ หาดวงพระจันทร์ ตำบลนาเกลือ เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดยไม่มีคนไทยเข้าร่วมการแข่งขัน ปี พ.ศ. 2520 นายบำรุง รวมทรัพย์เป็นนักกีฬาคนแรกของประเทศไทยที่เข้าร่วมการแข่งขันรายการ “สยามคัพ” ครั้งที่ 2 ในปลายปี พ.ศ. 2520 นายวรพันธ์ โชติกพนิช และ Mr. Bert Mosbacx ได้ตั้งโรงงานผลิตอุปกรณ์วินด์เซิร์ฟ และให้การสนับสนุนอุปกรณ์วินด์เซิร์ฟแก่นักกีฬาไทย จึงทำให้กีฬาวินด์เซิร์ฟได้แพร่หลายอย่างรวดเร็ว ปี พ.ศ. 2521 ได้มีการจัดตั้งสโมสร
นักนิยมกระดานโต้คลื่นมีใบ (Wind glider Surfing Club) โดยนายประกิต รัตนสาขา เป็นประธาน และนายบำรุง รวมทรัพย์ได้ตั้งโรงเรียนสอนกีฬาวินด์เซิร์ฟขึ้นที่ชายหาดพัทยาเป็นแห่งแรก ปี พ.ศ. 2524 ได้มีการเปลี่ยนชื่อสโมสรนักนิยมกระดานโต้คลื่นมีใบ (Wind glider Surfing Club) เป็นสมาคมวินด์เซิร์ฟ (Windsurf Association) ขึ้นอยู่กับสมาคมเรือใบแห่งประเทศไทยโดยมีนายประกิต รัตนสาขา เป็นนายกสมาคม ในปี พ.ศ. 2528 ประเทศไทยส่งนักกีฬาวินด์เซิร์ฟเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกเป็นครั้งแรกจัดขึ้นที่ลอสแองเจลิส สหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2536 ภาควิชาพลศึกษาและสันทนาการคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้เปิดสอนวิชาวินด์เซิร์ฟเป็นวิชาเลือกของนิสิต โดยเรียนที่บำรุงสปอร์ตคลับ เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2541 ภาควิชาพลศึกษาและสันทนาการ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ปรับหลักสูตรการเรียน โดยให้กีฬาวินด์เซิร์ฟเป็นวิชาเอกบังคับของหลักสูตร วท.บ.(พลศึกษา) ซึ่งเรียนที่คลับลุงชัช บริเวณหาดจอมเทียน เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. 2542 การกีฬาแห่งประเทศไทยอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อเป็น สมาคมวินด์เซิร์ฟแห่งประเทศไทย (Windsurf Association of Thailand) ในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 พลเรือเอกอุฬาร มงคล เป็นนายกสมาคมวินด์เซิร์ฟแห่งประเทศไทยเป็นคนแรกและปัจจุบัน คือ นายอิทธิพล คุณปลื้ม ปัจจุบันทางสาขาวิชาพลศึกษาและสันทนาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ยังคงดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาวินด์เซิร์ฟ โดยเปิดเป็นวิชาเอกเลือกให้กับนิสิตสาขาวิชาพลศึกษา และเป็นวิชาเลือกเสรีให้กับนิสิตที่มีความสนใจกีฬาทางน้ำ (เชิดชัย ชาญสมุทร, 2547, หน้า 3-5; สมาคมกีฬาวินด์เซิร์ฟแห่งประเทศไทย, 2556)

ทฤษฎีเบื้องต้นของวินด์เซิร์ฟ

เชิดชัย ชาญสมุทร (2547, หน้า 35) Rossmeier and Schennach (2003, p. 21) กล่าวว่า หลักการเคลื่อนที่ของวินด์เซิร์ฟ ลมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้วินด์เซิร์ฟเคลื่อนที่ได้ โดยพลังงานของลมที่มากระทำกับใบ (Sail) ทำให้กระดานวินด์เซิร์ฟเคลื่อนที่ไปข้างหน้า เช่นเดียวกับการเกิดแรงยกตัวของปีก

เครื่องบิน เมื่ออากาศไหลผ่านอากาศที่อยู่ด้านใต้ลม (Leeward) จะเคลื่อนที่เร็วกว่าอากาศที่อยู่ด้านเหนือลม (Windward) ทำให้ความดันด้านใต้ลมต่ำกว่าด้านเหนือลม ส่งผลให้เกิดแรงยกตัวของอากาศด้านเหนือลม ด้วยเหตุผลนี้ทำให้เกิดแรงผลักที่ด้านข้างของใบ แรงขับเคลื่อนของใบจะไปในทิศทางเดียวกันตลอดโดยสม่ำเสมอ แรงผลักด้านข้างสามารถทำให้เคลื่อนที่ไปด้านหน้าได้ ซึ่งการเคลื่อนที่ของกระดานเมื่อเล่นในทิศทางเฉียงลม (Broad Reach) ก็จะไปได้เร็วกว่าการแล่นตัดลม (Beam Reach)

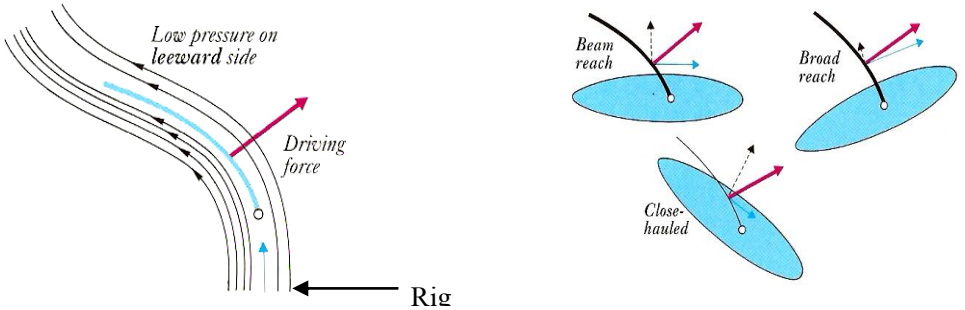

ภาพที่ 1 แรงของลมที่กระทำต่อใบ (Jones, 1992, p. 19)

สำหรับการเคลื่อนที่ของวินด์เซิร์ฟไปในทิศทางต่าง ๆ จะต่างกับเรือใบ เพราะเรือใบใช้หางเสือ (Rudder) ในการบังคับทิศทาง แต่วินด์เซิร์ฟจะใช้ใบ (Rig) ในการบังคับทิศทาง โดยหลักการ คือ เมื่อพลังงานของลมมากระทำที่ใบกำลังลมจะรวมตัวที่จุดศูนย์กลางของใบ คือ จุดศูนย์กลางกำลัง (Center of Effort) หรือ CE ส่วนจุดศูนย์กลางความต้านทานด้านข้าง (Center of Lateral Resistance) หรือ CLR คือ จุดหมุนของกระดานปกติจุดหมุนจะอยู่ตรงครีบกลางโดยหลักการ 3 ประการ คือ

1. ถ้าจุดศูนย์กลางกำลัง (CE) ที่ใบตรงกันเป็นแนวดิ่งกับจุดศูนย์กลางความต้านทานด้านข้าง(CLR) ของกระดาน วินด์เซิร์ฟก็จะเคลื่อนที่ในทิศทางตัดลม (90 องศากับทิศทางลม)

2. ถ้าจุดศูนย์กลางกำลัง (CE) ที่ใบเลยจุดศูนย์กลางความต้านทานด้านข้าง (CLR) ของกระดานมาทางด้านหัวกระดาน วินด์เซิร์ฟก็จะเคลื่อนที่ในทิศทางเฉียงลม (มากกว่า 90 องศากับลม)

3. ถ้าจุดศูนย์กลางกำลัง (CE) ที่ใบเลยจุดศูนย์กลางความต้านทานด้านข้าง (CLR) ของกระดานมาทางด้านท้ายกระดาน วินด์เซิร์ฟก็จะเคลื่อนที่ในทิศทางขึ้นลม (น้อยกว่า 90 องศากับลม)

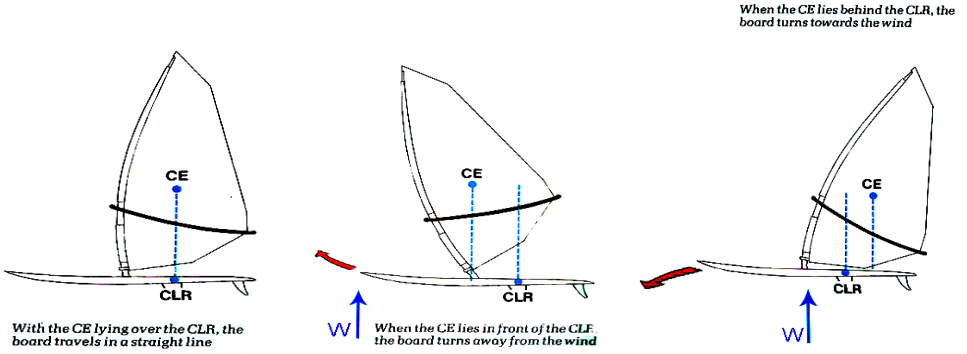

ภาพที่ 2 ทิศทางการแล่นตัดลม การแล่นเฉียงลม และการแล่นขึ้นลม (Hart, 1988, p. 19)

ทิศทางการแล่นวินด์เซิร์ฟ

ทิศทางการแล่นของวินด์เซิร์ฟต้องอาศัยลมและตำแหน่งใบในการรับลมเป็นแรงขับเคลื่อน ทำให้วินด์เซิร์ฟสามารถแล่นด้วยความเร็วและทิศทางที่แตกต่างกัน แบ่งได้เป็น 4 ทิศทาง ดังนี้

1. การแล่นขึ้นลม (Close Hauled) เวลาที่แล่นเข้าหาลม กระดานจะถูกลมพัดให้ไปด้านข้างหรือถอยหลังเสมอ เพื่อรับมือกับแรงลม กระดานจึงมีครีบกลางเปลี่ยนแรงต้านให้กลายเป็นแรงขับไปข้างหน้า หรือที่เรียกว่าระบบ แอโรไดนามิค (Aero dynamic) เฉพาะที่ถึงกระนั้นก็ตาม กระดานก็ไม่สามารถแล่นขึ้นลมตรงๆ ได้ กระดานจะแล่นทำมุมกับลม 45 องศา

2. การแล่นตัดลม (Beam Reach) การแล่นวินด์เซิร์ฟในทิศทางนี้ใบจะตั้งรับลมเต็มที่แรงที่หันให้กระดานหันไปข้างน้อยลง แรงกดดันบนครีบกลางจะลดลง ซึ่งทำให้วินด์เซิร์ฟแล่นได้เร็วขึ้น การแล่นในทิศทางนี้กระดานจะแล่นทำมุมกับลม 90 องศา

3. การแล่นเฉียงลม (Broad Reach) การแล่นวินด์เซิร์ฟในทิศทางนี้เป็นทิศที่วินด์เซิร์ฟแล่นในลักษณะใบตั้งรับลมเต็มที่ กระดานจะหันหัวลงลมเล็กน้อย ทำให้ไม่มีแรงดันข้างกระดานและแรงกดบนครีบกลาง การแล่นวินด์เซิร์ฟในทิศทางนี้เป็นทิศที่วินด์เซิร์ฟแล่นไปได้เร็วที่สุด โดยกระดานจะแล่นทำมุมกับลม 135 องศา

4. การแล่นตามลม (Run) มีความเข้าใจที่ว่าการแล่นใบโดยให้ลมพัดเข้าทางด้านหลังของผู้เล่นและให้ทิศทางของลมตั้งฉากกับใบจะได้แรงขับที่สูงสุด แต่จริงๆ แล้วกลับเป็นทิศที่แล่นได้ยากที่สุด เพราะในทิศนี้ลมช้าลงและลมปะทะใบวินด์เซิร์ฟเพียงด้านเดียว ทำให้ไม่เกิดบริเวณความกดอากาศต่ำขึ้น ใบวินด์เซิร์ฟจะถูกตีไปทางด้านหน้าอย่างเดียว ไม่อุ้มลมเท่าที่ควร และมีกระแสลมวนตามขอบใบ ซึ่งลักษณะการแล่นกระดานทำมุมกับลม 180 องศา

สรุปวินด์เซิร์ฟ สามารถแล่นได้ทั้งด้านซ้ายและด้านขวาของลม ความเร็วของวินด์เซิร์ฟขึ้นอยู่กับทิศทางการแล่นที่กำลังลม ถ้าเริ่มเล่นวินด์เซิร์ฟโดยทำมุมกับลม 45 องศา และทิศทางลมทำมุมกับกระดานเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ วินด์เซิร์ฟจะแล่นด้วยความเร็วเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และแล่นด้วยความเร็วสูงสุด เมื่อทิศทางลมทำมุมกับกระดาน 135 องศา (การแล่นเฉียงลม) แต่ความเร็วของวินด์เซิร์ฟเริ่มลดลง ถ้าทิศทางลมทำมุมกับกระดานมากกว่า 135 องศาขึ้นไปถึง 180 องศา นั่นคือ การแล่นตามลม ความเร็วก็จะช้าลง ส่วนการเริ่มแล่นวินด์เซิร์ฟทำมุมกับกระดาน 90 องศา และทิศทางของลมทำมุมกับกระดานน้อยกว่า 90 องศาไปเรื่อย ๆ วินด์เซิร์ฟจะลดความเร็วลงไปเรื่อยๆ ถ้าทำมุมน้อยกว่า 45 องศา วินด์เซิร์ฟจะหยุดไม่สามารถแล่นได้ (No-Go Zone)

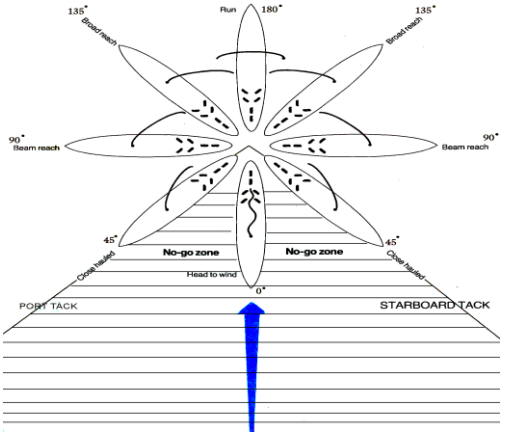

ภาพที่ 3 ทิศทางการแล่นแบบต่าง ๆ (Hart, 1988, p. 17)

ทักษะพื้นฐานการเล่นวินด์เซิร์ฟ

เชิดชัย ชาญสมุทร (2547, หน้า 65-85) Jones (1992, pp. 32-64) และ Bornhoft (2001, pp. 30-33) กล่าวว่า กีฬาวินด์เซิร์ฟ เป็นกีฬาที่มีลักษณะของกีฬาเรือใบและกระดานโต้คลื่นผสมผสานกัน และเล่นต้องมีทักษะที่จะต้องเรียนรู้ เพื่อให้เล่นวินด์เซิร์ฟได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่ผู้เล่นได้เรียนรู้ทักษะเบื้องต้นได้อย่างถูกต้องและเป็นไปตามขั้นตอน ช่วยให้มีทักษะที่ดี และเป็นการเตรียมความพร้อมในการที่จะพัฒนาทักษะการเล่นให้สูงขึ้นต่อไป ดังนั้นการเล่นวินด์เซิร์ฟต้องมีทักษะพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

1. ทักษะการขึ้นบนกระดาน (Getting on the Board) การขึ้นกระดานวินด์เซิร์ฟขณะผู้เล่นอยู่ในน้ำ เป็นทักษะพื้นฐานสำหรับผู้เริ่มต้นเล่นขณะกระดานวินด์เซิร์ฟอยู่ในน้ำโดยเท้าไม่สัมผัสพื้นและเป็นพื้นฐานในทักษะลำดับต่อไป

2. ทักษะการยกใบ (Raising the Rig) การยกใบวินด์เซิร์ฟขึ้นจากน้ำ และจับให้ใบตั้งรับกับลม ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ การยกใบตามลม และการยกใบสวนลม และเป็นพื้นฐานในทักษะลำดับต่อไป

3. ทักษะพื้นฐานการลากใบข้ามกระดาน (Turning Point) การลากใบข้ามกระดานเป็นทักษะพื้นฐานที่เป็นการเคลื่อนที่บนกระดาน และการกลับลำของกระดาน

4. ทักษะการจับคานขวาง (Hand to Boom) การจับคานขวางใบวินด์เซิร์ฟเป็นทักษะพื้นฐานการแล่นด้วยการทำใบตั้งรับลมในตำแหน่งที่เหมาะสม

5. ทักษะการปิดใบ (Close Rigs) การจับบังคับใบทำมุมน้อยกว่า 45 องศากับแนวเส้นกลางกระดาน ทำให้ความเร็วเพิ่มขึ้น ช่วยทรงตัวและไม่หงายหลัง

6. ทักษะการเปิดใบ (Open Rigs) การจับบังคับใบทำมุมมากกว่า 45 องศากับแนวเส้นกลางกระดาน ทำให้ความเร็วลดลง ช่วยทรงตัวและไม่คว่ำไปด้านหน้า

7. ทักษะการแล่นตัดลม (Beam Reach) การแล่นตัดลมเป็นการแล่นที่กระดานทำมุม 90 องศากับลม เหมาะสำหรับเล่นไปและกลับมาตำแหน่งที่เริ่มเล่น

8. ทักษะการแล่นขึ้นลม (Close Hauled) การแล่นขึ้นลมเป็นการแล่นใบในทิศทางที่กระดานทำมุมตั้งแต่ 89 องศา ถึง 45 องศากับกระแสลม โดยการแล่นเพื่อไปยังจุดหมายที่อยู่เหนือทิศทางลม

9. ทักษะการแล่นเฉียงลม (Board Reach) การแล่นเฉียงลมเป็นการแล่นในทิศทางที่กระดานทำมุมตั้งแต่ 91 องศา ถึง 135 องศากับกระแสลม ซึ่งการแล่นเฉียงลมแล่นได้เร็วที่สุด

10. ทักษะการแล่นลงลม (Run) การแล่นลงลมเป็นการแล่นทิศทางที่กระดานทำมุม 136 องศา ถึง 180 องศากับกระแสลม ซึ่งเป็นแล่นที่ยากที่สุด เนื่องจากใบและกระดานไม่ได้ถูกออกแบบให้แล่นในลักษณะนี้ และตำแหน่งการยืนพื้นฐานก็จะเปลี่ยนแปลงไป การจับคานขวางก็แตกต่าง

11. ทักษะการกลับลำแบบขึ้นลม (Tacking) เป็นการกลับลำเพื่อเปลี่ยนทิศทางการแล่นลักษณะหัวกระดานวินด์เซิร์ฟหันเข้าหาลม ใช้สำหรับแล่นวินด์เซิร์ฟไปในตำแหน่งเหนือลม

12. การกลับลำแบบลงลม (Gybing) เป็นการกลับลำที่ใช้ในการแข่งขันและการเล่นทั่วไป การกลับลำวินด์เซิร์ฟแบบลงลมนี้ ถ้าฝึกให้เกิดความชำนาญจะกลับลำได้เร็วโดยที่วินด์เซิร์ฟยังคงความเร็วอยู่

อุปกรณ์ในการเล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟและสถานที่เล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟ

ในการเล่นวินด์เซิร์ฟ ผู้เล่นต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับอุปกรณ์วินด์เซิร์ฟเป็นอย่างดี ส่วนประกอบของอุปกรณ์วินด์เซิร์ฟแต่ละส่วนมีความสำคัญในการเล่นเป็นอย่างมาก ผู้เล่นควรตระหนักถึงความสำคัญ และประโยชน์ของอุปกรณ์ ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จในการเล่น สถานที่เล่นวินด์เซิร์ฟเป็น

อีกปัจจัยหนึ่งในการเล่นวินด์เซิร์ฟ ผู้เล่นต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะของสถานที่เล่นวินด์เซิร์ฟ ผู้เล่นควรคำนึงความปลอดภัยในสถานที่เล่น ซึ่งทำให้เล่นด้วยความสนุกสนานและปลอดภัย ดังนั้น ผู้เล่นวินด์เซิร์ฟควรจะต้องคำนึงถึงการจัดเตรียมอุปกรณ์และสถานที่เล่นวินด์เซิร์ฟ โดยมีรายละเอียดดังนี้

อุปกรณ์ในการเล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟ

ในการเล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟ องค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือ การให้ความสำคัญกับการจัดเตรียมและการเลือกใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม ซึ่งอุปกรณ์สำหรับกีฬาวินด์เซิร์ฟ ประกอบด้วย 2 ส่วน หลัก คือ

1. กระดานวินด์เซิร์ฟ (Board) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการแล่นบนผิวน้ำของกีฬาวินด์เซิร์ฟกระดานวินด์เซิร์ฟมีหลายประเภท ขึ้นอยู่กับลักษณะและประเภทที่เล่น กระดานวินด์เซิร์ฟ มีส่วนประกอบ คือ ตัวกระดาน (Body) หางปลา (Fin) รางเลื่อน (Mast Track) ที่ยึดเท้า (Foot Straps) ครีบกลาง (Center board) โดยแต่ละส่วนประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ตัวกระดาน (Body board) มีลักษณะเป็นรูปยาวทรงรี ทำด้วยไม้ไฟเบอร์กลาสภายในบรรจุโฟม เพื่อทำให้มีน้ำหนักเบา ตัวกระดานมีคุณสมบัติพิเศษ คือ ลอยน้ำ รับน้ำหนักได้ดี แข็งแรง ทนทาน ส่วนบนของตัวกระดานใช้สีหรือวัสดุที่ทำให้ไม่ลื่น เพื่อการทรงตัวของผู้เล่น

1.2 หางปลา (Fin) ติดอยู่ท้ายกระดานด้านล่าง ลักษณะเป็นรูปยาวแบนหรือโค้งแบน วัสดุทำด้วยไม้หรือไฟเบอร์ มีขนาดความกว้าง 4-5 นิ้ว ความยาว 8-15 นิ้ว หางปลามีคุณสมบัติ คือ ทำให้กระดานวินด์เซิร์ฟไม่หมุนขณะที่ใบรับลมและแล่นเป็นเส้นตรง

1.3 รางเลื่อน (Mast Track) เป็นโลหะอยู่บริเวณกลางกระดาน สำหรับใช้เป็นที่ยึดใบกับตัวกระดานให้ติดกัน และปรับตำแหน่งของเสาให้เหมาะสมกับลักษณะการแล่นแบบต่าง ๆ ตามแรงของลม และรูปร่างของผู้เล่น

1.4 ที่ยึดเท้า (Foot straps) อยู่บริเวณท้ายกระดาน ลักษณะเป็นแผ่นยาง หรือผ้ายางโค้งไว้สำหรับให้ผู้เล่นสอดเท้า เพื่อช่วยในการทรงตัวและควบคุมกระดานในขณะแล่นเร็ว

1.5 ครีบกลาง (Center board) อยู่บริเวณกลางกระดานต่อจากรางเลื่อน มีลักษณะแบนยาว ทำด้วยไม้หรือไฟเบอร์ ขนาดความกว้าง 10-12 นิ้ว ความยาว 15-18 นิ้ว ยื่นลงในน้ำ สามารถปรับขึ้นลงได้ ใช้สำหรับการแล่นขึ้นลมเพิ่มความเร็วขณะลมเบา และช่วยให้ทรงตัวที่ดีขึ้น

ประเภทของกระดานวินด์เซิร์ฟ

ในปัจจุบันกระดานวินด์เซิร์ฟ สามารถแบ่งได้ตามการเล่น และความนิยมในการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ เอเชี่ยนเกมส์ โอลิมปิคเกมส์ หรือการแข่งขันในระดับชิงแชมป์โลก แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทกระดานเล่นคลื่น (Wave board) เป็นกระดานวินด์เซิร์ฟที่ใช้เล่นกับคลื่น เช่น การกระโดดลอยขึ้นกลางอากาศเหนือผิวน้ำ การไต่ยอดคลื่น การลอดอุโมงค์คลื่น และการแสดงท่าทางต่าง ๆ กระดานจะมีลักษณะบาง และเล็กมาก เพื่อที่จะได้มีความคล่องตัวสูง ขนาดของกระดานมีความยาว 250-260 เซนติเมตร มีที่ยึดเท้า 3 อัน ไม่มีครีบกลาง

2. ประเภทกระดานความเร็ว (Slalom board or Fun board) เป็นกระดานวินด์เซิร์ฟที่แล่นได้เร็วสูงที่สุดในบรรดากระดานทั้ง 3 ประเภท ลักษณะของกระดานจะใหญ่และยาวกว่ากระดานเล่นคลื่นเล็กน้อย ขนาดของกระดานมีความยาว 260-310 เซนติเมตร มีที่ยึดเท้า 4 อัน ไม่มีครีบกลาง

3. ประเภทกระดานเล่นขึ้นลม (Course race) เป็นกระดานวินด์เซิร์ฟที่แล่นขึ้นลมได้ สามารถแล่นไปตามตำแหน่งต่าง ๆ ได้ตามความต้องการของผู้เล่น ซึ่งกระดานทั้ง 2 ประเภทข้างต้นไม่สามารถแล่นได้ ลักษณะของกระดานจะใหญ่ และมีความยาวมากกว่ากระดานประเภทอื่น อีกทั้งมีลักษณะเด่นที่แตกต่างไปจาก

กระดานประเภทอื่นคือ มีครีบกลางที่สามารถทำให้กระดานแล่นขึ้นลมได้ ขนาดของกระดานมีความยาว 370-390 เซนติเมตร มีที่ยึดเท้า 8 อัน

4. ประเภทกระดานสูตร (Formula board) เป็นประเภทที่มีลักษณะการเล่นเหมือนกับประเภท Course race แต่จะมีความเร็วเหมือนกับประเภท Slalom ปัจจุบันกำลังเป็นที่นิยม

5. ประเภทกระดานฝึกหัด (Start board) เป็นกระดานวินด์เซิร์ฟไว้สำหรับฝึกหัด ลักษณะของกระดานมีขนาดใหญ่ มีครีบกลางไว้สำหรับในการแล่นขึ้นลม ทำให้ผู้ฝึกหัดมีการทรงตัวที่และสามารถเรียนรู้ทักษะได้เร็วขึ้น

6. RS: X เป็นวินด์เซิร์ฟประเภทหนึ่งที่ได้พัฒนาและนำมาใช้ในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิคเกม ครั้งที่ 29 ที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สามารถแล่นขึ้นลมและแล่นไปตามตำแหน่งต่างๆ ได้ตามความต้องการของผู้เล่น ลักษณะของกระดานสามารถเล่นได้เร็วในลมอ่อนและลมปานกลาง มีครีบกลางที่สามารถทำให้กระดานแล่นขึ้นลมได้ ขนาดของกระดานมีความยาว 286 เซนติเมตร ความกว้าง 93 เซนติเมตร

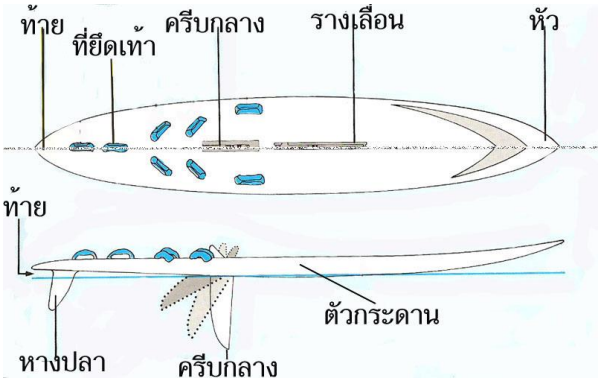

ภาพที่ 4 ส่วนประกอบของกระดาน (เชิดชัย ชาญสมุทร, 2547, หน้า 17)

2. ใบวินด์เซิร์ฟ (Rig) เป็นส่วนประกอบของวินด์เซิร์ฟที่สำคัญ วินด์เซิร์ฟต้องแล่นด้วยใบที่ทำหน้าที่รับลม ความเร็วของวินด์เซิร์ฟขึ้นอยู่กับลักษณะและขนาดของใบ ถ้าขนาดใบมีลักษณะใหญ่ กว้าง สามารถรับลมมาก มีความคล่องตัวน้อย ถ้าขนาดใบมีลักษณะแคบ สามารถรับลมได้น้อย มีความคล่องตัวดีกว่าใบใหญ่ ใบวินด์เซิร์ฟ มีส่วนประกอบ คือ แผ่นใบ (Sail) ซองเสา (Mast sleeve) ก้านใบ (Battens) เสา (Mast) โคนเสา (Mast foot) เชือกดึงใบ (Up haul rope) ข้อต่อ (Joint) คานขวาง (Boom) แขนคานขวาง (Arm boom) หัวคานขวาง (Boom head) ปลายคานขวาง (Boom end) โดยแต่ละส่วนประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แผ่นใบ (Sail) ทำด้วยโมโนฟิล์ม (Mono Film) มีน้ำหนักเบา แข็งแรง ทนทาน ไม่อมน้ำ และรูปทรงของแผ่นใบไม่เปลี่ยนลักษณะเมื่อถูกน้ำ โดยทั่วไปรูปทรงของแผ่นใบมีลักษณะคล้ายรูปสามเหลี่ยม มีความสูงและความกว้างขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่แผ่นใบ ซึ่งขนาดของพื้นที่แผ่นใบ มีตั้งแต่ 3-10.5 ตารางเมตร แผ่นใบวินด์เซิร์ฟมีส่วนประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ

- ซองเสา (Mast sleeve) เป็นส่วนที่อยู่ติดกับด้านสูงของแผ่นใบ ลักษณะเป็นซองผ้าไนล่อน มีความยาวเท่ากับความสูงของใบ มีไว้สำหรับใส่เสา ทำให้แผ่นใบยึดติดกับเสา

- ก้านใบ (Battens) เป็นส่วนที่ทำให้แผ่นใบกางออก ทำให้แผ่นใบตึงเท่ากันตลอดทั้งแผ่น ไม้ขัดใบมีลักษณะเป็นเส้นเล็ก ยาวเท่ากับความยาวของแผ่นใบ ทำให้แผ่นใบโค้งรับลมได้ทั้งสองด้าน

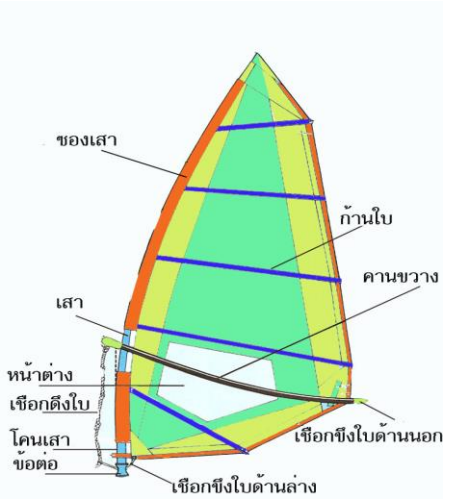

ภาพที่ 5 ส่วนประกอบของใบวินด์เซิร์ฟ (เชิดชัย ชาญสมุทร, 2547, หน้า 27)

ประเภทของใบวินด์เซิร์ฟ

ปัจจุบันสามารถแบ่งใบวินด์เซิร์ฟตามลักษณะของการเล่นและความเหมาะสมกับสภาพของคลื่นและความแรงของลม โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1) ประเภทใบเล่นคลื่น ลักษณะของใบค่อนข้างเล็ก ชายด้านล่างของใบจะยกสูง เพื่อให้ไม่ถูกคลื่น ขณะกำลังเล่นแผ่นใบจะมีความหนามีความทนทานสูง มีขนาดตั้งแต่ 2.00 ตารางเมตร ถึง 5.70 ตารางเมตร โดยทั่วไปจะมีก้านใบ 4 อัน

2) ประเภทใบความเร็ว ลักษณะของใบจะค่อนข้างใหญ่ชายด้านล่างของใบจะต่ำเพื่อไม่ให้กระแสลมไหลผ่านล่างของใบ ใบจะมีน้ำหนักเบา มีขนาดตั้งแต่ 6.00 ตารางเมตร ถึง 12.00 ตารางเมตร

3) ประเภทใบแล่นขึ้นลม จะมีเฉพาะในการแข่งขันระดับซีเกม เอเชี่ยนเกม และโอลิมปิกเท่านั้น ขนาดของใบและอุปกรณ์ต่าง ๆ จะเท่ากันหมด ขนาดของใบมี 2 ขนาด คือ 7.40 ตารางเมตร และ 7.50 ตารางเมตร

4) ประเภทใบฝึกหัด ใบประเภทนี้จะมีความทนทานสูงมากเป็นพิเศษ โดยทั่วไปจะใช้ผ้าชนิดพิเศษและมีช่องหน้าต่างไว้สำหรับมองทางแล่น มีขนาดตั้งแต่ 3.00 ตารางเมตร ถึง 5.00 ตารางเมตร

2.2 เสา (Mast) ทำหน้าที่เป็นแกนของใบวินด์เซิร์ฟ มีลักษณะเป็นท่อกลมยาว ส่วนปลายจะเล็ก ทำจากอลูมินัม (Aluminum) ไฟเบอร์ (Fiber) หรือคาร์บอน (Carbon) มีความยาว 4.20-5.20 เมตร แบ่งเป็น 2 ท่อนเพื่อสะดวกในการจัดเก็บ การประกอบใบวินด์เซิร์ฟต้องประกอบเสาเข้าไปในซองใบ ทำให้แผ่นใบกางออกยึดติดกับเสา และเสาวินด์เซิร์ฟยังมีส่วนประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ

- โคนเสา (Mast foot) เป็นส่วนที่ต่อด้านล่างของเสา ทำจากอลูมินัมสามารถปรับให้เสาเพิ่มความยาวได้ ที่โคนเสาจะมีเชือกโคนเสา (Down Haul) สำหรับขึงใบด้านล่างทำให้ใบวินด์เซิร์ฟตึง

- ข้อต่อ (Universal joint) ข้อต่อที่เชื่อมให้ใบติดกับกระดาน ลักษณะเป็นแกนข้อต่อ

ทำจากวัสดุที่เป็นโลหะกับยางหรือพลาสติก ทำให้ใบวินด์เซิร์ฟหมุนได้รอบทิศทางและเอนไปมาได้ 180 องศา ส่วนบนยึดติดกับโคนเสา ส่วนล่างมีแกนโลหะยึดติดกับรางเลื่อนของกระดาน สามารถถอดออกได้

2.3 คานขวาง (Boom) เป็นที่ยึดติดของแผ่นใบไม่ให้สะบัดไปมาขณะใบรับลมใช้สำหรับจับบังคับใบ คานขวางเป็นโลหะผสมไฟเบอร์หรือคาร์บอน มีลักษณะเป็นรูปวงรีมีความยาว 1.35-2.55 เมตร มีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

- แขนคานขวาง (Boom arm) เป็นท่ออลูมินัมหรือไฟเบอร์กลาส ส่วนหัวจะโค้งมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร หุ้มด้วยยางสังเคราะห์ เป็นที่บังคับใบ แขนคานขวาง มี 2 ฝั่ง จึงทำให้สามารถจับบังคับใบได้ทั้งสองด้าน

- หัวคานขวาง (Boom head) ทำจากอลูมินัมและพลาสติก เป็นที่ยึดติดของแขนคานขวางส่วนหัวและยึดติดกับเสาสามารถปรับขึ้นลงได้ตามความสูงของผู้เล่น และที่หัวคานขวาง มีเชือกดึงใบ (Uphaul Rope) ไว้ใช้สำหรับดึงใบขึ้นจากน้ำและต้องการให้ตั้งใบขึ้น มีขนาดและยาวพอเหมาะสำหรับการยกใบขึ้นจากน้ำ

- ปลายคานขวาง (Boom end) ทำจากอลูมินัมหรือไฟเบอร์ เป็นที่ยึดติดของปลายแขนคานขวาง และสามารถปรับเข้าออกได้ ทำให้มีความยาวเพิ่มขึ้น ปลายคานขวางมีเชือกขึงใบด้านนอก (Outhaul rope) สำหรับขึงแผ่นใบด้านนอกให้ยึดติดกับปลายคานขวาง ทำให้ใบอุ้มรับลม

การเลือกขนาดใบในการเล่น

ในการเลือกใช้ขนาดของใบวินด์เซิร์ฟที่เหมาะสมจะทำให้การควบคุมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เล่นควรพิจารณาเลือกขนาดของใบ มีทักษะการเล่นและมีขนาดของใบที่เหมาะสมกับความเร็วลมที่ต่างกัน

ตารางที่ 1 ขนาดของใบที่เหมาะสมกับความเร็วลม (Bornhoft, 2001, p. 14)

ระดับของแรงลม	ความเร็วลม (น็อต)	ขนาดของใบ (ตารางเมตร)
1-3	1-10	6.5-7.5 หรือมากกว่า
4	11-16	5.5-6.5
5	017-21	4.5-5.5
6	22-27	เล็กกว่า 5
7	28-33	เล็กกว่า 4

เครื่องแต่งกายสำหรับการเล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟ

การเล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟ ผู้เล่นจะสวมใส่เสื้อผ้าชนิดใดก็ได้เพื่อสามารถป้องกันอันตรายจากแสงแดดที่ร้อน ผลจากลมที่กระทำกับผิวหนังที่เปียกโชก และอากาศที่เย็นเหมือนน้ำแข็งในฤดูหนาว สำหรับการแข่งขันกีฬาวินด์เซิร์ฟ สหพันธ์วินด์เซิร์ฟนานาชาติไม่ได้กำหนดว่า นักกีฬาจะต้องใส่ชุดแบบใดหรือสีใด เครื่องแต่งกายสำหรับการเล่นวินด์เซิร์ฟโดยทั่วไปประกอบด้วย

1. ชุด (Suit) ชุดทำจากผ้าที่ทำจากวัสดุที่สามารถป้องกันน้ำได้ หรือเปียกน้ำก็แห้งได้เร็ว ใส่สบาย มีการเคลื่อนไหวได้คล่องตัว ในช่วงฤดูหนาวเสื้อผ้าควรทำจากยางหุ้มด้วยไนลอน มีความหนาประมาณ 5 มิลลิเมตร แต่ในช่วงฤดูร้อนเสื้อผ้าควรทำจากยางหุ้มด้วยไนลอนมีความหนาไม่เกิน 3 มิลลิเมตร หรือผ้าไนลอนชนิดบาง โดยทั่วไปชุดที่ใส่เล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟมี 2 แบบ คือ

1.1 ชุด 2 ชิ้น เป็นชุดที่เหมาะกับการเล่นในช่วงฤดูร้อน เสื้อแขนยาวและกางเกงขายาวจะป้องกันแสงแดดได้ดี แล้วยังป้องกันสัตว์หรือแมลงมีพิษในน้ำได้อีกด้วย เช่น แมงกะพรุน เป็นต้น

1.2 ชุดชิ้นเดียว เป็นชุดที่เหมาะกับการเล่นในช่วงฤดูหนาวและผู้เล่นที่ต้องแช่น้ำบ่อยๆ เช่น ผู้เริ่มฝึกเล่นหรือฝึกฝนทักษะบางอย่าง เพราะชุดชิ้นเดียวสามารถป้องกันน้ำได้ดี โดยเฉพาะชุดที่เป็นแบบแขนและขายาว การเลือกควรดูว่ามีการเย็บที่แน่นหนาและประณีตได้มาตรฐานหรือไม่ เพราะสามารถป้องกันน้ำซึมผ่านได้ดี

2. ถุงมือวินด์เซิร์ฟ ช่วยในการป้องกันการบาดเจ็บที่ฝ่ามือ จากการจับเชือกดึงใบขึ้นบ่อยๆ ครั้ง โดยเฉพาะผู้เริ่มหัดเล่น หรือเล่นเป็นเวลานานๆ ถุงมือควรทำจากยางสังเคราะห์ ไม่อมน้ำ และไม่ลื่น ถ้าอากาศหนาวจัด ควรใช้ถุงมือที่หนาและป้องกันน้ำได้ ถุงมืออาจส่งผลให้ประสิทธิภาพในการจับบังคับใบลดลง

3. รองเท้า เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เล่นวินด์เซิร์ฟ ทำให้การยืนบนกระดานวินด์เซิร์ฟมีความมั่นคงและป้องกันขยะหรือสิ่งมีคมบาดเท้าควรเลือกรองเท้าที่มีน้ำหนักเบาขนาดเหมาะสมกับเท้า ยึดเกาะกระดานได้ดีและมีความทนทาน

สถานที่เล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟ (The place for windsurfing)

การเล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟสามารถเล่นได้ในแม่น้ำ คลอง บึง อ่างเก็บน้ำ และทะเล โดยในการเลือกสถานที่และเวลาที่เหมาะสมกับการเล่นวินด์เซิร์ฟ ผู้เล่นควรคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มหัดเล่น มีหลายสิ่งที่ผู้เล่นต้องพิจารณาให้รอบคอบก่อนที่จะออกไปเล่น เช่น อย่าเล่นในสภาพที่อากาศเย็นจัด ลมแรงเกินไป คลื่นแรงเกินไป อันตรายที่น่ากลัวที่สุดสำหรับผู้เล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟ คือ การที่ลมพัดผู้เล่นห่างจากฝั่งออกไป การบังคับกระดานจำทำได้ไม่ดีและลมแรงขึ้นผลสุดท้ายก็คือต้องขอความช่วยเหลือให้ผู้อื่นพาเข้าฝั่ง เพราะฉะนั้นลมที่พัดออกจากฝั่งไม่เหมาะสำหรับผู้เริ่มเล่น เพราะลมชนิดนี้เป็นตัวการที่ทำให้เกิดคลื่นสูงและลักษณะพื้นดินใต้ผิวน้ำในบริเวณนั้นทำให้เกิดคลื่นม้วนตัว และคลื่นซัดกลับที่มีกำลังแรงและเป็นอันตรายได้และอาจทำให้อุปกรณ์ของวินด์เซิร์ฟได้รับความเสียหาย ถ้าเลือกได้ควรจะเลือกเล่นในลักษณะที่ลมพัดเลียบชายฝั่ง และผู้เล่นควรหลีกเลี่ยงบริเวณที่มีสิ่งกีดขวาง เช่น แนวปักไม้ สะพาน เพราะใบอาจจะเกี่ยวหรือกระแทก ทำให้ใบฉีกขาดและชำรุดได้ ควรพิจารณาพื้นดินใต้น้ำว่ามีโขดหิน แนวปะการัง หรือวัตถุอื่นที่อยู่ใต้น้ำเวลาน้ำลดลงถ้าผู้เล่นไม่ระมัด ระวัง อาจเล่นไปชนหรือกระแทกทำให้กระดานหรือหางปลาแตกหักได้ และอาจจะทำให้ผู้เล่นได้รับอันตรายได้

ภาพที่ 6 สถานที่เล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟ (All a board, 2005, p. 84)

ความปลอดภัยในการเล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟ

เชิดชัย ชาญสมุทร (2547, หน้า 10-11) กล่าวว่า หลักการโดยทั่วไปในการป้องกันอันตรายและการบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นได้จากการเล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟ มี 2 ด้าน คือ

1. ความปลอดภัยเกี่ยวกับผู้เล่นวินด์เซิร์ฟ

1.1 อบอุ่นร่างกายและทำการยืดเหยียดกล้ามเนื้อและข้อต่อให้เพียงพอก่อนและหลังการเล่นทุกครั้ง

1.2 ผู้เล่นต้องรู้จักประมาณสภาพร่างกายของตน

1.3 ต้องไม่อยู่ในสภาพมึนเมา

1.4 ไม่ควรเล่นคนเดียว หากเกิดอุบัติเหตุจะไม่สามารถช่วยได้ทัน

1.5 หากเหนื่อยหรือมีอาการจะเป็นตะคริวให้นั่งพักบนกลางกระดาน

1.6 สวมเสื้อชูชีพทุกครั้งเพื่อความปลอดภัย

1.7 ควรสวมรองเท้าเพื่อป้องกันการบาดเจ็บที่เท้า

1.8 การใช้สัญญาณขอความช่วยเหลือ (ใช้ในกรณีที่จำเป็นเท่านั้น)

1.9 ปฏิบัติตามระเบียบของสโมสรอย่างเคร่งครัด

2. ความปลอดภัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการเล่นวินด์เซิร์ฟ

2.1 ศึกษาสภาพแวดล้อมของสถานที่ วางแผนการเล่น เช่น ทิศทางของลม ความเร็วลม กระแสน้ำ ช่วงเวลาน้ำขึ้น น้ำลง และอุปสรรคใต้น้ำ

2.2 ไม่ควรเล่นในสภาพที่มีพายุและฝนฟ้าคะนอง

2.3 ควรใช้ขนาดของใบวินด์เซิร์ฟเหมาะสมกับความแรงของลม เช่น ลมเบาใช้ใบวินด์เซิร์ฟขนาดใหญ่ แต่ถ้าลมแรงต้องใช้ใบวินด์เซิร์ฟขนาดเล็กลง

ดังนั้น ความปลอดภัยในการเล่นวินด์เซิร์ฟ เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เล่นวินด์เซิร์ฟทุกคนต้องศึกษาและปฏิบัติตามหลักความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด โดยเน้นความสำคัญที่ตัวผู้เล่นต้องมีสภาพร่างกายที่พร้อมในการเล่นและทราบแนวทางการปฏิบัติหากเกิดอุบัติเหตุ อีกส่วนที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อม ผู้เล่นต้องตรวจสอบความปลอดภัยของสถานที่ก่อนการเล่นทุกครั้ง และควรตรวจสอบสภาพอุปกรณ์ว่าอยู่ในสภาพที่เหมาะสมหรือไม่ก่อนลงไปเล่น เพื่อเป็นการลดปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดอันตราย และสวมเสื้อชูชีพทุกครั้งเพื่อความปลอดภัย

บทสรุป

ผู้เขียนได้นำเสนอการเล่นวินด์เซิร์ฟขั้นพื้นฐาน โดยให้ผู้เริ่มต้นในการเล่นวินด์เซิร์ฟได้เห็นแนวทางทฤษฎี หลักการ วิธีการเล่น อุปกรณ์ และความปลอดภัยในการเล่น ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย ความรู้และความเป็นมาของกีฬาวินด์เซิร์ฟต่างประเทศและในประเทศ เพื่อให้ความเป็นมา แนวคิด และวิวัฒนาการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ทฤษฎีเบื้องต้นของวินด์เซิร์ฟ สำหรับผู้เริ่มต้นในการเล่นวินด์เซิร์ฟ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำเอาทฤษฎีและหลักการนำไปปฏิบัติได้ โดยเฉพาะทฤษฎีลม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการแล่นวินด์เซิร์ฟ โดยหลักการลมมากระทำกับใบทำให้เกิดแรงผลักไปด้านข้าง ผลคือทำให้วินด์เซิร์ฟแล่นไปข้างหน้า และสามารถปรับทิศทางในการแล่นโดยการปรับตำแหน่งใบ ทำให้วินด์เซิร์ฟเคลื่อนที่ไปได้ทั้งหมาด 4 ทิศทาง คือ การแล่นขึ้นลม การแล่นตัดลม การแล่นเฉียงลม และการแล่นตามลม และเมื่อเข้าใจทฤษฎีและหลักการของลมและการแล่นแล้ว จะเข้าสู่การปฏิบัติทักษะพื้นฐานการเล่นวินด์เซิร์ฟ ซึ่งการเล่นวินด์เซิร์ฟมีทักษะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก คือ 1) การเตรียมก่อนการแล่น ประกอบด้วย

การขึ้นกระดาน การยกใบ การจับคานขวาง 2) ขณะแล่น ประกอบด้วย การปิดใบ การเปิดใบ การแล่นตัดลม การแล่นขึ้นลม การแล่นเฉียงลม การแล่นลงลม 3) การกลับลำ ประกอบด้วย การลากใบข้ามกระดานด้านหัวกระดานและท้ายกระดาน การกลับลำวินด์เซิร์ฟแบบขึ้นลมและแบบตามลม องค์ประกอบที่สำคัญที่จะขาดไม่ได้อีกประการ คือ อุปกรณ์และสถานที่ในการเล่นวินด์เซิร์ฟ โดยอุปกรณ์มีส่วนสำคัญ คือ กระดานและใบ โดยต้องให้ความสำคัญกับการจัดเตรียมและการเลือกใช้เหมาะสมกับผู้เริ่มต้นในการเล่น เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จในการเล่น และสถานที่ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในสถานที่เล่น เช่น สภาพสถานที่ สภาพลม และทะเล เพื่อช่วยในการเล่นให้สนุกสนานและความปลอดภัยของผู้เริ่มต้นในการเล่น และผู้เริ่มต้นในการเล่นวินด์เซิร์ฟต้องสวมชูชีพทุกครั้งในการเล่นเพื่อความปลอดภัย

ผู้เขียนหวังว่าบทความนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เริ่มต้นในการเล่นวินด์เซิร์ฟและผู้ที่มีความสนใจมีข้อมูลและองค์ความรู้ของกีฬาวินด์เซิร์ฟไว้เพื่อศึกษา และเป็นแรงผลักดันให้บุคคลทั่วไปที่มีความสนใจหันมาเล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟเพิ่มมากขึ้น และสำหรับเยาวชนกีฬาวินด์เซิร์ฟช่วยในเรื่องความสามารถทางกาย (Physical Literacy) ซึ่งเป็นพื้นฐานการเคลื่อนไหวที่สำคัญ และพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ผ่านการออกกำลังกายและเล่นกีฬาวินด์เซิร์ฟ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560*). แผนพัฒนากีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2560-2564*) กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

เจริญ กระบวนรัตน์. (2559). การเรียนรู้ทักษะกลไกการเคลื่อนไหวของร่างกาย. *วารสารสุขศึกษาพลศึกษาและสันทนการ, 42*(1), 6-29.

เชิดชัย ชาญสมุทร. (2547). *เอกสารประกอบการสอนวินด์เซิร์ฟ 1.* ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. (2552). *ทักษะพื้นฐานสู่การเล่นกีฬาและการสร้างเสริมสมรรถภาพ.* กรุงเทพฯ: องค์การค้าของ สกสค.

สมาคมกีฬาวินด์เซิร์ฟแห่งประเทศไทย. (2556, 26 พฤศจิกายน). *ประวัติกีฬาวินด์เซิร์ฟ.* วันที่ค้นข้อมูล 3 มกราคม 2561, เข้าถึงได้จาก https://guru.sanook.com/5957/

Bornhoft, S. (2001). *Windsurfing*. UK: New Holland.

Hart, P. (1988). *Improve your windsurfing*. London: Sackville Design Group.

Jones, p. (1992). *Learn To Windsurf in a Weekend*. London: Dorling Kindersley.

Rossmeier, P., & Schennach, S. (2003). *Tricktionary*. Munich: Weber Offset.

วิถีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับการศึกษาไทย 4.0

The Way of Mathematics Thinking applying Digital Technology for Active Learning for Thailand Education 4.0

อัญญาณี สุมน*

ดร.อุทิศ บำรุงชีพ**

บทคัดย่อ

วิถีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการที่พัฒนาทักษะการคิดทางด้านคณิตศาสตร์ เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ของการศึกษาไทย 4.0 โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลนั้น เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่นำศักยภาพของเทคโนโลยีและการสื่อสารมาบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งมีเป้าหมายให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระตือรือร้นโดยมุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิดแก้ปัญหาและท้าทายที่จะเรียนรู้ และระดมความคิดจากความรู้พื้นฐานที่มีมาก่อน มีการจัดระบบความคิดจนสรุปเป็นข้อเท็จจริง ตอบโจทย์ขั้นตอนวิถีการคิดทางคณิตศาสตร์มี 4 ขั้นตอน คือ การระลึกได้ การคิดพื้นฐาน การคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น บทบาทผู้สอนมีหน้าที่สร้างให้เกิดชุมชนแห่งความสงสัย กระตือรือร้น อยากเรียนอยากรู้ และอยากได้คำตอบขึ้นในชั้นเรียน ด้วยการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นห้องเรียนแห่งความสงสัย และปัญหาโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสิ่งเร้า แรงจูงใจให้อยากรู้ นำไปสู่วิถีแห่งการคิดเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์อย่างเป็นระบบเพื่อเป็นพื้นฐานในการ สร้างสรรค์นวัตกรรม

คำสำคัญ : วิถีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์/ เทคโนโลยีดิจิทัล/ การเรียนรู้เชิงรุก/ การศึกษาไทย 4.0

Abstract

The way of thinking mathematics applying digital technology for active learning is a process that develops mathematical thinking skills. To enhance the efficiency of learning management of Thailand education 4.0. In addition, to bring the potential of information and communication technology for integrated with learning activities process, which learners engage with digital technology, material, participate in the class, collaborate and actively participate in learning process goals. Moreover, can help open opportunity to practice problem-solving skills, challenging with a variety of way of thinking mathematics and brainstorming from memory , the accumulation of basic knowledge. Furthermore**,** can enrich the process in system thinking to real conclusion and answer questions for the way of thinking mathematics 4 steps namely : recall, basic thinking, critical thinking and creative

*นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**อาจารย์ประจำภาควิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

thinking. Also, the instructor's role are responsible for creating arousing learners curiosity community, active environment, discovery-based learning environment into classroom questioning and problems activities applying digital technology. Finally, to way of system thinking mathematical connection abilities for creating innovation foundation.

Keywords : Way of Thinking Mathematics/ Digital Technology/ Active Learning/ Thailand Education 4.0

บทนำ

ยุทธวิธีการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 ได้กล่าวว่า สถานศึกษาทุกระดับสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้แก่ ทักษะการคิดซึ่งเป็นหัวใจหลักของวิถีการพัฒนา รวมทั้งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 โดยให้มีแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียนนวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพ สามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ อีกทั้งสร้างโอกาสและความเท่าเทียมทางการศึกษา มีเป้าหมายให้เพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นการมีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย สนองตอบความต้องการของผู้เรียนและผู้ใช้บริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่แนวทางการประเมินผู้เรียนให้มีศักยภาพทางคณิตศาสตร์ ซึ่งผลการประเมิน PISA ของประเทศไทยจากปี 2000-2016 มีแนวโน้มด้านศักยภาพทางการคิดลดลง โดยเฉพาะคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทย อยู่ที่ 415 คะแนน อยู่ในช่วงลำดับที่ 49-55 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ย EOD คณิตศาสตร์อยู่มาก (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับปรุงยุทธศาสตร์การสอน ท่ามกลางการเปลี่ยนไปของเทคโนโลยีดิจิทัลด้านการศึกษาที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว แต่คะแนนทดสอบของนักเรียนไทยกลับสวนทางกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะในรายวิชาคณิตศาสตร์ เนื่องจากนักเรียนขาดการคิดทางคณิตศาสตร์ที่เป็นระบบ และครูผู้สอนเน้นการสอนแบบท่องจำ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบดั้งเดิม ไม่ได้สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้เกิดทักษะการคิด ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องมีการส่งเสริมจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบและการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้เพื่อการศึกษาไทยยุค 4.0 ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดศักยภาพร่วมสมัยในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดสร้างนวัตกรรม และคิดแสวงหาความด้วยตนเองด้วยความรับผิดชอบ

ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องมีการปรับตัวโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ที่มีความเจริญก้าวหน้าหรือนวัตกรรมการศึกษาเข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการคิดทางคณิตศาสตร์อย่างกระตือรือร้น โดยการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เชิงรุกผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือช่วยประยุกต์ใช้ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนขอนำเสนอแนวทางการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้าถึงง่ายและไม่มีค่าใช้จ่าย ได้แก่ แอปลิเคชั่น Padlet, Popplet, Kahoot และ Blogger มาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการสอนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในการสร้างกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์จะส่งผลต่อวิถีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองนำไปสู่กลไกการขับเคลื่อนการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Productive Growth Engine) และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Inclusive Growth Engine) ซึ่งเป็นของการศึกษาไทยยุค 4.0 ที่ยั่งยืนสมดังเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาชาติและยุทธศาสตร์ชาติ

วิถีการคิดทางคณิตศาสตร์ : ความหมาย และขั้นตอน

วิถีการคิดทางคณิตศาสตร์นั้นเป็นกระบวนการที่เป็นรากฐานของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในทุกด้านให้สามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะแจกแจงความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์นำไปสู่พื้นฐานการแก้ปัญหาและพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างสมเหตุสมผล

ความหมายวิถีการคิด

วิถีการคิด นั้นเป็นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุมีผล เป็นระบบ และสามารถบูรณาการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ดังที่ ฮิลการ์ด (Hilgard, 1962) ได้สรุปว่า วิถีการคิดเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสมองอันเนื่องมาจากการใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งของ หรือเหตุการณ์ และสถานการณ์ ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบรุนเนอร์ (Bruner, 1965) ที่กล่าวว่า การคิดเป็นกระบวนการทางสมองที่ใช้สัญลักษณ์จินตภาพ ความคิดเห็นและความคิด รวบยอด แทนประสบการณ์ในอดีต ความเป็นไปได้ในอนาคต และความเป็นจริงที่ปรากฏ ดังนั้นการคิดจึงทำให้คนเรา มีกระบวนการทางสมองในระดับสูง กระบวนการเหล่านี้ ได้แก่ ตรรกศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา จินตนาการ ความใส่ใจ เชาวน์ปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และอื่นๆ

สรุปได้ว่าวิถีการคิดเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมองที่ใช้สัญลักษณ์หรือภาพแทนสิ่งของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมี การจัดระบบความรู้ ข้อมูล ข่าวสารซึ่งเป็นประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่หรือสิ่งเร้าใหม่ ที่ไปได้ ทั้งใน รูปแบบ ธรรมดาและ สลับซับซ้อน ผลจากการจัดระบบสามารถ แสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น การให้เหตุผลการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงถึงเหตุและผลในการคิดเพื่อสรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหา เป็นต้น

ความหมายของวิถีการคิดทางคณิตศาสตร์

วิถีการคิดทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการในการสรุปข้อเท็จจริง โดยอาศัยข้อมูลมาประกอบ ซึ่งต้องสร้างสมมติฐาน ค้นหาวิธีการ ศึกษาหาความรู้ การทดลอง เพื่อแก้ปัญหาหรือเพื่อสรุปเป็นสมบัติหรือกฎเกณฑ์ แล้วตรวจสอบความถูกต้อง และอธิบายเพื่อยืนยันข้อสรุปดังกล่าว โดยข้อสรุปเหล่านี้จะหลอมรวมกันเป็นแนวคิดใหม่ ซึ่งต้องอาศัยการให้เหตุผลจะเป็นส่วนหนึ่งของการคิดทางคณิตศาสตร์

ขั้นตอนของวิถีการคิดทางคณิตศาสตร์

ครูลิกและรูคนิค (Krulik & Rudnick, 1980) ได้แบ่งลำดับขั้นตอนการคิดทางคณิตศาสตร์เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นระลึกได้ (Recall) กล่าวคือ ทักษะการคิดซึ่งเป็นไปโดยอัตโนมัติตามธรรมชาติ รวมทั้งข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เราได้รับการสั่งสอนมาตั้งแต่วัยเด็ก เราจึงจดจำข้อความจริงเหล่านี้ได้อย่างขึ้นใจ ซึ่งเนื้อหาของวิชาคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวกับข้อความจริงเบื้องต้นจะรวมกันเป็นคลังข้อมูลที่ระลึกได้เมื่อต้องการนำไปใช้ เช่น การบวก ลบ คูณ หารจำนวน สูตรคูณ เป็นต้น

2. ขั้นการคิดขั้นพื้นฐาน (Basic Thinking) กล่าวคือ เป็นทักษะอีกหนึ่งขั้นที่รวมความเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์เอาไว้ด้วย เช่น ในการแก้โจทย์ปัญหาเรื่องการคูณ นอกจากจะจำสูตรคูณได้แล้วยังต้องมีความเข้าใจถึงแนวคิดและหลักการของการคูณ จึงจะสามารถแก้โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับการคูณและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นต้น

3. ขั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) กล่าวคือ เป็นการคิดที่มีการตรวจสอบ การมองความสัมพันธ์ การประเมินค่า รูปแบบต่างๆ ของการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ ในขั้นนี้จะรวมทักษะ

การวิเคราะห์ส่วนต่างๆ ของปัญหาหรือการกล้าเผชิญปัญหา การรวบรวมข้อมูล การจัดการข้อมูลภายในปัญหา การตรวจสอบและการวิเคราะห์ ตลอดจนการนำข้อมูลที่เคยเรียนรู้มาสัมพันธ์กัน

4. ขั้นการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) กล่าวคือ เป็นจุดเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดผลที่ซับซ้อน การคิดสร้างสรรค์เป็นการประดิษฐ์ การรู้แจ้ง และการจินตนาการ ในขั้นนี้จะรวมทักษะการสังเคราะห์แนวคิด การสร้างแนวคิด การประยุกต์ ดังภาพที่ 1

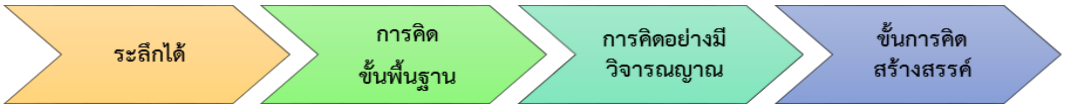

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดวิถีการคิดทางคณิตศาสตร์

วิถีการคิดทางคณิตศาสตร์ในยุคการศึกษาไทย 4.0 จำเป็นต้องมีกิจกรรมที่สามารถประยุกต์ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยอาจมีการใช้คำถามกระตุ้น และวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดให้สามารถระลึกได้ นำไปสู่การคิดพื้นฐาน เช่น การคิดที่ใช้ในการสื่อสาร คิดเปรียบเทียบ คัดแยก จัดกลุ่ม ตีความ เป็นต้น และส่งผลต่อการคิดในระดับ สูงที่ประกอบด้วยคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม

เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้

เทคโนโลยีดิจิตัลเพื่อการเรียนรู้ นั้นเป็นการนำศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์แบบ ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลเป็น เทคโนโลยีการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศเป็นตัวเลขชุด 0 กับ 1 และเป็นระบบเลข ฐานสองในการบีบอัดส่งผลต่อความเที่ยงตรงของในการถ่ายทอดข้อมูลสารสนเทศ ในลักษณะข้อความ กราฟ รูปภาพ วีดิโอคลิปและอื่นๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ต่างๆ อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แอปลิเคชั่น และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน หรือระบบงานในสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

บทบาทและความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาไทยยุค 4.0 มีดังรายละเอียดและแผนภาพต่อไปนี้

1. เพิ่มประสิทธิภาพในการเป็นสื่อเพื่อการเรียนรู้ (Efficiency) ปัจจุบันมีเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้หลายด้านมีระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ระบบสนับสนุนการรับรู้ข่าวสาร ระบบสนับสนุนการจัดการชั้นเรียน (Learning Management System) เช่น การค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ใน World Wide Web ห้องเรียนเสมือนจริงผ่าน LMS : Moodle, Edmodo, Classdojo, Google Classroom เป็นต้น

2. เป็นเครื่องมือในการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ (Interactive) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน หรือครูกับครูโดยจำเป็นต้องอาศัยสื่อสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลเป็นรากฐานในการใช้สื่อดิจิทัลในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ได้แก่ การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยใช้องค์ประกอบที่สำคัญช่วยสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานสื่อสารผ่านบริการสื่อสังคม (Social Media) จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

3. ขยายโอกาสทางการเรียนรู้ (Learning Opportunity Expansion) โดยเกิดการ ศึกษาในรูปแบบใหม่ กระตุ้นความสนใจแก่ผู้เรียน โดยใช้คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อในการสอนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในลักษณะการหลอมรวมสื่อ (Convergence) และให้บริการเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้แบบเปิด (Open Educational Resources) เช่น http://www.dlit.ac.th/ โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกล (DLIT : Distance Learning Information Technology) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน http://www.trueplookpanya.com/ โครงการ ทรูปลูกปัญญา ของกลุ่มบริษัท ทรูคอเปอเรชั่น จำกัด เป็นต้น เป็นต้น

4. เพิ่มประสิทธิภาพในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning) ได้แก่ การสืบค้นออนไลน์ผ่าน Search Engine และฐานข้อมูลต่าง ๆ เช่น Google , Yahoo เป็นต้น

5. เพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) โดยสามารถเข้าถึงได้จากบทเรียนออนไลน์แบบเปิด (Mooc : Massive Open Online Course) ที่เข้าถึงง่ายสามารถเรียนรู้ตามความสนใจ ได้แก่ https://thaimooc.org/

6. การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Creating Learning Network) กล่าวคือ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ในการสร้างเครือข่ายและขยายองค์ความรู้นั้นยังสามารถช่วยเชื่อมต่อประเด็นที่สนใจโดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการสร้างเครือข่ายและสนใจในเรื่องราวเดียวกันให้มีการรวมกลุ่ม และเกิดการพัฒนาทางการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนำไปสู่การชุมชนแห่งการเรียนรู้สร้างสรรค์นวัตกรรม

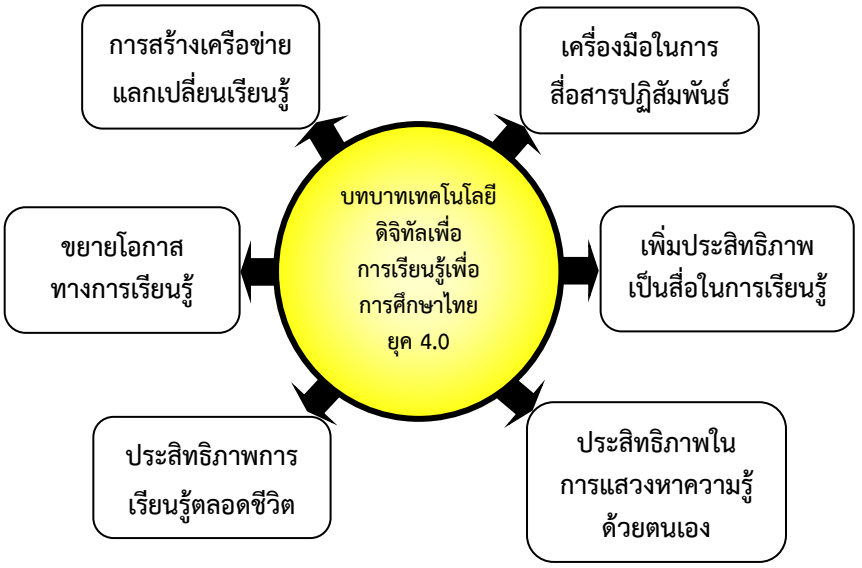

ภาพที่ 2 แสดงบทบาทบทบาทเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เพื่อการศึกษาไทยยุค 4.0

แนวทางการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การเรียนรู้ในเพื่อรองรับนโยบายการศึกษา 4.0 จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปท่ามกลางวิวัฒนาการของเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งผลให้ครูผู้สอนต้องปรับบทบาทจากการเรียนรู้เพียงแต่สอนบรรยายในชั้นเรียนโดยผู้เรียนเป็นผู้ฟังและปฏิบัติตาม (Passive Learning) เปลี่ยนไปเป็นรูปแบบให้ผู้สอนและผู้สอนมีส่วนร่วมได้ลงมือ

ปฏิบัติโดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวในการเรียนรู้ซึ่งเป็นลักษณะที่เรียกว่า การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะการเรียนรู้เชิงรุก

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและสร้างความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาทักษะความสามารถที่ตรงกับพื้นฐานความรู้เดิม ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีจากการปฏิบัติและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่

1. กิจกรรมท้าทายความรู้ของผู้เรียน โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนสงสัย และอยากที่จะหาคำตอบในการเรียนรู้ โดยอาจใช้คำถาม สถานการณ์ปัญหา หรือสื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้คิด

2. กิจกรรมการสร้างความรู้ โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนั้นๆ (Active Engage Student) การสัมมนาการใช้การแก้ปัญหาการสอนกลุ่มย่อยแบบไม่เป็นทางการ เช่น การสำรวจข้อมูล การทดลอง การแก้ไขปัญหา กรณีศึกษา การสัมมนา การอภิปราย กิจกรรมการทำโครงงาน เป็นต้น

3. กิจกรรมการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นลักษณะของกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียน ผู้สอนได้อภิปรายสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลด้วยการระดมสมอง หรือวิพากษ์เพื่อค้นหาคำตอบ

4. กิจกรรมการนำเสนอองค์ความรู้ เป็นลักษณะของการแสดงความสำเร็จด้วยการสรุปนำเสนอผลงานความสำเร็จของการหาคำตอบอย่างมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้ง ได้แก่ กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing) การสาธิต (Demonstrations) ประสบการณ์นาฏกรรม หรือการแสดง เป็นต้น

การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ปรับลดกระบวนการ สื่อสาร และการถ่ายทอดเนื้อหาให้กับผู้เรียนเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาความคิดระดับสูง (Higher order Thinking) นำไปสู่การคิดที่เป็นรูปธรรมด้วยการสร้างสรรค์ผลงานอีกทั้งเป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติมากกว่าการฟังบรรยาย เน้นการวัดผลด้านการคิดขั้นสูง และให้ข้อมูลสะท้อนกลับ (Reflective Thinking) แก่ผู้เรียนเป็นหลักโดยผ่านประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ ดังภาพ

ภาพที่ 3 แสดงกรอบแนวคิดประสบการณ์ของการเรียนรู้ของ Dale (1969)

องค์ประกอบของการเรียนเชิงรุก

การเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการจัดการเรียนการสอน ดังที่ Meyers & Jones (1993) กล่าวว่า องค์ประกอบของการเรียนเชิงรุก ประกอบด้วยปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกัน 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐาน (Basic Elements) กลวิธีในการเรียนการสอน (Learning Strategies) และทรัพยากรทางการสอน (Teaching Resources) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 4 องค์ประกอบของการเรียนเชิงรุก

หลักการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนเชิงรุกประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้สอนต้องมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนโดยต้องพิจารณาถึงกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ดังนี้

1. รูปแบบของกิจกรรมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดประสบการณตรงกับการแกปญหาตามสภาพจริง (Authentic situation)
2. ใชกลยุทธ์ของกระบวนการกลุม (Group processing) และการทำงานเป็นทีม (Team Working)
3. จัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด การวางแผน การยอมรับ การประเมินผล และการนำเสนอผลงาน
4. การเชื่อมโยงบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้กับเนื้อหารายวิชา (Integration)
5. ออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานรวมกับผู้อื่น (Collaboration)
6. กิจกรรมการประเมินผลต้องมีอย่างรอบด้านโดยมีการประเมินผลโดยกลุมเพื่อน (Peer assessment) ประเมินตามสภาพจริงโดยครูผู้สอน (Authentic Assessment) และประเมินจากการทดสอบ

เปาหมายและตัวบงชี้ลักษณะการจัดการเรียนตามสถานการณจะตองมีความชัดเจนในทุกขั้นตอนเพื่อแสดงถึงคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนดังนั้นจึงตองมีการกำหนดตัวบงชี้เพื่อใชเปนมาตรฐานในการจัดการเรียนตามสถานการณโดยมีรายละเอียดดังนี้ (ทรงศรี ตุ่นทอง, 2545)

ตารางที่ 1 เป้าหมายและตัวบ่งชี้ของการเรียนรู้เชิงรุก

เป้าหมายการเรียนรู้เชิงรุก	ตัวบงชี้ลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
1. การคิดระดับสูง	การจัดกิจกรรมการเรียนรูที่ให้ผูเรียนจัดกระทำกับข้อมูลขาวสารและสามารถสรางความหมายได้ด้วยถอยคำของผูเรียนเอง หรือเมื่อผูเรียนรวบรวมมาแลวผูเรียนสามารถตั้งสมมติฐาน วิเคราะหขอมูลและสรุปผลไดอยางชัดเจน

เป้าหมายการเรียนรู้เชิงรุก	ตัวบงชี้ลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. ความลึกซึ้งในความรูที่ไดรับ	การจัดกิจกรรมการเรียนรูที่ใหผูเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นและขอโตแยง โดยใชเหตุผลในการอธิบาย หรือแสดงการแกไขปัญหา และสามารถเสนอทางเลือกในการปฏิบัติงานที่มีความซับซอน ซึ่งแสดงออกซึ่งความรูความเขาใจทางวิชาการในสาขาตางๆ
3. ความเชื่อมโยงกับสถานการณภายนอก	การจัดกิจกรรมการเรียนรูที่ใหผูเรียนทำกิจกรรมตามความสนใจ หรือแกไขปญหาเกี่ยวกับสังคม หรือเปนปญหาที่อยูในความสนใจของสังคม โดยนำความรูที่เรียนไปใชปฏิบัติ
4. การสื่อสารสาระสำคัญไดชัดเจน	การจัดกิจกรรมการเรียนรูที่ใหผูเรียนสามารถเชื่อมโยงความคิดเกี่ยวกับหัวขอหรือประเด็นที่กำหนดให ดังนี้ 1. ผูเรียนสามารถกลาวถึงสาระสำคัญ หรือความคิดรวบยอดของเนื้อหาทางดานวิชาการที่ใชในการปฏิบัติภาระงาน และสามารถบอกไดวาประกอบดวยสิ่งใดบาง โดยสามารถยกตัวอยางประกอบมิใชเพียงการรายงานขอเท็จจริงหรือบอกวิธีดำเนินการเทานั้น 2. ผูเรียนสามารถอธิบายเหตุผลดวยถอยคำของผูเรียนเอง 3. ผูเรียนสามารถสรางบทสนทนาที่สมเหตุสมผลในการนำเสนอความคิด ซึ่งเปนการแสดงถึงความเขาใจในสาระสำคัญ
5. การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนจากบุคคลภายนอก	1. ผูสอนจะตองสรางบรรยากาศในการเรียนเพื่อสนับสนุนใหผูเรียนยอมรับซึ่งกันและกัน และมีสวนรวมในความสำเร็จของการเรียน 2. ผูสอนควรยอมรับในวุฒิภาวะของผูเรียน โดยการใหคำแนะนำผูเรียนที่มีความรูนอย และแกไขปญหาดวยวิธีการที่สงเสริมและสนับสนุนใหผูเรียนมีความพยายามและเล็งเห็นคุณคาของตนเอง 3. บทบาทของผูสอน จากกิจกรรมและวิธีการปฏิบัติตามแนวทางของการเรียนเชิงรุก

บทบาทของครูผู้สอนสำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับการศึกษาไทยยุค 4.0

1. ผู้สอนต้องมีทักษะในการตั้งคำถามโดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหานำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์

2. ผู้สอนต้องมีความรู้รอบตัวในการเชื่อมโยงและบูรณาการอย่างรอบด้านในการคิดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยนำเนื้อหาเป็นประสานกับชีวิตประจำวัน

3. ผู้สอนต้องมียุทธวิธีในการปรับการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างกิจกรรมการเรียนในชั้นเรียน และกิจกรรมการปฏิสัมพันธ์ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม

4. ผู้สอนต้องสร้างช่องทางในการเรียนรู้แบบปรับเหมาะ (Adaptive Learning) ให้ยืดหยุ่นตามสถานการณ์และเป้าหมายโดยเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม และความแตกต่างระหว่างบุคคลในการสื่อสารปฏิสัมพันธ์เรียนรู้

5. ผู้สอนต้องมีการการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เน้นการอภิปราย หรือการสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตร

6. ผู้สอนต้องสร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความคิดในเชิงบวกในการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการสร้างสรรค์แนวทางกระบวนการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม

7. ผู้สอนต้องมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานเป็นทีม และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย

8. ผู้สอนต้องมีการออกแบบกิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียนอย่างเหมาะสมและรอบด้าน

บทบาทของผู้เรียนสำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับการศึกษาไทยยุค 4.0

1. กล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าคิด กล้าลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาตามสถานการณ์
2. รู้จักการใฝ่รู้ ค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
3. รู้จักจดบันทึก และฟังอย่างมีสมาธิ สติ อย่างใคร่ครวญพิจารณาถึงเหตุผล
4. รู้จักคิด ลงมือปฏิบัติ แยกแยะ อธิบายถึงความแตกต่าง
5. เรียนรู้วางแผน และรู้จักวางเป้าหมายในการใช้ชีวิต
6. สร้างแรงจูงใจและความมีวินัยเอาชนะใจตนเองให้กับชีวิตในการพัฒนาตน
7. รู้จักเปิดใจยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ปรับปรุงตนเอง และยอมรับสิ่งใหม่ ๆ พร้อมที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้
8. รู้จักประเมินผลอย่างมีหลักการ และปรับปรุงสร้างสรรค์สิ่งใหม่อย่างเป็นรูปธรรม
9. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

หลักในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมวิถีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์

หลักในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมวิถีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์ประกอบด้วยหลัก 6 Ps ได้แก่

1. การมีส่วนร่วม (Participatory Learning) กล่าวคือ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทในการร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีส่วนร่วมในขั้นตอน ๆ ของกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งออนไลน์ และทำกิจกรรมในชั้นเรียน

2. การเรียนรู้ตามความก้าวหน้าตามศักยภาพ (Pace Learning) กล่าวคือ การออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้ผู้เรียนตื่นรู้และเรียนรู้ไปทีละขั้น ช้าหรือเร็วตามความสามารถและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนโดยสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลา

3. การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) กล่าวคือ การให้สิ่งเร้าด้วยรางวัล หรือคำชมเชยกับผู้เรียนที่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขบรรลุตามเป้าหมายของกระบวนการคิดด้วย

4. การใช้สถานการณ์ปัญหาเพื่อสร้างการคิด (Problem Based Learning) กล่าวคือ เป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยการสร้างเชื่อมโยงให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดจากสถานการณ์ปัญหาในสื่อสังคม (Social Media) หรือสถานการณ์ในชีวิตจริงนำไปสู่การแก้ไขปัญหาทางคณิตสาสตร์อย่างมีเหตุผล

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะเพื่อนสอนเพื่อน (Peer teaching) กล่าวคือ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รู้จักเปิดใจยอมรับความคิดเห็น รู้จักการทำงานเป็นทีม

6. การประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ ความก้าวหน้า และสิ่งที่ผู้เรียนสามารถแสดงออกได้ (Process, Progress and Performance Assessment) กล่าวคือ เป็นวิธีการประเมินผลที่ครอบคลุมโดยประเมินผลดังนี้

6.1 การประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ (Process) ได้แก่ การประเมินการมีส่วนร่วมในการเรียนการประเมินตนเอง กระบวนการการคิด การแก้ปัญหา การแสดงความคิดเห็น โดยใช้แบบสังเกต แบบประเมินผลการปฏิบัติ หรือแบบประเมินอื่น ๆ ในลักษณะประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

6.2 ประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้ (Progress) ได้แก่ การประเมินผลที่ครอบคลุมความรู้ตามวัตถุประสงค์โดยสามารถใช้โปรแกรม Kahoot หรือแบบทดสอบในลักษณะอื่น ๆ ให้ผู้เรียนได้ทำแบบฝึกหัดและทดสอบความรู้เป็นระยะ ๆ ทั้งความพร้อมก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

6.3 ประเมินผลพฤติกรรมการแสดงออก (Performance) ได้แก่ การประเมินผลในสิ่งที่ผู้เรียนแสดงออก และสามารถแก้ปัญหา และปฏิบัติได้ในลักษณะการทำงานเป็นทีม การแบ่งปันความรู้ การระดมสมอง การแสวงหาความรู้ ซึ่งแบบวัดจะเป็นลักษณะแบบประเมินตามสภาพจริงโดยดูจากการสะท้อนคิดด้วยแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) โดยประยุกต์ใช้ Blogger ประเมินผลจากสภาพจริงในกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหา การนำเสนอผลงานอย่างเป็นรูปธรรม การนำเสนอผลผลิตที่สร้างสรรค์หลังจากการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ด้วยแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ (e-Portfolio)

กระบวนการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอนเชิงรุกผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมวิถีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์

1. พิจารณาหลักสูตรและกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้อย่างมีความหมาย กล่าวคือ การวิเคราะห์หลักสูตรและพิจารณาถึงวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระ และรายวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมอย่างไรนำไปสู่เป้าหมาย

2. ออกแบบวัตถุประสงค์การเรียนรู้และกำหนดผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ตามเป้าหมายของหลักสูตร

3. การพัฒนาและสร้างสรรค์เนื้อหาให้สัมพันธ์กับผลการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัญหาที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยกำหนดออกมาเป็นกิจกรรมและหน่วยย่อยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4. การเลือกสื่อและเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยพิจารณาถึงเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้าถึงง่าย ไม่มีลิขสิทธิ์ และสะดวกในการจัดการ รวมทั้งช่องทางในการติดต่อสื่อสารและประเมินผู้เรียนอย่างรอบด้าน

5. การจัดการรวบรวมแหล่งทรัพยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการกำหนดแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับเป้าหมายและกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งแบบออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และแหล่ง เรียนรู้เป็นฐานเพื่อเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตจริง และเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย

ตัวอย่างเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกส่งเสริมวิถีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์

ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคสรรพสิ่งบนอินเทอร์เน็ต (IoT : Internet of Things) ส่งผลให้มีการพัฒนาโปรแกรมหรือแอปลิเคชั่นที่แบ่งปันในโลกสังคมออนไลน์จำนวนมากให้เลือกใช้ตามความต้องการ ซึ่งผู้เขียนขอนำเสนอโปรแกรมที่มาประยุกต์ใช้ในบทความนี้ ประกอบด้วย Application Kahoot, Padlet, Popplet และ Blogger เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมวิถีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนพระแสงวิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี (อัญญาณี สุมน, 2560)

ภาพที่ 5 ตัวอย่างสัญลักษณ์ของแอปลิเคชั่นเพื่อการเรียนรู้เชิงรุก

1. โปรแกรม Kahoot

โปรแกรม Kahoot เป็นแอปลิเคชั่นสำหรับกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดด้วยการตอบคำถามผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์เหมือนพินเกมส์ (Game Pin) โดยผู้เรียนสามารถตอบคำถามภายในเวลาที่กำหนดและต้องกดให้ไวจึงจะได้คะแนน โดยจะมีการทำงานผ่านระบบออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยที่ครูผู้สอนและนักเรียนไม่ต้องลงโปรแกรม หรือดาวน์โหลดมาไว้ในเครื่องเพียงแค่ใส่รหัส ชื่อ ก็สามารถเข้าไปตอบคำถามได้ที่ https://kahoot.it/

ข้อดีของโปรแกรม Kahoot

(1) เป็นโปรแกรมที่ให้ผู้เรียนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการตอบคำถามอย่างกระตือรือร้นและสนุกสนาน

(2) โปรแกรมได้ออกแบบเพื่อสร้างความเร้าใจด้วยเสียงเพลงประกอบ และผู้สอนสามารถแทรกไฟล์รูปภาพ และวีดิโอเป็นสถานการณ์ปัญหาเพื่อให้การตอบคำถามไม่ใช่เพียงแต่มีข้อความเพียงอย่างเดียว

(3) โปรแกรมสามารถแสดงผลในระหว่างการตอบคำถามแต่ละข้อ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนุกลุ้นอย่างท้าทาย โดยเป็นแรงเสริมและทราบความก้าวหน้าของตนเองในขณะเล่นและทราบผลเมื่อจบการตอบคำถามทั้งหมด

(4) โปรแกรมสามารถสรุปผลออกมาเป็นตารางสรุปผลคะแนนทั้งหมด เพื่อตรวจสอบและวัดประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

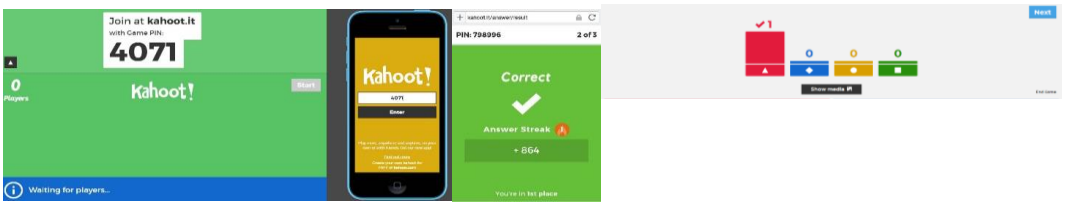

ภาพที่ 6 ตัวอย่างหน้าจอในการใช้โปรแกรม Kahoot ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อจำกัดของโปรแกรม Kahoot

(1) ผู้เรียนต้องมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือ

(2) โครงข่ายของสัญญาณอินเทอร์เน็ตต้องครอบคลุมในพื้นที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. โปรแกรม Padlet

โปรแกรม Padlet เป็นแอปลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่อยู่ในแพลตฟอร์มของบอร์ดสำหรับการระดมความคิด ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดกระบวนการคิด การทำงานเป็นทีม การแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยการแสดงความคิดเห็นหรือการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทั้งหมดของผู้เข้าใช้จะอยู่ในรูปแบบของ post it ที่ติดบนบอร์ดและระบบจะแสดงผลทุกอย่างเป็นแบบเรียลไทม์

ข้อดีของ Padlet

(1) สามารถโพสต์ข้อความทั้งในรูปแบบของตัวอักษรหรือข้อความ รูปภาพ และลิงค์ของเว็บไซต์ได้

(2) ข้อความที่โพสต์สามารถถูกแก้ไขและจัดกลุ่มของข้อความได้

(3) Padlet ยังมีความสะดวกในเรื่องของการประมวลข้อมูลในบอร์ดออกมาในรูปของไฟล์รูปภาพ pdf csv เป็นต้น

(4) สามารถแชร์ผ่านไปยังช่องทางสื่อสังคม ได้แก่ Facebook และเว็บไซต์ต่างๆ ได้

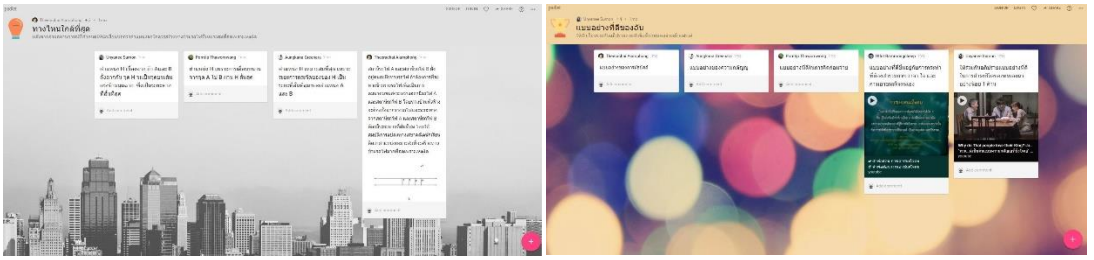

ภาพที่ 7 ตัวอย่างหน้าจอในการใช้โปรแกรม Padlet ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

3. โปรแกรม Popplet

3.1 โปรแกรม Popplet เป็นแอปลิเคชันที่ใช้ในการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ จัดหมวดหมู่ โดยสามารถสร้างแผนผังความคิด (Mind Map) ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความคิด หรือข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ในสมองโดยการใช้ภาพ สี เส้น และการเชื่อมโยง แทนการจดย่อแบบเดิมที่เป็นบรรทัดๆ เรียงจากบนลงล่าง

3.2 ใช้แสดงการเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งระหว่างความคิดหลัก ความคิดรองและความคิดย่อยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

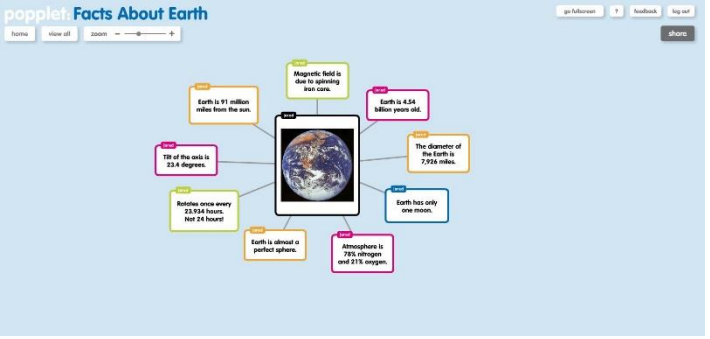

ภาพที่ 8 ตัวอย่างหน้าจอในการใช้โปรแกรม Popplet ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

4. โปรแกรม Blogger

4.1 แอปลิเคชัน Blogger เป็นเว็บฟรีที่ขับเคลื่อนโดย Google โดยใช้สำหรับการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้บันทึกต้องการนำเสนอ

4.2 แอปลิเคชัน Blogger ครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมหรือเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้

4.3 สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนได้ และผู้เรียนกับผู้เรียน

4.4 สามารถสร้างสรรค์เป็นแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ได้

ภาพที่ 9 ตัวอย่างหน้าจอในการใช้โปรแกรม Blogger ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยบทเรียนแสวงหาความรู้บนเว็บ (WebQuest) โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตารางที่ 2 สรุปการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกส่งเสริมวิถีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์ โดยผู้เขียนประยุกต์บางส่วนมาจาก Sherman (2004) และการทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ของโรงเรียนพระแสงวิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตัวอย่างเทคโนโลยีดิจิทัล	กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	วิถีการคิดทางคณิตศาสตร์	วิธีการประเมิน
1. Kahoot	▶คำถามนำเข้าสู่บทเรียน ▶คำถามระหว่างเรียน ▶คำถามหลังเรียน ▶การเสริมแรงทางบวก	▶คิดหาเหตุผล ▶คิดแก้ปัญหา	▶ประเมินโดยใช้แบบทดสอบ ▶สังเกตการร่วมกิจกรรม
2. Padlet	▶การเรียนรู้ร่วมกัน ▶แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ▶นำเสนอความคิด	▶คิดวิจารณญาณ ▶คิดเชื่อมโยง	▶สังเกตการร่วมกิจกรรม ▶ประเมินผลงานจากแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์
3. Popplet	▶การร่วมแรงร่วมใจในการเรียนรู้ ▶การเรียนรู้เพื่อนสอนเพื่อน ▶การระดมความคิด	▶คิดวิเคราะห์ ▶คิดสังเคราะห์ ▶คิดหาเหตุผล	▶สังเกตการร่วมกิจกรรม ▶ประเมินผลงานจากแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์
4. Blogger	▶การสะท้อนคิด ▶แสวงหาและสะสมความรู้ ▶ช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ▶นำเสนอผลงาน	▶คิดหาเหตุผล ▶คิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์	▶สังเกตการร่วมกิจกรรม ▶ประเมินจากผลงานแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์

จากผลการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างหลังการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกส่งเสริมวิถีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความสามารถในคิดแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ค่ากลางของข้อมูล สูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการสังเกต พบว่า นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการค้นหาข้อมูล และความรู้ นักเรียนกล้าถามข้อมูลและโต้แย้งอย่างมีเหตุผลมากยิ่งขึ้น ซึ่ง

สอดคล้องกับรายงานการค้นคว้าของสมิธ (Smith, 2018) ที่พบว่า การเรียนรู้เชิงรุกในห้องเรียนคณิตศาสตร์นั้นจะส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายและช่วยส่งเสริมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นต้องเรียนรู้ผ่านเกม การทำโครงงาน การอภิปราย โต้แย้ง พูดคุยกับเพื่อน และกรณีศึกษา รวมทั้งการบูรณาการกับกิจกรรมผ่านเครื่องมือเทคโนโลยีการศึกษา

ตัวอย่างรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เชิงรุกของการศึกษาไทยยุค 4.0

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้เขียนสามารถนำมาออกแบบเป็นแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ได้ดังขั้นตอนต่อไปนี้

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูสนทนา/ ซักถามความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเรียนโดยใช้เทคนิคการต่อเรื่องราวจากนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง และจุดประกายด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ไปหากระบวนการคิดนำไปสู่ความรู้ โดยทำการแบ่งกลุ่มคละความสามารถ มีทั้งกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน

2. นักเรียนแต่ละคนทดสอบก่อนเรียน 10 ข้อ เรื่อง ค่ากลางของข้อมูล โดยใช้สมาร์ทโฟนส่วนตัวของนักเรียนเข้าสู่โปรแกรม Kahoot โดยคำถามแต่ละข้อใช้เวลาในคิด 2 นาที ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหา

ขั้นสอน/ ขั้นฝึก

1. ให้นักเรียนเข้าไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้บทเรียนแสวงหาการเรียนรู้บนเว็บด้วย Application Blogger ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัญหาตามขั้นตอนภายในเวลาที่กำหนด

2. นักเรียนทำกิจกรรมในบทเรียนแสวงการเรียนรู้บนเว็บด้วย Application Blogger เรื่องค่ากลางของข้อมูล

3. แต่ละคนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและหาเหตุผลแนวทางการแก้ปัญหาต่อสถานการณ์ปัญหา “ช่วยเฉลี่ยให้หน่อย” ในหน้าเพจที่ทำเชื่อมโยงไว้ซึ่งครูสร้างขึ้นด้วย โปรแกรม Padlet ซึ่งสถานการณ์ปัญหาเป็นดังนี้

ในการทำคะแนนสอบของนักเรียน 40 คนครั้งหนึ่ง ครูประจำชั้นคิดค่าเฉลี่ยเลขคณิตได้ 35 คะแนน ต่อมาตรวจพบว่าจดคะแนนนักเรียน 2 คนผิดไป คือจาก 32 คะแนน อ่านผิดเป็น 73 คะแนน และจาก 49 คะแนน อ่านผิดเป็น 48 คะแนน จากสถานการณ์ดังกล่าว จงหาว่าค่าเฉลี่ยเลขคณิตที่ถูกต้องของคะแนนนักเรียน 40 คนเป็นเท่าไร ให้นักเรียนแต่ละดกลุ่มเขียนคำตอบลงใน Padlet

4. นักเรียนตรวจสอบความถูกต้องของกิจกรรมที่ทำ และร่วมกันอภิปรายสร้างความเข้าใจที่กระจ่างชัดโดยช่วยกันระดมความคิดลงใน Popplet และนำไปโพสต์ลงใน Padlet

ขั้นสรุป/ นำไปใช้

1. นักเรียนแต่ละคนทดสอบหลังเรียน 10 ข้อ เรื่อง ค่ากลางของข้อมูล โดยใช้สมาร์ทโฟนส่วนตัวของนักเรียนเข้าสู่โปรแกรม Kahoot โดยคำถามแต่ละข้อใช้เวลาในคิด 2 นาที เพื่อสรุปและประเมินผลการเรียนหลังเรียน

2. ให้นักเรียนบันทึกคำตอบของแต่ละคน และนำเสนอบน Blogger ส่วนตัวที่สร้างสรรค์เป็น e-Portfolio สามารถตรวจสอบผลงานย้อนหลังได้

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุก

1. ผู้เรียนควรรับทราบความก้าวหน้าและผลสะท้อนกลับเพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งผ่านระบบออนไลน์และในแต่ละช่วงของกิจกรรม

2. ควรเปิดโอกาสให้มีการประเมินผลแบบรอบด้านโดยให้ทุกคนควรมีโอกาสในการประเมิน เช่น ครูประเมินผู้เรียน ผู้เรียน ประเมินเพื่อน ผู้เรียนประเมินตนเอง

3. ควรให้ผู้เรียนได้สะท้อนประสบการณ์การเรียนรู้และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อทบทวนกระบวนการคิดและข้อเสนอแนะได้

4. ควรใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริงและใช้วิธีการที่หลากหลายและเน้นสถานการณ์จริงในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

5. ควรมีการออกแบบเครื่องมือวัดความสามารถทางการคิดที่สอดคล้องกับวิถีคิดที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

บทสรุป

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับใช้พัฒนาการคิดทางคณิตศาสตร์ให้ตรงตามยุค 4.0 นั้นสามารถตอบสนองแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตอบสนองแนวการจัดการเรียนรู้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 ได้กล่าวว่า สถานศึกษาทุกระดับสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั่นคือ ทักษะการคิด และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 อีกทั้งผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์มากยิ่งขึ้น โดยวิถีการคิดทางคณิตศาสตร์มี 4 ขั้นตอนหลัก คือ การระลึกได้ การคิดพื้นฐาน การคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ในแต่ละขั้นสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการระบบการคิด ทำให้ผลผลิตการตกผลึกความคิดออกมาเป็นระบบ จนสรุปเป็นข้อเท็จจริง ครูมีบทบาทในการสร้างชุมชนแห่งความสงสัย ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการคิดทางคณิตศาสตร์สู่การพัฒนาการศึกษาไทยในยุค 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *การศึกษาในยุค Thailand 4.0.* วันที่ค้นข้อมูล 27 ตุลาคม 2560, เข้าถึงได้จาก http://www.moe.go.th/

ทรงศรี ตุนทอง. (2545). *การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงของผู้เรียน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการทดสอบและวัดผลทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุปผชาติ ทัฬหิกรณ์. (2551). *การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดาริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *สรุปผลการวิจัย PISA 2015*-2016. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ 2560-2574*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

อัญญาณี สุมน. (2560). *สรุปผลการวิจัยโครงการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนทางคณิตศาสตร์โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระแสงวิทยา.* สุราษฎร์ธานี: โรงเรียนพระแสงวิทยา.

Bruner, J. S. (1965). *American Psychologist*, *20*(12), 1007-1017.

Edgar, D. (1969). *Audio Visual Methods Teaching* (2nd ed.). New York: Hot, Rinchart and Winston

Hilgard, E. R. (1962). *Introduction to Psychology* (3rd ed.). New York: Marcourt, Brace & World.

Krulik, S., & Rudnick, J. A. (1980). *Problem solving: A handbook for teachers*. Boston: Allyn & Bacon.

Meyers, C., & Jones, T. B. (1993). *Promoting Active Learning: Strategies for the Collage Classroom.* San Francisco: Jossey-Bass.

Parnward, (2014). Active Learning, 27th October 2017. เข้าถึงได้จาก https://parnward8info.wordpress.com/2014/01/29/active-learning

Posamentier, A. S., & Krulik, S. (1996). Teachers: Prepare your students for the mathematics for SAT I: Methods and problem-solving strategies. Thousand Oaks, CA: Corwin.

Sharon, S. (2004). *Science and Science Teaching: Methods for Integrating Technology in Elementary and Middle Schools:* 2nd (second) Edition Paperback. Boston: Houghton Mifflin Co.

Smith, T. (2018). Active Learning in the Math Classroom. *Tech & Learning*, *38*(7), 26-28.

การรับรู้ของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพของคนกรุงเทพมหานคร

The Impact of Perception on Intregrated Marketing Comunication with Althernative Behavior with Annual Health Care Service of Bangkok Metropolitance's Area

ดร.วาสนา บุตรโพธิ์*
สิริวิภา หาสาสน์ศรี*
วิมลมาลย์ สมคะเน*
ดร.จันทร์จารี เกตุมาโร**
ศิริวรรณ ชอบธรรมสกุล***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการ ตรวจสุขภาพของกรุงเทพมหานคร และ (2) เพื่อศึกษาการรับรู้การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเลือกกับการดูแลสุขภาพประจำปีของคนกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิจัย เอกสารควบคู่กับการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้รวบรวมตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง การทดสอบ คุณภาพของเครื่องมือจากเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญและวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของวิธี Cronbach alpha จาก 30 คนในจังหวัดกาญจนบุรีมีค่าค่อนข้างสูงในช่วง 0.72-0.83

ผลการวิจัยพบว่า (1) พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสุขภาพของคนกรุงเทพมหานครโดยใช้ความถี่ในการให้บริการตรวจสุขภาพประจำปี (ร้อยละ 83.1) และสถานที่ไปตรวจสุขภาพประจำปีเป็นโรงพยาบาลเอกชน (ร้อยละ 57) ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการดูแลสุขภาพประจำปีของเขตกรุงเทพมหานครคือตนเอง (ร้อยละ 60.90) มีค่าใช้จ่ายตั้งแต่ 1,000-2,000 บาท (ร้อยละ 53.20) ส่วนการรับรู้สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพประจำปีของคนกรุงเทพมหานคร เกิดจากการโฆษณา (β = 0.79), การประชาสัมพันธ์ (β = 0.18), การส่งเสริมการขาย (β = 0.40), การตลาดทางตรง (β = 0.72) และการขายโดยพนักงาน (β = 0.42) โดยทุกปัจจัยส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ/ พฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพ

---

*อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
**รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstracts

This research has two purposes: (1) to study the alternative behavior with annual health care service of Bangkok Metropolitatnce' area and (2) to study the impact of perception on integrated marketing communication with alternative behavior with annual health care service of Bangkok metropolitan's area. By using quantitative research methods. The researcher collected 400 samples, tested the quality of the instruments from the content of the experts and analyzed the reliability of the Cronbach alpha method from 30 people in Kanchanaburi province. It was relatively high in the range of 0.72-0.83.

The results of the study were as follows: (1) the alternative behavior with annual health care service of Bangkok Metropolitatnce' area that Most of them used the frequency of annual health care service (83.1 percent) with used places to visit the annual health check were private hospitals (57 percent). Those who affect the decision of the annual health care service of Bangkok Metropolitatnce' area were self-perception (60.90 percent), expenditures range from 1,000-2,000 baht (53.20 percent). (2) the impact of perception on integrated marketing communication with alternative behavior with annual health care service of Bangkok metropolitan's area were advertising (β = 0.79), public relations (β = 0.18), promotion (β = 0.40), direct marketing (β = 0.72) and sales (β = 0.42).

Keywords : Integrated Marketing Communications/ Alternative behavior with health care service

บทนำ

ปัจจุบันโรคภัยไข้เจ็บใหม่เกิดขึ้นอย่างมากมาย มีแนวโน้มที่จะเกิดโรคประเภทใหม่ๆมากขึ้น อีกทั้งปัจจัยในเรื่องของอุบัติเหตุที่มีแนวโน้มมากขึ้นตามการเติบโตของประชากร ด้วยสภาพการเดินทางที่สะดวกทำให้เกิดการเดินทางไปทำงาน และท่องเที่ยวที่มากขึ้น ผลที่ตามมาทำให้เกิดอุบัติเหตุมากขึ้น จะเห็นได้ว่าความเจริญทาการแพทย์จะมีการพัฒนามากขึ้น แต่คนไทยยังประสบปัญหาความเสียงในเรื่องการเสียชีวิตของประชาชนที่มากขึ้นตามไปด้วย การสูญเสียของประชาชน ทำให้ประเทศไทยขาดแรงงานที่มีคุณภาพ นับเป็นความสูญเสียทั้งในแง่งบประมาณ และกำลังคนที่จะพัฒนาประเทศที่ตามมา

สำหรับกรุงเทพมหานคร ในฐานะเมืองหลวงมีประชากรจำนวนมากมายที่เข้ามาทำงาน และก่อให้เกิดมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มูลค่าสูงกว่าทุกภาค โดยงานวิจัยทำการสำรวจค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายภาค (Gross Regional Product: GRP) ได้ให้ข้อสรุปว่า กรุงเทพฯ และปริมณฑล มีขนาดเศรษฐกิจสูงสุด คิดเป็น 44.6% ของ GDP รองลงมา ได้แก่ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคเหนือ ซึ่งมี GRP คิดเป็น 20.6% 10.2% 9.1% และ 8.6% ตามลำดับ

การเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพ มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับคนในกรุงเทพมหานคร เพราะการตรวจสุขภาพ เป็นกิจกรรมการตรวจประเมินสุขภาพ ตั้งแต่ผู้รับการตรวจยังไม่มีอาการผิดปกติ ยังอยู่ในภาวะที่ร่างกายยังปกติ และผู้ป่วยรู้สึกว่าร่างกายยังสมบูรณ์ เป็นการตรวจที่ทำในทุก ๆ ปี ปีละ 1 ครั้ง ประกอบด้วย การสัมภาษณ์/สอบถามประวัติอาการ และประวัติทางการแพทย์ต่าง ๆ การตรวจร่างกายโดย

ละเอียด การตรวจทางห้องปฏิบัติการที่จำเป็น การให้วัคซีนป้องกันโรคตามคำแนะนำของกระทรวงสาธารณสุข และการให้คำปรึกษาสุขภาพที่สอดคล้องกับสภาวะของผู้รับการตรวจแต่ละราย การตรวจสอบสภาพร่างกาย เพื่อให้ทราบถึงสุขภาพดี และแก้ปัญหาเมื่อบกพร่อง เป็นวิธีการค้นหาโรคและความผิดปกติซึ่งซ่อนเร้นอยู่ในร่างกายที่ดูเสมือนแข็งแรง สบายดี เป็นมาตรการในการป้องกันโรคในระยะเริ่มแรกมิให้รุกรานมากขึ้น การตรวจสุขภาพเป็นวิธีการที่ถูกต้องกว่าการคอยให้การบำบัดรักษา

การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ เป็นกระบวนการจัดการความสัมพันธ์ของลูกค้า ซึ่งจะขับเคลื่อนให้เกิดการรับรู้ในตราสินค้า ยิ่งไปกว่านั้นเป็นกระบวนการในการประสานหน้าที่กันเพื่อสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้า โดยให้เกิดความสัมพันธ์กันในการสื่อสารทั้งสองทาง (Duncan, 2004) และเป็นรูปแบบการสื่อสารที่กระทำกับผู้รับสารเป้าหมาย อันส่งผลต่อการตลาดและการดำเนินธุรกรรมของธุรกิจ โดยเกี่ยวพันถึงการจัดการเกี่ยวกับส่วนประสมการสื่อสารทางการตลาดด้วย (Pickton & Broderick, 2001)

การตรวจสุขภาพจึงเป็นการป้องกันเหตุก่อนที่ผู้รับบริการจะมีปัญหาในเรื่องสุขภาพการสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่ดี ครบถ้วน ด้วยเทคนิคการนำเสนอที่ดีหลากหลาย สร้างการรับรู้ที่ดีกับผู้รับ บริการ ผู้วิจัยมีความสนใจ การรับรู้สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพของคนกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะการรับรู้สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเป็นกระบวนการ พัฒนาแผนงานการสื่อสารการตลาดที่ต้องใช้การสื่อสารหลายรูปแบบกับกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นสร้างพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และก่อให้เกิดทิศทางการปรับพฤติกรรมที่พึงประสงค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพของคนกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาการรับรู้สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพของคนกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถกำหนดสมมติฐานในการทำวิจัยได้ดังนี้ การรับรู้สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพของคนกรุงเทพมหานคร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพของคนกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะแบ่งสาระของการทบทวนวรรณกรรมได้ดังนี้

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ

การสื่อสารการตลาด เป็นเครื่องมือเพื่อสื่อสารกับลูกค้าและผู้บริโภค มีจุดเริ่มต้นที่ผู้ส่งสารออกแบบข่าวสารแล้วส่งสารผ่านช่องทางหรือสื่อ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดทัศนคติ ความรู้สึกและพฤติกรรมการซื้อที่ดี (ศกุล พงศทัต และพิมพพิชญ์ ตันวัฒนเสรี, 2554) ซึ่งการสื่อสารการตลาดนั้นเป็นกระบวนการในการนำเสนอข่าวสารในรูปของการกระตุ้นเร่งเร้าด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ภาพ เสียง ตัวอักษร เสียงเพลง รูปสัญลักษณ์ เป็นต้น (ชื่นจิตต์ แจ้งเจนกิจ, 2548) ผ่านช่องทางการสื่อสารประเภทต่าง ๆ ไปสู่ผู้บริโภคซึ่งเป็นเป้าหมายทางการตลาด

โดยมุ่งหวังให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองจากผู้บริโภคกลุ่มนั้น ในลักษณะที่คาดหมายหรือกำหนดเอาไว้ล่วงหน้าที่เรียกว่า Desire Respond นอกจากนี้ยังเป็นการกำหนดช่องทางการสื่อสารไปยังตลาด เพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารจากผู้บริโภคในการตลาดมาตีความประกอบการดำเนินงานต่อไปและหาช่องทางใหม่ หรือโอกาสในการสื่อสารครั้งต่อไปให้ดีกว่าเดิม และเพื่อให้เป็นข่าวสารกระตุ้นจูงใจ เพื่อสื่อความหมายถ่ายทอดผ่านสื่อต่าง ๆ ไปยังกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการยอมรับ หรือแสดงพฤติกรรมตอบสนองตามที่คาดหวัง (ดารา ทีปะปาล, 2541) เช่นเดียวกับ เสรี วงษ์มณฑา (2540) กล่าวว่า การสื่อสารการตลาด เป็นการประสานกิจกรรมทางการตาดทั้งหมด เพื่อส่งข่าวสารภาพลักษณ์ การจูงใจให้เข้าถึงผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพผ่านสื่อต่าง ๆ

Semenik (2002) กล่าวเสริมว่า การสื่อสารการตลาด เป็นการนำเครื่องมือการสื่อสารการ ตลาดหลาย ๆ อย่างรวมกันอย่างเหมาะสม เพื่อจัดกิจกรรมการส่งเสริมการตลาด โดยให้ความสำคัญเพื่อจูงใจผู้บริโภคทุกรูปแบบ และเพื่อแสดงพฤติกรรมของสินค้าอย่างชัดเจน

ในการสื่อสารการตลาดเพื่อให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพนั้น นักการตลาดจำเป็นจะต้องนำองค์ประกอบของส่วนประสมการสื่อสารการตลาดมาประสมกัน อย่างไรก็ตาม ความพยายามเพื่อที่จะพัฒนาองค์ประกอบส่วนประสมการสื่อสารการตลาด เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่เหมาะสมที่สุด (Optimal mix) เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มตลาดเป้าหมายโดยเฉพาะ (specific target market)บ่อยครั้งนักการตลาดจะต้องเผชิญกับปัญหาการประสานงานเช่นเดียวกัน ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากว่า ผู้มีอำนาจหน้าที่และผู้รับผิดชอบต่อเครื่องมือสื่อสารต่างๆ เพื่อการวางแผน และการปฏิบัติตามแผน อยู่ต่างแผนกกัน จึงมีมุมมอง แนวคิด และวัตถุประสงค์ต่างกันด้วย กล่าวคือ แผนกการขาย ก็จะวางแผนและควบคุมการนำเสนอด้านการขาย แผนกโฆษณาก็จะรับผิดชอบทำงานร่วมกับตัวแทนโฆษณา เพื่อสร้างสรรค์สื่อเพื่อการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ ในขณะที่กิจกรรมการส่งเสริมการขาย และกิจกรรมการตลาดเจาะตรงต่างก็กระทำให้แผนกอื่นๆ อีก ผลที่ตามมาก็คือ บ่อยครั้งมักจะทำให้ความพยายามด้านการส่งเสริมการตลาดอันเป็นส่วนรวมของบริษัท (overall promotional effort) ประสบความล้มเหลว ไม่บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ตามแผนงานการตลาดมุ่งหวังไว้ เพราะเครื่องมือที่นำมาใช้ไม่ประสานสัมพันธ์กันไม่สนับสนุนซึ่งกันและกัน และมีแนวทางหรือจุดมุ่งเน้นที่เป็นอิสระไม่สอดคล้องกัน (Boone & Kurtz, 1955, p. 576)

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ คือ แนวความคิดของการสื่อสารการตลาด ที่ผู้บริหารการตลาดได้วางแผนพัฒนาขึ้นมาโดยการนำเครื่องมือสื่อสารหลายๆ รูปแบบมาประสมประสานกันอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถส่งข่าวสารที่มีความชัดเจน สอดคล้องสัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียวไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเพื่อให้บังเกิดผลตามที่มุ่งหวังหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การสื่อสารแบบบูรณการ เป็นการสร้างภาพขนาดใหญ่ หรือ big picture จำเป็นต้องใช้การวางแผนการตลาด การจัดโปรแกรมการส่งเสริม การตลาด แบะการประสานงานของเครื่องมือการสื่อสารการตลาดในรูปแบบต่าง ๆ นำมาใช้ร่วมกัน เป็นกลยุทธ์การติดต่อสื่อสารทางการตลาดที่พัฒนาขึ้นมาโดยรับเอากิจกรรมของบริษัทกับลูกค้า เพราะการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อบริษัทหรือผลิตภัณฑ์ที่เสนอขาย ลูกค้ารับรู้ข่าวสารมาจากหลายทาง เช่น จากโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ จากกิจกรรมการส่งเสริมการขาย รวมทั้งจากประเภทของร้านค้าที่ผลิตภัณฑ์วางจำหน่าย เป็นต้น (Belch & Belch, 1998, pp. 9-10)

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการจะเริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าทั้งในปัจจุบันและในอนาคตแล้วนำมาวิเคราะห์ก่อนที่จะออกแบบกลยุทธ์ IMC เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับกลุ่ม เป้าหมายนั้น โดยเฉพาะการใช้ IMC ที่เหมาะสมจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งในด้านการตลาดและการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของบริษัท รวมทั้งจะช่วยลดต้นทุนการตลาดให้น้อยลงอีกด้วย

รุจาภา แพ่งเกษร (2555) เสนอว่าการสื่อทางการตลาดในเชิงบูรณาการที่นิยมใช้กันมาก ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. การโฆษณา (Advertising) การโฆษณาเป็นรูปแบบการสร้างการติดต่อสื่อสารด้านตราสินค้าเพื่อสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์อย่างรวดเร็วและกว้างขวางต่อสาธารณะชนส่งผลกระทบที่ยิ่งใหญ่ และยึดตำแหน่งครองใจสินค้า โดยมักใช้กับสินค้าเป็นที่รู้จักดีอยู่แล้วที่ไม่ต้องให้ความรู้กับคน แต่ต้องการย้ำตำแหน่งสินค้า การโฆษณาเปิดโอกาสให้ผู้ขายสินค้าส่งข่าวสารซ้ำได้หลายครั้ง และให้ผู้รับ ข่าวสารเปรียบเทียบข่าวสารกับโฆษณาของคู่แข่งขันได้โฆษณาที่ยิ่งใหญ่บอกถึงขนาดอำนาจและความสำเร็จของผู้ขายสินค้า

2. การให้ข่าวสารและประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Relation) การให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ใช้เพื่อสร้างภาพลักษณ์เหนือกว่าคู่แข่ง เมื่อต้องการให้ความรู้แก่บุคคล เนื่องจากสินค้าบางชนิดประสบความสำเร็จได้โดยให้ความรู้ในตราสินค้าและคุณสมบัติเกี่ยวกับลูกค้า และใช้เมื่อมีข้อมูล ข่าวสารจำนวนมากในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์แต่ไม่สามารถบรรจุข่าวสารเข้าไปในการโฆษณาได้ คุณลักษณะเด่นของการให้ข่าว และการประชาสัมพันธ์ที่แตกต่างจากเครื่องมือส่งเสริมการตลาดอื่นๆ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือเรื่องราวที่นำเสนอเป็นข่าว หรือบทความมีความน่าเชื่อถือมากกว่า ชิ้นงานโฆษณา ความสามารถในการเจาะเข้าถึงกลุ่มลูกค้า การประชาสัมพันธ์สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ไม่สนใจโฆษณาและสร้างเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบริษัทหรือสินค้าได้

3. การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) การส่งเสริมการขายครอบคลุม 3 ส่วน ประกอบด้วยการสื่อสาร การดึงดูดความสนใจ ผู้บริโภคเข้าสู่ตัวสินค้า การจูงใจด้วยการมอบสิทธิพิเศษที่มีคุณค่าต่อผู้บริโภคและการเชิญชวนให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าทันที

4. การขายโดยใช้พนักงานขาย (Personal Selling) การขายโดยใช้พนักงานขายกับสินค้าที่มีความเหมาะสมกับการขายโดยใช้พนักงาน โดยเป็นสินค้าที่ต้องการบริการที่ดีและมีลักษณะที่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีความสลับซับซ้อนและไม่สามารถสื่อสารจ่ายผ่านสื่อมวลชนได้

5. การตลาดทางตรง หมายถึง การตลาดทางไกลโดยใช้โทรศัพท์ (Telemarketing) การขายของแคตาล็อก (Catalogue sales) หรือการสั่งซื้อทางไปรษณีย์ (Mail order) โดยใช้เมื่อมีฐานข้อมูลที่ดีและทราบกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างดี เมื่อต้องการสร้างการตลาดที่มีความเป็นส่วนตัว เพื่อใช้เป็นกลยุทธ์ติดตามผล และเป็นการเตือนความทรงจำกับกลุ่มลูกค้าเดิมและสร้างความสัมพันธ์ที่ดี คุณลักษณะที่แตกต่าง 4 ประการของการตลาดทางตรง ได้แก่ ข่าวสารถูกส่งโดยตรงไปยังบุคคลที่เจาะจง ข่าวสารจัดเตรียมไว้เฉพาะตัวบุคคลที่จัดส่งไปให้เท่านั้น ข่าวสารถูกจัดเตรียมรวดเร็วทันสมัยเสมอ และข่าวสารสามารถแลกเปลี่ยนกันได้ขึ้นอยู่กับการตอบสนองของบุคคล ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทาง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

คอตเลอร์และอาร์มสตอง (Kotler & Armstrong, 2006, p. 128) กล่าวว่า พฤติกรรมของผู้บริโภคหมายถึง พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคคนสุดท้ายไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือครัวเรือนที่ทำการซื้อสินค้าและบริการสำหรับการบริโภคส่วนตัว

ชาบีน (Sabine, 2012, p. 110) กล่าวว่า พฤติกรรมผู้บริโภค คือ การศึกษาปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์การ และกระบวนการที่พวกเขาเหล่านั้นใช้เลือกสรร รักษา และกำจัด สิ่งที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ บริการ ประสบการณ์ หรือแนวคิด เพื่อสนองความต้องการและผลกระทบที่กระบวนการเหล่านี้มีต่อผู้บริโภคและสังคม

โซโลมอน (Solomon, 2002, p. 528) หมายถึงการศึกษาถึงพฤติกรรมการตัดสินใจและการกระทำของผู้บริโภค ด้วยเหตุผลหลายประการ กล่าวคือ

1. พฤติกรรมการบริโภคมีผลต่อกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจ และมีผลทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จถ้ากลยุทธ์ทางการตลาดสามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้

2. เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดทางการตลาด (Marketing concept) คือการทำให้ลูกค้าพึงพอใจด้วยเหตุนี้เราจึงจำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค เพื่อจัดสิ่งกระตุ้นหรือกลยุทธ์การตลาดที่สามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพประจำปี

การตรวจสุขภาพประจำปี หมายถึง กิจกรรมการตรวจประเมินสุขภาพ โดยที่ผู้รับการตรวจยังไม่มีอาการผิดปกติ ยังอยู่ในภาวะที่ร่างกายยังปกติ และผู้ป่วยรู้สึกว่าร่างกายยังสมบูรณ์ เป็นการตรวจที่ทำในทุก ๆ ปี ปีละ 1 ครั้ง ซึ่งสามารถตรวจรับบริการได้จากโรงพยาบาลภาครัฐ และเอกชน ตามแต่ความต้องการของผู้รับบริการและงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยเป็นการตรวจที่ประกอบด้วย การสัมภาษณ์/ สอบถามประวัติอาการ และประวัติทางการแพทย์ต่าง ๆ การตรวจร่างกายโดยละเอียด การตรวจทางห้องปฏิบัติการที่จำเป็น การให้วัคซีนป้องกันโรคตามคำแนะนำของกระทรวงสาธารณสุข และการให้คำปรึกษาสุขภาพที่สอดคล้องกับสภาวะของผู้รับการตรวจแต่ละรายหรือคือ การตรวจสอบสภาพร่างกาย เพื่อให้ทราบมีสุขภาพดีหรือบกพร่อง เป็นวิธีการค้นหาโรคและความผิดปกติซึ่งซ่อนเร้นอยู่ในร่างกายที่ดูเสมือนแข็งแรง สบายดี เป็นมาตรการในการป้องกันโรคในระยะเริ่มแรกมิให้รุกรานมากขึ้น การตรวจสุขภาพเป็นวิธีการที่ถูกต้องกว่าการคอยให้การบำบัดรักษา เมื่อมีอาการของโรคปรากฏขึ้น การตรวจสุขภาพประจำปี มีความสำคัญมากจนองค์การหลายแห่งทั้งหน่วยงานของรัฐและบริษัทเอกชนจัดให้เป็นสวัสดิการของพนักงาน โดยองค์การจัดหาแพทย์และออกค่าใช้จ่ายให้พนักงานทุกคนได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี การตรวจสุขภาพประจำปียิ่งมีความจำเป็นมากขึ้นสำหรับผู้ที่อยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย

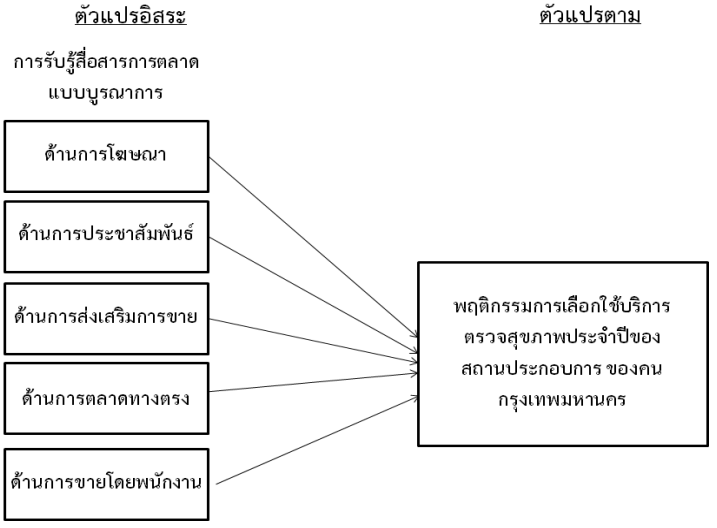

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การทำวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิจัยเอกสารควบคู่ไปกับการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อพัฒนาแบบสอบถาม และมีการทดสอบแบบสอบถาม ด้วยการตรวจความตรงเชิงเนื้อหา และความเที่ยง (ค่าอัลฟาครอนบาค = 0.72-0.83) ก่อนทำการเก็บข้อมูล

ขอบเขตของพื้นที่วิจัย เก็บข้อมูลจากการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพประจำปีจากคนกรุงเทพมหานคร โดย เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2559

ประชากรและตัวอย่าง ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ลูกค้าที่เคยใช้บริการตรวจสุขภาพประจำปีในกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีหาขนาดตัวอย่างเมื่อประชากรไม่สามารถประมาณจำนวนที่ชัดเจนตามสูตรของ cochran ได้ตัวอย่างที่ต้องการคือ 385 ราย สำหรับการพิจารณาความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาถึงขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL) โดยใช้เครื่องมือทางเทคนิคสถิติ Structural Equation Modeling (SEM) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามกฎแห่งความชัดเจน (Rule of thumb) ตามข้อเสนอของ Hair et.al. ที่เสนอว่า นักสถิติวิเคราะห์ตัวแปรพหุนิยมใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10-20 คน ต่อตัวแปรในการวิจัยหนึ่งตัวแปร ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจากตัวแปรสังเกตได้ 28 ตัวแปร ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมและเพียงพอจึงควรมีอย่างน้อย 10 X 28 = 280 ถึง 20 X 30 = 560 ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูล 402 ตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) โดยเริ่มจากการแบ่งกลุ่มของกรุงเทพมหานคร 50 เขต ออกไปเป็น 6 กลุ่ม ตามการแบ่งเขตของกรุงเทพมหานคร

หลังจากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จับสลากแบบแยกกลุ่ม เลือก 1 เขตของแต่ละกลุ่ม กำหนดโควตาในการเก็บข้อมูลไว้ที่เขตละ 67 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เมื่อเก็บได้ครบตามจำนวนเป้าหมายแล้วจึงยุติการจัดเก็บ สำหรับเขตที่ดำเนินการเก็บข้อมูลมีดังนี้ กลุ่มรัตนโกสินทร์ (พระนคร) กลุ่มบูรพา (สายไหม) กลุ่มศรีนครินทร์ (หนองจอก) กลุ่มเจ้าพระยา (พระโขนง) กรุงธนเหนือ (บางพลัด) และ กรุงธนใต้ (ทุ่งครุ)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 61.40) มีอายุในช่วง 36-40 ปี (ร้อยละ 21.90) มีสถานภาพ สมรส (ร้อยละ 44.30) การศึกษาส่วนใหญ่จบปริญญาตรี (ร้อยละ 54.70) อาชีพส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 25.60) รายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 15,001-25,000 บาท (ร้อยละ 24.60)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพของคนกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพประจำปีของคนกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ใช้ความถี่ในการใช้บริการตรวจสุขภาพประจำปีเพียงปีละครั้ง (ร้อยละ 83.10) สถานที่ไปตรวจสุขภาพประจำปีได้แก่โรงพยาบาลเอกชน (ร้อยละ 57.00) ส่วนผู้ที่มีผลต่อการตัดสินใจบริการตรวจสุขภาพประจำปีของคนกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ตนเอง (ร้อยละ 60.90) มูลค่าการใช้จ่ายอยู่ในช่วง 1.000-2,000 บาท (ร้อยละ 53.20)

ผู้วิจัยทำการปรับตัวแปรตามให้เป็นตัวแปรหุ่น โดยให้การตัดสินใจตรวจสุขภาพด้วยตนเองเป็น 1 และการตรวจสุขภาพร่วมกับคนอื่นเป็น 0 ความถี่ในการตรวจสุขภาพเพียงปีละครั้งเป็น 1 ความถี่ในการตรวจ

สุขภาพมากกว่าปีละครั้งเป็น 0 การตรวจในโรงพยาบาลเอกชนเป็น 1 ตรวจนอกโรงพยาบาลเอกชนเป็น 0 แล้ว และค่าใช้จ่ายในการตรวจสุขภาพตั้งแต่ 1,000 บาทต่อครั้งขึ้นไป เป็น 1 ค่าใช้จ่ายในการตรวจสุขภาพต่ำกว่า 1,000 บาทต่อครั้งเป็น 0 ดำเนินการวิเคราะห์การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุด้วยโปรแกรม LISREL โดยมีการทดสอบปัญหาภาวะเส้นตรงร่วมเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่าไม่มีตัวแปรต้นคู่ใดมีความสัมพันธ์กันเกินร้อยละ 80 จนเกิดปัญหาภาวะเส้นตรงร่วมเชิงพหุ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาภาวะเส้นตรงร่วมเชิงพหุ

	การโฆษณา	**การประชาสัมพันธ์**	**การส่งเสริมการขาย**	**การตลาดทางตรง**	**การขายโดยพนักงาน**
การโฆษณา	1	.554**	.642**	.650**	.597**
การประชาสัมพันธ์		1	.596**	.513**	.460**
การส่งเสริมการขาย			1	.740**	.559**
การตลาดทางตรง				1	.702**
การขายโดยพนักงาน					1

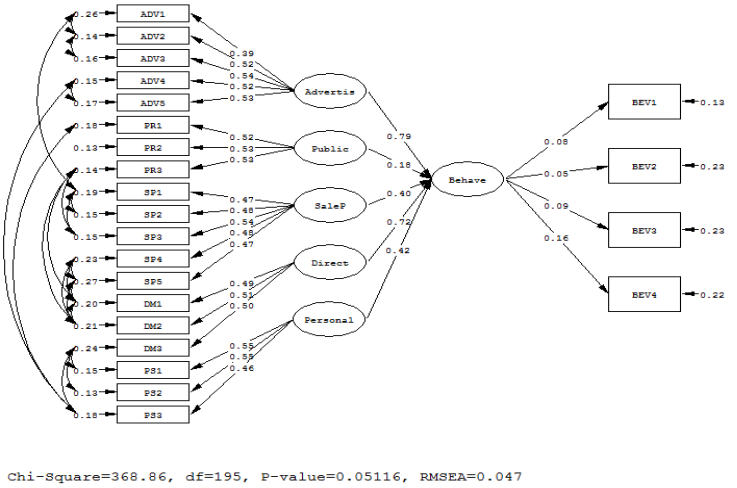

ภาพที่ 2 การรับรู้สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพประจำปี ของคนกรุงเทพมหานคร (ตัวแบบหลังปรับ)

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพประจำปี ของคนกรุงเทพมหานคร เกิดจาก การโฆษณา (β = 0.79) การประชาสัมพันธ์ (β = 0.18) การส่งเสริมการขาย (β = 0.40) การตลาดทางตรง (β = 0.72) และการขายโดยพนักงาน (β = 0.42) โดยทุกปัจจัยส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

การรับรู้สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพประจำปี ของคนกรุงเทพมหานคร การโฆษณาเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะ การโฆษณาเป็นรูปแบบการสร้างการติดต่อสื่อสารด้านตราสินค้า เพื่อสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์อย่างรวดเร็วและกว้างขวางต่อสาธารณะชน (รุจาภา แพ่งเกษตร, 2555) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยฤทธิ์ ทองรอด (2557) ที่เสนอว่าหากผู้ประกอบการสามารถมุ่งเน้น การรับรู้การสื่อสารการตลาดบูรณาการ ได้ครบทุกด้านก็จะเป็นการดี แต่หากต้องเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดแล้ว การโฆษณา นับเป็นตัวเลือกที่สร้างการรับรู้ได้สูงที่สุดในลำดับที่สองได้แก่ การตลาดทางตรง ทั้งนี้เพราะ การตลาดทางตรง ที่มีหน้าที่ในการช่วยเพิ่มยอดขายของสินค้า และสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างตราสินค้ากับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยในปัจจุบัน (พรรษพล มังกรพิศม์, 2549) อันดับถัดมาคือ การขายโดยพนักงาน ทั้งนี้เพราะการขายโดยพนักงานขายคือ เป็นการติดต่อสื่อสารที่สามารถยืดหยุ่นได้ สามารถปรับข่าวสารให้สอดคล้องกับความต้องการ หรือตามแต่สถานการณ์ของลูกค้าแต่ละรายได้ สามารถเลือกตลาดและประเภทของลูกค้าที่จะติดต่อซื้อขายกันได้ รวมทั้งรู้การตอบสนองของลูกค้าในทันที (ธีระพันธ์ โล่ทองคำ, 2552) อันดับที่สี่ ได้แก่ การส่งเสริมการขายช่วยทบทวนความทรงจำเกี่ยวกับความแน่ใจในคุณภาพของสินค้าอยู่แล้ว เพื่อส่งเสริมลูกค้าในปัจจุบันให้ซื้อสินค้าในปริมาณมาก ซึ่งไม่อาจเกี่ยวข้องกับคู่แข่งเพื่อเพิ่มอัตราการใช้ผลิตภัณฑ์โดยต้องการให้ผู้บริโภคใช้สินค้ามากขึ้นกว่าเดิมหรือใช้อย่างต่อเนื่อง (รุจาภา แพ่งเกษตร, 2555) ส่วนอันดับที่ส่งผลน้อยที่สุด แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ ซึ่งงานประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์การข้อได้เปรียบของการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ข่าวคือ เสียค่าใช้จ่ายต่ำเมื่อเทียบกับเครื่องมือการส่งเสริมการตลาดอื่นๆ (เสรี วงษ์มณฑา, 2540) แต่ในเวลาเดียวกันเนื่องจากใช้ราคาต่ำ และทำได้ง่ายกว่าจึงมักจะได้ผลที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับปัจจัย IMC ด้านอื่น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การรับรู้สื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพประจำปี ของคนกรุงเทพมหานคร มีค่าอิทธิพลแตกต่างกันสำหรับการสร้างพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพประจำปีที่ดีสุดได้แก่การโฆษณา เพราะได้ผลในมุมกว้าง สร้างการรับรู้อย่างรวดเร็วแต่ในเวลาเดียวกันก็เป็นปัจจัยที่ต้องใช้มูลค่าในการลงทุนที่สูง มากกว่าปัจจัยด้านอื่น

2. ปัจจัยทางการตลาดทางตรง สามารถใช้เป็นทางเลือกได้ขึ้นอยู่กับการรับรู้ในลักษณะที่เฉพาะเจาะจงได้มากกว่า และเป็นข้อได้เปรียบหากคำนึงถึงงบประมาณในการลงทุนเมื่อเทียบกับการโฆษณา

3. ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพประจำปี ของคนกรุงเทพมหานครน้อยที่สุด แต่ยังคงความจำเป็นไว้เนื่องจากเป็นสื่อที่สร้างการรับรู้ที่หลากหลายและเกิดความผสมผสานและสามารถกระตุ้นความสนใจได้เป็นช่วง และส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการในการตรวจสุขภาพประจำปีให้บรรลุผลได้อย่างยั่งยืนต่อไป

4. ในยุคปัจจุบัน การสื่อสารเข้าสู่การบูรณาการและความหลากหลาย ซึ่งอยู่ในยุคของไทยแลนด์ 4.0 แนวทางของรัฐบาลในการรักษาสุขภาพ และการลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนทั้งในกรุงเทพมหานครและพื้นที่ต่างๆ หากนำแนวทางการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเข้าไปใช้ในการตรวจสุขภาพประจำปีจะส่งผลทำให้ลดการสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีค่าไปได้มาก เนื่องจากสามารถรับผลการตรวจกลับไปดูแล หรือรักษาตามแนวทางที่ถูกต้องได้ดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยดังกล่าวศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการตรวจสุขภาพประจำปีของคนกรุงเทพมหานครเท่านั้น ดังนั้นการศึกษางานดังกล่าวไปยังจังหวัดอื่นๆ หรือภาคอื่นเพื่อศึกษาในเชิงเปรียบเทียบก็จะทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจที่แตกต่างออกไป

2. งานวิจัยดังกล่าว เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ที่ศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง โดยระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในช่วง 6 เดือนเท่านั้น อีกทั้งการสุ่มตัวอย่างเป็นวิธีแบบคำนึงถึงโอกาสทางสถิติ ดังนั้นผู้ที่สนอาจจะพัฒนางานวิจัยดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์ขึ้นทั้งในแง่การศึกษาแบบอนุกรมเวลา การเก็บข้อมูลที่มีระยะเวลานานขึ้น การใช้การสุ่มตัวอย่างแบบคำนึงถึงโอกาสทางสถิติ รวมถึงการใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสม

เอกสารอ้างอิง

โกสุม อ่อนสมสวย. (2550). *GDP ของประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากกรุงเทพ?*. วันที่ค้นข้อมูล 28 กุมภาพันธ์ 2560, เข้าถึงได้จาก https://www.l3nr.org/posts/23981

ชัยฤทธิ์ ทองรอด. (2557). การรับรู้การสื่อสารการตลาดบูรณาการ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องสำอางของวัยรุ่นหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 1*(1), 111-122.

ชื่นจิตต์ แจ้งเจนกิจ. (2548). *IMC & marketing communication กลยุทธ์การสื่อสารการตลาด.* กรุงเทพฯ: ยูเรก้า.

ดารา ทีปะปาล. (2541). *การสื่อสารการตลาด.* กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

พรรษพล มังกรพิศม์. (2549). *IMC Choose The Best for Great*. นิตยสาร BrandAge.

รุจาภา แพ่งเกษร. (2555). *การบริหารการตลาด (Marketing Management)*. เอกสารประกอบการเรียนการสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต.

ศกุล พงศทัต และพิมพพิชญ์ ตันวัฒนเสรี. (2554). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสื่อสารธุรกิจ.* วันที่ค้นข้อมูล 13 มกราคม 2560, เข้าถึงได้จาก http://www.firefara.org/krirk-mc2104 .html

เสรี วงษ์มณฑา. (2540). *การสื่อสารการตลาด*. กรุงเทพฯ: A.N. การพิมพ์.

Duncan, T. R. (2004). *IMC: Using Advertising and Promotion to built Brand*. New York: McGraw-Hill.

Kotler, P., & Armstrong, G. (2006). *Principles of Marketing* (11th ed.). NJ: University of North Carolina.

Pickton, D., & Broderick, A. (2005). *Integrated Marketing Communication* (2nd ed.). Harlow: Prentice Hall

Sabine, K. (2012). *MKT 301: Strategic Marketing & Marketing in Specific Industry Contexts*. University of Mannheim

Semenik, R. J. (2002). *Promotion and integrated marketing communication*. Cincinnati, OH: South-Western

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด สำหรับนักศึกษาภาควิชาเวชระเบียน วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก

Development of Computer Assisted Instruction on Pregnancy, Childbirth and Postpartum for Students, Department of Medical Records, Kanchanabhishek Institute of Medical and Public Health Technology

อุทัย ทับทอง*
อิศรา ศิรมณีรัตน์**

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเวชระเบียนชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2560 วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเวชระเบียนชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ทั้งหมดจำนวน 50 คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้มี 2 ประเภท คือบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ และแบบ ทดสอบอิเล็กทรอนิกส์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และการทดสอบค่า *t*

ผลวิจัยพบว่า 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 2) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดของนักศึกษาพบว่า ผลคะแนนของผู้เรียนจากการทำแบบทดสอบหลังการใช้ และก่อนการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : รหัสทางการแพทย์/ คอมพิวเตอร์/ เวชระเบียน

ABSTRACT

The purpose of this research was to compare the knowledge before and after the use of computer assisted instruction on pregnancy, childbirth and postpartum for students, department of medical records, Kanchanabhishek Institute of Medical And Public Health Technology. The sample was 50 students who studied in the second year of medical record 2017. The research instruments included 2 types which were computer assisted instruction and coding knowledge test. The statistical analysis was frequency, percentage and pair t-test.

*อาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก ภาควิชาเวชระเบียน
**อาจารย์คณะศิลปศาสตร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

The finding found 1. The computer assisted instruction on medical codes on pregnancy, childbirth and postpartum are effective. 2. The difference between mean score before and after using electronic medical education within pregnancy, childbirth, and postnatal period of the students found that the scores of the learners from the post-test test and before using electronic medical education was statistically significant at the 0.05 level.

Keywords : computer/ medical records/ medical terminology

บทนำ

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อชนิดหนึ่งซึ่งเป็นการนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามเนื้อหาวิชาต่างๆเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีความสามารถในการตอบสนองข้อมูลที่นักเรียนป้อนเข้าไปได้ทันทีเป็นการเสริมแรงให้กับผู้เรียนซึ่งบทเรียนมีทั้งตัวอักษรภาพกราฟฟิกภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหวและเสียงประกอบทำให้ผู้เรียนสนุก (กิดานันท์, มลิทอง, 2543) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอนเป็นนวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหาผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำได้เพราะมีลักษณะเป็นสื่อภาพเคลื่อนไหวก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้นไม่ท้อถอยต่อการเรียนส่งผลให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เกิดกำลังใจและมีเจตคติที่ดีในการเรียน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

ปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในลักษณะการดำเนินชีวิตทุก ๆ ด้านรวมถึงด้านการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนมีวิธีการที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการบรรยายอภิปรายเพื่อนช่วยเพื่อนกระบวนการกลุ่มการสาธิตให้ฝึกปฏิบัติในวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งในเนื้อหาผู้สอนต้องทำการหาวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีการบรรยายซักถามตอบคำถามซึ่งผู้เรียนน่าจะมีพื้นความรู้ที่แน่นหนามาก่อนแต่จากสิ่งที่ปรากฏทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ไม่มากนัก (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่จะไม่ให้ความสนใจไม่มีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาและค้นคว้าทั้งที่เป็นสิ่งใกล้ตัวมากที่สุดในวัยของผู้เรียนที่อยู่ในช่วงอายุ 17 ถึง 20 ปีเป็นช่วงวัยที่มีแต่ความคึกคะนองอยากรู้อยากเห็นอยากทดลองผู้เรียนส่วนใหญ่มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีโดยเฉพาะโทรศัพท์และคอมพิวเตอร์ไม่สามารถนั่งฟังการบรรยายได้นานๆ ดังนั้นการเรียนการสอนที่ใช้โดยวิธีการบรรยายหรือให้สืบค้นเรียนรู้ด้วยตนเองไม่อาจกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความยากค้นคว้าและเรียนรู้ดังนั้นสิ่งที่ได้มาจึงไม่ทำให้เกิดความจดจำและไม่พยายามที่จะทำความเข้าใจวิธีการเรียนการสอนดังกล่าวจึงไม่สามารถจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ดังนั้นการเรียนการสอนจึงไม่ใช่สิ่งที่ครูจะต้องมานั่งอธิบายหรือบรรยายแต่เพียงผู้เดียวอีกแล้วสมควรที่จะหาวิธีการใหม่ ๆ มาจัดกระบวนการเรียนรู้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

ดังนั้น จึงมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อการศึกษาในลักษณะการเรียนการสอนด้วยคอมพิวเตอร์จัดเป็นการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์รูปแบบหนึ่ง โดยจะมีการนำสื่อสำหรับการนำเสนอประกอบกันได้แก่ ข้อความ เสียง ภาพนิ่ง กราฟฟิก แผนภูมิ ภาพเคลื่อนไหว หรือแม้แต่วีดีทัศน์ เพื่อนำเสนอเนื้อหาบทเรียนในลักษณะที่ใกล้เคียงกับการสอนจริงในห้องเรียนมากที่สุด คอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ดังกล่าว (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) ชุด

การเรียนอิเล็กทรอนิกส์เป็นชุดการเรียนในรูปออนไลน์ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต โดยผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตัวเองและทำได้ทุกเวลาทุกสถานที่ ง่ายต่อการใช้งานชุดการเรียนอิเล็กทรอนิกส์จึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้เพื่อกระตุ้นการเปลี่ยนทัศนะคติ และทำให้กระบวน การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (กิดานันท์, มลิทอง, 2543)

จากการศึกษาวิลาวัณย์ เตือนราษฎร์ และคณะ (2551) ศึกษาการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในวิชาการรักษาโรคเบื้องต้น พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนการสอนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในวิชาการรักษาโรคเบื้องต้น ในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งในส่วนของเนื้อหา ส่วนการนำเสนอ และส่วนแบบฝึกหัดท้ายบท เช่นเดียวกับงานวิจัยของจุติมา แก้วก่า และคณะ (2559) เรื่อง การพัฒนาสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอน เรื่อง การให้รหัสทางการแพทย์ 1 พบว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนโดย Power Point มีความน่าสนใจ ดึงดูดความสนใจน้อย ทำให้นักศึกษาไม่สนใจการเรียน และการใช้สื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอน เรื่อง การให้รหัสทางการแพทย์ สามารถใช้กระตุ้นการเรียนการสอนได้

การให้รหัสทางการแพทย์ เป็นรหัสที่ประกอบด้วยตัวอักษรและตัวเลข กล่าวคือหลักแรกหรือหลักซ้ายมือสุดของรหัสจะเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ มีตั้งแต่ A ถึง Z รหัสหลักที่เหลือเป็นเลขอารบิกอีก 2 ถึง 4 หลัก (กนธีร์ สังขวารี, 2551) การเปิดหารหัสโรคจะเปิดจากหนังสือ ICD-10 volume 3 alphabetical index แล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องจาก หนังสือ ICD-10 volume 1A หรือ 1B รหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด เป็นบทที่มีรายละเอียดที่ยากและซับซ้อน เนื่องจากมีการให้รหัสที่ไม่ตรงกับคำวินิจฉัย บางครั้งมีโรคเดียวแต่ต้องให้ 2 รหัสและมีกฎการให้รหัสเฉพาะบท อีกทั้งต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวกับหัตถการทางสูติกรรมซึ่งมีความ จำเพาะและมีรายละเอียดที่อาจก่อให้เกิดความสับสน อันจะนำไปสู่ความผิดพลาดในการให้รหัสทาง การแพทย์ของเจ้าพนักงานเวชสถิติ ปัญหาที่เกิดกับนักศึกษาเวชระเบียน ชุดการเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีประโยชน์ในการเรียนรู้ในรหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอด และระยะหลังคลอดให้มีการเรียนที่เข้าใจ และจดจำศัพท์มีประสิทธิภาพมากขึ้น อาทิ มีกิจกรรมถาม-ตอบเกี่ยวกับใช้คำศัพท์ มีภาพประกอบ จับคู่คำศัพท์กับรูปภาพ มีการไขว้คำกันเพื่อให้ได้คำศัพท์ที่สมบูรณ์ เป็นต้น และเป็นแนวทางในการทบทวนก่อนการสอบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำข้อสอบเกี่ยวกับรหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด และสามารถประสบความสำเร็จในการเรียน รวมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้จากบทเรียนไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาพื้นฐานวิชาชีพ และวิชาอื่นต่อไปในอนาคตได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาในประเด็นดังกล่าวกับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเวชระเบียนชั้นปีที่ 2 เพื่อช่วยการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและสมรรถนะของเจ้าพนักงานเวชสถิติ ในด้านการให้รหัสโรค การตรวจสอบความถูกต้องของงานเวชระเบียน การตรวจสอบกลุ่มโรค รายโรค ก่อนส่งเบิกกองทุนต่าง ๆ รวมถึงการบริหารจัดการองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ข้างต้น ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นจะต้องมีพื้นฐานที่ดี เพื่อลดการผิดพลาดของข้อมูลให้มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนจากการสอบก่อนและหลังการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเวชระเบียนชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2560 วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก

สมมติฐานในงานวิจัย

คะแนนการสอบวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดภายหลังจากการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

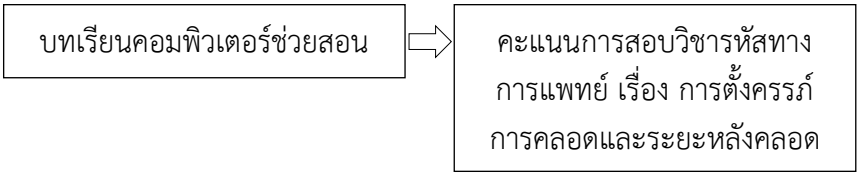

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเวชระเบียนชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ทั้งหมดจำนวน 108คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเวชระเบียนชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ทั้งหมดจำนวน 50 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด ประกอบด้วย 3 ส่วน

1.1 เนื้อหาของชุดการเรียน มี 3 ส่วน

1.1.1 เนื้อหาของการตั้งครรภ์ การแท้ง ภาวะแทรกซ้อนระหว่างตั้งครรภ์ ให้รหัสวินิจฉัยโรคหลัก การวินิจฉัยโรคร่วม การวินิจฉัยอื่นๆ รวมถึงสาเหตุภายนอกของการบาดเจ็บและการได้รับสารพิษ การผ่าตัดและหัตถการ

1.1.2 เนื้อหาของการคลอด การเจ็บครรภ์ การชักนำให้เจ็บครรภ์ การคลอดการคลอดปกติ การคลอดด้วยคีม การผ่าคลอด การทำหมัน

1.1.3 เนื้อหาของระยะหลังคลอด ภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด

1.2 ข้อสอบหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ

1.3 ข้อสอบหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ

2. แบบทดสอบอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเวชระเบียนชั้นปีที่ 2

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. สร้างและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด

2. นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดไปให้ผู้ทรงคุณวัฒิตรวจสอบและเสนอแนะ

3. ทดลองใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดกับกลุ่มทดลอง

4. นำแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียนให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของภาษา ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และครอบคลุมกับเนื้อหา และนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. แบบทดสอบความรู้วิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ไปทดลองใช้กับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเวชระเบียนชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method) โดยได้ค่ามากกว่า 0.80 และทำการทดสอบหาค่าอำนาจจำแนก (ค่ามากกว่า 0.50) และค่าความยากง่าย (ค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.80) ซึ่งพบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเวชระเบียน ชั้นปีที่ 2 ได้แก่ เพศ อายุ และเกรดเฉลี่ย ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ทดสอบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด ตามเกณฑ์ร้อยละ 80

3. วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้วิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด ก่อนและหลังการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดโดยใช้สถิติ (Pair *t*-test)

ผลการวิจัย

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 89.50

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดของนักศึกษา จำนวน 50 คน พบว่าผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบก่อนการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดมีค่าเท่ากับ ($\overline{X}$ = 9.440, *SD* = 3.118) และผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดมีค่าเท่ากับ ($\overline{X}$ =15.940, *SD* = 4.996) โดยเมื่อเปรียบเทียบผลคะแนนก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียน พบว่า ผลคะแนนของผู้เรียนจากการทำแบบทดสอบหลังการใช้และก่อนการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ค่า sig เท่ากับ .000 ค่า *t*-test เท่ากับ -10.360 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้ชุดการเรียนและหลังการใช้ชุดการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ฯ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดของกลุ่มประชากร

	Mean	*N*	Std. Deviation	Std. Error Mean	*t*	Sig.
คะแนนก่อนเรียน	9.440	50	3.118	0.441	-10.360*	0.000
คะแนนหลังเรียน	15.940	50	4.996	0.706		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเวชระเบียนชั้นปีที่ 2 มีผลคะแนนเฉลี่ยหลังใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน แสดงว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดที่นำมาเป็นสื่อประกอบ การสอนนักศึกษามีประสิทธิภาพดีโดยสามารถพัฒนาความรู้รหัสทางการแพทย์ ได้ด้วยเหตุผลเนื่องจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีคุณสมบัติเฉพาะโดยได้นำเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์หรือความสามารถทางคอมพิวเตอร์ในการนำเสนอสื่อประสมได้แก่ข้อความภาพนิ่งวิดีโอเกี่ยวกับการปฏิบัติด้านอาหารสีสันและเสียงเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาบทเรียนรหัสทางการแพทย์ที่สามารถจูงใจนักศึกษาให้เกิดการกระตือรือร้นที่จะเรียนสนุกสนานไปกับการเรียนและไม่เกิดความเบื่อหน่ายซึ่งเป็นการช่วยเสริมแรงให้แก่ผู้เรียน (กิดานันท์ มะลิทอง, 2543; ถนอมพร เลาหจรัสแสง, 2541) อีกทั้งนักศึกษาสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ตามความพร้อมของแต่ละบุคคลมีแบบฝึกหัดประกอบในบทเรียนที่มีรูปแบบการถาม และการตอบที่หลากหลาย รวมทั้งมีการป้อนผลข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้นักศึกษาได้รู้ถึงพัฒนาการของตนเอง ในแง่ของวิธีการเรียนรู้จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นักศึกษาสามารถเรียนรู้ตามลักษณะเชิงเส้น คือ ตามลำดับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้รายบทด้วยความจำเพาะของเนื้อหาในแต่ละสไลด์ หรืออาจเลือกเข้าเน้นย้ำความเข้าใจได้ในเรื่องที่นักศึกษาฟังไม่เข้าใจดี

สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรันดรโมรีรัตน์ (2554) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอนแบบมัลติมีเดียวิชาการพัฒนาคุณภาพชีวิตประดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิชาการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอนแบบมัลติมีเดียวิชาการพัฒนาคุณภาพชีวิตและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอนแบบมัลติมีเดียตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนที่สร้างขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมที่จะนำมาใช้ได้และได้ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอนแบบมัลติมีเดียที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเท่ากับ 88.60/ 86.22 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 80/80 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดีแสดงว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอนมัลติมีเดียที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาพ ชัยสานุสันต์ (2550) ผลการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการใช้พจนานุกรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอนและตรวจสอบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นโดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อน-หลังเรียนผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับพัชราภรณ์ อารีย์, อนงค์ อมฤตโภมล และมาลี เอื้ออำนวย (2556) ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการควบคุมอาหารเพื่อป้องกันโรคหัวใจขาดเลือดสำหรับผู้ป่วยที่มีภาวะเสี่ยง ผลการวิจัยพบว่าคะแนนความรู้ของกลุ่มตัวอย่างในระยะหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนในระยะก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีความเหมาะสมในการใช้เป็นสื่อประกอบการให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้ป่วยมีความรู้เพิ่มขึ้นที่จะช่วยให้การป้องกันโรคหัวใจขาดเลือดได้ดียิ่งขึ้น เช่น การศึกษาของนงค์คราญ วิเศษกุล, พัชราภรณ์ อารีย์, ละออ ตันติศิรินทร์ (2545) ที่พบว่าคะแนนความรู้ของนักศึกษาพยาบาลในการให้อาหารทางสายภายหลังได้รับการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเวชระเบียนชั้นปีที่ 2 มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการผลการวิจัยไปใช้

1.1 การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนผู้เรียนต้องมีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนรู้และมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวการใช้คอมพิวเตอร์และสามารถนำการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด ไปใช้ในการเรียนด้วยตนเองอย่างอิสระทั้งในและนอกเวลาเรียนตามความพร้อมและความสนใจ

1.2 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดนี้ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียน ในกรณีที่นักเรียนขาดเรียนหรือเรียนรู้ช้า ไม่ทันเพื่อน

1.3 ผู้ที่จะใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชารหัสทางการแพทย์ เรื่อง การตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด ควรศึกษาวิธีการและขั้นตอนการใช้ชุดการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ให้เข้าใจอย่างชัดเจนก่อนที่จะนำไปใช้กับนักศึกษา เพื่อจะได้ช่วยดูแลช่วยเหลือผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอนกับการสอนด้วยวิธีอื่น รวมถึงการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในเนื้อหาและรายวิชาอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอนควบคู่ไปกับการใช้เทคนิคการสอนรูปแบบต่างๆ เช่น การสอนในรูปแบบวีดีทัศน์ การสอนด้วยเกม การสอนแบบจับกลุ่ม ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

กนธีร์ สังขวาสี. (2551). *การให้รหัสการวินิจฉัยรหัสผ่าตัดและรหัสหัตถการทางสูตินรีเวชกรรม.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

กิดานันท์ มลิทอง. (2543). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม.* กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

จุติมา แก้วก่า และคณะ. (2559). *การพัฒนาสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอน เรื่อง การให้รหัสทางการแพทย์ 1*. วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขกาญจนาภิเษก.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย*, *5*(1), 7-19.

นงค์คราญ วิเศษกุล, พัชราภรณ์ อารีย์, และออตันติศิรินทร์. (2545). ผลการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการให้อาหารทางสายให้อาหารต่อความรู้และการปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล. *พยาบาลสาร* (ฉบับพิเศษ), 59-66.

นิรันดร โมรีรัตน์. (2554). *บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยสอนแบบมัลติมีเดียวิชาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนประดับชั้น ปวช.1.* วิทยาลัยการอาชีพขอนแก่นสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.

พัชราภรณ์ อารีย์, อนงค์ อมฤตโภมล และมาลี เอื้ออำนวย (2556). การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการควบคุมอาหารเพื่อป้องกันโรคหัวใจขาดเลือดสำหรับผู้ป่วยที่มีภาวะเสี่ยง. *พยาบาลสาร*, *40*(ฉบับพิเศษ), 193-204.

วิลาวัณย์ เตือนราษฎร์ และคณะ. (2551). การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในกระบวนวิชา 551495 การรักษาโรคเบื้องต้น. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี*, *19*(2), 361-370.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*

Effects of Learning Management by Computer-Assisted Instruction and Cooperative Learning Teams Games Tournament Technique on Learning Area of Occupations and Technology for grade 4 Students

วิภวานี ชาญวิรัตน์**
ดร.รุ่งฟ้า กิติญาณุสันต์***
ดร.มณเฑียร ชมดอกไม้****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3) เพื่อศึกษาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแหลมแท่น อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ที่ได้มาด้วยการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขันร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การงานอาชีพและเทคโนโลยี และแบบทดสอบวัดความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (*t*-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

---

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3. ผลการประเมินความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน/ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขัน/ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ABSTRACT

The purposes of this research were to compare the students' achievement on computer before and after learning by using Computer-Assisted Instruction and Cooperative Learning Teams Games Tournament technique, To compare the students' achievement on computer after learning by using Computer-Assisted Instruction and Cooperative Learning Teams Games Tournament technique against the 80 percent criteria and to study ability to work with others of the students' that learning by using Computer-Assisted Instruction and Cooperative Learning Teams Games Tournament technique. The sample consisted of 19 students of grade 4 during the academic year 2016 of Laemtan School Amphoe Mueang Chonburi by Cluster Random Sampling. The instruments of this research were Computer-Assisted Instruction, lesson plans, the learning achievement test and the ability to work with others test. The statistical analysis employed were mean, standard deviation and *t*-test dependent.

The results of this research were as follow

1. The students' achievement on computer of grade 4 learning by using Computer-Assisted Instruction and Cooperative Learning Teams Games Tournament technique were statistically significant higher than before at .05 level.

2. The students' achievement on computer of grade 4 learning by using Computer-Assisted Instruction and Cooperative Learning Teams Games Tournament technique were statistically significant higher than 80 percent criteria at .05 level.

3. The ability to work with others of the students' grade 4 that learning by using Computer-Assisted Instruction and Cooperative Learning Teams Games Tournament technique were positive.

Keywords : Computer-Assisted Instruction/ Cooperative learning Teams Games Tournament Technique/ Learning Area of Occupations and Technology

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน ส่งผลให้เทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและคนทั่วไปสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย รวมทั้งช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น ดังนั้นการจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงมีการพัฒนา

สื่ออุปกรณ์ เทคโนโลยีต่าง ๆ และครูสามารถนำเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2556)

กระทรวงศึกษาธิการได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาผลิตและพัฒนาสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทุกประเภท ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกช่วงชั้น เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 204)

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้ มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของนักเรียน หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 27)

เทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ที่โรงเรียนนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ถ่ายทอดหรือนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหรือผสมผสานสื่อหลากหลายรูปแบบ (Multiple Forms) เข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่ ข้อความ กราฟิก ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง วีดิทัศน์ หรือรูปแบบอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากข้อความเพียงอย่างเดียว (ณัฐกร สงคราม, 2553, หน้า 11-12) โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การมีคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนและกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ โดยนักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์หรือการโต้ตอบพร้อมทั้งการได้รับผลป้อนกลับ feedback) อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นครูจะสามารถนำคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนบ้านแหลมแท่น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 69.56 นอกจากนี้ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556-2557 โรงเรียนบ้านแหลมแท่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ร้อยละ 53.16 และ 56.32 ตามลำดับ เมื่อแยกตามมาตรฐานการเรียนรู้ โดยเฉพาะมาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการ เรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยร้อยละเพียง 50.21 และ 31.95 ตามลำดับ ซึ่งคะแนนเฉลี่ยดังกล่าวเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่โรงเรียนควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับ ประเทศ อีกทั้งผู้วิจัยเคยปฏิบัติการสอนในรายวิชาคอมพิวเตอร์ กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การจัดการเรียนการสอนยังคงยึดรูปแบบการเรียนการสอนแบบปกติ โดยจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีเน้นเนื้อหาตามหนังสือเรียนมากกว่าภาคปฏิบัติ อีกทั้งยังขาดการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ขาดแรงจูงใจและไม่กระตือรือร้นในการเรียน ขาดความรับผิดชอบต่อชิ้นงานที่

ได้รับมอบหมาย และไม่สนใจในการปฏิบัติกิจกรรม ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นอกจากนั้นยังสังเกตได้ว่าเมื่อมีการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่เรียนอ่อนมักจะไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ส่วนนักเรียนที่เรียนเก่งจะเป็นที่ยอมรับและทำงานเพียงผู้เดียว เนื่องจากไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นและไม่มั่นใจสมาชิกที่เรียนอ่อนกว่า นำไปสู่ความขัดแย้ง ส่งผลให้การทำงานกลุ่มของนักเรียนไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม คือ การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative learning) (Johnson & Johnson, 1994, p. 5) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนประสบความสำเร็จร่วมกัน ซึ่งการเรียนแบบร่วมมือมีหลายรูปแบบแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขัน (Teams Games Tournament หรือ TGT) (Slavin, 1995, p. 6) เป็นการเรียนแบบร่วมมือที่น่าสนใจรูปแบบหนึ่งที่มีการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนเป็นกลุ่มย่อยมีประมาณ 4-5 คน ที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน สมาชิกภายในกลุ่มจะศึกษาค้นคว้าและทำงานร่วมกัน นักเรียนจะบรรลุเป้าหมายก็ต่อเมื่อเพื่อนร่วมกลุ่มบรรลุถึงเป้าหมายนั้นร่วมกัน นักเรียนจึงมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการทำงานของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ ต่อจากนั้นจะมีกิจกรรมการแข่งขันตอบปัญหาเพื่อสะสมคะแนนความสามารถของกลุ่ม เมื่อสิ้นสุดการแข่งขันนักเรียนจะนำคะแนนที่สะสมได้จากการตอบปัญหามารวมกันเป็นคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม กลุ่มใดทำคะแนนได้สูงถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยใช้เทคนิคการนำเสนอบทเรียนด้วยกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว แสง สี เสียง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจเนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว สามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจ และความสามารถของตนเอง อีกทั้งจะสร้างความพึงพอใจแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนเป็นการเสริมแรงให้อยากเรียนรู้และมุ่งเน้นพัฒนาการเรียนแบบเป็นกลุ่มเพื่อให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นได้ ตลอดจนช่วยให้ครูผู้สอนจะได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (Teams-Games-Tournament: TGT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (Teams-Games-Tournament: TGT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 80

3. เพื่อศึกษาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นของนักเรียนระหว่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (Teams-Games-Tournament : TGT)

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค กลุ่มแข่งขัน (Teams-Games-Tournament : TGT) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค กลุ่มแข่งขัน (Teams-Games-Tournament : TGT) หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแหลมแท่น จังหวัดชลบุรี จำนวน 38 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ของโรงเรียนบ้านแหลมแท่น จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 19 คน ซึ่งใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

3. เนื้อหาในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาตรฐาน ง 3.1 ประกอบด้วย 2 หน่วยการเรียนรู้ คือ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการข้อมูล ประกอบด้วย อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ 4 ชั่วโมง การทำงานของคอมพิวเตอร์ 2 ชั่วโมง และอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูล 2 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 คอมพิวเตอร์และการใช้งานประกอบด้วย วิวัฒนาการคอมพิวเตอร์ 2 ชั่วโมง ซอฟต์แวร์ 2 ชั่วโมง และประโยชน์และโทษจากการใช้งานคอมพิวเตอร์ 2 ชั่วโมง

4. ระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยจะดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 14 ชั่วโมง

5. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (Teams-Games-Tournament : TGT)

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง คอมพิวเตอร์น่ารู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและมีคุณภาพ ประกอบด้วย 2 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการข้อมูล หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 คอมพิวเตอร์และการใช้งาน

2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขัน (TGT) ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าเฉลี่ย รวม 4.77 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง คอมพิวเตอร์น่ารู้ โดยเป็นข้อสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ใช้สำหรับทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งมีค่าความยากง่าย 0.47-0.70 มีค่าอำนาจจำแนก 0.27-0.60 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

4. แบบสังเกตความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน จำนวน 12 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0

ขั้นตอนการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบถึงกระบวนการเรียนการสอนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คอมพิวเตอร์น่ารู้ จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลาทดสอบก่อนเรียน 1 ชั่วโมง

3. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เวลาในการสอน จำนวน 7 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

3.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มให้นักเรียน โดยแบ่งตามระดับความสามารถ เก่ง-ปานกลาง-อ่อน กลุ่มละ 4-5 คน และชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระให้นักเรียนทราบ หลังจากนั้นผู้วิจัยอธิบายวิธีการ ใช้งานบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้น ให้นักเรียนเข้าใจ

3.2 ขั้นใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาค้นคว้าจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง คอมพิวเตอร์น่ารู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น หลังจากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเตรียมความพร้อมให้กับสมาชิกทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้ศึกษา เพื่อเข้าสู่การแข่งขันตอบคำถาม

3.3 ขั้นแข่งขัน

- การแข่งขันจะแข่งขันตามระดับความสามารถของนักเรียน คือ นักเรียนเก่งแข่งกับนักเรียนเก่ง นักเรียนปานกลางแข่งกับนักเรียนปานกลาง และนักเรียนอ่อนแข่งกับนักเรียนอ่อน เมื่อการแข่งขันสิ้นสุดลง ให้นักเรียนแต่ละคนกลับสู่กลุ่มเดิมและนำคะแนนของสมาชิกในกลุ่มทุกคนมารวมกัน กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด เป็นกลุ่มชนะ

3.4 ขั้นสรุปและประเมินผล

- ผู้วิจัยประกาศผลการแข่งขันและมอบรางวัลให้กับกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด หลังจากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น

4. ขณะดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม และบันทึกลงในแบบสอบวัดความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น จำนวน 12 ข้อ

5. ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คอมพิวเตอร์น่ารู้ จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลาทดสอบหลังเรียน 1 ชั่วโมง

6. รวบรวมข้อมูลทั้งหมดและวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (Teams-Games-Tournament : TGT) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน

การทดสอบ	*n*	$\overline{X}$	*SD*	*t*	*p*
ก่อนการจัดการเรียนรู้	19	8.00	1.63	-25.09*	.000
หลังการจัดการเรียนรู้	19	17.00	1.16		

*$p < .05$, $df = 18$

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผ่านการหาคุณภาพของสื่อแล้วนำมา ใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขันเป็นการใช้คอมพิวเตอร์นำเสนอข้อมูลที่ผสมผสานสื่อหลายประเภท เช่น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง ตัวอักษร และกราฟิกไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบ ตลอดจนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อได้โดยตรง รวมทั้งช่วยสร้างแรงจูงในการเรียนได้ดี ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว รู้สึกสนุกและอยากติดตามเนื้อหาไปตลอดจนจบบทเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุคนธ์ สินธพานนท์ (2553, หน้า 78) กล่าวว่า ผู้เรียนได้เรียนเป็นขั้นตอนทีละน้อยจากง่ายไปหายากทำให้เกิดความแม่นยำ และผู้เรียนมีโอกาสเรียนซ้ำแล้วซ้ำอีกได้ตามความต้องการ และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น อีกทั้งการเจรจาโต้ตอบกับคอมพิวเตอร์ มีการป้อนกลับ (Feedback) ทันที มีสีสัน ภาพ และเสียง ทำให้ผู้เรียนตื่นเต้นและมีความพึงพอใจที่จะติดตามบทเรียนต่อไปเรื่อยๆ นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อดิศักดิ์ บุญพิศ (2556) ได้ศึกษาการพัฒนา บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกรด-เบส และมีเจตคติต่อการเรียนอยู่ในระดับดี จากการศึกษางานวิจัยของ รัชชภา พิชัย และจงกล แก่นเพิ่ม (2557) ได้ศึกษา การพัฒนาบทเรียน

คอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยการใช้กรอบคำพูดเป็นตัวชี้นำ เรื่อง ชนะกิเลสอย่างสิ้นเชิง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า จากการหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยการใช้กรอบคำพูดเป็นตัวชี้นำ เรื่อง ชนะกิเลสอย่างสิ้นเชิง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ได้กำหนดไว้ คะแนนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยการใช้กรอบคำพูดเป็นตัวชี้นำ เรื่อง ชนะกิเลสอย่างสิ้นเชิง สูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขัน เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 4-5 คน ที่มีระดับความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าร่วมกันภายในกลุ่มจนรู้และเข้าใจเนื้อหาบทเรียนอย่างแท้จริงหลังจากนั้นจะมีการทดสอบความรู้โดยให้สมาชิกแต่ละกลุ่มแข่งขันกันในระดับความสามารถเดียวกัน คะแนนที่สมาชิกแต่ละกลุ่มทำได้จะนำมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่มเดิมของตนเอง กลุ่มใดได้คะแนนสูงสุด เป็นกลุ่มชนะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สลาวิน (Slavin, 1995, p. 6) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขัน คือ เทคนิควิธีเรียนแบบร่วมมือวิธีหนึ่งที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มละ 4-5 คน ที่มีระดับความ สามารถแตกต่างกัน สมาชิกภายในกลุ่มจะศึกษาค้นคว้าร่วมกัน ช่วยเหลือ สนับสนุน ต่อจากนั้นจะมีกิจกรรมการแข่งขันตอบปัญหาเพื่อสะสมคะแนนความสามารถของกลุ่ม โดยนักเรียนแต่ละคนจะเป็นผู้แทนของกลุ่มในการเข้าร่วมแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการกับตัวแทนของกลุ่มอื่นที่มีระดับความ สามารถใกล้เคียงกัน กลุ่มใดทำคะแนนได้สูงถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขัน ส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กล้าแสดงความคิดเห็น ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของตนเองที่มีส่วนช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จ รวมทั้งทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน และมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชุณี สารสุวรรณ (2551) ได้ศึกษา การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือรูปแบบทีมแข่งขัน (TGT) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.41/80.18 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ดารณี ศักดิ์แสนศิลป์ (2557) ได้ศึกษา ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่ม แข่งขัน (Teams-Games-Tournament : TGT) หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน

การทดลอง	*n*	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ 80	$\overline{X}$	*SD*	*t*	*p*
หลังการจัดการเรียนรู้	19	20	16	17	1.16	3.78*	.001

*$p < .05$, df = 18

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (Teams-Games-Tournament : TGT) หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดทั้งนี้เนื่องมาจาก แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขัน ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้นได้ดำเนินการอย่างมีระบบ โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศึกษาทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขัน ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและรายละเอียดของเนื้อหา วิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี รวมทั้งมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน และดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขันร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อแก้ไขปรับปรุงและผลการประเมินแผน การจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.77 ดังนั้น จึงทำให้แผน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขันร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีความเหมาะสมที่จะสามารถนำไปใช้ได้ นอกจากนั้นแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขันร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้นักเรียนเกิด ความกระตือรือร้นและสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เอเรนดส์ (Arends, 1989, pp. 407-408) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือว่าสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น การช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม เช่น ผู้เรียนที่เก่งช่วยเหลือผู้เรียนอ่อน ทำให้ผู้เรียนที่ช่วยเพื่อนเข้าใจในเรื่องที่เรียนมากยิ่งขึ้น และผู้เรียนที่ได้รับการช่วยเหลือก็จะเข้าใจสิ่งที่เพื่อนอธิบายได้ง่ายขึ้น จึงส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้น 2) ด้านการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Improved Race Relations) การที่ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพราะผู้เรียนจะได้เรียนรู้การยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น การเข้าใจและเห็นใจ ซึ่งส่งผลให้มีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่นในสังคมมากขึ้น และ 3) ด้านทักษะการร่วมมือในการแก้ปัญหา (Comparative Problem-Solving Skills) ในการทำงานกลุ่ม สมาชิกทุกคนจะต้องรับรู้และแก้ปัญหาร่วมกัน ช่วยกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาภายในกลุ่ม เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม และช่วยกันแก้ปัญหาตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขันร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน พบว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคอมพิวเตอร์ต่ำกว่าเกณฑ์ ที่กำหนด จำนวน 2 คน ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จึงทำให้มีพัฒนาการในการเรียนรู้ช้ากว่าปกติ และมีผลต่อการทำงานกลุ่ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องคอยชี้แนะให้นักเรียนตระหนักว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขัน เป็นการเรียนแบบกลุ่ม ซึ่งทุกคนในกลุ่มจะต้องช่วยเหลือกัน กลุ่มจึงจะประสบความสำเร็จ เมื่อนักเรียนเข้าใจและยอมรับซึ่งกันและกัน ก็ทำให้กิจกรรมกลุ่มดำเนินไปด้วยดี ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย

ของ สารสิน เล็กเจริญ (2554) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT กับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT สูงกว่าที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับดี ($\overline{X}$ =2.63, *SD* = 0.09) ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขันช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แขมมณี (2555, หน้า 101) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ นักเรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย มีความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน ใส่ใจในผู้อื่น และมีทักษะทางสังคมและมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ อรนุช ลิมตศิริ (2556, หน้า 149) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือมีข้อดีหลายประการ คือ นักเรียนทุกคนพยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ ได้มีโอกาสฝึกทักษะทางสังคม มีหัวหน้ากลุ่ม มีเพื่อนสมาชิกกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้วิธีการทำงานของกลุ่ม นักเรียนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้ประสิทธิภาพของการทำงานหรือคะแนนของกลุ่ม ดีขึ้น และนักเรียนที่เก่งจะมีบทบาททางสังคมในชั้นเรียนและในกลุ่มของตนเอง เพื่อคอยช่วยอธิบายบทเรียนให้เพื่อนฟังทำให้เพื่อนเข้าใจดีขึ้น เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขัน ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นรายด้าน พบว่า ความ สามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีการปฏิบัติมากเป็นอันดับ 1 คือ ด้านที่ 3 คุณลักษณะนิสัยในการทำงานกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) เท่ากับ 0.06 อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขันร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มจะต้องร่วมมือกันเพื่อที่จะให้กลุ่มของตนเองประสบความสำเร็จ ดังนั้นสมาชิกในกลุ่มจึงมีการปรึกษา หารือ และรู้จักรับฟังความคิดเห็น ตลอดจนช่วยกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน และนักเรียนที่เรียนเก่งจะคอยอธิบาย ช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน ให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีการปฏิบัติรองลงมาคือ ด้านที่ 2 กระบวนการทำงานกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 2.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) เท่ากับ 0.03 อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขันร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีเป้าหมายของกลุ่มคือการประสบความสำเร็จ สมาชิกทุกคนจึงต้องมีการวางแผนในการทำงาน แบ่งภาระงานและหน้าที่ให้กับสมาชิกทุกคนรับผิดชอบ ตลอดจนการสรุปและทบทวนความรู้ร่วมกัน เพื่อให้สมาชิกทุกคนเข้าใจในเนื้อหาก่อน ที่จะเริ่มการแข่งขัน เพื่อให้กลุ่มมีคะแนนแข่งขันมากที่สุด และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีการปฏิบัติเป็นอันดับสุดท้าย คือ ด้านที่ 1 การเป็นผู้นำและผู้ตามในกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 2.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) เท่ากับ 0.08 อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขันร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีการคละนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ประกอบด้วยนักเรียน เก่ง ปานกลาง อ่อน เมื่อนักเรียนเข้าใจในกระบวนการกลุ่มแล้ว นักเรียนที่เรียนเก่งจึงยอมรับความสามารถของนักเรียนที่เรียนอ่อน นักเรียนที่เรียนเก่ง

จะคอยช่วยเหลือ อธิบายเนื้อหาบางส่วนที่นักเรียนที่เรียนอ่อนยังไม่เข้าใจ มีการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ตั้งคำถามและตอบคำถามกันในกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แขมมณี (2545, หน้า 11) กล่าวว่า การทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีเป้าหมายร่วมกัน และทุกคนในกลุ่มมีบทบาทในการช่วยดำเนินงานของกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการสื่อสาร พูดคุยแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น ติดต่อประสานงาน และตัดสินใจแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายเพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วนิดา สุขสำลี (2554) ได้ศึกษา ผลการเรียนด้วยมัลติมีเดียและการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมเรื่องการคูณ วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มโรงเรียน บางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การคูณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วย มัลติ มีเดียและการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยมัลติมีเดียและการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม อยู่ในระดับบวก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขันไปใช้ ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้เข้าใจทุกขั้นตอนก่อน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ

2. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ดังนั้น ครูผู้สอนควรสนับสนุน ชี้แนะ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น

3. การแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนในช่วงแรก ผู้เรียนเก่งจะไม่ยอมรับผู้เรียนอ่อน และผู้เรียนอ่อนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ซึ่งครูผู้สอนจะต้องอธิบายให้ผู้เรียนทุกคนเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการทำงานกลุ่ม และทุกคนในกลุ่มจะต้องร่วมมือกัน นำไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มการแข่งขัน ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2. ควรมีงานวิจัยเกี่ยวกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบอื่น ๆ เช่น JIGSAW, TAI, STAD เป็นต้น

3. ควรพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้บทเรียนออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ณัฐกร สงคราม. (2553). *การออกแบบและพัฒนามัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดารณี ศักดิ์แสนศิลป์. (2557). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, *10*(2), 223.

ทิศนา แขมมณี. (2545). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: นิชินแอดเวอร์ไทซิ่ง กรุ๊ฟ.

รัชชภา พิชัย และจงกล แก่นเพิ่ม. (2557). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยการใช้กรอบคำพูดเป็นตัวชี้นำ เรื่อง ชนะกิเลสอย่างสิ้นเชิง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*, *9*(1), 39-45.

วนิดา สุขสำลี. (2554). *ผลการเรียนด้วยมัลติมีเดียและการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมเรื่องการคูณ วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มโรงเรียนบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิชุณี สารสุวรรณ. (2551). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือรูปแบบทีมแข่งขัน (TGT) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเหล้าพระนครเหนือ.

สารสิน เล็กเจริญ. (2554). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค TGT กับการสอนแบบปกติ.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปกร.

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2556). *แนวคิดการใช้เทคโนโลยีช่วยการเรียนรู้.* เข้าถึงได้จาก http://www.bangkokeducation.in.th/article-details.php?id=303

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2)* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง.

อดิศักดิ์ บุญพิศ. (2556). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องกรด-เบส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, *9*(2), 174.

อรนุช ลิมตศิริ. (2556). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Arends, I. R. (1989). *Learning to teach.* New York: McGraw Hill Book.

Johnson, W. D., & Johnson, T. R. (1994). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning* (4th ed.). Boston: Allyn and Bacon.

Slavin, E. R. (1995). *Cooperative learning: Theory, research, and practice* (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.

ปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมตัวผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*

Legal Problems in Detaining the Accused According to the Criminal Procedure Code

สมชาย รัศมี**
ดร.สอาด หอมมณี***
ดร.คมสัน สุขมาก****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมตัวผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในระหว่างถูกควบคุมตัวในชั้นพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการก่อนส่งฟ้องศาล เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกฎหมายต่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

จากการวิจัยพบปัญหาในเรื่อง สิทธิของผู้ต้องหาในการคัดค้านการฝากขัง ในส่วนของสิทธิของผู้ต้องหาที่จะคัดค้านการฝากขังนั้น หากผู้ต้องหาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีและไม่มีค่าใช้จ่ายพอที่จะมาชำระค่าเช่าหลักทรัพย์ที่จะประกันตนเองนั้น ก็จะเข้าสู่กระบวนการฝากขังของพนักงานสอบสวน ซึ่งผู้ต้องหาสามารถที่จะคัดค้านได้เพียงแค่การฝากขังครั้งแรกเท่านั้น ส่วนครั้งต่อ ๆ ไปไม่สามารถคัดค้านได้ และปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการฝากขัง ซึ่งในด้านตัวบทกฎหมายมีการกำหนดเวลาที่ยาวนานเกินไป บางคดีที่มีการรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว ไม่ควรได้รับการฝากขังที่ยาวนานถึงขนาดตามที่กฎหมายบัญญัติให้ ปัญหาประการสุดท้าย เกี่ยวกับสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว เนื่องจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่มีบทบัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งขอปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเหมือนกับกระบวนการในชั้นพิจารณาของศาล ให้สมดังเจตนาของกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน

ข้อเสนอแนะ เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ควรกำหนดให้มีการคัดค้านการฝากขังได้ทุกครั้งในระหว่างที่มีการฝากขังผู้ต้องหา เพราะในบางครั้งเจ้าหน้าที่อาจบริหารจัดการเวลาไม่พอจึงก่อให้เกิดปัญหาการฝากขังผู้ต้องหาต่อไปอีก โดยมีกฎหมายให้การรับรองอำนาจหน้าที่ให้กระทำได้โดยคลุมเครือ และควรแก้ไขในเรื่องระยะเวลาในการสั่งขังของศาลในมาตรา 87 โดยการลดระยะเวลาในการขังผู้ต้องหาให้ลดลงตามอัตราโทษทางอาญาที่กำหนด และควรให้มีบทบัญญัติสามารถที่จะอุทธรณ์คำสั่งไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนหรือชั้นพนักงานอัยการได้ เนื่องจาก

---

*วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
**นิสิตหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ในปัจจุบันไม่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อที่จะเป็นการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ผู้ต้องหาได้รับสิทธิและความเป็นธรรมทางกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ : การควบคุมตัวผู้ต้องหา/ การฝากขัง/ การปล่อยตัวชั่วคราว

ABSTRACT

The objectives of this thesis are to study and analyze legal problems in custody of alleged offenders under the Criminal Procedure Code, during the stages of the inquiry official and the public prosecutor before the charges are referred to the Court, in order to find approaches to amending the said law, as to be in compliance with the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560, and to be enforced in an efficient manner consistent with the international human rights law.

Results of the study find problems with respect to the rights of the alleged offenders to objection against the remand. In a part of the alleged offenders' rights to objection against the remand, if the alleged offenders have poor economic status and do not have the fund sufficient for paying the costs of securities to be used as their bail, the alleged offenders will undergo the remand procedure by the inquiry officials, whereby the alleged offenders are entitled only to objection against the first remand, whereas they are not entitled to objection against the subsequent remands. Secondly, problems concern the term of remand, for which, under the provisions of the law, is prescribed to be too long. For example, in some cases where evidence and witnesses can be easily and swiftly gathered, the alleged offenders should not be detained for terms as long as prescribed by the law. Lastly, problems concern the right to appeal against the order of non-permission for temporary release, because the Criminal Procedure Code does not provide for the alleged offenders with the rights to appeal against the order of non-permission for temporary release in the stages of the inquiry official and the public prosecutor, in the same manner as in the proceeding of the Court, as to follow the spirit of the law, which intends to protect the basic rights and liberty of the people.

The recommendation of this study is to amend the provisions in the Criminal Procedure Code, entitling the alleged offenders to objection against each remand, while they are in the custody, because sometimes the officers may manage time insufficiently, leading to problems of further remand of the alleged offenders, whereas the law, which provides with the authority for the officers, is ambiguous, and the term of remand under Section 87 should be amended, thereby reducing the term of remand of the alleged offenders in proportion to the punishable imprisonment term of the alleged offenders, and there should be provisions entitling the alleged offenders to appeal against the order of non-permission for temporary release in the stages of the inquiry official and the public

prosecutor, because they are not currently prescribed in the Criminal Procedure Code, in order to improve the law for the alleged offender to equally enjoy the rights and fairness.

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ก่อนที่จะมีการฟ้องคดีอาญาต่อผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด จำเป็นต้องมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล หรือการควบคุมตัวผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการ บัญญัติรับรองสิทธิในการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมไว้โดยชัดแจ้ง หลักการพิจารณาคดีอาญาด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องเป็นหลักประกันที่คุ้มครองให้จำเลยไม่ถูกดำเนินคดีเกินความจำเป็น ในเรื่องของระยะเวลาซึ่งมีที่มาจากสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ความยุติธรรม ที่ล่าช้าคือการปฏิเสธความยุติธรรม” ในการสอบสวนผู้ต้องหานั้น พนักงานสอบสวนต้องกระทำโดยมิชักช้า โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาให้ได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130 ได้บัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้เช่นกันโดยกำหนดให้เริ่มการสอบสวนโดยไม่ชักช้า ซึ่งในกระบวนการสอบสวน จำเป็นต้องมีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดทางอาญา เพื่อที่จะรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาในการสอบสวนพอสมควร บางครั้งอาจล่าช้า

ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 บัญญัติในเรื่องสิทธิในการควบคุมตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในคดีอาญา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้ทำงานอย่างเต็มที่ แต่ในทางกลับกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาต้องถูกจำกัดทั้งที่ตนอาจจะเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ตาม การให้สิทธิเจ้าหน้าที่นี้ได้กระทบต่อเสรีภาพของผู้ต้องหา และเกิดความล่าช้าต่อการดำเนินคดี อันไม่สอดคล้องกับความยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กล่าวว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด บุคคลย่อมมีสิทธิให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้องรวดเร็วและเป็นธรรม” ในชั้นสอบสวนการควบคุมตัวผู้ต้องหาซึ่งจะต้องมีการขอฝากขังต่อศาล ซึ่งเป็นกระบวนการในชั้นพิจารณาก่อนฟ้องนั้น ในคดีอาญาทั่วไปหากผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือประกันตัวตามที่กฎหมายบัญญัติ พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ที่สถานีตำรวจได้สูงสุดไม่เกิน 48 ชั่วโมง หลังจากนั้น หากยังมีความจำเป็นในการควบคุมตัวผู้ต้องหาเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนต่อไป พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่รับสำนวนการสอบสวนจะต้องนำตัวผู้ต้องหานั้นมาขออำนาจศาลผัดฟ้องหรือฝากขังเป็นคราว ๆ ไปภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งขึ้นอยู่กับอัตราโทษของข้อหาที่ต้องหาว่าได้กระทำผิด โดยกรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 6 เดือน แต่ไม่ถึง 10 ปี หรือปรับเกินกว่า 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 48 วัน กรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 84 วัน เป็นต้น โดยศาลจะสั่งขังผู้ต้องหาไว้ในเรือนจำ แต่ในกรณีที่ศาลสั่งขังครบ 48 วันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอขังต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล โดยผู้ต้องหาจะแต่งทนายความเพื่อแถลงข้อคัดค้านและซักถามพยานก็ได้ หากไม่ผัดฟ้องหรือฝากขังหรือฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด

แล้วแต่กรณี ศาลจะต้องปล่อยตัวผู้ต้องหานั้นเป็นอิสระไปก่อน หลังจากนั้นพนักงานอัยการต้องพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลต่อไป ทั้งนี้ในระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวดังกล่าวข้างต้น ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือประกันตัว โดยยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานหรือศาลที่ควบคุมหรือกักขังผู้ต้องหา จากบัญญัติ มาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้ แม้จะชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็มีความไม่ยุติธรรมของตัวบทในการให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานยุติธรรมดำเนินคดี โดยไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา อันเป็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเสมือนผู้กระทำความผิด อันขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” และ “ก่อนคดีพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้” กล่าวคือ จำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษา เกี่ยวกับผลของการฝากขัง กล่าวคือ ในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนอ้างเหตุจำเป็นตามกฎหมายเพื่อขอฝากขัง ซึ่งหากมีการฟ้องคดีและศาลตัดสินคดี หรือยกฟ้องจำเลยในชั้นสอบสวนที่มีการฝากขังผู้ต้องหาไปแล้ว เท่ากับว่าจำเลยได้รับโทษทางอาญาทั้ง ๆ ที่ตนมิได้กระทำความผิดและผลจากความล่าช้าในการดำเนินคดีต่อผู้ต้องหานั้น เมื่อการพิจารณาไม่สามารถเริ่มต้นได้ เพราะยังมิได้มีการฟ้องคดีด้วยเหตุผัดฟ้องหรือฝากขังของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ หากต่อมามีการฟ้องผู้ต้องหาและศาลพิพากษายกฟ้องเท่ากับว่าผู้ต้องหาติดคุกไปแล้ว ทำให้ผู้ต้องหาที่พ้น จากข้อกล่าวหาในคดี ได้รับความเสียหาย เสียชื่อเสียง อีกทั้งการถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งผู้ต้องหามิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ไม่ว่าด้วยเหตุผลใด ก่อนมีการฟ้องคดีในชั้นพนักงานสอบสวน ไม่มีบทบัญญัติใดให้สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งที่ขอปล่อยตัวชั่วคราวของจำเลย สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายในการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาไม่มีความผิด

จากข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้ศึกษาต้องการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการถูกควบคุมตัวผู้ต้องหาในระหว่างที่ยังไม่มีการฟ้องคดีอาญา ว่าเหมาะสมและสอดคล้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือไม่ เพียงใด โดยศึกษาถึงหลักการเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหา การถูกควบคุมตัว การสอบสวนและการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวต่อไปในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมาที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหา ในการถูกควบคุมตัวผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมาย อุปสรรคของกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมตลอดทั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการถูกควบคุมตัวทั้งของไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการถูกควบคุมตัว
4. เพื่อศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการถูกควบคุมตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้เกิดประสิทธิภาพและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาอย่างแท้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากตำรา วิทยานิพนธ์ เอกสารทางวิชาการ บทความจากวารสารกฎหมายนิตยสารสิ่งพิมพ์ รวมทั้งข้อมูลจากระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ท และให้มีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยการนำมาจัดรวบรวมให้เป็นระบบ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามและชี้ให้เห็นถึงประเด็นที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้

ภายใต้หลักการ ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาในการถูกควบคุมตัว ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ใช้บังคับในปัจจุบันหรือไม่ เพียงใด

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มีขอบเขตศึกษาถึงหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมา และกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการถูกควบคุมตัว ในระหว่างที่ยังมิได้มีการฟ้องคดี อันได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี กฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการควบคุมตัว และการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยทำการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการถูกควบคุมตัว เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสิทธิมนุษยชน ตามกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้ต้องหา และให้เป็น ไปตามสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นธรรมให้กับผู้ต้องหาในคดีอาญา สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายมากยิ่งขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

สิทธิของผู้ต้องหาในการถูกควบคุมตัวในระหว่างที่ยังมิได้มีการฟ้องคดี มีปัญหาเนื่องจากเหตุแห่งการควบคุมตัวที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายยังมีความไม่ชัดเจน การสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนกระทำโดยมิชอบต่อผู้ต้องหา โดยผู้ต้องหามิได้ทราบถึงสิทธิในการคัดค้านการถูกควบคุมตัว ซึ่งระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหามีความไม่แน่นอน เป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานกระทำการอันมิชอบต่อผู้ต้องหาได้ และไม่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่กำหนดให้ผู้ต้องหาสามารถอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน และชั้นอัยการเหมือนกับกระบวน พิจารณาในชั้นศาล ฉะนั้นหากมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการถูกควบคุมตัวผู้ต้องหาให้สอดคล้องกับสิทธิของผู้ต้องหาที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ จะเป็นการเสริมสร้างความยุติธรรมให้กับบุคคล สมกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อน ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการคัดค้านการถูกควบคุมตัว เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหา โดยกฎหมายได้กำหนดให้ศาลถามผู้ต้องหาว่าจะมีเหตุคัดค้านประการใดหรือไม่ ซึ่งในทางปฏิบัติผู้ต้องหาจะไม่คัดค้าน เพราะไม่รู้ว่าจะคัดค้านอย่างไร และไม่สามารถรับรู้ได้เลยว่าจะต้องถูกควบคุมตัวอีกนานเท่าใด จึงทำให้สิทธิของผู้ต้องหาไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริง

จากการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ที่บัญญัติไว้ในเรื่องสิทธิในการผัดฟ้องหรือฝากขังผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในคดีอาญา อันมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการได้ทำงานอย่างเต็มที่ และป้องกันข้อผิดพลาดในการดำเนิน คดีที่จะมีผลต่อผู้ต้องหา แต่การบัญญัติสิทธิดังกล่าวนั้นส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา ที่จะต้องถูกควบคุมตัวทั้งที่ตนอาจจะเป็นผู้บริสุทธิ์หรือไม่ก็ตาม ซึ่งไม่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 9 ที่

กำหนดว่าบุคคลจะถูกควบคุมตัว กักขัง หรือเนรเทศตามอำเภอใจมิได้ และไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 9 ข้อย่อยที่ 3 ที่กำหนดถึงสิทธิของผู้ที่ถูกจับกุมหรือถูกควบคุมตัว มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดี แต่การปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี

ในปัจจุบันผู้ต้องหาที่เข้าสู่กระบวนการฝากขังนั้นสามารถที่จะคัดค้านได้เพียงแค่การฝากขังครั้งแรกเท่านั้น ส่วนครั้งต่อ ๆ ไปไม่สามารถคัดค้านได้ ผู้ศึกษาจึงเห็นควรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ไปลงนามและให้สัตยาบันไว้ และคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาได้อย่างแท้จริง

2. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรคหก ที่ให้อำนาจศาลสามารถสั่งขังผู้ต้องหาได้หลายครั้งติด ๆ กันเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานกระทำการอันมิชอบต่อผู้ต้องหา ซึ่งระยะเวลาในการฝากขังที่กฎหมายกำหนดไม่เอื้อประโยชน์ที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยไม่ได้กำหนดระยะ เวลาให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการส่งฟ้องผู้ต้องหาให้แน่นอน อันมีผลกระทบต่อเสรีภาพและจิตใจของผู้ต้องหาเป็นอย่างมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 9 ข้อย่อยที่ 3 ที่กำหนดถึงบุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัว มีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควร ดังนั้นการที่กฎหมายบัญญัติสิทธิในการฝากขังดังกล่าวในชั้นก่อนพิจารณาคดีก็เท่ากับว่า ผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำผิดไปเสียแล้ว อีกทั้งบางกรณีทำให้ผู้ต้องหาต้องถูกขังเป็นเวลานานโดยที่มิได้เกิดจากความผิดของตน แต่หากเกิดจากความล่าช้าหรือจากการทำงานที่ผิดพลาดของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่กระทำการตามหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายตามสิทธิที่กฎหมายให้อำนาจไว้

3. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว การปล่อยตัวชั่วคราวถือเป็นสิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกควบคุม ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 วรรคห้า บัญญัติว่า “คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งเมื่อผู้มีอำนาจในการสั่งปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนหรือชั้นอัยการ ไม่อนุญาต ผู้ต้องหาก็ไม่สามารถที่จะอุทธรณ์คำสั่งได้ แต่อย่างใด เพราะเนื่องจากในปัจจุบันไม่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวและถือเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชน อันเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนพึงมีมาแต่กำเนิด และควรที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันตามกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

1. เห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ผู้ต้องหามีสิทธิการคัดค้านการฝากขังหรือการถูกควบคุมตัวได้ทุกครั้งและแจ้งสิทธิดังกล่าวให้ผู้ต้องหาทราบด้วย เพราะในบางครั้งเจ้าหน้าที่อาจบริหารจัดการเวลาไม่พอจึงก่อให้เกิดปัญหาการฝากขังผู้ต้องหาต่อไปอีกโดยมีกฎหมายให้การรับรองอำนาจหน้าที่ให้กระทำได้โดยคลุมเครือ กล่าวคือ เมื่อมีการยื่นคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหา และศาลก็ได้มีการสอบถามผู้ต้องหาว่าจะคัดค้านหรือไม่ กรณีคัดค้านต้องมีเหตุผลอ้างเพียงพอในการคัดค้านการฝากขัง เช่นปรากฏพยานหลักฐานว่ามีการกลั่นแกล้งกันเกิดขึ้น เป็นต้น

2. เห็นควรแก้ไขมาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้มีการจำกัดเวลาควบคุมตัวผู้ต้องหาให้สั้นลง และคำนึงถึงคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนประกอบด้วย

กล่าวคือ ในคดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือน แต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากคดีนั้น ผู้ต้องหาให้การรับให้สารภาพ เห็นควรกำหนดระยะเวลาให้พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายในกำหนด 24 วันนับแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกจับหรือควบคุมตัว และเมื่อยื่นฟ้องเป็นหนังสือแล้ว ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะให้การประการใดและถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ ให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาพิพากษาไปเลยทีเดียวได้ เว้นแต่คดีมีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปซึ่งจะต้องสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพตามมาตรา 176 ดังนั้น ควรที่จะกำหนดระยะเวลาให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในการส่งฟ้องคดีที่แน่นอน

3. เห็นควรเพิ่มบทบัญญัติในประมลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งขอปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการได้ ทั้งนี้เพื่อให้การบังคับใช้บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับผู้ต้องหาสอดคล้องกับหลักการทั่วไปของรัฐธรรมนูญซึ่งบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งในการวางหลักประกันเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลไว้ ทั้งนี้ถ้าปราศจากการบังคับใช้กฎหมายที่สุจริต ถูกต้องเป็นธรรม มีประสิทธิภาพประกอบอยู่ด้วยแล้ว ประโยชน์สูงสุดที่ประเทศชาติและประชาชนจะพึงได้รับจากกฎหมายและนักกฎหมายย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้

จากข้อเสนอแนะที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษานั้นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในการควบคุมตัวผู้ต้องหาให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาในการเรียกค่าเสียหาย ที่ได้รับความเสียหายจากการที่ศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัว แต่ภายหลังศาลพิพากษายกฟ้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กิตติพงษ์ กิตติยานุรักษ์. (2544). *ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2538). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณิต ณ นคร. (2531, พฤษภาคม). การปล่อยชั่วคราว: มาตรการคุ้มครองสิทธิที่ก่อปัญหา. *วารสารหมดความยุติธรรม, 27*, 2.

_____. (2546). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

จิรนิติ หะวานนท์. (2543). *สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตาม มาตรารัฐธรรมนูญ.* กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

เฉลิมเกียรติ ผิวนวล. (2530). *ปรัชญาสิทธิมนุษยชนและพันธกรณีในสังคมวิทยา.* กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

ไพโรจน์ พลเพชร. (2546). *โครงการวิจัยการติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ เรื่องสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.* สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มารุต บุนนาค. (2550). *สิทธิขั้นพื้นฐานในคดีอาญา.* กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). วันที่ค้นข้อมูล 5 กรกฎาคม 2560, เข้าถึงได้จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2538). *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ.* กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

สถาบันกฎหมายอาญา. (2539). รายงานทางเสวนาวิชาการเรื่อง คดีเชอรี่แอน....กระบวนการยุติธรรมจะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์ได้อย่างไร. *บทบัณฑิตย์, 52*, 37.

สมชาย กษิติประดิษฐ์. (2542). *สิทธิมนุษยชน.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อุดม รัฐอมฤต. (2535). การฟ้องคดีอาญา. *วารสารนิติศาสตร์, 22*(2), 243.

การเปิดรับข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก*

Facebook Media Exposure and Participation to Exercise Activities of Jogging Club for Health

กล้าวารินทร์ แซ่จิว**
ดร.พจน์ ใจชาญสุขกิจ***

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้เพื่อศึกษา 1) การเปิดรับข่าวสาร การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ความน่าเชื่อถือ และการใช้ประโยชน์จากข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก 2) เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรของผู้รับข่าวสารกับการเปิดรับข่าวสาร 3) เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรของผู้รับข่าวสารกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือกับการใช้ประโยชน์จากข่าวสาร กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยศึกษา คือ ผู้รับข่าวสารทั้งเพศชายและหญิง ที่มีอายุ 18-45 ปี เป็นสมาชิกของเฟซบุ๊ก มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อ เฟซบุ๊ก ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 430 คน เวลาในการศึกษาวิจัยคือ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ผลการ ศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่าง 430 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 25-31 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีลักษณะการเป็นแฟนเพจเฟซบุ๊ก มีการเปิดรับข่าวสาร 3-4 วันต่อสัปดาห์ มีระยะเวลาเปิดรับเฉลี่ย ครั้งละ 1-30 นาที มีส่วนร่วมในกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ความน่าเชื่อถือกับการใช้ประโยชน์จากข่าวสาร อยู่ในระดับมาก

ผลทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) ผู้รับข่าวสารที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน (P = 0.050) 2) ผู้รับข่าวสารที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่แตกต่างกัน 3) ความน่าเชื่อถือ มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ข่าวสาร (r = 0.528 P = 0.000)

คำสำคัญ : การเปิดรับข่าวสาร/ การมีส่วนร่วม/ ความน่าเชื่อถือ/ การใช้ประโยชน์/ สื่อเฟซบุ๊ก

ABSTRACT

The purpose of this research was to 1) information exposure from Facebook, participation of exercise activities, reliability, and the usage of news from Facebook 2) the differences between population characteristics and Facebook information exposure 3) the

---

*วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการโฆษณาและสื่อสารการตลาด มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
**นิสิตหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการโฆษณาและสื่อสารการตลาด มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

differences between population characteristics and the participation in the exercise activities from Facebook and 4) the interrelationship between reliability, and the usage of the exercise activities news from Facebook. The sample group included male and female information receivers who were in the age range of 18-45 years old. They were Facebook members and followed news from Facebook pages such as Jogging Club for Thai Health, 42,195 K Club...We Will Run Marathons Together, Jogging Club for Thai Health-the west region network, and Suan Tamnaknam Chonburi Jogging Club. There were 430 respondents in this research. The results shown that there were more male respondents than females. Most of them were in the age between 25 – 31 years old. The education level was undergraduate, and most respondents earn between 15,001 – 20,000 baht/ month. The respondents were Facebook fan page who circulate the exercise activity news and receive the information about 3-4 times/ week and they consumed the news 1-30 minutes each time. They had participate in the club's activities from facebook at a moderate level. The reliability and The overall news usage from Facebook about the club's activities was at the highest level.

The hypothesis testing found that 1) the information receivers, who were different in population characteristics, have different exposure. 2) There was no significance between the differences of population characteristics and the participation in the club's activities. 3) There was an interrelationship between the reliability and the information usage from Facebook.

Keywords : Information Exposure/ Participation/ Reliability/ Information usage/ Facebook Media

บทนำ

สื่อดิจิตอล (Digital Media) หรือสื่อสมัยใหม่ (New Media) คือ สื่อที่ถูกสร้างและเผยแพร่ผ่านเทคโนโลยีระบบคอมพิวเตอร์ ในปัจจุบันมีสื่อที่ถูกเรียกว่าสื่อดิจิตอลที่หลากหลาย เช่น วิทยุดิจิตอล โทรทัศน์ดิจิตอล ภาพยนตร์ดิจิตอล เป็นต้น การสื่อสารด้วยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ก็ได้มีการปรับตัว และเปลี่ยนแปลงไปด้วยเทคโนโลยีดิจิตอล ไม่ได้แค่เพียงส่งตัวอักษรหรือภาพนิ่งเท่านั้น แต่สื่อใหม่ชนิดต่าง ๆ มีการกำเนิดขึ้นมากมาย

สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นสื่อที่เป็นทางเลือกใหม่ ที่ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้รับข่าวสารอยู่ในระดับสูง เนื่องจากผู้รับข่าวสารในปัจจุบันมีความต้องการข้อมูลข่าวสารที่เป็นความจริง ถูกต้อง แม่นยำ น่าเชื่อถือ และที่สำคัญสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ เครือข่ายสังคมออนไลน์นั้นทำให้ผู้รับข่าวสารมีความสามารถเปิดรับเนื้อหา ข้อมูล ข่าวสารด้วยความรวดเร็ว ว่องไว ทันสมัย อีกทั้งยังสามารถสื่อสารกับผู้ที่เป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้โดยตรง และทันที ในบางครั้งผู้รับข่าวสารเองก็สามารถเป็นผู้สร้างและเผยแพร่เนื้อหา ข้อมูลข่าวสารนั้นไปสู่ผู้รับข่าวสารคนอื่น ๆ ได้อีก ถึงแม้ว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก

องค์การอนามัยโลก (world health organization: WHO, 2013) ได้แนะนำการออก กำลังกายผ่านทางสื่อต่าง ๆ โดยให้บุคคลทั่วไปออกกำลังกายเฉลี่ยวันละ 30 นาที อย่างน้อยอาทิตย์ละ 5 ครั้ง การออก

กำลังกายเพื่อให้กล้ามเนื้อมีโอกาสได้ยืดหดในระดับปานกลาง ซึ่งหมายความว่าการกดน้ำหนักตัวเพียงเล็กน้อยลงบนกล้ามเนื้อ เช่น การเดินเร็ว การวิ่งจ๊อกกิ้ง การว่ายน้ำ รวมทั้งการปั่นจักรยาน และสามารถทำได้โดยแบ่งกิจกรรมการออกกำลังกายหรือกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นช่วงสั้นหลายๆ ช่วงตลอดทั้งวัน แล้วนำเวลาทั้งหมดนั้นมารวมกัน

การออกกำลังกายเป็นยาแขนงวิเศษที่ไม่สามารถหาซื้อกันได้ทั่วไป แต่จำเป็นจะต้องเกิดจากการสร้างและสะสมด้วยตนเอง เช่นเดียวกับ “การเดิน-วิ่ง” เป็นกิจกรรมการออกกำลังกายที่สามารถสร้างได้ง่าย ๆ แต่ว่ามีประโยชน์ต่อร่างกายอย่างมาก เนื่องจากว่าการวิ่งนั้นเป็นการออกกำลังกายที่มีสรรพคุณในการป้องกันโรคต่าง ๆ อีกทั้งยังสามารถสร้างภูมิคุ้มกัน และความแข็งแรงให้แก่ร่างกาย

การเดิน-วิ่ง เป็นกิจกรรมการออกกำลังกายประเภทหนึ่ง ซึ่งได้รับความนิยมในปัจจุบัน โดยในปี พ.ศ. 2545 ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพทั่วทั้งประเทศไทย ได้รวมตัวกันให้กำเนิด “สมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพไทย” เพื่อทำหน้าที่ในการประสานชมรมเดิน วิ่งทั่วทั้งประเทศในร่วมมือร่วมใจกันสร้างและพัฒนากิจกรรมสำหรับนักวิ่ง และวงการวิ่งไทย โดยมีเครือข่ายของสมาพันธ์ในทุกภาค ทุกชมรมของประเทศไทยเป็นหลักในการจัดกิจกรรม และมีกิจกรรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพทั่วทั้งประเทศที่สมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพไทยให้การสนับสนุนมากกว่า 500 งานต่อปี (ณรงค์ เทียมเมฆ, 2559, หน้า 6)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพไทย เครือข่ายสมาพันธ์ และภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันจัดโครงการเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพต่าง ๆ มาแล้วมากมายโดยในปี พ.ศ. 2551-2559 ได้จัดโครงการเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพต่าง ๆ มากว่า 3,149 งาน โดยแต่ละสัปดาห์มีงานวิ่งถูกจัดพร้อมกันทั่วประเทศมากกว่า 8 งาน และงานวิ่งที่ได้รับความนิยมและจัดติดต่อกันทุกปีตลอดระยะเวลาที่ผ่านมามีดังนี้ สสส. จอมบึงมาราธอน, Bangsaen21, กรุงเทพมาราธอน, เชียงใหม่มาราธอน,พัทยามาราธอน, เขาใหญ่มาราธอน และเมืองไทยมาราธอน เป็นต้น

การเข้ามาของเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบันทำให้รูปแบบของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพนั้นพัฒนาไปอย่างมาก และได้รับความนิยมเป็นอย่างมากโดยได้เกิดชมรมเดิน-วิ่งต่างๆ บนสื่อเฟซบุ๊กมากมาย เช่น สมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพไทย, 42.195k.. เราจะไปมาราธอนด้วยกัน สมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพเครือข่ายภาคตะวันออก ชมรมเดิน-วิ่งสวนตำหนักน้ำชลบุรี วิ่งไหนดี: wingnaidee, ThaiRun ฮับความสุขนักวิ่ง เป็นต้น โดยชมรมเดิน-วิ่งต่าง ๆ บนสื่อเฟซบุ๊กนี้ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลกิจกรรม รูปภาพกิจกรรม และเทคนิคการออกกำลังกายด้วยการเดิน-วิ่งอยู่เป็นประจำ อย่างสม่ำเสมอ

เนื่องจากเฟซบุ๊กเป็นสื่อดิจิตอลที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ทำให้มีผู้ที่สนใจศึกษาการ ใช้งานและประโยชน์ของเฟซบุ๊กในมุมต่าง ๆ มากพอสมควร แต่ส่วนใหญ่แล้วงานที่ผ่านมานั้น เป็นการ ศึกษาเฟซบุ๊กในบริบทของการทำธุรกิจ การค้าขายสินค้าและบริการต่าง ๆ จนกระทั่งพฤติกรรมการสื่อสารผ่านเฟซบุ๊กด้วยเหตุผลต่าง ๆ แต่ยังขาดงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการออกกำลังกายต่าง ๆ ที่ถูกจัดอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพไทย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) รวมทั้งการใช้ประโยชน์ และความน่าเชื่อถือของข่าวสารการออกกำลังกายต่างๆ ที่ถูกส่งผ่านเครือข่ายของสมาพันธ์จากสื่อเฟซบุ๊ก และในปัจจุบันนี้กระแสการเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ เพื่อการกุศลเกิดขึ้น และแพร่หลายมาก ทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้าวิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นศึกษา “การเปิดรับข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดินวิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก” โดยจะศึกษาถึงการเปิดรับข่าวสาร การมีส่วนร่วม

การใช้ประโยชน์ และความน่าเชื่อถือของข่าวสารต่าง ๆ ของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก อีกทั้งเมื่อได้รับข่าวสารต่าง ๆ จากชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊กแล้ว จะนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมานั้นไปใช้ประโยชน์ และมีความเชื่อมั่นต่อข่าวสารต่าง ๆ มากหรือน้อยเท่าใด รวมทั้งปัจจัยส่วนบุคคลต่าง ๆ นั้นมีผลต่อการมีส่วนร่วม และการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันหรือไม่นอกจากนี้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างค่านิยม และปลูกฝังการออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพด้วยการเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ ของคนรุ่นใหม่ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ และมีความมั่นคง เพื่อนำสุขภาพที่ดีนั้นไปต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ไม่ว่าจะเกิดกับตนเอง หรือบุคคลใกล้เคียงก็ตาม

1. เพื่อศึกษาถึงการเปิดรับข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกาย ความน่าเชื่อถือ และการใช้ประโยชน์จากข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรของผู้รับข่าวสารกับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก
3. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรของผู้รับข่าวสารกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือของข่าวสารกับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารเกี่ยวกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้รับข่าวสารที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊กแตกต่างกัน
2. ผู้รับข่าวสารที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊กแตกต่างกัน
3. ความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊กมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative research) เริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจ (Survey research) ใช้การวัดผลเพียงอย่างเดียว (One-shot case study) จากประชากรตัวอย่างเพียงครั้งเดียวในช่วงเวลาหนึ่ง (Cross sectional study) โดยใช้วิธีการสำรวจด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและให้ผู้ตอบเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตัวเอง (Self - administered questionnaire)

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น (Probability sampling) โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage sampling) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากรายชื่อกลุ่มและเฟซบุ๊กแฟนเพจ ที่มีการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ จำนวน 1 แฟนเพจเฟซบุ๊ก คือ สมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพไทย และ 3 กลุ่มเฟซบุ๊ก

ได้แก่ สมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพไทย เครือข่ายภาคตะวันออก, 42.195 K Club... เราจะไปมาราธอนด้วยกัน และชมรมเดิน-วิ่งสวนตำหนักน้ำชลบุรี

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มแบบกำหนดจำนวนตัวอย่าง (Quota sampling) จากสถานที่ที่ทำการสุ่มตัวอย่างจาก 1 แฟนเพจเฟซบุ๊ก และ 3 กลุ่มเฟซบุ๊ก จำนวน 430 คนโดยกำหนดให้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเฟซบุ๊ก และแฟนเพจเฟซบุ๊กละเท่าๆ กัน คือ กลุ่มละ 107 คน และต้องเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเฟซบุ๊กแฟนเพจดังกล่าว

การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย คือ แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวความคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร แนวความคิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ แนวความคิดเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของข่าวสาร และศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบข้อมูลเบื้องต้น แล้วกำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา และความเหมาะสมที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล และพิจารณาแก้ไขปรับปรุงให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงและพิจารณารับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิไปใช้ในการเก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัยต่อไป

ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมของแบบสอบถามในการศึกษาวิจัย = 0.913

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถามทั้งหมดมาดำเนินการตรวจสอบ ข้อมูล โดยผู้วิจัยตรวจความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ สมบูรณ์มาเข้ารหัสตามที่กำหนดรหัสไว้ เพื่อทำการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows แล้วนำมาเสนอข้อมูลโดยการบรรยายตาม ผู้วิจัยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ไว้ที่ระดับ 0.05 การ วิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ มี 2 ประเภท ได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ใช้แจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอในรูป ตารางประกอบการแปลความหมายเชิงบรรยาย เพื่ออธิบายข้อมูลในด้านลักษณะทางประชากรของ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistical analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามของสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ผู้ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ : ใช้ค่าสถิติ Chi-Square เพื่อทดสอบความแตกต่างของตัวแปร

สมมติฐานที่ 2 ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ : ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว *t*-test เพื่อทดสอบสมมติฐานในส่วนตัวแปรเพศ และใช้ *F*-test (One way analysis of variance: ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานในส่วนตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

สมมติฐานที่ 3 ความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊กมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊ก

สถิติที่ใช้ : ใช้สถิติการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร (Pearson's correlation coefficient)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก" พบผลการศึกษาดังนี้

1. ลักษณะทางประชากร

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 430 คน ผู้รับข่าวสารกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเพศชายมีจำนวน 246 คน (57.21%) เพศหญิงมีจำนวน 184 คน (42.79%) มีอายุ 25-31 ปี มีจำนวน 158 คน (36.74%) รองลงมาคือ อายุ 18-24 ปี มีจำนวน 157 คน (36.51%) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 39-45 ปี มีน้อยที่สุดจำนวน 23 คน (5.35%) มีการศึกษาระดับ ปริญญาตรีมากที่สุด มีจำนวน 344 คน(80%) รองลงมาคือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 51 คน (11.86%) และระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่ามีจำนวนน้อยที่สุด คือ 14 คน (3.26%) มีรายได้ 15,001-20,000 บาทมากที่สุด มีจำนวน 151 คน (35.12%) รองลงมาคือ รายได้ 10,001-15,000 บาท จำนวน 110 คน (25.58%) และ รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท และจำนวนน้อยที่สุด คือ 22 คน (5.12%)

2. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก

กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊กมาเป็นระยะเวลา 1-3 ปีมากที่สุด จำนวน 201 คน (46.74%) รองลงมาคือน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 190 คน (44.19%) และจำนวนน้อยที่สุดคือ 6 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน(2.33%) มีลักษณะการเป็นแฟนเพจเฟซบุ๊ก มากที่สุด จำนวน 237 คน(55.12%) รองลงมา เป็นทั้งสมาชิกกลุ่มและแฟนเพจเฟซบุ๊ก จำนวน 130 คน (30.23%) และจำนวนน้อยที่สุดคือเป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวน 24 คน (5.58%) มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊ก 3-4 วันต่อสัปดาห์มากที่สุด จำนวน 146 คน (33.95%) รองลงมา 1-2 วันต่อสัปดาห์ จำนวน 106 คน (24.65%) และจำนวนน้อยที่สุดทุกวัน จำนวน 48 คน (11.16%) มีระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊กโดยเฉลี่ยครั้งละ 1-30 นาทีต่อครั้งมากที่สุดจำนวน 368 คน (85.58) รองลงมา 31-60 นาทีต่อครั้ง จำนวน 50 คน (11.63%) และจำนวนน้อยที่สุดมากกว่า 60 นาทีต่อครั้ง จำนวน 12 คน (2.79%) กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊กประเภทเทคนิคการออกกำลังกายมากที่สุด จำนวน 198 คน (46.05%) รองลงมา ข่าวสารทุกประเภท จำนวน 116 คน (26.98%) และจำนวนน้อยที่สุดคือ การประมูลสินค้าเพื่อการกุศล จำนวน 2 คน (0.47%) มีการรับรู้ว่ามีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หรือสื่อดิจิตอลอื่น ๆ เข้ามาเสริมกระตุ้นการเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพมากที่สุด จำนวน 373 คน (86.74%) และไม่มี จำนวน 57 คน (13.36%)

3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก

ภาพรวมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้รับข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.06 SD

0.81 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่าผู้รับข่าวสารมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อนำไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมในครั้งต่อ ๆ ไปมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.29, *SD* 0.81 ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ผู้รับข่าวสารมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ย 3.26, *SD* 0.70 ซึ่งเป็นระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมสนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรม น้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.62, *SD* 0.91 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

4. ความน่าเชื่อถือของข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก

ภาพรวมความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊ก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.10, *SD* 0.68 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่าข่าวสารสื่อความหมายไปในทางที่ดีมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.18, *SD* 0.66 ซึ่งเป็นความน่าเชื่อถือในระดับมาก รองลงมาคือ ข่าวสารมีความจริงใจ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.13, *SD* 0.66 ซึ่งเป็นความน่าเชื่อถือในระดับมาก และความน่าเชื่อถือของข่าวมีความรวดเร็วทันสมัย น้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.02, *SD* 0.71 ซึ่งเป็นความน่าเชื่อถือในระดับมาก

5. การใช้ประโยชน์จากข่าวสารเกี่ยวกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก

ภาพรวมมีการใช้ประโยชน์จากข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊ก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.65, *SD* 0.73 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า มีการนำข่าวสารไปใช้ในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสุขภาพมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00, *SD* 0.81 ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์ในระดับมาก รองลงมาคือ มีการนำข่าวสารไปใช้ในการเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับตนเอง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.98, *SD* 0.78 ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์ในระดับมาก และ การนำข่าวสารไปใช้ในการสนทนาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น น้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.44, *SD* 0.69 ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์ในระดับมาก

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ผู้รับข่าวสารที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊กแตกต่างกัน พบว่า

สมมติฐานย่อย เพศที่แตกต่างกัน มีความถี่ในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊กแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างเพศกับความถี่ในการเปิดรับข่าวสาร พบว่าแตกต่างกัน โดยเพศชายเปิดรับข่าวสาร 3-4 วันต่อสัปดาห์มากที่สุด จำนวน 95 คน (22.09%) ในขณะที่เพศหญิงเปิดรับข่าวสารมากที่สุด คือ 1-2 วันต่อสัปดาห์ จำนวน 55 คน (12.79%) (X^2 = 12.058, *df* = 4, *P* = 0.017)

สมมติฐานย่อย เพศที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารประเภทต่าง ๆ จากสื่อเฟซบุ๊กแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างเพศกับการเปิดรับข่าวสารประเภทต่างๆ จากสื่อเฟซบุ๊ก พบว่า แตกต่างกัน โดยเพศชาย และหญิงติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเทคนิคการออกกำลังกายมากที่สุด จำนวน 103 คน (23.95%) และจำนวน 96 คน (22.33%) ในขณะที่เพศหญิงติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการประมูลสินค้าเพื่อการกุศลน้อยที่สุด จำนวน 1 คน (0.23%) (X^2 = 10.635, *df* = 4, *P* = 0.020)

สมมติฐานย่อย อายุที่แตกต่างกัน มีระยะเวลาการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊กแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างอายุกับระยะเวลาระยะเวลาการเปิดรับข่าวสาร พบว่าแตกต่างกัน โดยผู้รับข่าวสารที่มีอายุ 18-24 ปี และ 39-45 ปี มีการเปิดรับข่าวสารระยะเวลาน้อยกว่า 1

ปีมากที่สุด จำนวน 110 คน (25.58) และจำนวน 10 คน (2.33%) ในขณะที่กลุ่มผู้รับข่าวสารที่มีอายุ 25-38 ปี มีการเปิดรับข่าวสารระยะเวลา 1-3 ปีมากที่สุด จำนวน 101 คน(23.49%) (X^2 = 96.037, *df* = 9, *P* = 0.000)

สมมติฐานย่อย อายุที่แตกต่างกัน มีลักษณะการเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือแฟนเพจเฟซบุ๊ก ที่เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างอายุกับลักษณะการเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือแฟนเพจเฟซบุ๊ก ที่เผยแพร่ข่าวสาร พบว่า แตกต่างกัน โดยผู้รับข่าวสารอายุ 18-31 ปี มีการเป็นแฟนเพจเฟซบุ๊กมากที่สุด จำนวน 190 คน (44.18%) ในขณะที่ผู้รับข่าวสารอายุ 32-45 ปี เป็นทั้งสมาชิกกลุ่ม และแฟนเพจเฟซบุ๊ก จำนวน 61 คน(14.19%) (X^2 = 84.476, *df* = 9, *P* = 0.000)

สมมติฐานย่อย อายุที่แตกต่างกัน มีความถี่ในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊กแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างอายุกับความถี่ในการเปิดรับข่าวสาร พบว่า แตกต่างกัน โดยผู้รับข่าวสารอายุ 18-31 ปี มีความถี่ในการเปิดรับ 3-4 วันต่อสัปดาห์ จำนวน 121 คน (28.14) มากกว่าผู้รับข่าวสารอายุ 32-45 ปี จำนวน 25 คน (5.82%) (X^2 = 46.037, *df* = 12, *P* = 0.000)

สมมติฐานย่อย อายุที่แตกต่างกัน มีระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊กโดยเฉลี่ยแต่ละครั้งแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานย่อยความแตกต่างระหว่างอายุกับระยะเวลาการเปิดรับข่าวสาร พบว่า แตกต่างกัน โดยเฉลี่ยแต่ละครั้งแตกต่างกัน โดยกลุ่มผู้รับข่าวสารอายุ 18-38 ปี มีระยะเวลาการเปิดรับ โดยเฉลี่ย 1-30 นาทีต่อครั้งมากที่สุด จำนวน 350 คน (81.40%) ในขณะที่ผู้รับข่าวสารที่มีอายุ 39-45 ปี มีระยะเวลาการเปิดรับ โดยเฉลี่ยมากกว่า 60 นาทีต่อครั้งน้อยที่สุด จำนวน 1 คน(0.23%) (X^2 = 12.994, *df* = 6, *P* = 0.043)

สมมติฐานย่อย อายุที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารประเภทต่าง ๆ จากสื่อเฟซบุ๊กของแตกต่างกัน

ผลทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างอายุกับการเปิดรับข่าวสารประเภทต่าง ๆ พบว่า แตกต่างกัน โดยผู้รับข่าวสารอายุ 18-38 ปี มีการเปิดรับเทคนิคการออกกำลังกายมากที่สุด จำนวน 190 คน (41.18%) ในขณะที่ผู้รับข่าวสารอายุ 39-45 ปี มีการเปิดรับข่าวสารทุกประเภทมากที่สุด จำนวน 11 คน (2.56%) (X^2 = 32.175, *df* = 12, *P* = 0.001)

สมมติฐานย่อย ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความถี่ในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊กแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างระดับการศึกษากับความถี่ในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊ก พบว่า แตกต่างกัน โดยผู้รับข่าวสารที่มีการศึกษาในปริญญาตรีจะมีความถี่ในการเปิดรับข่าวสาร 3-4 วันต่อสัปดาห์มากที่สุด จำนวน 134 คน (31.16%) ในขณะที่ผู้รับข่าวสารมีการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีความถี่ในการเปิดรับข่าวสาร 1-2 วันต่อสัปดาห์มากที่สุด จำนวน 21 คน(4.88%) (X^2 = 50.473, *df* = 12, *P* = 0.000)

สมมติฐานข้อที่ 2 ผู้รับข่าวสารที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊กแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างลักษณะทางประชากรกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก พบว่า ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 ความน่าเชื่อถือของข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก

ผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือของข่าวสารกับการใช้ประโยชน์จากข่าวสาร พบว่า มีความสัมพันธ์กัน โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในเชิงบวก กล่าวคือเมื่อความน่าเชื่อถือของข่าวสารมีมาก ผู้รับข่าวสารก็จะมีการใช้ประโยชน์จากข่าวสารมากตามไปด้วย และความสัมพันธ์ที่พบนั้นอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าสหสัมพันธ์ = 0.528, P = 0.000)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ก” เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัย กรอบทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่ใช้อ้างอิงในการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ผู้รับข่าวสารที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊กแตกต่างกัน

ผลการวิจัย การเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊ก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้รับข่าวสารที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ที่แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฟซบุ๊ก
ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า

เพศที่แตกต่างกันจะมีการเปิดรับข่าวสารประเภทต่าง ๆ แตกต่างกัน โดยเพศชาย และหญิงจะติดตามเทคนิคการออกกำลังกายจากสื่อเฟซบุ๊กของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพมากที่สุด

อายุที่แตกต่างกันจะมีการเปิดรับข่าวสารประเภทต่าง ๆ แตกต่างกัน โดยผู้รับข่าวสารอายุ 18-38 ปี มีการเปิดรับเทคนิคการออกกำลังกายมากที่สุด ในขณะที่ผู้รับข่าวสารอายุ 39-45 ปี
มีการเปิดรับข่าวสารทุกประเภทมากที่สุด

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ด้วยระยะ 4-5 ปีหลังที่ผ่านมาตั้งแต่ภาพยนต์เรื่อง “รัก 7 ปี ดี 7 หน ตอน 42.195” ได้ออกฉายมีผลทำให้กระแส Running Boom กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง ประกอบกับงานวิ่งที่ยิ่งใหญ่ของไทย “วิ่งสู่ชีวิตใหม่ Run Health Day” และด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้อาจเป็นผลให้ผู้รับข่าวสาร ไม่ว่าจะเพศใด ๆ อายุเท่าใด ก็ตามมีความต้องการที่จะวิ่งเพื่อสุขภาพ และด้วยจุดประสงค์ของแต่ละคนคือการวิ่ง สิ่งที่ทุกคนต้องการต่อมานั่นคือเทคนิคและวิธีการออกกำลังกายให้เหมาะสม ด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้จึงทำให้มีผลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ ที่พบว่าผู้รับข่าวสารที่มีอายุ 18-38 ปี ซึ่งมีระดับอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นมีความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับเทคนิคการออกกำลังกายจากสื่อเฟซบุ๊กของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพมากที่สุด

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีการเปิดรับข่าวสารประเภทต่าง ๆ แตกต่างกัน โดยผู้มีการศึกษาในมัธยมศึกษาตอนปลาย และปริญญาตรีจะมีการเปิดรับเทคนิคการออกกำลังกายมากที่สุด ในขณะที่ผู้มีการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีจะเปิดรับข่าวสารทุกประเภท

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันกิจกรรมการออกกำลังกายด้วยการเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ, กิจกรรมการวิ่งเพื่อการกุศล รวมถึงกิจกรรมการออกกำลังกายต่าง ๆ ที่ถูกจัด และสนับสนุนโดยสมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ และภาคีที่เกี่ยวข้องมีการเปิดกว้างมากขึ้น รวมทั้งกิจกรรมการเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ง่าย เหมาะกับทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่า ผู้รับข่าวสารที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และปริญญาตรีจะมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเทคนิคการออกกำลังกายมากที่สุด

ผลวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมเกียรติ เหลืองศักดิ์ชัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2553) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “โทรทัศน์อินเทอร์เน็ตกับการบริโภคสื่อใหม่ ในยุคสังคมข่าวสาร” ผลการศึกษาพบว่า การบริโภคสื่อ (Media Consumption) จัดเป็นความจำเป็นของมนุษย์ยุคสังคมข่าวสาร (Information Society) ที่ต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ปัจจุบันมนุษย์สามารถเปิดรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ด้วยการค้นหาข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นปรากฏการณ์ในยุคสังคมข่าวสารที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การบริโภคสื่อใหม่ของคนในสังคม

สอดคล้องกับในปัจจุบันที่สื่อเฟซบุ๊ก เข้ามามีอิทธิพลกับชีวิตของผู้รับข่าวสารในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก เห็นได้จากปริมาณสมาชิกเฟซบุ๊กที่มีมากกว่า 1,000 ล้านคน ดังนั้นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร กิจกรรม และข้อมูลต่าง ๆ ของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพต่าง ๆ จึงทำผ่านสื่อเฟซบุ๊กเป็นหลักเนื่องจากเฟซบุ๊กนั้นประหยัดค่าใช้จ่าย และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ในจำนวนมาก

สมมติฐานที่ 2 ผู้รับข่าวสารที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊คแตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้รับข่าวสารที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมจากสื่อเฟซบุ๊คไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ด้วยกระแสการเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพที่ถูกจุดกระแส Running Boom โดยผู้มีอิทธิพลต่อกลุ่มวัยรุ่น อย่างอาทิวราห์ คงมาลัย ด้วยกิจกรรมการวิ่งเพื่อการกุศล ภายใต้โครงการก้าวคนละก้าว ที่วิ่งจากกรุงเทพมหานคร-อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมระยะทางกว่า 400 กิโลเมตร โดยการวิ่งการกุศลในครั้งนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อระดมทุนทรัพย์ในการจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ที่ยังขาดแคลนให้กับโรงพยาบาลบางสะพาน ด้วยกระแสโครงการดังกล่าวจึงทำให้มีหน่วยงานต่างๆ ช่วยกันนำเสนอข้อมูลกิจกรรมนี้ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ โดยเฉพาะผ่านทางเฟซบุ๊ก ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะร่วมมือ

ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรสรวง มณีมาลา (2552) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชมรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชมรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงจำแนกตามเพศ คณะที่ศึกษา ชั้นปีการศึกษา และภูมิลำเนา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

สอดคล้องกับในปัจจุบันที่สมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพไทย และชมรมต่าง ๆ ในเครือข่ายของสมาพันธ์ทำหน้าที่และรณรงค์ คุณค่า และผลประโยชน์จากการเดิน-วิ่งอยู่อย่างต่อเนื่อง และการพูดถึงกิจกรรมการเดิน-วิ่ง ผ่านทางสื่อเฟซบุ๊ก ด้วยการเผยแพร่ข่าวสาร กิจกรรม เทคนิคการออกกำลังกาย สถานที่ที่เหมาะสม อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับในปัจจุบันที่เฟซบุ๊กเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานเป็นคนไทยมากที่สุด สื่อเฟซบุ๊กนั้นมีส่วนทำให้เข้าถึงกลุ่มผู้ที่เริ่มต้น และมีความต้องการดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างตรงกลุ่ม อีกทั้งการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ของเครือข่ายสมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพไทยนั้น มีการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายอยู่เสมอ

สมมติฐานที่ 3 ความน่าเชื่อถือของข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊คมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊ค

ผลการวิจัยพบว่า ความน่าเชื่อถือของข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากข่าวสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานโดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในเชิงบวก

กล่าวคือเมื่อความน่าเชื่อถือของข่าวสารมีมาก ผู้รับข่าวสารก็จะมีการใช้ประโยชน์ของข่าวสารตามไปด้วย และความสัมพันธ์ที่พบอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จริมา ทองสวัสดิ์ (2545) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความต้องการข่าวสาร การเปิดรับ และการใช้ประโยชน์ข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของผู้ใช้อินเตอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์สุขภาพมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของผู้ใช้อินเตอร์เน็ตในกรุงเทพมหานคร

ในปัจจุบันกระแสการดูแลสุขภาพ เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก และชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพต่างๆ มีหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างเสริมสุขภาพ เพิ่มกิจกรรมการออกกำลังกาย และเผยแพร่เทคนิคการออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพ กิจกรรมการออกกำลังกาย และรูปภาพต่าง ๆ จากการดำเนินกิจกรรมของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ โดยเฉพาะในปัจจุบันทางสื่อโซเชี่ยลมีเดีย (Social Media) บนเฟซบุ๊ก โดยข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกายต่างๆ จะถูกนำเสนอบนสื่อเฟซบุ๊กเป็นหลัก ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของแฟรงค์ (Franke, 1996, pp. 22-25) ที่กล่าวเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของแหล่งสารซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสื่อเฟซบุ๊ก เพราะข่าวสารบนสื่อเฟซบุ๊กนั้นสามารถทันต่อสถานการณ์การจัดกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ รวมถึงความถูกต้อง เที่ยงตรง และความเป็นกลาง ดังนั้นข้อมูลต่าง ๆ ที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อเฟซบุ๊กต่าง ๆ ของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ จะมีความชัดเจน แม่นยำ มีแหล่งอ้างอิง ส่งผลทำให้เกิดความเชื่อมั่นในข้อมูลที่ได้รับเป็นความจริง ซึ่งนอกจากสมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพไทย และชมรมต่างในเครือข่ายของสมาพันธ์จะมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในปัจจุบันแล้ว อีกหนึ่งหน้าที่หลักคือ การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการออกกำลังกาย รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เทคนิคการออกกำลังกาย ผ่านช่องทางต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

1. การจัดกิจกรรมครั้งต่อไปควรนำเอาผลวิจัยมาใช้ประกอบในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาของกิจกรรมสูงสุด
2. ชมรมควรมีการรวบรวมคณะกรรมการ ที่มีความสามารถทางวิชาการ แต่งตั้งอย่างเป็นทางการเพื่อรวบรวมเอากิจกรรม สถิติ เครือข่ายต่าง ๆ เพื่อมาใช้ในการสืบค้น และเป็นผลงานของชมรมเดิน-วิ่งต่อๆ ไป
3. ควรขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังเด็กเยาวชน และผู้สูงอายุ โดยให้มีการกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ และหลากหลายระยะ เช่นกิจกรรมการเดิน-วิ่งเป็นครอบครัว และกิจกรรม
4. การสร้างสรรคกิจกรรมให้เกิดความน่าสนใจ โดยมีการนำเอาเน็ตไอดอล หรือบุคคลมีชื่อเสียงต่าง ๆ มาเป็นแกนนำ และแนวร่วมในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับผลของกิจกรรมการรณรงค์ที่ใช้กิจกรรมการเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ และกิจกรรมการเดิน-วิ่งเพื่อการกุศลเพื่อการรณรงค์
2. ควรศึกษาถึงหนทางและแนวทางที่สำคัญแห่งการถึงความสำเร็จในการสร้างพันธมิตร และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
3. การวิจัยเข้ายังภาคหรือจังหวัด ที่มีความประสบความสำเร็จ และมีความนิยมในการจัดกิจกรรมการเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ และกิจกรรมการเดิน-วิ่งเพื่อการกุศล
4. ควรมีการวิจัยแบ่งแยกเป็นประเภท และระยะการจัดกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรสรวง มณีมาลา. (2552). *การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชมรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จริมา ทองสวัสดิ์. (2545). *ความต้องการข่าวสาร การเปิดรับ และการใช้ประโยชน์ข่าวสารด้านสุขภาพจากเว็บไซต์สุขภาพของผู้ใช้อินเตอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์ เทียมเมฆ. (2559). *Fit Your Bone Run For Healthy Bone*. กรุงเทพฯ: กลุ่มบริษัทดัชมิลล์

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2542). *การวิเคราะห์ผู้รับสาร.* กรุงเทพฯ: ที.พี. พริ้นท์.

สมเกียรติ เหลืองศักดิ์ชัย. (2553). *โทรทัศน์อินเทอร์เน็ตกับการบริโภคสื่อใหม่ ในยุคสังคมข่าวสาร.* วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

Creeber, G. (2009). *Digital Cultures*. Berkshaire, UK: McGraw-Hill.

Franke, G. (1996). Participatory political discussion on the internet. *Vote and opinions, 2*, 22-25.

World Health Organization. (2013). *The world health report 2013: Research for universal health coverage*. Geneva: WHO.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด สำหรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้*

Development of Active Learning for Enhancing Brain and Mind Performance for the Educational Welfare School in Teach Less Leaning More Project

ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์**
ดร.ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์***
ดร.จุฑามาศ แหนจอน****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิดสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือขั้นแรก ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี ขั้นที่สอง การวิเคราะห์กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ และขั้นที่สาม วิเคราะห์เปรียบความสามารถคิดบริหารจัดการตนของนักเรียน และสมรรถนะของครูในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่เข้าร่วมโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ จำนวน 4 แห่ง โดยแบ่งเป็นโรงเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมที่ได้จากการวิเคราะห์ในการวิจัยจำนวน 2 แห่ง และโรงเรียนที่ไม่ได้ใช้ชุดกิจกรรม (กลุ่มควบคุม) จำนวน 2 แห่ง เปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มที่ใช้ชุดกิจกรรม กับกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ชุดกิจกรรม ด้วยการทดสอบค่าที เพื่อ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด มีความสามารถคิดบริหารจัดการตน ดีกว่า โรงเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ครูในโรงเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด มีสมรรถนะในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต ดีกว่า ครูในโรงเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : สมรรถนะทางสมองและการคิด/ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์/ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

---

*ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยบูรพา
**หัวหน้าโครงการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
***อาจารย์ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop plan of learning activity for enhancing brain and mind for primary student. The research procedure consisted of 3 stages as follow; Stage 1: Studying the basic data, ideas, and theories from literatures to develop the activities plan. Stage 2: Analyzing the activities program of teach less learning more project. And stage 3: Analyzing to compare the results of data collection. Participants were four Rajaprajanugroh schools under teach less learning more project. Two schools use activity plan and two schools do not use activity plan (control group). Compare data between groups using activity plans with non-activity groups.

The results of this research revealed that:

1. The executive function of students in the groups use activity plan were significantly higher than control group at the .05 level.

2. The competency to enhancement five mind for the future of teachers in the groups use activity plan were significantly higher than control group at the .05 level.

Keywords : Brain and Mind Performance/ Educational Welfare School/ Teach Less Leaning More

บทนำ

นโยบายปฏิรูปการศึกษามีเป้าหมายสำคัญส่วนหนึ่งมุ่งที่การพัฒนาสมองและจิตใจทั้งในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวิชาเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมทักษะนอกวิชาเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ครูจึงต้องพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นนอกเวลาวิชาเรียน ซึ่งถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง เนื่องจากการจัดกิจกรรมเสริมทักษะ เป็นกิจกรรมที่ต้องสอดแทรกสาระสำคัญในความสนุกสนาน เพื่อให้นักเรียนสนใจใคร่รู้ และได้รับสาระไปโดยไม่รู้ตัว

กิจกรรมพัฒนาสมอง และจิตใจ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความละเอียดอ่อน และต้องสามารถพัฒนาชีวิตในโลกยุคใหม่ได้จริง โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ ได้กล่าวถึงการพัฒนาพลังสมอง 5 ด้าน (Five Minds for the Future) โดยเขียนไว้ในบทที่ 1 ของหนังสือ 21st Century Skills : Rethinking How Students Learn ซึ่ง วิจารณ์ พานิช (2555) ได้อธิบายว่า พลังสมอง 5 ด้านนี้ เป็นแบบที่คนในอนาคตจะต้องมี และครูจะต้องหาทางออกแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนได้พัฒนาสมองทั้ง 5 ด้าน โดยที่ครูไม่ได้สอน แต่นักเรียนสามารถเรียนได้และเรียนได้ดี พลังสมอง 5 ด้านดังกล่าว ได้แก่ สมองด้านวิชาและวินัย (disciplined mind) สมองด้านสังเคราะห์ (synthesizing mind) สมองด้านสร้างสรรค์ (creating mind) ซึ่งทั้ง 3 ด้านนี้ เป็นพลังสมองเชิงทฤษฎี หรือ Cognitive Mind ส่วนอีก 2 ด้านคือ สมองด้านเคารพให้เกียรติ (respectful mind) และ สมองด้านจริยธรรม (ethical mind) เป็นพลังด้านมนุษย์สัมผัสมนุษย์ ดังนั้นครูที่จะต้องมีสมรรถนะในการเสริมสร้างพลังสมองทั้ง 5 ด้าน หรือเรียกอย่างว่า “จิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต” ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะทางความคิดสามารถปรับตัวและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

สมรรถนะของครูในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต เป็นสิ่งที่สำคัญในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสมองและการคิด อาทิ เช่น (1) ด้านวิชาและวินัย ครูจะต้อง จัดประสบการณ์หรือฝึกทักษะ

ให้นักเรียนมีระเบียบวินัยบังคับตัวเองให้เรียนรู้เพื่ออยู่ในพรมแดนความรู้ ในที่นี้ หมายถึงมีความรู้และทักษะในวิชาในระดับที่เรียกว่าเชี่ยวชาญ (master) และสามารถพัฒนาตนเองในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา หลักการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องคำนึงถึงบริบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริบทของการเจริญเติบโตทางสมองของเด็ก เด็กจะต้องเข้าใจถึง “แก่นวิชา” ไม่ใช่จดจำสาระแบบผิวเผิน แต่รู้แก่นวิชาจนสามารถเอาไปเชื่อมโยงกับวิชาอื่นได้ และสนุกกับมันจนหมั่นติดตามความก้าวหน้าของวิชาไม่หยุดยั้ง (วิจารณ์ พานิช, 2555) (2) ด้านสังเคราะห์ ครูต้องจัดให้นักเรียนได้เรียนเพื่อพัฒนาสมองด้านสังเคราะห์ ซึ่งต้องเรียนจากการฝึกเป็นสำคัญ และครูต้องเสาะหาทฤษฎีเกี่ยวกับการสังเคราะห์มาใช้ในขั้นตอนของการเรียนรู้จากการทบทวนไตร่ตรอง (reflection) หรือ AAR หลังการทำกิจกรรมเพื่อฝึกหัด การฝึกสมองด้านสังเคราะห์ต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ปฏิบัตินำ ทฤษฎีตาม และการสังเคราะห์กับการนำเสนอจะต้องทำควบคู่กัน (3) ด้านสร้างสรรค์ ครูต้องสามารถกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดนอกกรอบ และต้องละจากกรอบวิธีคิดหรือวิธีดำเนินการแบบเดิม ๆ (4) ด้านเคารพให้เกียรติ คุณสมบัติด้านเคารพให้เกียรติผู้อื่นมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในโลกยุคดิจิตัลที่ผู้คนเคลื่อนไหวเดินทางและสื่อสารได้ง่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คนเราจึงต้องพบปะผู้อื่นจำนวนมากขึ้นอย่างมากมาย และเป็นผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งด้านกายภาพ นิสัยใจคอ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ ความเชื่อ ศาสนา ดังนั้นครูจะต้องฝึกให้เด็กเป็นคนที่สามารถสร้างความคุ้นเคยและให้เกียรติคนที่มีความแตกต่างจากที่ตนเคยพบปะได้ ที่สำคัญ คือ ต้องไม่มีอคติ ต่อคนต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา ต่างความเชื่อ และ (5) ด้านจริยธรรม ซึ่งเป็นทักษะเชิงนามธรรม เด็กจะได้รับการปลูกฝังกล่อมเกลามาตั้งแต่อยู่ในท้องแม่ เรื่อยมาจนโตเรียนรู้พัฒนาได้จนสูงวัย และตลอดอายุขัย ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้โดยการชวนกันสมมติ และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกันว่าตัวเองเป็นอย่างไรในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และหากคนทั้งโลกเป็นอย่างนี้หมด โลกจะเป็นอย่างไร รวมทั้งอาจเอาข่าวเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นมาคุยกัน ผลัดกันออกความเห็นว่าพฤติกรรมในข่าวก่อผลดี หรือผลเสียต่อการอยู่รวมกันเป็นสังคมที่มีสันติสุขอย่างไร ตัวอย่างที่เอามาเป็นกรณีศึกษา ควรมีความแตกต่างหลากหลาย รวมหลาย ๆ กรณีศึกษา แล้วเป็นภาพจริงของสังคมที่มีทั้งคนดีคนเลว

ทักษะชีวิตที่จะเกิดกับเด็กนักเรียน จะต้องเป็นทักษะด้านสมองและการคิด ที่สะท้อนถึงความสามารถคิดบริหารจัดการตน หรือที่เรียกว่า “Executive Function” ความสามารถคิดบริหารจัดการตน คือ ชุดกระบวนการทางความคิด (mental process) ที่ช่วยให้เราวางแผน มุ่งใจจดจ่อ จำคำสั่ง และจัดการกับงานหลายๆ อย่างให้ลุล่วงเรียบร้อยได้ สามารถจัดลำดับความสำคัญของงาน วางเป้าหมายและทำไปเป็นขั้นตอนจนสำเร็จ รวมทั้งควบคุมแรงอยาก แรงกระตุ้นทั้งหลาย ไม่ให้สนใจไปนอกลู่นอกทาง ซึ่งเราใช้ในการจัดการกับการเรียนรู้ของเราเอง เป็นทักษะที่มีความสำคัญยิ่งยวด ทั้งต่อความสำเร็จในการเรียน การทำงานอาชีพ และการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ (สุภาวดี หาญเมธี, 2558) ดังนั้น ความสามารถคิดบริหารจัดการตน จึงเป็นความสามารถของสมองในการบริหารจัดการชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับเป้าประสงค์ของการจัดการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย ตัวบ่งชี้ 9 ด้านคือ 1) การริเริ่ม (Initiate) 2) ความจำขณะทำงาน (Working memory) 3) การวางแผนและการจัดระบบ (Planning and Organizing) 4) การจัดระเบียบวัสดุ (Organization of Materials) 5) การตรวจสอบงาน (Task-Monitor) 6) การปรับเปลี่ยน หรือยืดหยุ่น (Shift หรือ Cognitive Flexibility) 7) การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control)
8) การตรวจสอบตนเอง (Self-Monitor) และ 9) การยับยั้ง (Inhibit) (ฐาปณีย์ แสงสว่าง, 2559)

การวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นการศึกษาว่า ชุดกิจกรรมใดบ้าง ที่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต และ พัฒนาความสามารถคิดบริหารจัดการตน รวมทั้งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้ชุดกิจกรรมดังกล่าว ด้วย โดยผู้วิจัยคาดหวัง

ว่าผลการวิจัยจะช่วยให้ครูในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ได้มีแนวทางในการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างสมรรถนะทางสมอง การคิดและจิตใจ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมในโครงการ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด
2. เพื่อศึกษาความสามารถคิดบริหารจัดการตนของนักเรียน นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
3. เพื่อศึกษาสมรรถนะของครูในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และครูที่ทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่เข้าร่วมโครงการนำร่องลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และครูที่ทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่เข้าร่วมโครงการนำร่องลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

1. นักเรียนในระดับประถมศึกษา จำนวน 120 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1.1 นักเรียนระดับประถมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด จำนวน 2 โรงเรียน (ต่อไปจะใช้คำว่า กลุ่ม A) ได้นักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 61 คน

1.2 นักเรียนระดับประถมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนที่**ไม่ได้**ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด จำนวน 2 โรงเรียน (ต่อไปจะใช้คำว่า กลุ่ม B) ได้นักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 59 คน

2. ครูที่จัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในระดับประถมศึกษา จำนวน 24 คน

2.1 ครูที่สอนระดับประถมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด จำนวน 2 โรงเรียน จำนวน 12 คน

2.2 ครูที่สอนระดับประถมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนที่ไม่ได้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด จำนวน 2 โรงเรียน จำนวน 12 คน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

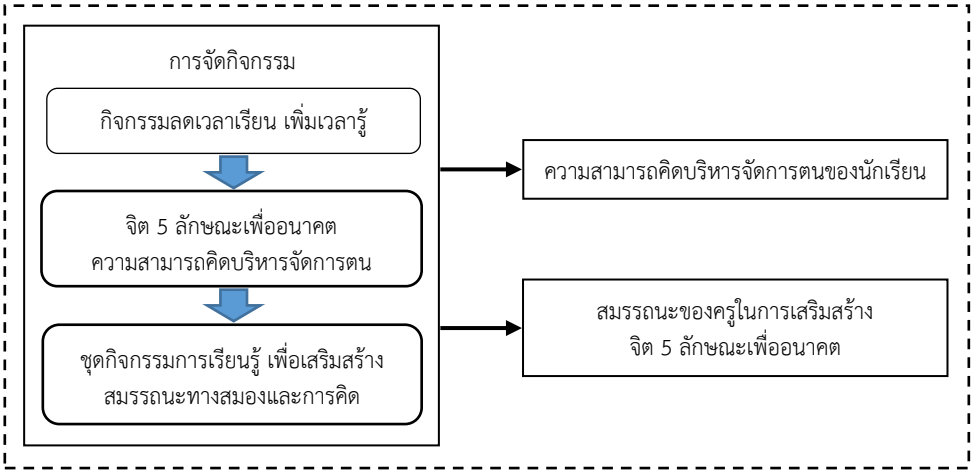

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

2. ตัวแปรตาม ประกอบด้วย ความสามารถคิดบริหารจัดการตนของนักเรียน และ สมรรถนะของครูในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต

ขั้นตอนการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย

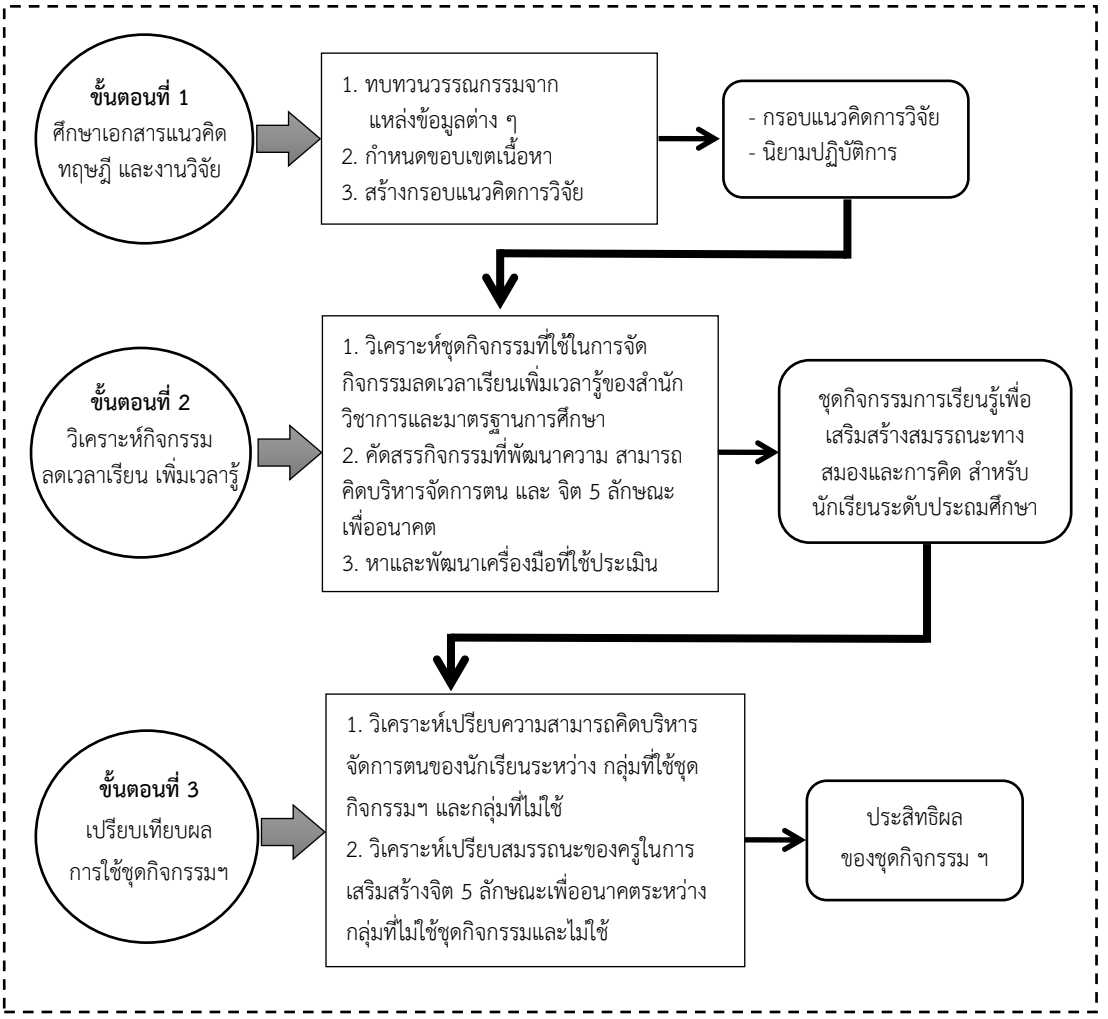

ภาพ 2 ขั้นตอนการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

แบบวัดสมรรถนะของครูในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ จิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต

2. กำหนดนิยามปฏิบัติการของ จิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต ในแต่ละด้าน

3. สร้างข้อคำถาม ตามโครงสร้างของนิยาม มีลักษณะเป็นแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ จากน้อยที่สุด ไปถึง มากที่สุด จำนวน 25 ข้อ

4. นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการ ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67-1.00

5. นำแบบวัดที่ผ่านการประเมินแล้วไปทดลองใช้กับครูในโรงเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้ค่าสหสัมพันธ์ของข้อคำถามรายข้อกับภาพรวม (Corrected Item-Total Correlation) ตั้งแต่ .20-.71 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .89

แบบวัดความสามารถคิดบริหารจัดการตน

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถคิดบริหารจัดการตน

2. ศึกษางานวิจัยของ ฐาปณีย์ แสงสว่าง (2559) ซึ่งสร้างแบบวัดความสามารถคิดบริหารจัดการตนของนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นแบบวัดที่ประเมินโดยครู มี 3 ระดับคือ ไม่เคย บางครั้ง และบ่อยครั้ง มีจำนวนทั้งสิ้น 57 ข้อ

3. ทำหนังสือติดต่อขออนุญาตใช้แบบวัดความสามารถบริหารจัดการตนของ ฐาปณีย์ แสงสว่าง (2559) ซึ่งเป็นลิขสิทธิ์ของ บัณฑิตวิทยาลับมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ

4. เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดไปทดลองใช้ โดยให้ครูเป็นผู้ประเมินนักเรียนจำนวน 30 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เปรียบความสามารถคิดบริหารจัดการตนของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้และกลุ่มที่ไม่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด โดยวิเคราะห์แยกเป็นรายองค์ประกอบและวิเคราะห์ภาพรวม ด้วยการทดสอบค่าที (t- independent)

2. วิเคราะห์เปรียบสมรรถนะของครูในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตระหว่างกลุ่มที่ใช้และกลุ่มที่ไม่ใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด โดยวิเคราะห์แยกเป็นรายองค์ประกอบ รายตัวบ่งชี้ และวิเคราะห์ภาพรวม ด้วยการทดสอบค่าที
(*t*-Independent)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เนื้อหากิจกรรมด้านการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในมิติของการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต ดังรายละเอียดในตาราง 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถม ศึกษาปีที่ 1-3 และ 4-6 ที่มีเนื้อหาด้านการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต

องค์ประกอบ จิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต	ป. 1-3		ป. 4-6	
	จำนวน (กิจกรรม)	อันดับ	จำนวน (กิจกรรม)	อันดับ
ด้านวิชาและวินัย (Discipline mind)	52	3	52	2
ด้านการสังเคราะห์ (Synthesizing mind)	53	2	45	3
ด้านสร้างสรรค์ (Creative mind)	51	4	41	4
ด้านเคารพให้เกียรติ (Respectful mind)	60	1	55	1
ด้านจริยธรรม (Ethical mind)	18	5	41	4

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีปริมาณกิจกรรม เกี่ยวกับการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต โดยเน้นองค์ประกอบด้านเคารพให้เกียรติ ในปริมาณมากที่สุด รองลงมา เป็นองค์ประกอบด้านการสังเคราะห์ และ ด้านวิชาและวินัย ตามลำดับ

ขณะที่ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีปริมาณกิจกรรม เกี่ยวกับการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต โดยเน้นองค์ประกอบด้านเคารพให้เกียรติ ในปริมาณมากที่สุด รองลงมา เป็นองค์ประกอบด้านวิชาและวินัย และด้านการสังเคราะห์ ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์เนื้อหากิจกรรมด้านการเสริมสร้างความสามารถคิดบริหารจัดการตน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในมิติของการเสริมสร้างความสามารถคิดบริหารจัดการตน ดังรายละเอียดในตาราง 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จำนวนกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถคิดบริหารจัดการตน

ตัวชี้วัดความสามารถคิดบริหารจัดการตน	ป. 1- 3		ป. 4-6	
	จำนวน(กิจกรรม)	อันดับ	จำนวน(กิจกรรม)	อันดับ
1. การริเริ่ม (Initiate)	50	3	43	4
2. ความจำขณะทำงาน (Working Memory)	56	2	52	2
3. การวางแผน/ จัดระบบ (Plan/ Organize)	25	6	24	6
4. การจัดระเบียบ (Organization)	73	1	55	1
5. การตรวจสอบงาน (Task Monitor)	37	5	**50**	**3**
6. การปรับเปลี่ยน (Shift)	41	4	22	7
7. การควบคุมอารมณ์ (Emotion Control)	8	8	37	5
8. การตรวจสอบตนเอง (Self-Monitoring)	10	7	21	8
9. การยับยั้ง (Inhibit)	5	9	10	9

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีปริมาณกิจกรรม เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถคิดบริหารจัดการตน โดยเน้นตัวชี้วัดการจัดระเบียบ ในปริมาณมากที่สุด รองลงมา คือด้านความจำขณะทำงาน และ ด้านการริเริ่ม ตามลำดับ ขณะที่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีปริมาณกิจกรรม เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถคิดบริหารจัดการตน โดยเน้นตัวชี้วัดการจัดระเบียบ ในปริมาณมากที่สุด รองลงมา คือด้านความจำขณะทำงาน และ การตรวจสอบงาน ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถคิดบริหารจัดการตนของนักเรียนระหว่างโรงเรียนกลุ่มที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด (กลุ่ม A) กับ โรงเรียนกลุ่มควบคุม (กลุ่ม B)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถคิดบริหารจัดการตนของนักเรียนระหว่างกลุ่ม A และ กลุ่ม B ด้วยการทดสอบค่าที (t – independent) ผลการวิเคราะห์พบว่า นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่ม A มีความสามารถคิดบริหารจัดการตน ดีกว่ากลุ่ม B อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะตัวชี้วัดเกี่ยวกับ การริเริ่ม (p = .023) ความจำขณะทำงาน (p = .003) การวางแผน/จัดระบบ (p =.028) การจัดระเบียบ (p = .001) การปรับเปลี่ยน (p = .000) การตรวจสอบตนเอง (p = .000) และ การยับยั้ง (p = .000)

เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า นักเรียนกลุ่ม A มีการคิดเกี่ยวกับรู้คิด (p = .003) การกำกับอารมณ์ (p = .001) และการกำกับพฤติกรรม (p = .000) ดีกว่า กลุ่ม B อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่ม A มีความสามารถคิดบริหารจัดการตน ดีกว่ากลุ่ม B อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะตัวชี้วัดเกี่ยวกับ การริเริ่ม (p = .000) ความจำขณะทำงาน (p = .000) การวางแผน/จัดระบบ (p = .000) การจัดระเบียบ (p = .000) การตรวจสอบงาน (p = .000) การปรับเปลี่ยน (p = .000) การตรวจสอบตนเอง (p = .000) และ การยับยั้ง (p = .000)

เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า นักเรียนกลุ่ม A มีการคิดเกี่ยวกับรู้คิด (p = .000) การกำกับอารมณ์ (p = .001) และการกำกับพฤติกรรม (p = .000) ดีกว่า กลุ่ม B อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะของครูในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตระหว่างกลุ่มที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด กับ กลุ่มที่ไม่ใช้

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสรรถนะในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตระหว่างครูกลุ่ม A และ กลุ่ม B ด้วยการทดสอบค่าที (*t*-Independent) ผลการวิเคราะห์แสดงรายละเอียด พบว่าครูกลุ่ม A มีสมรรถนะในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต ดีกว่า ครูกลุ่ม B อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ครูกลุ่ม A
มีสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาและวินัย ด้านการสังเคราะห์ ด้านสร้างสรรค์ ด้านเคารพให้เกียรติ และด้านจริยธรรม ดีกว่า ครูกลุ่ม B อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผลวิจัย

1. จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความสามารถคิดบริหารจัดการตนของนักเรียน (EF) ในโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด (กลุ่ม A) ดีกว่า โรงเรียนที่ไม่ได้ใช้ชุดกิจกรรมดังกล่าว (กลุ่ม B) ทั้งนี้เนื่องจาก ระดับความสามารถคิด

บริหารจัดการตนของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่ม A ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลางและระดับดี ขณะที่นักเรียนในโรงเรียนกลุ่ม B ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลางและระดับปรับปรุง และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนความสามารถคิดบริหารจัดการตนของนักเรียนกลุ่ม A กับนักเรียนกลุ่ม B พบว่า นักเรียนกลุ่ม A คะแนนความสามารถคิดบริหารจัดการตน ดีกว่า นักเรียนกลุ่ม B ทุกด้าน โดยเฉพาะด้าน ความจำขณะทำงาน (working memory) การวางแผน/จัดระบบ (plan/ organize) การจัดระเบียบ (organization) และ การปรับเปลี่ยน (Shift) McCalla (2013) อธิบายว่าช่วงปีที่เข้าโรงเรียนประถมศึกษา นักเรียนจะมีความสามารถด้านการวางแผน และการใช้เหตุผล การประสบความสำเร็จได้ต้องใช้วิธีการจำกัดการตอบสนองความวู่วาม ความก้าวหน้าด้านการวางแผน การตั้งเป้าหมาย หรือการแก้ปัญหาพฤติกรรมต่างๆ และความยืดหยุ่นทางความคิด และสอดคล้องกับเนื้อหาในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด ที่ส่วนมากจะเน้นพัฒนาด้านการจัดระบบ ระเบียบ และความจำขณะทำงาน ในปริมาณที่มากกว่า เนื้อหาในด้านอื่น ๆ

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักเรียนในโรงเรียนกลุ่ม A มีการพัฒนาความสามารคิดบริหารจัดการตนด้านการวางแผน/ จัดระบบ (plan/ organize) สูงที่สุด และสูงกว่ากลุ่ม B อย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจาก ชุดกิจกรรมช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนรู้จักกระบวนการวางแผนงานที่หลากหลาย โดยครูทำหน้าที่ตั้งคำถาม ให้นักเรียนคิดวิธีการวางแผน แต่ละขั้นตอน เช่น ต้องทำอะไรก่อน แล้วต่อไปต้องทำอะไร จนกระทั่งนักเรียนเริ่มคุ้นเคยกับการวางแผนการทำงานจึงใช้คำถามกว้างขึ้น เช่น เขียนรายการว่าเราต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้โครงงานนี้สำเร็จ เรามาวางแผนกันว่าจะทำยังไงกับงานต่าง ๆ นี้ การใช้แผนงานที่คล้ายคลึงกันเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพที่จะช่วยให้นักเรียนคิดออกว่ามีอะไรบ้างที่ต้องทำ การใช้แผนงานนี้ต้องให้นักเรียนได้ทราบเป้าหมายของงาน และให้นักเรียนจินตนาการถึงวิธีการที่จะทำให้งานเสร็จ โดยครูอาจจะต้องช่วยกำกับ เช่น ช่วยคิดวางแผนการทำงาน แล้วให้นักเรียนปฏิบัติตาม มีการใช้เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric) เมื่อมอบหมายงานให้นักเรียนทำ และแบ่งรายละเอียดของโครงงานออกเป็นงานย่อย ๆ ที่ชัดเจน และกำหนดวันส่งงานแต่ละงานย่อยๆ ทั้งนี้ครู ต้องแน่ใจว่าแผนงานที่วางไว้ได้ถูกแบ่งเป็นงานย่อย ๆ อย่างละเอียดในแต่ละขั้นตอน สามารถปฏิบัติได้จริง และไม่มากเกินไปสำหรับนักเรียน

ความสามารคิดบริหารจัดการตนด้านความจำขณะทำงาน (working memory) ของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่ม A มีคะแนนสูงเป็นอันดับสอง และสูงกว่ากลุ่ม B อย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบของชุดกิจกรรม ฯ ได้ออกแบบมาเพื่อเน้นทักษะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าการชี้นำโดยครู เช่น ครูอธิบายให้นักเรียนเห็นภาพ และเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น มีการให้การเสริมแรง รวมทั้งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างอุปกรณ์ช่วยการเตือนกับความจำในการทำงาน วิธีการพัฒนาในด้านนี้ ครูอาจจะต้องใช้อุปกรณ์เก็บบันทึกข้อมูล และอุปกรณ์ช่วยการเตือนแบบแสดงผล อุปกรณ์เก็บบันทึกข้อมูล ได้แก่ 1) สมุดจดบันทึก หรือปฏิทิน (สำหรับเขียนงานที่ได้รับมอบหมาย หรือการนัดหมาย) 2) สมุดจดบันทึก (สำหรับบันทึกรายการสิ่งที่ต้องทำ) 3) อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องบันทึกเสียง หรือ บางคนใช้เครื่องตอบรับในการเตือนความจำเกี่ยวกับสิ่งของต่างๆ ที่จำเป็นโดยใช้โทรศัพท์มือถือแบบทันสมัย (Smart Phone) และ 4) การเตือนด้วยวาจา เช่น จากครู ผู้ปกครอง หรือเพื่อน การจัดกิจกรรมนี้จะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการฝึกทักษะ เช่น การเตือนด้วยการมองเห็น จะต้องจัดวางตำแหน่งของอุปกรณ์ช่วยเตือนในตำแหน่ง หรือสถานที่ที่สะดุดตาเห็นได้ชัด นักเรียนบางคนอาจเขียนไว้ที่มือ หรือกระดาษโน้ต Post-it หรือการแสดงพฤติกรรมของครู เช่น การเคาะให้เกิดเสียงดนตรี เป็นสัญญาณเตือนให้นักเรียนหยุดพูด การฝึกปฏิบัติในลักษณะนี้ช่วยเตือนความจำให้นักเรียน ไม่ลืมได้ง่าย อย่างไรก็ตาม ในช่วงแรกของการสอนทักษะนี้ ควรทำการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง และแน่ใจ

ได้ว่าวิธีการนี้เป็นประโยชน์กับนักเรียน ครูต้องกระตุ้นเตือนความจำของนักเรียนที่ไม่เอาใจใส่ให้ฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง และใช้เวลานานขึ้น และต้องแน่ใจว่านักเรียนได้จัดสรรเวลาที่จะฝึกฝนจริงๆ การฝึกทักษะความจำขณะทำงานจึงจะได้ผล (Dawson & Guare, 2010, pp. 107-129; Bagnato & Meltzer, 2010, pp. 160-174) ทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนเกิดวินัยในตนเอง และสามารถกำกับตนเองได้ อย่างเหมาะสม

2. จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า สมรรถนะของครูในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต โรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด (กลุ่ม A) ดีกว่า โรงเรียนที่ไม่ได้ใช้ชุดกิจกรรมดังกล่าว (กลุ่ม B) ทั้งนี้เนื่องจาก ระดับสมรรถนะของครูในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต ในโรงเรียนกลุ่ม A อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.55) ขณะที่กลุ่ม B อยู่ในระดับมาก (Mean = 3.90) และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะของครูในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต โรงเรียนกลุ่ม A กับโรงเรียนกลุ่ม B พบว่า โรงเรียนกลุ่ม A คะแนนสมรรถนะของครูในการเสริมสร้างจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต ดีกว่า โรงเรียนกลุ่ม B ทุกด้าน โดยเฉพาะด้านด้านเคารพให้เกียรติ และด้านจริยธรรม

ครูในโรงเรียน กลุ่ม A มีสมรรถนะในการเสริมสร้างจิตด้านเคารพให้เกียรติ อยู่ในระดับมากที่สุด อธิบายได้ว่า ครูรับรู้ว่าตนมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดหลักการให้เกียรติผู้เรียนอย่างเสมอภาค ไม่มีอคติ จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลายจากสาระและกระบวนการ มีการปลูกฝังให้นักเรียน เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน เรียนรู้การร่วมกันได้อย่างมีความสุข Gardner (2006) ได้อธิบายว่า จิตด้านเคารพให้เกียรติเป็นการแสดงออกถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพและเข้าใจถึงความแตกต่างทั้งระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่ม รวมถึงเปิดใจที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากความคิดของตนเอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน หรือการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ทั้งนี้การทำความเข้าใจผู้อื่นนั้น ต้องอาศัยทักษะทางด้านอารมณ์ และทักษะทางด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แนวคิดแห่งความเคารพอย่างช่วยให้เกิดความสงบสุขและความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม แม้ในสังคมนั้นจะประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งในเรื่องของเชื้อชาติ ภาษา และศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด ที่ใช้กิจกรรมในการพัฒนาจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างจิตด้านเคารพให้เกียรติ ในปริมาณมากที่สุด จึงส่งผลให้ครูรับรู้สมรรถนะตนเองได้ว่า สามารถที่จะเสริมสร้างจิตด้านเคารพให้เกียรติ แก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี กิจกรรมที่ครูสามารถใช้ในการเสริมสร้างจิตด้านเคารพให้เกียรติ ได้แก่ การสอนผ่านประสบการณ์ทำงานร่วมกันเป็นทีมของสมาชิกต่างกลุ่ม โดยเริ่มจากการทำความรู้จักกัน ร่วมงานกันอย่างเป็นมิตร และช่วยกันค้นหาว่ามีมุมมองที่แตกต่างกันอย่างไรและมุมมองเหล่านั้นครบถ้วนแล้วหรือยัง การอ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ เล่นเกมและการสร้างสถานการณ์จำลองที่มีการสร้างและสานสัมพันธ์แบบเน้นเรื่องความเคารพระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เข้ากลุ่ม ทำงานร่วมกัน ส่งเสริมให้อภิปราย เรียนรู้ร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกัน (อารี สัณหฉวี, 2547, หน้า 1-33; ทิศนา แขมมณี, 2545, หน้า 4; Colangelo & Davis, 2003, pp. 101-102; citing Gardner, 1663, p. 199) ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นทักษะด้านอารมณ์ (Emotional Intelligence) และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2550) อีกด้วย

ครูในโรงเรียน กลุ่ม A มีสมรรถนะในการเสริมสร้างจิตด้านจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด อธิบายได้ว่า ครูรับรู้ว่าตนมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ให้แก่ผู้เรียน ให้ความสำคัญกับการสอนคุณธรรม จริยธรรม ความดีงามแก่ผู้เรียน ปลูกฝังให้นักเรียนได้มีการทำ

ความดี ทุกครั้งที่ทำการสอน ยึดหลักจริยธรรม คุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม และส่วนรวม ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน เป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ปัจจุบันจำเป็นที่จะต้องสร้างสังคมที่มีความรู้คู่คุณธรรม สร้างคนให้มี สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติสามารถยืนหยัดอยู่ภายใต้กระแสของการแข่งขันในโลกยุคปัจจุบัน และอนาคตได้อย่างแข็งแกร่งและมั่นคง กิจกรรมที่ครูสามารถใช้ในการเสริมสร้างจิตด้านจริยธรรม จะมีลักษณะคล้าย ๆ กับจิตเคารพให้เกียรติ คือการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้จากบทบาทสมมุติ การทำงานร่วมกัน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมถึง การจัดกระบวนการสร้างจิตอาสา ก็ถือว่า เป็นการเสริมสร้างจิตจริยธรรมอีกวิธีหนึ่งด้วย (วราพร วันไชยธนวงศ์ และคณะ, 2551) นอกจากนี้ การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและต่อเนื่อง โดยการใช้กรณีศึกษาเป็นหลักในการนำเสนอก็สามารถเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ครูควรคำนึงถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม เช่นการปรับปรุง สิ่งแวดล้อมให้สะอาดทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน จัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น (พระมหาสิทธิศักดิ์ ปรีกุล และ สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, 2555)

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า “ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด” สามารถพัฒนาความสามารถคิดบริหารจัดการตนของนักเรียนประถมศึกษา ได้อย่างชัดเจน ดังนั้นครูที่ทำหน้าที่จัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สามารถนำกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ไปใช้ได้ โดยออกแบบเนื้อหาและกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และธรรมชาติของนักเรียน

2. จากการวิเคราะห์ “ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด” พบว่าตัวบ่งชี้ด้าน การจัดระเบียบวัสดุ และความจำขณะทำงาน มีปริมาณกิจกรรมค่อนข้างมากกว่าตัวบ่งชี้ด้านอื่น ๆ ดังนั้น หากครูต้องการเน้นพัฒนาตัวบ่งชี้บางตัว ก็สามารถออกแบบกระบวนการให้สอดคล้องกับนิยามได้ อย่างไรก็ตาม ตัวบ่งชี้ทั้งสองตัวดังกล่าว เป็นตัวบ่งชี้ที่สัมพันธ์กับวัยของนักเรียนในระดับประถม สามารถสร้างกิจกรรมพัฒนาได้ง่าย และเป็นพื้นฐานสำคัญที่พัฒนาสู่ตัวบ่งชี้ด้านอื่น ๆ

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด ไม่จำกัดอยู่ที่ ต้องจัดอยู่ในห้องเรียน ครูสามารถประยุกต์กิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนได้ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจมากขึ้นด้วย

4. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนกลุ่ม A และ กลุ่ม B มีความสามารถคิดบริหารจัดการตนด้านการควบคุมอารมณ์ และการตรวจสอบงาน ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น ครูควรเน้น กิจกรรมทั้งสองตัวชี้วัดดังกล่าวให้มากขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการฝึกตนเองและพัฒนาสู่การฝึกวินัยต่อไปในระดับที่สูงขึ้น

5. ควรมีการอบรมการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด เพื่อให้ครูได้เข้าใจหลักแนวคิดและกระบวนการที่สำคัญ เนื่องจากกิจกรรมทั้งหมดเป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาสมองและการคิด ครูจึงต้องมีพื้นฐานความรู้ และความเข้าใจ ในเรื่องความสามารถคิดบริหารจัดการตน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิเคราะห์ระดับความสามารถคิดบริหารจัดการตน เป็นรายตัวบ่งชี้ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าตัวบ่งชี้ใดมีการพัฒนาอย่างไร เมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

2. ควรมีศึกษาประสิทธิผลของความสามารถคิดบริหารจัดการตน ด้วยเครื่องมือทางคลินิกที่เป็นมาตรฐาน เพื่อติดตามประเมินผลว่า นักเรียนมีความสามารถคิดบริหารจัดการตนในแต่ละด้านเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของผลวิจัยที่สะท้อนผ่านสมองและการคิดโดยตรง

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด ที่วิจัยในครั้งนี้เป็นชุดกิจกรรมที่ใช้กับนักเรียนที่ลักษณะปกติ ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาชุดกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนในกลุ่มเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องในด้านต่าง ๆ

4. เนื่องจากการวิจัยนี้ไม่ได้เปรียบเทียบผลก่อนและหลังจัดกิจกรรม ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาติดตามผลเป็นระยะๆ เพื่อดูการพัฒนาความสามารถคิดบริหารจัดการตน ในระยะยาว ต่อไป

5. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสมองและการคิด เน้นพัฒนาทั้งด้านความสามารถคิดบริหารจัดการตน กับ จิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคต แต่ผู้วิจัยไม่ได้วิเคราะห์ ด้านจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตในนักเรียน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรมีการออกแบบการศึกษาจิต 5 ลักษณะเพื่ออนาคตด้วย เนื่องจากคุณลักษณะดังกล่าวเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

ฐาปณีย์ แสงสว่าง. (2559). *ความสามารถคิดบริหารจัดการตน: แบบวัดและแนวทางการพัฒนาสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา.* วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทิศนา แขมมณี. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นารีลักษณ์ ธีระวัฒนะชาติ และสพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์. (2557). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง พลเมืองดี โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 10*(1), 35-45.

พระมหาสิทธิศักดิ์ ปรีกุล และสิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์. (2555). ปัญหาและแนวทางพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 8*(2), 36-46.

วราพร วันไชยธนวงศ์ และคณะ. (2551). การพัฒนากระบวนการสร้างจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่. ใน *บทคัดย่อการพัฒนากระบวนการสร้างจิตอาสาของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่ สู่เวทีนำเสนอผลงานวิชาการในการประชุมวิชาการระดับชาติ 2551 เรื่องการปฏิบัติสู่นวัตกรรมและวิจัย* ณ โรงแรมเซนทาราดวงตะวัน วันที่ 28-29 เมษายน 2551.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2550). *5 จิต...คิดเพื่ออนาคต: จิตแห่งความเคารพ (Respectful Mind)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สุภาวดี หาญเมธี. (2558). ทักษะการคิดเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Functions; EFs). ใน *เอกสารประกอบการแถลงข่าวเปิดตัว EF ของสถาบันอาร์แอลจี (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป)*. กรุงเทพฯ.

อารี สัณหฉวี. (2547). *พหุปัญญาประยุกต์.* กรุงเทพฯ: สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.

Colangelo, N., & Davis, G. A. (2003). *Handbook of gifted education* (3rd ed.). New York: Guilford Press.

Gardner, H. (2006). *Five Minds for the Future*. Boston: Harvard Business School.

McCalla, A. (2013). Executive Functioning-Where is it Controlled and How Does it Develop?. *RainbowVisions*, X(1), 4-9.

ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ศึกษากรณีความผิดฐานลักลอบขนคนเข้าเมือง*

LEGAL PROBLEMS IN ENFORCING IMMIGRATION ACT, B.E. 2522 : A Case Study of Offense of Smuggling of Persons into the Kingdom

กุสุมา รัตนวิจิตร**
ดร.สอาด หอมมณี***
ดร.คมสัน สุขมาก****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ศึกษากรณีความผิดฐานลักลอบขนคนเข้าเมือง เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องตามมาตรฐานสากลและสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่ประเทศไทยได้ไปลงนามและให้สัตยาบันไว้ ผลจากการศึกษาพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ในเรื่องของการปฏิเสธการเข้าเมืองกับบุคคลซึ่งกระทำความผิดฐานลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ในกรณีที่ทำให้เกิดอันตราย การปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรม การแสวงหาผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นยังไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในข้อห้ามสำหรับการเดินทางเข้าประเทศและยังไม่ได้มีการเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดฐานลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานในกรณีดังกล่าว นอกจากนี้สำหรับผู้กระทำความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทางก็ยังไม่ได้มีการบัญญัติไว้เป็นความผิดในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยปฏิเสธการเดินทางเข้าเมืองกับบุคคลเหล่านี้ ส่งผลให้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ยังไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000และพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ค.ศ. 2000 ที่ประเทศไทยได้ไปลงนามและให้สัตยาบันไว้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเห็นควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ด้วยการเพิ่มเติมเนื้อหาในมาตรา 12 ให้ระบุถึงเหตุปฏิเสธในการเข้าเมืองกับบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์ในการเป็นผู้ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาในราชอาณาจักรในกรณีการทำให้เกิดอันตราย การปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรม หรือการแสวงหาประโยชน์ทางการเงิน หรือวัตถุอื่นจากผู้โยกย้ายถิ่นฐาน และเพิ่มเติมเนื้อหาในมาตรา 63 ให้กำหนดถึงเหตุเพิ่มโทษสำหรับผู้ลักลอบขนคนเข้าเมือง และเพิ่มเติมเนื้อหาในมาตรา 12 ให้กำหนดเหตุปฏิเสธในการเข้าเมืองหรือเพิกถอนการตรวจลงตรากับบุคคลซึ่งกระทำความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง เพื่อมุ่งประสงค์ให้มีการเข้าเมืองที่ไม่ถูกกฎหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน หรือวัตถุอื่น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งจะทำให้กฎหมายดังกล่าวสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ และเป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศ

คำสำคัญ : การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน/ การลักลอบขนคนเข้าเมือง

---

*วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
**นิสิตหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ABSTRACT

The objectives of this thesis are to study and analyze legal problems in enforcing Enforcing Immigration Act, B.E. 2522: A Case Study of Offense of Smuggling of Persons into the Kingdom, in order to find approaches to amending the said law, as to satisfy the international standard and consistent with the international law against transnational crimes, to which Thailand has been a party and ratified.

Results of the study find that Immigration Act, B.E. 2522, does not prescribe exclusion from entering the Kingdom of persons, who have committed offenses of smuggling of persons into the Kingdom, in cases where harm or inhumane treatment arises, or financial benefits or other benefits are sought, as prohibition from entering the Kingdom, and does not increase the punishment against offenders, who commit the offense of smuggling of persons into the Kingdom, in the said cases. Additionally, an offense of passport falsification is not prescribed as an offense in Immigration Act, B.E. 2522, whereas the persons in this category should not be permitted to enter the Kingdom. As such, Immigration Act, B.E. 2522, is not consistent with United Nations Convention against Transnational Organized Crime, A.D. 2000, and Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, A.D. 2000, to which Thailand has been a party and ratified.

The recommendation of this study is that Immigration Act, B.E. 2522, should be amended by adding the provisions in Section 12, as to prescribe reasons for exclusion from entering the Kingdom of persons, who have committed offenses of smuggling of migrants into the Kingdom, in cases where harm or inhumane treatment arises to, or financial benefits or other benefits are sought from the migrants, and adding the provisions in Section 63, as to prescribe reasons to increase the punishment against persons, who smuggle migrants into the Kingdom, and adding the provisions in Section 12, as to prescribe reasons for exclusion from entering the Kingdom of persons, who have committed the offense of passport falsification for the purposes of illegal immigration or seeking financial benefits, or other purposes, either directly or indirectly, in order that the said law shall be efficient enforced in manners consistent with the international law against transnational crimes, as recognized by civilized countries.

Keywords : Smuggling of Migrants/ Smuggling of Immigrants

บทนำ

ปัญหาแรงงานต่างด้าวและผู้ลักลอบเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมายเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ พล.ต.ท.บุญเรือง ผลพานิชย์ ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ยอมรับว่าแน่นอนกลุ่มคนต่างด้าวเหล่านี้ย่อมสร้างปัญหาและเป็นภาระให้แก่ประเทศชาติ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความมั่นคงภายใน ปัญหาด้านอาชญากรรมและการไม่ปฏิบัติตามข้อกฎหมาย ปัญหาชุมชนต่างด้าว ปัญหาด้าน

สาธารณสุข ปัญหาผู้ติดตามและเด็กไร้สัญชาติ ปัญหาการแย่งอาชีพคนไทย และปัญหางบประมาณและรายจ่ายของรัฐ โดยแนวโน้มของสถานการณ์ดังกล่าวนับวันจะเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถดูจากตัวเลขการผลักดันออกนอกประเทศ ปี พ.ศ. 2547 รัฐได้ผลักดันออกจำนวน 228,074 คน ปี พ.ศ. 2548 ผลักดันจำนวน 232,425 คน และปี พ.ศ. 2549 มีการผลักดันออกนอกประเทศจำนน 292,503 คน ทั้งนี้หากสถานการณ์ประเทศไทยยังประสบปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองเพิ่มขึ้นเช่นนี้ แน่นอนว่าย่อมเกิดปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และจำนวนคนต่างด้าวที่เพิ่มขึ้นจะมีผลกระทบต่อปัญหาของชาติในระยะยาว ผู้จัดการรายวัน (2550) ปัญหาหลบหนีเข้าเมือง ภัยที่คุกคามความมั่นคง และยังเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาและการที่ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นประเทศสมาชิกของประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ส่งผลให้มีชาวต่างชาติไม่ว่าจะมาในรูปแบบของนักท่องเที่ยว นักลงทุน และแรงงานข้ามชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มขึ้น รวมถึงกระบวนการลักลอบขนคนเข้าเมือง ซึ่งถือว่าเป็นความผิดต่อรัฐที่มีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยเช่นกัน อีกทั้งกลุ่มคนที่ทำการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายกลุ่มนี้ยังสร้างปัญหาและเป็นภาระให้แก่ประเทศชาติไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านความมั่นคงภายในของประเทศชาติ ปัญหาด้านอาชญากรรมและการไม่ปฏิบัติตามข้อกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ปัญหาของการลักลอบขนคนเข้าเมืองเกิดขึ้นมาจากการย้ายถิ่นฐานของประชาชนที่ประสบกับเรื่องของปัญหาความอดอยาก ความยากจน รวมถึงการขาดแคลนปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตเพื่อแสวงหาปัจจัยความมั่นคงชีวิตที่ดีกว่า โดยหลักแล้วบุคคลใดที่จะทำการเข้าเมืองใด ๆ ที่มิใช่ประเทศของตนเองจะต้องได้รับอนุญาตจาก ประเทศที่ตนต้องการจะเดินทางเข้าไปก่อน ซึ่งกระบวนการขออนุญาตเข้าเมืองนั้นไม่ใช่เรื่องที่ง่ายนัก เพราะประเทศต่าง ๆ มักกำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอนุญาตให้บุคคลเข้าเมืองไว้ ยกตัวอย่างเช่น ประเทศไทย กำหนดว่า ห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้เข้ามาในราชอาณาจักร ได้แก่ ไม่มีปัจจัยในการยังชีพตามควรแก่กรณีที่เข้ามาในราชอาณาจักร เข้ามาเพื่อมีอาชีพเป็นกรรมกรหรือเข้ามาเพื่อรับจ้างทำงานด้วยกำลังกายโดยไม่ได้อาศัยวิชาความรู้หรือการฝึกทางวิชาการ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตเข้าเมืองข้างต้นน่าจะเป็นเหตุหลักที่ทำให้คนซึ่งมีข้อจำกัดทางการเงิน ความรู้และความชำนาญในการทำงานหลบหนีเข้าเมือง การลักลอบเข้าเมืองอาจเกิดขึ้นโดยมีคนอื่นให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ โดยผู้ที่ให้ความช่วยเหลือได้รับผลประโยชน์ตอบแทนด้วยหรือไม่ก็ได้ นอกจากนั้นแล้วในขบวนการลักลอบเข้าเมืองอาจมีการกระทำผิดกฎหมายอื่นเกิดขึ้นด้วย เช่น การปลอมแปลง หรือการใช้เอกสารปลอม ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2543 และให้สัตยาบันในวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2556 เรียบร้อยแล้ว ส่วนพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ค.ศ. 2000 ประเทศไทยได้ลงนามไว้เมื่อ 18 ธันวาคม ค.ศ. 2001 แล้วแต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2493 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2497 และแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งในฉบับที่ 3 พ.ศ. 2522 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว ทำให้มีบทบัญญัติบางประการที่ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน จึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมข้อกฎหมายและบทลงโทษบางประการว่าด้วยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง เพื่อความมั่นคงของประเทศ เพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อรองรับพันธกรณีต่าง ๆ ของประเทศไทยตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการ แนวความคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์ และปัญหาเกี่ยวกับความผิดฐานลักลอบขนคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

2. เพื่อศึกษาการพัฒนากฎหมายในการต่อต้านการลักลอบขนคนเข้าเมือง ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ

3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้เหมาะสมและทันต่อสังคมในปัจจุบัน

สมมติฐานของการวิจัย

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่มีการควบคุมการเดินทางเข้าและออกประเทศของคนต่างด้าว ทั้งนี้เพื่อให้คนต่างด้าวได้รับการดูแลเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งยังมีปัญหาในเรื่องการปฏิเสธการเข้าเมืองกับผู้ลักลอบขนคนเข้าเมืองในกรณีการทำให้เกิดอันตราย การปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรม หรือการแสวงหาประโยชน์จากผู้ย้ายถิ่นฐาน ที่ยังมิได้กำหนดไว้ในตัวบทกฎหมาย การกำหนดอัตราโทษและจำนวนเงินที่กำหนดเป็นค่าปรับของผู้ลักลอบขนคนเข้าเมืองให้เพิ่มขึ้น และปัญหาเรื่องการปฏิเสธการเข้าเมืองหรือการเพิกถอนการตรวจลงตรากับบุคคลซึ่งกระทำความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง อันเนื่องมาจากกฎหมายฉบับดังกล่าวนั้นบังคับใช้มาเป็นเวลานานแล้วจึงทำให้มีข้อกฎหมายบางประการที่ยังไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งจะต้องปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่ประเทศไทยได้ไปลงนามและให้สัตยาบันไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษากฎหมายระหว่างประเทศ อันได้แก่ 1) อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime : UNTOC) และ 2) พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ค.ศ. 2000 (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air 2000) กฎหมายไทย ได้แก่ 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และ 2) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในเรื่องการต่อต้านการลักลอบขนคนเข้าเมืองของประเทศไทยกับหลักเกณฑ์ซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับต่าง ๆ อาทิเช่น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ของประเทศไทย อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nation Convention against Transnational Organized Crime 2000) และพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ค.ศ. 2000 (Protocol against the Smuggling of

Migrants by Land, Sea and Air 2000) ซึ่งจะสามารถนำไปบังคับใช้ให้เกิดผลในทางเป็นจริงตรงกับวัตถุประสงค์ในการต่อต้านการลักลอบขนคนเข้าเมืองตามมาตรฐานสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการปฏิเสธการเข้าเมืองหรือเพิกถอนการตรวจลงตรากับบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์ในการเป็นผู้ลักลอบขนคนเข้าเมือง จากปัญหาการขนคนเข้าเมือง เป็นความผิดที่มีการกำหนดโทษไว้สูงเพราะเป็นอาชญากรรมร้ายแรงตามกฎหมายระหว่างประเทศด้านการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ แต่เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พบว่า ประเทศไทยยังไม่ได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการปฏิเสธการเข้าเมืองกับบุคคลซึ่งเป็นคนขนคนเข้าเมืองในกรณีการทำให้เกิดอันตราย การปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรม หรือการแสวงหาประโยชน์จากผู้โยกย้ายถิ่นฐานไว้ ส่งผลให้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ไม่สอดคล้องกับพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ค.ศ. 2000 ดังนี้ 1) พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ค.ศ. 2000 ข้อ 11 มาตรการด้านชายแดน ข้อย่อยที่ 5 กำหนดว่า “ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐพิจารณาดำเนินมาตรการตามกฎหมายภายในของตนที่อนุญาตให้มีการปฏิเสธการเข้าเมืองหรือการยกเลิกการตรวจลงตราของบุคคล ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ตามพิธีสารนี้” จึงเท่ากับเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐแก่ทุกประเทศภาคีที่จะพิจารณาถึงมาตรการและความเหมาะสมในการกำหนดให้มีกระบวนการให้อนุญาตหรือปฏิเสธการเข้าเมืองหรือยกเลิกการตรวจตราคนเข้าเมืองได้

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวจะต้องปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยการเพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อปรับให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศตามพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ และตามมาตรฐานสากล

2. ปัญหาการเพิ่มอัตราโทษในความผิดฐานเป็นผู้ลักลอบขนคนเข้าเมืองในกรณีการทำให้เกิดอันตราย การปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรม หรือการแสวงหาประโยชน์จากผู้โยกย้ายถิ่นฐานตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 การกำหนดบทเพิ่มโทษของผู้ลักลอบขนคนเข้าเมืองในกรณีการทำให้เกิดอันตราย การปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรม หรือการแสวงหาประโยชน์จากผู้โยกย้ายถิ่นฐานนั้น พบว่าอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ได้มีข้อกำหนดไว้แล้วในมาตรา 11 แต่ในมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นั้นยังมิได้มีการระบุเหตุเพิ่มโทษสำหรับความผิดฐานเป็นผู้ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ในกรณีการทำให้เกิดอันตราย การปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรม หรือการแสวงหาประโยชน์ทางการเงิน หรือวัตถุอื่นจากผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ส่งผลให้พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศตามความในข้อ 6 วรรคสามแห่งพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ค.ศ. 2000 ที่มีการกำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐรับเอามาตรการทางนิติบัญญัติและมาตรการอื่น ๆ ตามที่จำเป็น เพื่อกำหนดเหตุเพิ่มโทษสำหรับความผิดที่ได้กำหนดขึ้นตามข้อ 6 วรรคหนึ่ง (ก) วรรคหนึ่ง (ข) (1) และวรรคหนึ่ง (ค) และเหตุเพิ่มโทษภายใต้แนวความคิดพื้นฐานของระบบกฎหมายของรัฐภาคีนั้นสำหรับความผิดตามที่กำหนดไว้ในวรรคสอง (ข) และ (ค) ของข้อนี้ในสถานการณ์ (ก) ที่ก่อให้เกิดอันตรายหรือน่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและความปลอดภัยของผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่เกี่ยวข้อง หรือ (ข) ที่นำมาซึ่งการปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรมหรือการย่ำยีศักดิ์ รวมถึงการแสวงประโยชน์จากผู้โยกย้ายถิ่นฐานเช่นว่า

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวจะต้องปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยการเพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อปรับให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศตามอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ค.ศ. 2000

3. ปัญหาการปฏิเสธการเข้าเมืองหรือการเพิกถอนการตรวจลงตรากับบุคคลซึ่งกระทำความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง เนื่องจากบทบัญญัติในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นั้นยังมิได้ระบุเหตุปฏิเสธในการเข้าเมืองหรือการเพิกถอนการตรวจลงตรากับบุคคลซึ่งกระทำความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทางเพื่อมุ่งประสงค์ให้มีการเข้าเมืองที่ไม่ถูกกฎหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือวัตถุอื่น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ส่งผลให้ บทกฎหมายดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ อันได้แก่ พิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ค.ศ. 2000 เนื่องจากเป็นหลักปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสากลและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ ตามบทบัญญัติในข้อ 11 มาตรการด้านชายแดน ข้อย่อยที่ 5 กำหนดว่า “ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐพิจารณาดำเนินมาตรการตามกฎหมายภายในของตนที่อนุญาตให้มีการปฏิเสธการเข้าเมืองหรือการยกเลิกการตรวจลงตราของบุคคล ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ตามพิธีสารนี้”

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวจะต้องปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยการเพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อปรับให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศตามพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ และตามมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาเห็นควรให้เพิ่มเหตุปฏิเสธในการเข้าเมืองกับบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์ในการเป็นผู้ลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาในราชอาณาจักรในกรณีการทำให้เกิดอันตราย การปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรมหรือการแสวงหาประโยชน์ทางการเงิน หรือวัตถุอื่นจากผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ไว้ในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยเพิ่มเติมข้อความ ดังนี้

“พิจารณาให้มีการปฏิเสธการเข้าเมืองหรือการยกเลิกการตรวจลงตราของบุคคล สำหรับบุคคลที่มีส่วนในการเป็นผู้นำหรือผู้พาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรในกรณีการก่อให้เกิดอันตราย การปฏิบัติโดยไร้มนุษยธรรม หรือการแสวงหาประโยชน์ทางการเงิน หรือผลประโยชน์จากผู้โยกย้ายถิ่นฐาน”

เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ไปลงนามไว้แล้ว ดังนี้ อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ค.ศ. 2000

2. จากการศึกษาผู้ศึกษามีความเห็นว่าบทลงโทษตามบทบัญญัติ มาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เพียงพอที่จะลงโทษผู้กระทำผิดฐานลักลอบขนคนเข้าเมืองเพราะมีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงสุดมากกว่า 4 ปี ฉะนั้น อัตราโทษดังกล่าวจึงสอดคล้องกับคำนิยามของคำว่า “อาชญากรรมร้ายแรง” ตามข้อ 2 แห่งอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ที่ระบุว่า หมายถึง การกระทำที่เป็นความผิดซึ่งสามารถลงโทษโดยการทำให้สูญเสียเสรีภาพขั้นสูงสุดเป็นเวลาอย่างน้อย 4 ปี หรือโดยโทษที่รุนแรงกว่า

มาตรา 63 บัญญัติว่า

"ผู้ใดนำหรือพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรหรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็นการอุปการะหรือช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่คนต่างด้าวให้เข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท"

ตามที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า มาตรา 63 ไม่มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการปฏิเสธการเข้าเมืองสำหรับกรณีของ

(1) การลักลอบขนคนเข้าเมืองที่มีขึ้นโดยผู้ลักลอบขนได้รับผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอื่นไม่ว่าจะมีผู้กระทำผิดกี่คนก็ตาม

(2) การกำหนดอัตราโทษที่สูงขึ้นสำหรับกรณีของการลักลอบขนคนเข้าเมืองที่ได้รับผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอื่นตอบแทนและทำขึ้นโดย "กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร"

(3) การกำหนดอัตราโทษที่สูงขึ้นกรณีของการลักลอบขนตนเข้าเมืองที่ได้รับผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอื่นตอบแทนและทำขึ้นโดย "กลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรข้ามชาติ"

3. จากการศึกษาเห็นควรให้เพิ่มมาตรการทางกฎหมายในการปฏิเสธการเข้าเมืองหรือ เพิกถอนการตรวจลงตรากับบุคคลซึ่งกระทำความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง เพื่อมุ่งประสงค์ให้มีการเข้าเมืองที่ไม่ถูกกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงิน หรือวัตถุอื่น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม บทบัญญัติในข้อ 11 มาตรการด้านชายแดน ข้อย่อยที่ 5 กำหนดว่า "ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐพิจารณาดำเนินมาตรการตามกฎหมายภายในของตนที่อนุญาตให้มีการปฏิเสธการเข้าเมืองหรือ
การยกเลิกการตรวจลงตราของบุคคล ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในพิธีสารนี้"

โดยการเพิ่มข้อกำหนดที่เป็นรายละเอียดของพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ค.ศ. 2000 ไว้ในมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 คือ

(1) ซึ่งถูกทำปลอมขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งนอกเหนือจากบุคคลหรือหน่วยงานซึ่งได้รับอนุญาตตามกฎหมายที่จะผลิตหรือออกเอกสารเดินทาง หรือเอกสารแสดงตนในนามของรัฐ หรือ

(2) ซึ่งได้ออกโดยไม่ถูกต้อง หรือ ได้รับโดยการแสดงข้อความเท็จ การฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือการข่มขู่ หรือในลักษณะอื่นใดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(3) ซึ่งถูกนำไปใช้โดยบุคคลนอกเหนือจากบุคคลซึ่งทรงสิทธิ"

เอกสารอ้างอิง

จรีลักษณ์ กิจพิทักษ์. (2560). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551.*

ผู้จัดการรายวัน. (2550, พฤษภาคม 27). ปัญหาหลบหนีเข้าเมือง ภัยที่คุกคามความมั่นคง. เข้าถึงได้จาก http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9500000061044

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522. (2560). วันที่ค้นข้อมูล 5 กรกฎาคม 2560 เข้าถึงได้จาก, http://www.immigration.go.th/nov2004/doc/temporarystay/thailaw_immigration_act_thai.

พิศวาท สุคนธพันธุ์. (2547). *มาตรการในการแก้ไขปัญหาการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่น: ตามกฎหมายไทยและพิธีสารต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่น ทางบก ทะเลและอากาศ.* กรุงเทพฯ: สถาบันกฎหมายอาญาสำนักงานอัยการสูงสุด.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (2560). วันที่ค้นข้อมูล 5 พฤษภาคม 2560, เข้าถึงได้จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF/2016/05/24 pdf.

วรพจน์ พืชผล. (2545). *การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522.* วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร. (2554). *กฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน.* กรุงเทพฯ: พ.ศ. พัฒนา.

สุจินต์ ชัยมังคลานนท์. (2517). *สิทธิของคนต่างด้าวในประเทศไทย.* วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มาตรการทางอาญาจำเป็น: กับการแก้ไขปัญหาการทุจริตในกิจการภาคเอกชน

ดร.สุณี หงษ์วิเศษ*
ดร.ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการทุจริตในภาคเอกชน 2) เพื่อศึกษาความเห็นของผู้แทนกิจการภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาทุจริตในกิจการในมิติทางด้านกฎหมาย และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตภาคเอกชน การวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่นำไปสู่การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อค้นหาข้อมูลตามโจทย์การวิจัยที่มีลักษณะกึ่งบุกเบิก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้แทนกิจการภาคเอกชน จำนวน 12 กิจการ ในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต การท่องเที่ยวและการบริการ จังหวัดชลบุรี วิเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่ข้อสรุปเชิงพรรณนาจากข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพปัญหาการทุจริตในกิจการเอกชนพบว่า มีความหลากหลายและมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจการทั้งรูปแบบการกระทำ ปัญหาการทุจริตภายในกิจการเอกชนที่เกิดขึ้นในกิจการที่เป็นผลจากการกระทำทุจริตทั้งที่กำหนดมูลค่าได้และที่กำหนดมูลค่าไม่ได้คือการรั่วไหลของความลับและข้อมูลสำคัญของกิจการ การสูญเสียอำนาจต่อรองทางธุรกิจ การส่งผลให้เสียเปรียบคู่แข่งและคู่ค้า ประกอบกับการพิจารณาความเสียหายซึ่งส่งผลกระทบต่อกิจการอย่างรุนแรงได้

2. ความเห็นของผู้แทนกิจการภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาทุจริตในกิจการในมิติทางด้านกฎหมายพบว่า ลักษณะการกระทำทุจริตจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจการ ทุกกิจการจะมีช่องว่างและวิธีการให้สามารถกระทำทุจริตได้ โดยรูปแบบมีความใกล้เคียงกับการกระทำทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ คือการใช้อำนาจหน้าที่ในงานที่ต้องปฏิบัติไปแสวงหาประโยชน์แก่ตนเองอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อกิจการ โอกาสการกระทำทุจริต ผู้แทนกิจการส่วนใหญ่เห็นว่ากิจการของตนนั้นมีโอกาสให้ลูกจ้างกระทำทุจริตไม่มาก เมื่อประสบเหตุผิดปกติใดๆ กิจการก็จะมีมาตรการหรือระบบในการป้องกันเหตุเหล่านั้น

3. แนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตภาคเอกชน ในกิจการภาคเอกชนมีปัญหาการทุจริตที่หลากหลาย ทั้งลักษณะที่ไม่มีความซับซ้อนและถือเป็นความผิดทางอาญาอยู่แล้ว และลักษณะที่ใกล้เคียงกับการทุจริตภาครัฐที่มีความซับซ้อนมากขึ้น มีพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจ หน้าที่ ในตำแหน่งประกอบการกระทำทุจริตซึ่งไม่มีกฎหมายที่มีบทกำหนดโทษทางอาญาใช้บังคับ เมื่อพิจารณาในประเด็นสถานะของผู้กระทำและผู้ได้รับผลกระทบในกรณีการทุจริตในกิจการเอกชนที่ทั้งสองฝ่ายเป็นเอกชนด้วยกัน แนวทางการกำหนดมาตรการอาญาที่จะเหมาะสมแก่กรณีการทุจริตในกิจการเอกชนอาจครอบคลุมถึงประเด็นดังต่อไปนี้

1. วิธีการเพื่อความปลอดภัยแทนการลงโทษ
2. วิธีพิจารณาคดีที่เหมาะสมกับกรณี และกระบวนการยุติธรรมทางเลือก
3. กระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดี

คำสำคัญ : มาตรการทางอาญา/ การทุจริต/ กิจการภาคเอกชน

---

*อาจารย์ประจำวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine the status of the problem of private sector corruption; 2.To examine the opinions of private sector representatives towards legal dimensions in solving corruption, and; 3.To posit guidelines for determining legal measures in solving private sector corruption. The research utilizes interviews leading to in-depth examination of the research question in a semi-pioneering style. Key informants were from 12 representatives of 12 firms in tourism and hospitality sector in Chon Buri province whose responses were analyzed using and summarized for descriptive conclusions. It was found that:

1. Private sector corruption took a variety of forms and differed according to the company by form of behavior and type of corporate corruption. In most cases the resulting loss was not high, which resulted in business operators responding on a case-by-case basis. Losses incurred to the company as the result of corruption other than measurable quantities included the leaking of important or secret corporate information; loss of business bargaining power.

2. Corruption differed by company characteristics. Every company had loopholes enabling corrupt practices in a similar manner to the position- and role-based corruption in the public sector. Most company representatives saw their companies as offering little opportunity for employee corruption, reasoning that corruption was not often encountered. When abnormalities were experienced, the company activated measures or systems to prevent reoccurrence.

3. Solutions to private sector corruption were somewhat contrary to their reported responses to actual issues, namely; when criminal law and extra-legal irregularities were found, key informants would negotiate with offenders to reimburse damages and dismiss them. If offenders tried to flee, key informants did not pursue the matter, mostly seeing legal action, pursuing the offender and any other post-hoc procedures as a waste of time, not worth the effort, and as of no value to the company.

บทนำ

การทุจริตภาคเอกชนอาจแบ่งเป็นการทุจริตที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐ และการทุจริตที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐ ในส่วนแรกนั้น มีทั้งกรณีที่ฝ่ายรัฐรู้เห็นเป็นใจเป็นส่วนหนึ่งในการกระทำทุจริตหรือร่วมกันทุจริต และกรณีที่ฝ่ายรัฐไม่ได้รู้เห็นเป็นใจแต่รัฐเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการของฝ่ายเอกชนในฐานะผู้ให้บริการ อนุญาต อนุมัติ รับจดทะเบียน รับขึ้นทะเบียน เป็นต้น ในส่วนหลังที่การทุจริตไม่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐ มีกรณีที่เป็นการทุจริตระดับกิจการ เช่นการทุจริตระหว่างกิจการต่อกิจการ กิจการต่อผู้บริโภค หรือต่อบุคคลภายนอกอื่น และรวมถึงกรณีที่เป็นการทุจริตภายในกิจการ เช่น กรณีลูกจ้าง พนักงานทุจริตในกิจการทั้งในหน้าที่และนอกหน้าที่ ซึ่งกรณีหลังสุดที่เป็นการทุจริตภายในกิจการที่ไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเพียงพอ การกระทำในกรณีอื่นและบางการกระทำในกรณีหลังสุดนี้มีลักษณะที่เข้าตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องซึ่งจะมีบทกำหนดโทษทางอาญาในแต่ละฉบับเป็นการ

เฉพาะ แต่การทุจริตภายในกิจการขององค์การเอกชนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในองค์การภาครัฐกลับไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายที่เป็นลักษณะอาญาแต่อย่างใดเจ้าของกิจการที่เป็นผู้เสียหายโดยตรงจำต้องใช้กระบวนการอื่น เช่น มาตรการทางวินัย และมาตรการทางแพ่ง ในการแก้ไขสถานการณ์เท่านั้น ซึ่งไม่มีมาตรการทางอาญาที่จะสร้างความเกรงกลัวมิให้มีการกระทำทุจริต หรือที่จะลงโทษผู้กระทำทุจริตแต่อย่างใด การป้องกันปราบปรามจึงมิใช่สิ่งที่จะมีขึ้นสำหรับปัญหาการทุจริตในภาคเอกชน

นอกจากนี้ การทุจริตภาคเอกชนที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับกิจการของรัฐ หรือไม่มีความเชื่อมโยงกับการทุจริตภาครัฐ สามารถสร้างความเสียหายต่อกิจการและระบบเศรษฐกิจทั้งในระดับจุลภาคและมหภาคได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสียหายต่อเจ้าของกิจการ การได้รับผลกระทบจากการทุจริตของบุคลากรในองค์การในลักษณะที่ไม่เป็นความผิดทางอาญาย่อมเป็นช่องให้ผู้ซึ่งพร่องคุณธรรมจริยธรรมกระทำการทุจริตโดยไม่จำเป็นต้องเกรงกลัวต่อกฎหมาย จึงถือได้ว่าเจ้าของกิจการไม่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ซึ่งเป็นภาพสะท้อนที่ตรงข้ามกับการทุจริตในภาครัฐอย่างสิ้นเชิง ถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจในหลักคิดพื้นฐานของแนวนโยบายแห่งรัฐและทางเลือกสาธารณะ ทั้งที่ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่ระบบเศรษฐกิจ ระบบการค้าขาย เป็นหัวใจของทุกรัฐทั่วโลก แต่ตัวแปรสำคัญในระบบเศรษฐกิจกลับไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างพอเพียงไม่ว่าจากรัฐผ่านนโยบาย หรือจากบทกฎหมายตามกระบวนการยุติธรรม

จากสภาพปัญหาข้างต้นไม่เคยถูกหยิบยกมาพิจารณาโดยหน่วยงานรัฐ และรัฐบาลใดอย่างจริงจัง หากองค์การธุรกิจเป็นองค์การขนาดใหญ่ ย่อมมีการออกแบบระบบที่จะป้องกันความเสียหาย และมีกลไกการติดตามค่าเสียหายได้ แต่หากเป็นองค์การขนาดกลางและขนาดย่อมแล้ว ความสามารถขององค์การในการมีระบบป้องกันความเสี่ยงตรวจสอบทุจริต และติดตามความเสียหายย่อมแทบเป็นไปได้ยาก ดังนั้นรัฐจึงต้องมีเครื่องมือที่ให้ความคุ้มครองแก่องค์การเอกชนที่เป็นแกนหลักของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งการให้ความคุ้มครองโดยรัฐดังกล่าวหมายถึงความคุ้มครองทางกฎหมายอาญาอย่างถูกต้องและยุติธรรม

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการทุจริตในกิจการภาคเอกชน
2. เพื่อศึกษาความเห็นของผู้แทนกิจการภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาทุจริตในกิจการในมิติทางด้านกฎหมาย
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตภาคเอกชน

กรอบแนวคิด

จากสภาพการณ์ที่รัฐยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อสถานการณ์การทุจริตภาคเอกชนอันเป็นหลักการสำคัญที่นำมาสู่การทำวิจัยฉบับนี้ จึงส่งผลให้หลักแนวคิดที่นำมากำหนดแนวทางการหาคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยจึงจำเป็นต้องยึดหลักแนวคิดที่ส่วนใหญ่เป็นแนวทางที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ และแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี โดยผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาประกอบด้วย

1. ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ลักษณะ 2 หมวด 2 ว่าด้วยความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งเป็นข้อกฎหมายที่มีเจตนาคุ้มครองประโยชน์ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ โดยมาตราที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้กำหนดห้ามข้าราชการกระทำการอันเป็นการทุจริตในหน้าที่ของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ บทบัญญัติในภาค 2

ลักษณะ 2 หมวด 2 นี้ เป็นข้อห้ามในพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในกิจการภาคเอกชน ที่ผู้วิจัยได้ใช้เป็นกรอบแห่งพฤติการณ์หลักสำหรับการศึกษาในวิจัยนี้

2. หลักแนวคิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ที่เรียกกันทั่วไปว่า ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือ Conflict of Interest เป็นหลักแนวคิดสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) มุ่งพัฒนายกร่างกฎหมายเป็น ร่าง พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียตามกระบวนการตรากฎหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักการข้างต้นโดยมุ่งเน้นการเทียบเคียงกับประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ลักษณะ 2 หมวด 2 เป็นกรอบในการวิจัยและออกแบบเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม แล้วทำการวิเคราะห์สรุปผลต่อไป

ขอบเขตและข้อจำกัดในการวิจัย

1. ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาการทุจริตภายในกิจการเอกชนทุกรูปแบบที่เป็นการทุจริตในลักษณะที่ไม่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับการให้หรือเสนอที่จะให้ผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งไม่รวมถึงการกระทำทุจริตในกระบวนการใดๆที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ ไม่รวมถึงการกระทำทุจริตโดยกิจการหนึ่งต่ออีกกิจการหนึ่ง และเป็นการทุจริตที่ยังไม่มีกฎหมายอาญาใช้บังคับแก่กรณี

2. ขอบเขตทางด้านพื้นที่ การวิจัยนี้กำหนดขอบเขตของพื้นที่การศึกษาไว้ครอบคลุมพื้นที่ภายในอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ด้วยข้อจำกัดทางด้านทุนวิจัยและระยะเวลาการทำวิจัยที่ได้กำหนดไว้แล้ว งานวิจัยนี้จึงมุ่งหมายให้เป็นงานศึกษาเบื้องต้นในประเด็นการทุจริตภาคเอกชน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคตสำหรับพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจอื่น อย่างไรก็ดี ตามประเด็นการวิจัย ผู้วิจัยเชื่อว่า บริบททางพื้นที่ที่แตกต่างกันมิได้ส่งผลต่อการวิจัยโดยตรง และการกำหนดขอบเขตพื้นที่การวิจัยนี้จะสามารถนำไปสู่คำตอบการวิจัยที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้

3. ขอบเขตทางด้านประชากร การวิจัยนี้มุ่งศึกษากิจการที่จดทะเบียนนิติบุคคลและไม่ได้มีการจดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยรวมกิจการทุกกลุ่ม ทุกประเภทธุรกิจ ที่มีการจ้างลูกจ้างปฏิบัติงานในกิจการ ซึ่งไม่รวมถึงกิจการที่ไม่มีการจ้างลูกจ้าง เช่น เจ้าของกิจการดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง หรือด้วยสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

โดยมีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ได้สร้างความชัดเจนแห่งสภาพปัญหาการทุจริตในภาคเอกชนในส่วนที่ไม่มีกฎหมายอาญาบังคับใช้แก่กรณี

2. ได้ทราบถึงมุมมอง ความเห็นของกิจการภาคเอกชนต่อการแก้ไขปัญหาทุจริตในกิจการในมิติทางด้านกฎหมาย

3. ได้แนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตภาคเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีลักษณะเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจกึ่งบุกเบิก จึงจำเป็นต้องสร้างความชัดเจนให้เกิดขึ้นว่าการทุจริตในกิจการเอกชนนั้นมีลักษณะสภาพปัญหาหรือไม่ อย่างไร รวมถึงลักษณะการกระทำทุจริตในกิจการเอกชน ผู้วิจัยจึงกำหนดการเก็บข้อมูลที่สามารถเสาะหาในเชิงลึกได้ เพื่อสะท้อนภาพที่ชัดเจนได้ว่าการทุจริตในกิจการเอกชนเป็นอย่างไร กิจการมีการจัดการอย่างไร และควรมีการพัฒนาเครื่องมือเพื่อรับมือกับปัญหาอย่างไร โดยจะได้ทำการบรรยายสภาพปัญหาและความคิดเห็นที่สะท้อนความต้องการมาตรการทางกฎหมายอาญาของเจ้าของกิจการผู้ได้รับผลกระทบจากการทุจริตในองค์การธุรกิจภาคเอกชน ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผู้วิจัยสร้างและกำหนดใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่กำหนดกรอบและประเด็นคำถามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย เนื่องด้วยกรอบข้อคำถามในส่วนแรกของแบบสัมภาษณ์มีข้อมูลที่เกี่ยวกับกิจการที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอาจมีความลังเลในการเปิดเผยข้อมูล จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ มีการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งการสัมภาษณ์จะไม่เป็นไปตามลำดับประเด็นคำถามจากการเก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มเป้าหมาย และวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นเนื้อหาพรรณนาจากข้อคำถามในเครื่องมือสามารถตอบโจทย์วิจัยในเชิงลึกได้อย่างหลากหลาย

จากประเด็นการวิจัยเป็นประเด็นที่มีทิศทางไปในการปกป้องการเสียผลประโยชน์ของกิจการ ประเด็นคำถามและวิธีการถามจึงไม่จำต้องใช้วิธีอำพราง และการสังเกตอากัปกิริยาของผู้ถูกสัมภาษณ์จึงไม่เป็นกระบวนการหนึ่งของการเก็บข้อมูลครั้งนี้ และผู้วิจัยเห็นว่าระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่มีท่าทีไม่สบายใจหรืออึดอัดในการตอบคำถาม จึงบ่งชี้ว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความถูกต้องสูง

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการถอดความตามประเด็น วิเคราะห์แยกแยะจัดกลุ่มข้อมูล เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปเชิงพรรณนาเนื่องด้วยประเด็นคำถามและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ไม่มีความซับซ้อน จึงไม่มีการตีความหรือเข้ารหัส ถอดรหัส

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและเกณฑ์ในการเลือก มีจำนวน 12 กิจการ รวมจำนวน 12 คนกำหนดในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต การท่องเที่ยวและการบริการ จังหวัดชลบุรี ดังนี้

1. เป็นผู้แทนกิจการที่มีส่วนได้เสียโดยตรงในกรณีเกิดความเสียหายขึ้นในกิจการจากการกระทำทุจริต

2. เป็นผู้แทนกิจการที่กิจการมิได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และมีการจ้างลูกจ้าง มิใช่กิจการที่ดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง หรือด้วยสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น

3. เป็นผู้แทนกิจการที่ผู้วิจัยพิจารณาว่ามีความเสี่ยงในการเกิดการทุจริตในลักษณะตามกรอบแนวคิดการวิจัยขึ้นในกิจการ

4. เป็นผู้แทนกิจการที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึง และมีแนวโน้มที่จะให้ความร่วมมือในการวิจัย

เนื่องด้วยเป็นการวิจัยที่มีการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลภายในกิจการภาคเอกชน ซึ่งการให้ข้อมูลปกติไม่เป็นการเปิดเผยทั่วไป ผู้วิจัยจึงพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากกลุ่มผู้แทนกิจการที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกและมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สรุปผลการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการทุจริตในกิจการภาคเอกชน สามารถสรุปในภาพรวมประเด็นและผลลัพธ์ ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) ลักษณะการกระทำทุจริต 2) โอกาสการกระทำทุจริต และ 3) ความเสี่ยงและความเสียหายจากการกระทำทุจริต ดังนี้

1.1 ลักษณะการกระทำทุจริต

จากการเก็บข้อมูล พบว่า สภาพปัญหาการทุจริตในกิจการภาคเอกชนมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจการทั้งรูปแบบการกระทำ โอกาสที่จะกระทำการทุจริต ความเสี่ยงที่กิจการมีและความเสียหายจากการกระทำทุจริต แต่ได้ข้อสรุปว่า มีปัญหาการทุจริตภายในกิจการเอกชนจริง ความถี่ของการกระทำทุจริตในแต่ละกิจการนั้น เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้ง โดยมูลค่าความเสียหายรายกรณีไม่สูงนัก ส่งผลให้ผู้ประกอบการแก้ไขปัญหาเป็นรายกรณีไป โดยส่วนใหญ่จะให้ผู้กระทำผิดออกจากงาน และรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เป็นผลจากการกระทำทุจริต

รูปแบบการกระทำทุจริตจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจการ ทุกกิจการจะมีช่องว่างและวิธีการให้สามารถกระทำทุจริตได้ โดยรูปแบบมีความใกล้เคียงกับการกระทำทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ คือการใช้อำนาจหน้าที่ในงานที่ต้องปฏิบัติไปแสวงหาประโยชน์แก่ตนเองอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อกิจการ หรือก่อให้เกิดการเสียโอกาสต่อกิจการ เกือบทุกกิจการที่ให้ข้อมูลมีการกระทำทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยมี 1 กิจการที่มีการกระทำผิดในลักษณะที่มีกำหนดโทษทางอาญาในความผิดฐานอื่นที่มิใช่ลักษณะตามภาค 2 ลักษณะ 2 หมวด 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือ พบการลักทรัพย์ และอีก 1 กิจการที่พบเพียงการกระทำความผิดวินัยภายในกิจการ เท่านั้น

ในจำนวน 10 กิจการจากทั้งหมด 12 กิจการ พบการกระทำความผิดในกิจการที่มีลักษณะเข้าตามภาค 2 ลักษณะ 2 หมวด 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเมื่อเป็นกิจการเอกชน กิจการจึงไม่สามารถดำเนินการในทางอาญาต่อผู้กระทำผิดได้

ในการกระทำของลูกจ้างที่เจ้าของกิจการเห็นว่าเป็นความผิดเกี่ยวข้องกับการลักทรัพย์ การขโมยวัตถุดิบ การยักยอก และการฉ้อโกง การเรียกรับ และการมีส่วนได้ส่วนเสียในงานที่รับผิดชอบ เช่น การกำหนดราคาเองเกินมาตรฐาน การเพิ่มยอดใบเสร็จ เป็นต้น ซึ่งเห็นว่าควรมีกฎหมายอาญาควบคุมในการกระทำผิดของลูกจ้าง เพื่อที่จะไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำ

1.2 โอกาสการกระทำทุจริต

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เห็นว่ากิจการของตนนั้นมีโอกาสให้ลูกจ้างกระทำทุจริตไม่มาก โดยอธิบายว่าพบเหตุการณ์ทุจริตไม่บ่อย เมื่อประสบเหตุผิดปกติใดๆ กิจการก็จะมีมาตรการหรือระบบมาป้องกันเหตุเหล่านั้น และเจ้าของกิจการมักจะดูแลกิจการค่อนข้างใกล้ชิด

ในกิจการมองว่าเป็นลักษณะการเข้าทำงานไม่ตรงเวลา ทำให้มีผลกระทบต่องานที่ต้องการส่งต่อให้กับฝ่ายอื่นหรือลูกค้า และกรณีการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการกระทำ เช่น การซื้อสินค้า หรือกรณีเรียกรับประโยชน์ เช่นจากคู่ค้า และอีกกรณีเกิดจากการไว้ใจกันเองโดยขาดการตรวจสอบ เช่น พนักงานโตร์จ่ายของให้แผนกแม่บ้านโดยที่ไม่ได้ตรวจนับจำนวนสิ่งของก่อนซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นช่องทางหรือโอกาสในการกระทำทุจริต โดยอาศัยความสนิทสนมและความคุ้นเคยจนทำให้เกิดการต่อรอง

อย่างไรก็ดี มีบางกิจการที่มีความเสี่ยงสูง เกิดการทุจริตบ่อย ถึง 5-6 ครั้ง ภายใน 1 เดือน กิจการต้องใช้ความระมัดระวังสูง ไม่เช่นนั้นจะเกิดการทุจริตได้ โดย 2 กิจการที่ให้ข้อมูลว่ามีความเสี่ยงสูง คือ

กิจการติดตั้งและซ่อมบำรุงเครื่องปรับอากาศ และกิจการโรงแรม ทั้ง 2 กิจการดังกล่าวเป็นกิจการให้บริการ โดยกิจการแรกให้บริการ ณ สถานที่ของผู้รับบริการ ซึ่งเป็นไม่ได้ที่ เจ้าของหรือตัวแทนกิจการจะติดตามไปกับพนักงานผู้ให้บริการทุกครั้ง ขณะที่กิจการหลังเป็นกิจการที่ให้บริการในอาคารขนาดใหญ่ ใช้พนักงานให้บริการจำนวนมาก และมีระบบการให้บริการที่หลากหลาย แม้ว่าจะมีการทำงานที่เป็นระบบและมีการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์มาควบคุม แต่ในส่วนที่เกิดการทุจริตนั้น ระบบอิเล็กทรอนิกส์ทำหน้าที่ตรวจสอบย้อนหลังและแสดงผลความผิดปกติเท่านั้น จึงเป็นการแจ้งเตือนพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงหลังที่มีการกระทำเกิดขึ้นแล้ว มิได้มีลักษณะเพื่อป้องกัน ผู้ให้ข้อมูลจึงเห็นว่ามีความเสี่ยงในระดับสูง

ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้เป็นข้อเท็จจริงในส่วนที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้รับรู้เท่านั้น อาจเป็นข้อเท็จจริงทั้งหมด หรืออาจเป็นข้อเท็จจริงเพียงบางส่วน ด้วยข้อจำกัดภายในกิจการที่ไม่อาจตรวจพบการกระทำทุจริตได้ทุกครั้งในทุกกิจการ

1.3 ความเสี่ยงและความเสียหายจากการกระทำทุจริต

ผลจากการเก็บข้อมูลสะท้อนภาพที่ค่อนข้างชัดว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นในกิจการที่เป็นผลจากการกระทำทุจริตในมูลค่าความเสียหายต่อครั้งไม่สูงนัก คือเพียงหลักพันถึงหลักหมื่นบาท โดยหลายกิจการไม่ได้ระบุมูลค่าความเสียหาย แต่ให้ข้อมูลว่า เป็นความเสียหายที่ส่งผลต่อกิจการในภาพรวมที่สามารถกระทบต่อกิจการทั้งหมดได้ คือการรั่วไหลของความลับและข้อมูลสำคัญของกิจการ การสูญเสียอำนาจต่อรองทางธุรกิจ การส่งผลให้เสียเปรียบคู่แข่งและคู่ค้า ดังนั้น เมื่อพิจารณามูลค่าความเสียหายที่ต่ำกับความถี่การเกิดการกระทำทุจริตในกิจการแล้ว อาจมีมูลค่าความเสียหายในภาพรวมที่มีนัยสำคัญต่อกิจการภาคเอกชนในภาพรวมได้ ประกอบกับการพิจารณาความเสียหายลักษณะหลังที่ไม่สามารถกำหนดมูลค่าได้ แต่สามารถส่งผลกระทบต่อกิจการอย่างรุนแรงได้ แล้ว ย่อมสะท้อนว่า การทุจริตในกิจการเอกชนเป็นภัยร้ายแรงอย่างมีนัยสำคัญ และมีความจำเป็นที่จะต้องมีมาตรการหรือแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2. เพื่อศึกษาความเห็นของผู้แทนกิจการภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาทุจริตในกิจการในมิติทางด้านกฎหมาย

จากความเห็นจากผู้ในข้อมูลสำคัญในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในกิจการเอกชนค่อนข้างตรงข้ามกับสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เคยดำเนินการในการจัดการปัญหาที่เคยประสบ กล่าวคือ เมื่อพบเหตุผิดปกติขึ้นมีการกระทำความผิดทั้งที่ผิดกฎหมายอาญา และที่ไม่มีกฎหมายอาญาบังคับใช้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะใช้วิธีพูดคุยเจรจา ให้ชดใช้ค่าเสียหาย ให้ออกจากงาน และกรณีที่ผู้กระทำผิดหลบหนีไป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญก็มิได้ทำการติดตาม ซึ่งส่วนใหญ่มองว่าการดำเนินการทางกฎหมาย การติดตามผู้กระทำความผิด และการดำเนินการอื่นๆ เพิ่มเติมไปจากที่ได้ทำไปนั้น เป็นการเสียเวลา ไม่คุ้มค่า ไม่มีประโยชน์ต่อกิจการ มีเพียง 1 กิจการที่ดำเนินคดีอาญาเพื่อให้ผู้กระทำผิดชดใช้ค่าเสียหายเท่านั้น มิได้ดำเนินคดีอาญาเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษ แต่อย่างใด

ในทางตรงข้าม เมื่อถามถึงความเห็นต่อการกำหนดให้มีกฎหมายที่มีโทษทางอาญามาบังคับใช้กับกรณีการทุจริตในกิจการเอกชน กลับพบว่า ไม่มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนใดไม่เห็นด้วย โดยส่วนใหญ่ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรมีการลงโทษให้หนัก บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และไม่ควรมีการลดหย่อนโทษ นอกจากนี้มีการเสนอการลงโทษทางสังคม (Social Sanction) คือควรมีการแจ้งเตือนเป็นการทั่วไป มิให้รับบุคคลที่เคยกระทำผิดเข้าทำงานในกิจการอื่น ผลการสัมภาษณ์พบว่า การกำหนดโทษทางอาญาควรมีความแตกต่างของโทษขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และความรุนแรงของการกระทำความผิด ส่วนใหญ่ เห็นควรให้มีโทษยึดทรัพย์สิน โทษปรับ และโทษจำคุก โดยโทษปรับนั้น ควรพิจารณาตามมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการ

กระทำผิด คือไม่น้อยกว่ามูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือควรปรับในอัตราที่สูง ส่วนโทษจำคุกจะเป็นเครื่องมือในการป้องกันมิให้มีผู้กล้ากระทำความผิดเพื่อความเข็ดหลาบ แต่ไม่มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนใดเสนอความเห็นโทษประหารชีวิตแต่อย่างใด

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตภาคเอกชน

การกระทำของลูกจ้างในกิจการส่วนใหญ่เป็นการลงโทษโดยการว่ากล่าวตักเตือน เพราะเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่ได้ร้ายแรงและไม่ได้ดำเนินคดีอาญาต่อลูกจ้างที่กระทำผิด ส่วนใหญ่ให้ผู้กระทำผิดนำเงินมาชดใช้ให้กับทางกิจการ และในมุมมองของกิจการส่วนใหญ่เห็นว่า การกระทำการทุจริตของลูกจ้างควรมีกฎหมายเฉพาะเรื่องมารองรับ เพื่อที่จะสามารถนำมาอ้างอิงในการประกอบกิจการได้ อีกทั้งช่วยลดปัญหาด้านการกระทำความผิดภายในกิจการ และปิดช่องว่างของกฎหมายภาคเอกชน เพื่อที่ลูกจ้างจะได้มีความเกรงกลัวไม่กระทำความผิดและจะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าของกิจการต่อไป

เมื่อพิจารณาจากผลของการเก็บข้อมูลภาคสนาม พอที่จะได้ข้อสรุปว่า แนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายอาญาในธุรกิจภาคเอกชนนั้นมีปัญหาการทุจริตในกิจการในลักษณะความผิดใกล้เคียงกับความผิดอาญาของ ภาค 2 ลักษณะ 2 หมวด 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และปัญหาการทุจริตดังกล่าวสร้างความเสียหายต่อกิจการภาคเอกชน อันอาจมีผลกระทบต่อกิจการระบบธุรกิจ และระบบเศรษฐกิจในภาพรวมได้ กิจการเอกชนผู้กำลังประสบปัญหาได้แสดงออกถึงความต้องการมาตรการทางกฎหมายอาญาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว แนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายอาญาสำหรับปัญหาในกรณีนี้ ต้องคำนึงถึง มี 4 แนวทาง ดังนี้

1. รูปแบบและลักษณะการกระทำที่มีลักษณะเป็นการทุจริตต่อกิจการ
2. ความรุนแรงแห่งพฤติการณ์ของการกระทำตามข้อ 1.
3. ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อกิจการ และบุคคลภายนอก รวมทั้งที่เกิดต่อรัฐ และระบบเศรษฐกิจ
4. โทษทางอาญาที่สมดุลกับความผิดและผลกระทบ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมาตรการทางอาญาจำเป็น: การแก้ไขปัญหาการทุจริตในกิจการภาคเอกชนจากผู้แทนกิจการภาคเอกชนใน 12 กิจการ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สาเหตุของปัญหาการทุจริตในภาคเอกชน พบว่า รูปแบบการกระทำทุจริตจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจการ ทุกกิจการจะมีช่องว่างและวิธีการให้สามารถกระทำทุจริตได้ โดยรูปแบบมีความใกล้เคียงกับการกระทำทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ คือการใช้อำนาจหน้าที่ในงานที่ต้องปฏิบัติไปแสวงหาประโยชน์แก่ตนเองอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อกิจการ หรือก่อให้เกิดการเสียโอกาสต่อกิจการ สอดคล้องกับแนวคิดของ เกวลิน สถิตานนท์ (2551) ที่ให้ข้อมูลจากการค้นพบว่าสาเหตุสำคัญของการทุจริตเกิดจากตัวพนักงานขาดความซื่อสัตย์และมีนิสัยใช้จ่ายฟุ่มเฟือย อีกทั้งองค์กรยังขาดระบบการควบคุมที่รัดกุม รวมสอดคล้องกับ จิตินันท์ สุขีเกตุ (2553, หน้า 5-6) ที่กล่าวว่ารากเหง้าของการแสวงหาโอกาสที่ทำให้ร่ำรวยขึ้นทุกวิถีทาง โดยไม่คำนึงถึงวิธีการที่ได้มาว่าถูกต้องหรือไม่ และยังมีข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วลัยพร ยอดคำมี(2551, บทคัดย่อ) พบว่าโอกาสการทุจริตที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งที่สุด ควรใช้แนวทางในการป้องกัน

ผลจากข้อมูลสะท้อนภาพที่ค่อนข้างชัดว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นในกิจการที่เป็นผลจากการกระทำทุจริตในมูลค่าความเสียหายต่อครั้งไม่สูงนัก คือเพียงหลักพันถึงหลักหมื่นบาท โดยหลายกิจการไม่ได้ระบุมูลค่าความเสียหาย แต่ให้ข้อมูลว่า เป็นความเสียหายที่ส่งผลต่อกิจการในภาพรวมที่สามารถกระทบต่อกิจการทั้งหมดได้ คือการรั่วไหลของความลับและข้อมูลสำคัญของกิจการ การสูญเสียอำนาจต่อรองทางธุรกิจ การส่งผลให้เสียเปรียบคู่แข่งและคู่ค้า ดังนั้น เมื่อพิจารณามูลค่าความเสียหายที่ต่ำกับความถี่การเกิดการกระทำทุจริตในกิจการแล้ว อาจมีมูลค่าความเสียหายในภาพรวมที่มีนัยสำคัญต่อกิจการภาคเอกชนในภาพรวมได้ ประกอบกับการพิจารณาความเสียหายลักษณะหลังที่ไม่สามารถกำหนดมูลค่าได้ แต่สามารถส่งผลกระทบต่อกิจการอย่างรุนแรงได้ แล้ว ย่อมสะท้อนว่า การทุจริตในกิจการเอกชนเป็นภัยร้ายแรงอย่างมีนัยสำคัญ และมีความจำเป็นที่จะต้องมีมาตรการหรือแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2. เพื่อศึกษาความเห็นของผู้แทนกิจการภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาทุจริตในกิจการในมิติทางด้านกฎหมาย พบว่า ลูกจ้างในกิจการภาคเอกชนนั้น มีพฤติกรรมที่เข้าข่ายเป็นการทุจริตในหน้าที่อย่างหลากหลาย แตกต่างกันไปตามตำแหน่ง หน้าที่ ความรับผิดชอบของลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย และตามลักษณะธุรกิจ ซึ่งธุรกิจที่แตกต่างกัน ลักษณะการบริหารที่แตกต่างกัน จะมีโอกาสที่เอื้อต่อการทุจริตของลูกจ้างที่แตกต่างกัน พฤติกรรมจากการทุจริตเป็นการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ เนื่องจากเกิดความเสียหายต่อกิจการ และไม่ควรเป็นที่ยอมรับได้ในภาคเอกชน และในมิติปทัสถานของสังคม หากจะมีการกำหนดโทษทางอาญา จะเป็นการส่งเสริมการป้องกันพฤติกรรมเหล่านั้นมิให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งโทษทางอาญานั้น ควรถูกกำหนดให้เหมาะสมแก่พฤติการณ์และความรุนแรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Quah (2004) ที่ให้แนวคิดว่าไม่ว่าผู้กรำทำผิดจะอยู่ในสถานะหรือตำแหน่งใดทางสังคมจะต้องได้รับการลงโทษเมื่อผลการตัดสินชี้มูลว่าได้กระทำผิดฐานทุจริตประพฤติมิชอบหากพิจารณาในเชิงประจักษ์แล้ว และสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ณัฐกริช เปาอินทร์ (2557) ที่ว่า ผู้นำจะต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการแก้ไขปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตภาคเอกชน พบว่า ภาคเอกชนมีปัญหาการทุจริตที่หลากหลาย ทั้งลักษณะที่ไม่มีความซับซ้อนและถือเป็นความผิดทางอาญาอยู่แล้ว และลักษณะที่ใกล้เคียงกับการทุจริตภาครัฐที่มีความซับซ้อนมากขึ้น มีพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจ หน้าที่ ในตำแหน่งประกอบการกระทำทุจริตซึ่งไม่มีกฎหมายที่มีบทกำหนดโทษทางอาญาใช้บังคับ ในอีกลักษณะหนึ่งนั้น เป็นพฤติการณ์ที่ในภาครัฐถือว่าเป็นความผิด ไม่ว่าผู้กระทำจะอยู่ในสถานะข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกฎหมายที่ใช้บังคับในกรณีเช่นนี้รวมถึง ประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 แล้วแต่กรณี ลักษณะของการกระทำในลักษณะหลังในภาคเอกชนมีความใกล้เคียงกับการกระทำทุจริตในหน้าที่ของภาครัฐอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาในประเด็นสถานะของผู้กระทำและผู้ได้รับผลกระทบในกรณีการทุจริตในกิจการเอกชนที่ทั้งสองฝ่ายเป็นเอกชนด้วยกัน ประกอบกับผลกระทบที่เกิดจากการกระทำทุจริตมิได้เกิดต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ครอบครัว หรือทรัพย์โดยตรง แล้ว จึงได้ข้อสังเคราะห์เพิ่มเติมว่ามาตรการอาญาที่จะเหมาะสมแก่กรณีการทุจริตในกิจการเอกชนอาจครอบคลุมถึงประเด็นดังต่อไปนี้

1. วิธีการเพื่อความปลอดภัยแทนการลงโทษ
2. วิธีพิจารณาคดีที่เหมาะสมกับกรณี และกระบวนการยุติธรรมทางเลือก
3. กระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดี

กล่าวคือ การทุจริตภาครัฐที่มีมูลค่าความเสียหายสูงผ่านกระบวนการจัดซื้อ จัดจ้าง หรือการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ จะขาดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากภาคเอกชนไม่ได้ และเมื่อพิจารณาจำนวนบุคลากรภาครัฐทั้งระบบที่มีไม่เกิน 4 ล้านคน หมายความว่าประชากรส่วนต่างจากทั้งหมดเกือบ 70 ล้านคน เป็นสัดส่วนของภาคเอกชนทั้งสิ้น หรือจำนวนองค์การภาครัฐที่มีเพียงประมาณสี่หมื่นสี่พันหน่วย เปรียบเทียบเพียงกับเฉพาะองค์การธุรกิจภาคเอกชนที่จดทะเบียนนิติบุคคลกว่าหกแสนหกหมื่นนิติบุคคล นับเป็นกว่าสิบห้าเท่าตัวของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้น การที่รัฐยังคงไม่ให้ความสำคัญกับการทุจริตในภาคเอกชน นั่นหมายความว่า ยังไม่เข้าใจลักษณะสำคัญของธุรกิจเอกชน ที่เป็นหนึ่งในสิทธิต่างๆในเรื่องของการทำกำไรและการแข่งขัน ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคในเรื่องของอิสระในการดำเนินงาน (รัชยา ภักดีจิตต์, 2555 หน้า 124) นับเป็นการตัดสินใจสาธารณะที่ขัดกับแนวนโยบายสาธารณะทั้งหลายที่รัฐได้ดำเนินการมาตลอดหลายทศวรรษ และหากยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจดังกล่าว ถือว่ารัฐตัดสินใจที่จะให้การทุจริตภาคเอกชนยังคงอยู่ต่อไป ถือเป็นการฝังรากการทุจริตในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง ถึงแม้ว่าแนวโน้มภาพลักษณ์คอร์รัปชันจะดีขึ้น แต่การป้องกันและปราบปรามต้องเท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วในยุคปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2559)

งานวิจัยนี้ได้สะท้อนภาพจากการศึกษาเชิงบุกเบิกจากกลุ่มธุรกิจที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัดอยู่เป็นอันดับ 3 ของประเทศ (ประธาน จิวจินดา, 2559, หน้า 11) มีความหลากหลายของกิจการ สะท้อนภาพของกิจการในภาคเอกชนในขั้นตอนการศึกษาครั้งนี้ได้ อย่างไรก็ดีเพื่อให้มีความสมบูรณ์ในการตอบโจทย์ในประเด็นที่ศึกษานี้ ควรทำการขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างขึ้นในมิติด้านภูมิศาสตร์ และลึกขึ้นในด้านการจัดการปัญหาเชิงระบบ สำหรับการวิจัยฉบับนี้ นำไปสู่ข้อแนะนำตามหัวข้อการวิจัยและกรอบแนวคิดว่า ควรมีการตรากฎหมายลักษณะอาญา หรือที่มีโทษทางอาญาขึ้นเพื่อควบคุมพฤติการณ์ที่เข้าข่ายการทุจริตในกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการที่กล่าวเน้นไว้ว่ายุทธศาสตร์การต่อต้านการคอร์รัปชันที่จะสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยการออกแบบกฎหมายและมาตรการที่ครอบคลุม (comprehensiveness) ทั้งในแง่ของขอบเขต (scope) และอำนาจ (เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, 2553) ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ของการทุจริตโดยข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากพฤติการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อกิจการภาคเอกชนทั้งที่เป็นเงินและที่ไม่ใช่เงิน โดยความหนักเบาของโทษนั้นควรขึ้นอยู่กับความร้ายแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำทุจริต โดยการตรากฎหมายดังกล่าว จำเป็นต้องใช้หลักการและทฤษฎีทางนิติศาสตร์อย่างละเอียดรอบคอบ เพราะเป็นกรณีที่ไม่เคยอยู่ในขอบเขตบทบาทของรัฐมาก่อน อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงหลักการและทฤษฎีทางรัฐประศาสนศาสตร์และรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักประชาธิปไตยและหลัก Good Governance ที่สามารถตรวจสอบได้ มีประสิทธิผลและเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมประชาธิปไตย (รัชยา ภักดีจิตต์, 2555 หน้า 29)

ผู้วิจัยเห็นว่าผลการศึกษาครั้งนี้มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง ทั้งในมิติมุมมองที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญและในมิติข้อสรุปการวิจัยที่ท้าทายการตัดสินใจแนวนโยบายของรัฐ ส่งผลให้เกิดข้อสังเกตว่า การเพิกเฉยต่อการทุจริตในกิจการภาคเอกชนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นปัจจัยหนึ่งหรือไม่ที่ส่งผลให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตคอรัปชั่นในประเทศไทยได้ และเกิดข้อสงสัยต่อไปว่า การยกระดับการจัดการกับปัญหาการทุจริตคอรัปชั่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชนด้วยการป้องกัน การปราบปราม และด้วยการพัฒนากฎหมาย ทั้งระบบประเทศไทยจะลดการทุจริตคอรัปชั่นได้มากน้อยเพียงใด จะได้รับการจัดอันดับในระดับสากลที่ดีขึ้นเพียงใดและเกิดผลลัพธ์บั้นปลายต่อการพัฒนาประเทศชาติอย่างไร

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ขอนำเสนอข้อเสนอแนะ เป็น 2 ส่วน คือ

1. เพื่อการนำไปใช้

การศึกษาที่ควรดำเนินการเป็นการคู่ขนานคือ การศึกษาทางด้านนิติศาสตร์สำหรับกรณีการบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมการทุจริตในภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นคุณธรรมที่กฎหมายมุ่งจะให้ความคุ้มครองในกรณีนี้ ซึ่งเป็นประเด็นที่ซับซ้อนเมื่อพิจารณาในมิติประโยชน์ของรัฐและประโยชน์ของเอกชนประกอบกัน เพราะกิจการภาคเอกชนไม่อาจนับเป็นพลเมืองของรัฐ แต่ก็เป็นตัวแปรสำคัญของระบบเศรษฐกิจของชาติ

2. เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนกลุ่มประชากรของขอบเขตทางด้านประชากรการวิจัย จำเป็นต้องมีการวิจัยเชิงปริมาณที่ครอบคลุมกิจการภาคเอกชนทั้งหมด เป็นการต่อยอดจากการศึกษาครั้งนี้ โดยใช้กรอบการวิจัยเดียวกัน หรือกรอบการวิจัยที่พัฒนาให้มีความชัดเจนเชิงลึกมากขึ้น แล้วทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์สู่ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของภาคเอกชนของไทย

2.2 เมื่อหาข้อสรุปจากการศึกษาเพิ่มเติมข้างต้นแล้ว ควรมีการศึกษาเชิงบูรณาการที่ใช้การวิเคราะห์แบบพหุวิทยาการ และสหวิทยาการ โดยละเอียด เพื่อนำไปสู่บทสรุปที่เหมาะสมสำหรับสถานการณ์และบริบทในแต่ละด้านของประเทศ ป้องกันการนำไปสู่ปัญหาใหม่จากการแก้ไขปัญหาเดิม ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการจัดการภาครัฐ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ในการสนับสนุนทุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

เกวลิน สถิตานนท์. (2551). *แนวทางป้องกันการทุจริตในองค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาธุรกิจอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

จิตินันท์ สุขีเกตุ. (2553). *แนวทางป้องกันทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอาเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.* ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ณัฐกริช เปาอินทร์. (2557). มูลเหตุแห่งการเกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบที่เหมาะสมโดยผู้นำ. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย มหาวิทยาลัยบูรพา, 6*(3), 181-205.

ประธาน จิวจินดา. (2559). CIMB Thai Business Environment Perspectives (CBP): มองกิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านผลิตภัณฑ์มวลรวมรายภาค (GRP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด (GPP) สำนักวิจัยซีไอเอ็มบีไทย. วันที่ค้นข้อมูล 20 กันยายน 2560, เข้าถึงได้จาก www.gslb.cimbthai.com/CIMB/download/11113/

รัชยา ภักดีจิตต์. (2555). *ธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารภาครัฐและภาคเอกชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วลัยพร ยอดคำมี. (2551). *แนวทางป้องกันการทุจริตภายในองค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาธุรกิจอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2559). แผนแม่บทบูรณาการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2575). วันที่ค้นข้อมูล 20 กันยายน 2560, เข้าถึงได้จาก https://www.nacc.go.th/download/article/article_20170622113728.pdf.

เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และอรอร ภู้เจริญ. (2553). รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย. วันที่ค้นข้อมูล 20 กันยายน 2560, เข้าถึงได้จาก https://www.nacc.go.th/ewt_news.php?nid=3825

Quah, J. S. T. (2004). Best Practices for Cubing Corruption in Asia. In T*he Governance Brief, 11*, 1-4

การรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด*

The Perception about Corporate Social Responsibility Communications for Image Building of Honda Automobile (Thailand) Co., Ltd.

พรจิรา วิภาดาพิสุทธิ์**
ดร.ปริยา รินรัตนากร***

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ 1) เพื่อศึกษาถึงการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ทัศนคติ และการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะทางประชากรกับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ทัศนคติ และการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ในเขตจังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยศึกษา คือ ประชากรเพศชายและเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชลบุรี จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-35 ปี โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-25,000 บาทการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ประชาชนมีการรับรู้โครงการด้านมนุษยธรรมมากที่สุด ทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัดอยู่ในระดับดี และมีการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ด้านชื่อเสียงมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พบว่าผู้ที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้าออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด โครงการด้านการศึกษามากกว่าผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในเชิงบวกระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ด้านชื่อเสียง

คำสำคัญ : การรับรู้ข่าวสาร/ ทัศนคติ/ การรับรู้ภาพลักษณ์

---

*วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการโฆษณาและการสื่อสารการตลาด มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
**นิสิตหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study information exposure, attitudes, and the perception of corporate social responsibility (CSR) at Honda Automobile (Thailand) Co., Ltd. 2) to compare the differences between population characteristics and information exposure towards the company's CSR 3) to study the interrelationship between information exposure towards CSR, attitudes, and the company's image perception within Chonburi province. The research sample group was 400 males and females who lived in Chonburi province. The results showed that there are more female respondents than males. The age range is between 26-35 years old. More than half of all samples work in the public companies, have an undergraduate or relevant education level, and earn an income range of 15,001-25,000 baht per month. Among the company's CSR, the respondents prefer a humanity project the most. The respondents' attitudes towards the company are at an acceptable level. Furthermore, the company has the highest reputation in the image perception category.

The results of hypothesis testing found that the self-employed/merchant had higher perceptions towards the company's CSR education project. The information exposure of the company's CSR is related to the respondents' attitudes towards the company. The correlation is at a low level. However, the correlation is statistically significant at the .01 level. Moreover, the respondents' attitudes have no correlation towards the company's reputation.

Keywords : Information Exposure/ Attitudes/ Image Perception

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจจำนวนมากต่างมีความกระตือรือร้นในการดำเนินงานท่ามกลางการแข่งขันทางธุรกิจที่มีความเข้มข้นอย่างมาก และการแข่งขันส่งผลให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป คือ มีการค้นคว้าหาข้อมูลก่อนเลือกซื้อสินค้าและบริการ เพราะสามารถเปรียบเทียบข้อมูลก่อนการซื้อสินค้าและบริการได้ ส่งผลให้องค์กรธุรกิจต้องมีการสร้างภาพลักษณ์องค์กร (Corporate Image) ที่ดีเพื่อเป็นตัวช่วยและส่งเสริมให้กับสินค้าและบริการ เพราะการมีภาพลักษณ์องค์กรที่ดีจะส่งผลให้ผู้บริโภคมีการรับรู้และทัศนคติที่ดีต่อสินค้าและบริการ (บุศวรรณ นาคสู่สุข, 2552, หน้า 1)

การสร้างภาพลักษณ์นั้น แต่ละองค์กรมีการนำกลยุทธ์มาใช้ที่หลากหลายและแตกต่างกัน ซึ่งการทำกิจกรรมเพื่อสังคม หรือ ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility (CSR)) ก็เป็นเครื่องมือหนึ่งที่นำมาใช้เป็นกลยุทธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์องค์กร แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วโลก ไม่ว่าจะเกิดจากจิตสำนึกภายในขององค์กรเองที่มุ่งจะตอบสนองต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น หรือยังไม่เกิด แต่คาดว่าจะก่อให้เกิดเป็นปัญหาขึ้นระหว่างองค์กรหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (บุศวรรณ นาคสู่สุข, 2552, หน้า 2)

ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับภาพลักษณ์ขององค์กรได้ทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น จากแนวความคิดที่มองว่าองค์กรเปรียบเสมือนหนึ่งบุคคลในสังคมที่จะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ

ถึงความเป็นไปของสังคม องค์กรที่จะก้าวหน้าเป็นปึกแผ่นนั้นจะต้องมีภาพลักษณ์ที่ดีเหมาะสม สอดคล้องกับแนวทางที่สังคมคาดหวังและพึงปรารถนา ดังนั้น องค์กรจะต้องมีแนวทางในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีควบคู่ไปกับการดำเนินธุรกิจขององค์กร

ธุรกิจอุตสาหกรรมรถยนต์ในประเทศไทยก็เป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงระหว่างธุรกิจอุตสาหกรรมรถยนต์ด้วยกันเอง ทำให้แต่ละธุรกิจจำเป็นต้องมีการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันซึ่งการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่ดี ส่งผลให้ประชาชนเลือกใช้สินค้าของบริษัท เกิดทัศนคติ และนำไปสู่ความภักดีในการซื้อสินค้า/ บริการ องค์กรที่ผู้ศึกษาเลือกมาใช้ในการศึกษา ได้แก่ บริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด สำหรับตลาดรถยนต์บริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ได้ครองอันดับหนึ่งในตลาดรถยนต์นั่งส่วนบุคคลในประเทศไทย สำหรับในปี พ.ศ. 2559 สามารถทำยอดจำหน่ายสะสมสูงสุด (เดือนมกราคม-ธันวาคม 2559) ด้วยจำนวนทั้งสิ้น 107,342 คัน ทำให้มีส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้นเป็น 32.7% (จากเดิม 31.5% ในปี พ.ศ.2558) และสามารถครองอันดับหนึ่งในตลาดรถยนต์นั่งส่วนบุคคลได้ 2 ปีติดต่อกัน (พ.ศ. 2558-2559) สำหรับยอดจำหน่ายในตลาดรวมรถยนต์นั่งส่วนบุคคลมีจำนวนรวม 328,053 คัน (ลดลง 7.9% เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับยอดจำหน่ายของปี พ.ศ.2558 (356,065 คัน) และยอดจำหน่ายรถยนต์ในตลาดรวมมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 768,788 คัน (ลดลง 3.9% เมื่อเปรียบเทียบกับยอดจำหน่ายของปี พ.ศ. 2558 (799,632 คัน) (ธนภัทร สังข์แสง, 2560)

งานวิจัยนี้เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัดกับการรับรู้ภาพลักษณ์ ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด และเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด กับการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด เพราะมีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด

สำหรับการศึกษาเรื่อง “การรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด” เป็นเรื่องที่สำคัญมากในปัจจุบัน เนื่องจากกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่ดี ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาเพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับหน่วยงานหรือบริษัทที่มีความสนใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาบริษัทในด้านของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นต่อไปในอนาคต และเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ทัศนคติ และการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะทางประชากรกับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ทัศนคติ และการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัดแตกต่างกัน

2. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัดมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด

3. ทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัดมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

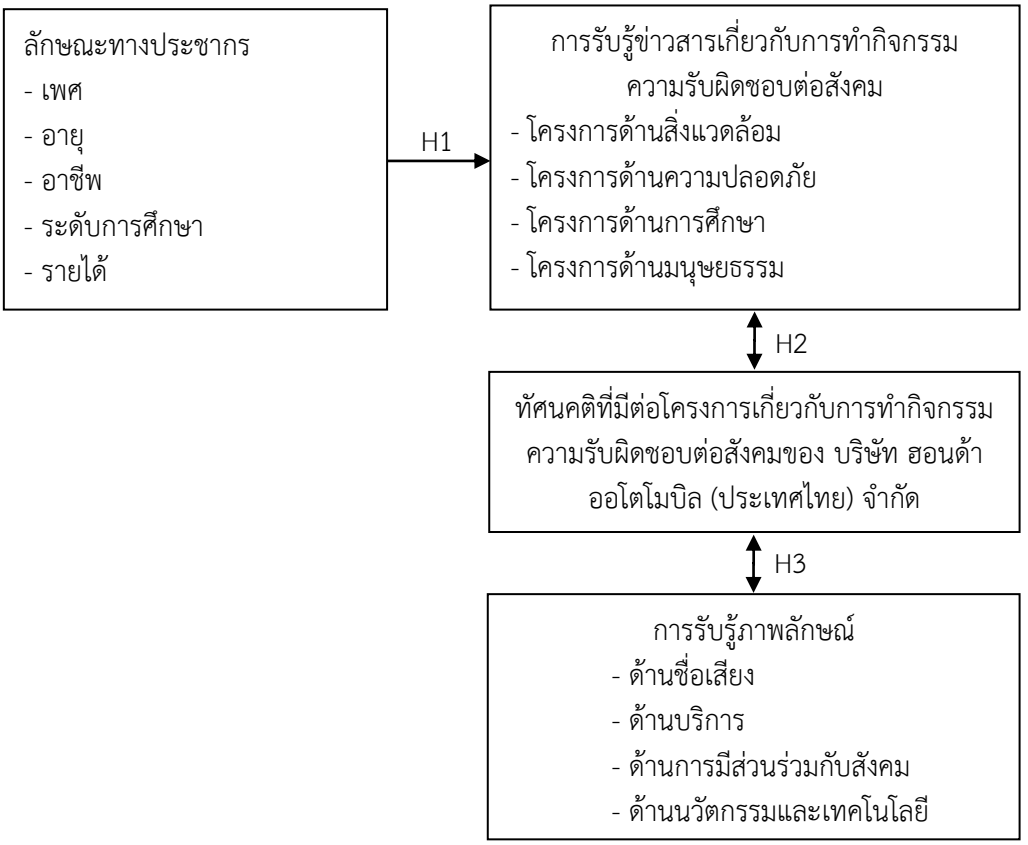

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) จากประชากรตัวอย่างเพียงครั้งเดียวในช่วงเวลาหนึ่ง (Cross sectional study) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ให้ผู้ตอบเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตัวเอง (Self-administered questionnaire)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรเพศชายและเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชลบุรี สาเหตุที่เลือก เนื่องจากว่าชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีประชากรหนาแน่นมากที่สุดของภาคตะวันออก จำนวนทั้งสิ้น 1,421,425 คน (ณฤดี จินตวิโรจน์, 2558) เขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ถือเป็นแหล่ง

อุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยโดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของของ Taro Yamane (Yamane, 1967, pp. 886-887) ที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คนจากนั้นสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample random sampling) โดยการจับสลากเขตทั้งหมดของชลบุรี ซึ่งมีจำนวน 11 เขต เพื่อเลือกเขตในการสุ่มตัวอย่างมาจำนวน 5 เขต คือ เขตเมืองชลบุรี เขตพนัสนิคม เขตพานทอง เขตบ้านบึง และเขตศรีราชา และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota sampling) คือ สุ่มตัวอย่างตามอัตราของแต่ละเขตจำนวนเท่าๆ กัน เขตละ 80 คนจากทั้งหมด 5 เขต จำนวน 400 คน ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ระหว่างเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม พ.ศ. 2560

การทดสอบเครื่องมือ

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความเหมาะสมของภาษา (Wording) และความชัดเจน (Clarity) ของคำถามก่อนนำไปทำการทดสอบ

2. การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่จะใช้ในการศึกษาไปทดสอบกับประชากรที่จะทำการศึกษาก่อน (Pre-test) จำนวน 40 คน เพื่อทดสอบความยากง่ายและความเข้าใจภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามว่าสื่อความหมายตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และมีอุปสรรคใดบ้างในการตอบคำถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์คำนวณหาค่าความเชื่อถือได้โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ณนันท์ สินธุศิริ, 2553, หน้า 104) ผลได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.928 ซึ่งตามหลักครอนบาคได้กำหนดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8 ขึ้นไป จึงถือว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นสูง ผู้วิจัยจึงได้นำแบบสอบถามดังกล่าวไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: *SD*) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (*t*-test) และการวิเคราะห์แบบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และ Least significant difference (LSD) และ Pearson’s Correlation

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด” พบผลการศึกษา ดังนี้

1. ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงมีจำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 ส่วนเพศชายมีจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีอายุระหว่าง 26-35 ปี มีจำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.80 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 36-45 ปีมีจำนวน 119 คนคิดเป็นร้อยละ 29.80 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 55ปีขึ้นไป มีน้อยที่สุด คือ จำนวน 11คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด มีจำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 63.30 รองลงมาคืออาชีพรับราชการ/

พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.30และอาชีพพ่อบ้าน/ แม่บ้านมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มากที่สุด มีจำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 59.50 รองลงมาคือ ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 77คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 และการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาโทมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-25,000 บาท มากที่สุด คือมีจำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001-35,000 บาท มีจำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาทมีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

2. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด โดยแบ่งกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมออกเป็น 4 โครงการหลัก คือ โครงการด้านสิ่งแวดล้อม โครงการด้านความปลอดภัย โครงการด้านการศึกษา และโครงการด้านมนุษยธรรม ได้ผลดังนี้

โครงการด้านสิ่งแวดล้อม ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามโครงการด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 0.67

โครงการด้านความปลอดภัย ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามโครงการด้านความปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 0.49

โครงการด้านการศึกษา ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามโครงการด้านการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 0.62

โครงการด้านมนุษยธรรม ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามโครงการด้านมนุษยธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 0.72

บริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ให้ความสำคัญต่อการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านสื่อหลาย ๆ ช่องทาง ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านสื่อต่างๆ ดังนี้ ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ผ่านหนังสือพิมพ์มีมากที่สุดประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผ่านอินเตอร์เน็ตมีมากที่สุด ประเภทสื่อบุคคล ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม จำแนกตามประเภทสื่อบุคคล ผ่านเพื่อน หรือ เพื่อนร่วมงานมีมากที่สุด

2. ทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ผลจากการศึกษาพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ด้วยข้อความเชิงบวกทั้งหมด โดยภาพรวมมีระดับทัศนคติอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 0.89

3. การรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านชื่อเสียง ด้านบริการ ด้านการมีส่วนร่วมกับสังคม และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ได้ผลดังนี้

ด้านชื่อเสียง ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามด้านชื่อเสียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 0.97

ด้านบริการ ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามด้านบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 0.93

ด้านการมีส่วนร่วมกับสังคม ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมกับสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 0.93

ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ผลจากการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 0.89

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด แตกต่างกัน

เพศและอายุที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของ

บริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ทั้ง 4 โครงการหลัก คือ โครงการด้านสิ่งแวดล้อม โครงการด้านความปลอดภัย โครงการด้านการศึกษา และโครงการด้านมนุษยธรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยจึงปฏิเสธสมมติฐาน

อาชีพที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด มี 3 โครงการคือ โครงการด้านสิ่งแวดล้อม โครงการด้านความปลอดภัย โครงการด้านมนุษยธรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยจึงปฏิเสธสมมติฐาน แต่โครงการด้านการศึกษา พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันจะมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด แตกต่างกัน ดังนี้ ผู้ที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด โครงการด้านการศึกษามากกว่าผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป

สมมติฐานที่ 2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ทั้ง 4 โครงการหลัก คือ โครงการด้านสิ่งแวดล้อม โครงการด้านความปลอดภัย โครงการด้านการศึกษา และโครงการด้านมนุษยธรรม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในเชิงบวก แต่ความสัมพันธ์ที่พบนั้นมีค่าในระดับต่ำ

สมมติฐานข้อที่ 3 ทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด

ทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ด้านชื่อเสียง

ทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ด้านบริการ ด้านการมีส่วนร่วมกับสังคม และ

ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในเชิงบวก แต่ความสัมพันธ์ที่พบนั้นมีค่าในระดับต่ำ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง "การรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด" เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัย กรอบทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆที่ใช้อ้างอิงในการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ คือ

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านคุณลักษณะประชากร พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ทั้ง 4 โครงการหลัก คือ โครงการด้านสิ่งแวดล้อม โครงการด้านความปลอดภัย โครงการด้านการศึกษา และโครงการด้านมนุษยธรรม ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน พบว่า สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้ชายและผู้หญิงมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น ทั้งในด้านการทำงาน การศึกษา รวมถึงการแสวงหาข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ได้โดยไม่จำกัดเพศ ทำให้การเลือกรับรู้ และการตีความหมายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งทำให้เกิดการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิสากร โลกสุทธิ (2551, หน้า 154) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง "กลยุทธ์การใช้กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของบริษัท สิงห์ คอร์เปอเรชั่น จำกัด" ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท สิงห์ คอร์เปอเรชั่น จำกัด ไม่แตกต่างกัน

อายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ทั้ง 4 โครงการหลัก คือ โครงการด้านสิ่งแวดล้อม โครงการด้านความปลอดภัย โครงการด้านการศึกษา และโครงการด้านมนุษยธรรม ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน พบว่า การทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัดมีมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ซึ่งหากช่องทางการสื่อสารมีประสิทธิภาพเพียงพอ และกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับความสนใจจากกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ก็อาจจะไม่มีผลต่อความแตกต่างในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมได้ ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของนางจอย ทองกล่อมสี (2550, หน้า 217) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง "กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ การรับรู้ข่าวสาร และภาพลักษณ์ของคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันจะมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแตกต่างกัน การที่ประชาชนมีอายุแตกต่างกัน ย่อมมีความสามารถและความสนใจในการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันตามวัย

อาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด โครงการด้านการศึกษา แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย จะมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้าออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด โครงการด้านการศึกษา มากกว่าผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ผลการวิจัยสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านประชากรศาสตร์ของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันนั้น ส่งผลให้มีประสบการณ์ที่ได้รับแตกต่างกัน มีการเปิดรับสื่อ ข้อมูลข่าวสารที่

แตกต่างกัน น่าจะมาจากโอกาสในการเปิดรับสื่อของผู้รับสารเองมากกว่า (Opportunity of audience) เช่น ผู้ที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จะมีโอกาสเปิดรับสื่อ ข้อมูลข่าวสาร มากกว่าผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เพราะมีโอกาสในการพบปะผู้คนหลากหลาย มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และมีการติดต่อสื่อสารที่กว้างขวางมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับ วรทัย ราวินิจ (2549, บทคัดย่อ) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลของการใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมในการสร้างภาพลักษณ์ของบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด” ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อสารสนเทศ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรมแตกต่างกัน

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ทั้ง 4 โครงการหลัก คือ โครงการด้านสิ่งแวดล้อม โครงการด้านความปลอดภัย โครงการด้านการศึกษา และโครงการด้านมนุษยธรรม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ผลการวิจัยสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน พบว่า เมื่อประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด มาก ทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัดก็จะมีมากไปด้วย โดยประชาชนจะรับรู้กิจกรรมที่ตรงกับความสนใจ ทัศนคติของประชาชนเอง เพราะการรับรู้ข่าวสารเป็นกระบวนการที่สมองตีความ หรือแปลข้อความที่ผ่านประสาทสัมผัสต่างๆของร่างกาย ซึ่งมีสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งเร้า นอกจากนี้ในยุคปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับคอนเทนต์ในการสื่อสารเป็นหลัก และเมื่อเป็น Content is King จึงควรสร้างคอนเทนต์ให้โดนใจและตรงใจกับผู้บริโภคมากที่สุด เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความชอบและรักในตัวแบรนด์ และเกิดการรับและถ่ายทอดข้อมูลออกไป จนเกิดเป็น word of mouth (ปากต่อปาก) จึงทำให้แบรนด์เป็นที่หนึ่งในใจผู้บริโภคได้ ดังนั้น ต้องมีการสื่อสารที่มีความจริงใจ ข้อมูลน่าเชื่อถือ เพื่อให้เกิดการยอมรับมากยิ่งขึ้น

ทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ด้านชื่อเสียง ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องทัศนคติของ อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท (2542, หน้า 39) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติมี 2 ประเภท คือ

1. การเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน หมายถึง ทัศนคติเติมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางบวก แต่ถ้าทัศนคติไปในทางลบ ก็จะเพิ่มมากขึ้นทางลบด้วย

2. การเปลี่ยนแปลงคนละทาง หมายถึง การเปลี่ยนทัศนคติเติมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะลดลงในทางลบ และถ้าเป็นไปในทางลบก็จะเป็นไปในทางตรงกันข้าม

ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับปัจจุบัน พบว่า การปรับแนวทางในการสื่อสารจะช่วยสร้างภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด ให้มีความโดดเด่นชัดเจนมากยิ่งขึ้น สามารถทำได้โดยใช้กลยุทธ์ด้านสื่อมวลชนสัมพันธ์ (Media Relations) ช่วยในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้สื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสารในทางที่ดีให้ประชาชนรับรู้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีมากยิ่งขึ้น และต้องบริหารประเด็นข่าว (Issue Management) ให้มีความน่าสนใจ และรวมถึงมีการวางแผนในแต่ละปี ว่าองค์กรต้องการจะมีข่าวอะไรบ้างให้ปรากฏในสื่อต่างๆและข่าวที่ได้นำเสนอนั้นจะต้องกำหนดโดยองค์กรไม่ควรให้สื่อกำหนดนอกจากนี้ในยุคปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับคอนเทนต์ในการสื่อสารเป็นหลัก และเมื่อเป็น Content is King จึงควรสร้างคอนเทนต์ให้โดนใจและตรงใจกับผู้บริโภคมากที่สุด เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความชอบและรักในตัวแบรนด์ และเกิดการรับและถ่ายทอดข้อมูลออกไป จนเกิดเป็น

word of mouth (ปากต่อปาก) จึงทำให้แบรนด์เป็นที่หนึ่งในใจผู้บริโภคได้ ดังนั้น ต้องมีการสื่อสารที่มีความจริงใจ ข้อมูลน่าเชื่อถือ เพื่อให้เกิดการยอมรับมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน พบว่า ฮอนด้าเป็นค่ายรถยนต์ค่ายหนึ่งในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จในการผลิตและทำตลาดรถยนต์รุ่นต่างๆ ทั้งในระดับโลกและในประเทศ นอกจากที่บริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด จะประสบความสำเร็จทางด้านยอดขาย สิ่งที่ตอกย้ำ คือ รางวัลธุรกิจยานยนต์ยอดนิยม (TAQA-Thailand Automotive Quality Award) ด้านภาพลักษณ์ดีเด่นประเภทยี่ห้อที่น่าเชื่อถือติดต่อ 5 ปีซ้อน (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นและความไว้วางใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด

ภาพลักษณ์ที่ดีแบบถาวรและยั่งยืน ต้องเป็นภาพลักษณ์ที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงการสร้างภาพลักษณ์กับความเป็นองค์กรจะต้องสอดคล้องกัน และการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต้องทำอย่างต่อเนื่องยาวนานสม่ำเสมอและด้วยวิธีการหลายอย่าง โดยอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องและความจริง ไม่โอ้อวดหรือเกินจริง อย่างไรก็ตาม แม้จะสร้างภาพลักษณ์ให้ดีขึ้นแล้วก็ตาม สิ่งที่องค์กรไม่ควรละเลย คือ ความรู้สึกของประชาชน เพราะความรู้สึกจะเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ซึ่งในสังคมที่มีการสื่อสารหลายรูปแบบเกิดขึ้น องค์กรต้องทันต่อความรู้สึกของประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายขององค์กรและประชาชนทั่วไป ผลการวิจัยข้างต้นไม่สอดคล้องกับ เนตรนภา เรศสุข (2557, หน้า 149) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารและทัศนคติ กับภาพลักษณ์ที่มีต่อธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ของผู้ใช้บริการในเขตจังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติที่มีต่อธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ด้านผลิตภัณฑ์ธนาคาร ไม่มีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์ที่มีต่อธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในภาพรวม โดยพบว่าผู้ใช้บริการมีความเห็นต่อทัศนคติที่มีต่อธนาคาร ด้านผลิตภัณฑ์ธนาคารในระดับที่ดี

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ทำให้เห็นได้ว่าโดยรวมแล้วลูกค้ามีทัศนคติที่ดีต่อภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด แต่ในขณะเดียวกันค่าของความสัมพันธ์ก็ไม่ได้สูงมากพอที่จะสรุปได้ว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม และทัศนคติที่มีต่อบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด จะเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนมีการรับรู้ภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด เนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่าง เช่น การบริการ ประสบการณ์ตรงที่ได้รับ ดังนั้น การที่ประชาชนจะรับรู้ว่าภาพลักษณ์ของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัดเป็นอย่างไร จึงไม่ได้มาจากปัจจัยเดียว คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะสร้างภาพลักษณ์ให้ดีขึ้นแล้วก็ตาม สิ่งที่องค์กรไม่ควรละเลย คือ ความรู้สึกของประชาชน เพราะความรู้สึกจะเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ซึ่งในสังคมที่มีการสื่อสารหลายรูปแบบเกิดขึ้น องค์กรต้องทันต่อความรู้สึกของประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายขององค์กรและประชาชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า บริษัทควรให้ความสำคัญและพัฒนาข่าวสารให้ทันสมัย มีความต่อเนื่อง จะสามารถสร้างความได้เปรียบให้เกิดขึ้นได้ เพราะประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมจากสื่อสิ่งพิมพ์ผ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุด ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารในรายละเอียดและมีอายุการใช้งานได้มาก จึงเป็นสื่อที่สามารถสร้างการจดจำและความประทับใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมผ่าน

อินเตอร์เน็ตมากที่สุด ควรตระหนักและให้ความสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เนื่องจากเป็นสื่อที่ปัจจุบันได้ถูกพัฒนาให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำรงชีวิต และสื่อบุคคลมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงานมากที่สุด ควรเพิ่มการใช้สื่อบุคคลเพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ในเชิงลึกให้มากขึ้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า ควรมีการประสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากว่าภาพรวมประชาชนมีทัศนคติอยู่ในระดับดี แต่ทัศนคติเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงอยู่ในระดับปานกลาง

3. จากผลการวิจัยพบว่า ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อรักษาภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาชน เพราะประชาชนมีทัศนคติที่ดี และในขณะเดียวกันก็มีการรับรู้ภาพลักษณ์ในเชิงบวกทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านชื่อเสียง ด้านบริการ ด้านการมีส่วนร่วมกับสังคม และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี แสดงให้เห็นมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตชลบุรี จำนวน 5 เขต คือ เขตเมืองชลบุรี เขตพนัสนิคม เขตพานทอง เขตบ้านบึง และเขตศรีราชาเท่านั้น ดังนั้นในการ ศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรขยายพื้นที่การศึกษากับประชนในเขตการปกครองอื่น ๆ ในจังหวัดชลบุรีเพื่อให้ทราบถึงการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงทัศนคติ และการรับรู้ภาพลักษณ์เป็นอย่างไรบ้าง

2. การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะการรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมในการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์เท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงกลยุทธ์เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ณนันทร์ สินธุศิริ. (2553). *ภาพลักษณ์องค์กรและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ขยายจากตราสินค้าของบริษัท สิงห์ คอร์เปอเรชั่น จำกัด.* วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณฤดี จินตวิโรจน์. (2558). *ประกาศสำนักทะเบียนกลางเปิดเผยจำนวนประชากรไทย 77 จังหวัด.* เข้าถึงได้จาก http://www.isranews.org/isranews-scoop/item/36908.

ธนภัทร สังข์แสง. (2560). *ฮอนด้าครองอันดับหนึ่งตลาดรถยนต์นั่ง 2 ปีซ้อน*. เข้าถึงได้จาก http://car.boxzaracing.com/news/16947

นางจอย ทองกล่อมสี. (2550). *กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ การรับรู้ข่าวสาร และภาพลักษณ์ของคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.* วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิสากร โลกสุทธิ. (2551). *กลยุทธ์การใช้กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของบริษัท สิงห์ คอร์เปอเรชั่น จำกัด.* วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เนตรนภา เรศสุข. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารและทัศนคติ กับภาพลักษณ์ที่มีต่อธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ของผู้ใช้บริการในเขตจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการโฆษณาและการสื่อสารการตลาด, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.

บุศวรรณ นาคสู่สุข. (2552). *ภาพลักษณ์ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย.* วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรทัย ราวินิจ. (2549). *ประสิทธิผลของการใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมในการสร้างภาพลักษณ์ของบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด.* วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. (2537). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Yamane, T. (1967). *Taro Statistic: An Introductory Analysis.* New York: Harper & row.

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม ตรวจสอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ*

Legal problems relating with controlling and inspecting of administration in universities in the direction of the state

พนิดา โพธิ์จิตร**
ดร.สอาด หอมมณี***
ดร.คมสัน สุขมาก****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการควบคุม และตรวจสอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ อธิการบดี และหัวหน้าส่วนงาน/คณบดี อำนาจหน้าที่ หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา รวมถึงอำนาจกำกับดูแลมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วย โดยทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเป็นนิติบุคคล และจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายมหาชนซึ่งมีสถานะเป็นองค์การในภาครัฐที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยสภามหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และมีอธิการบดีเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด รับผิดชอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย มีคณบดีหรือหัวหน้าส่วนงานอื่นรับผิดชอบการบริหารงานของคณะหรือส่วนงานอื่น และมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กำกับและดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ แต่มิได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา รวมถึงหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาในตำแหน่งดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของสภามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไว้ จึงเกิดปัญหาการบริหารงานภายในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จึงมีข้อเสนอแนะเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาในพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงอธิการบดี โดยกำหนดให้มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ทางด้านการบริหารการอุดมศึกษา ด้านการบริหารการเงินและงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านกฎหมาย รวมทั้งให้มีกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนของมหาวิทยาลัยโดยวิธีการเลือกตั้งจากผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย จำนวนไม่เกินห้าคน เป็นกรรมการสรรหาด้วย ส่วนคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับการควบคุม และตรวจสอบการบริหารงาน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยให้รัฐมนตรีว่าการ

---

*วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
**นิสิตหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

กระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจกำกับ ดูแล และตรวจสอบการใช้อำนาจของสภามหาวิทยาลัย ทั้งนี้ เพื่อมิเกิดปัญหาการบริหารงานภายในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและให้สอดคล้องกับนโยบายการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

คำสำคัญ : มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ/ รัฐมนตรี/ หลักธรรมาภิบาล

ABSTRACT

In this thesis, the researcher will study legal problems relating to controlling and inspecting administration of autonomous universities regarding composition of the committee for recruiting president of university council, qualified councilors of university councils, rectors and dean or chief of sections; authority and duty, rules and methods of recruiting; as well as authority to control autonomous universities. The researcher used qualitative research methodology and in-depth interview.

From the study, it was found that the autonomous universities are juristic persons and established under public law, having the status of a state organization empowered doing the duty to provide higher education. The university council has authority and duty to control general affairs of the universities and there is rector to be the highest superior, responsible for administration of the universities. There are deans or chiefs of sections to be responsible for administration of faculties or sections. There is the Minister of Education to supervise and control generally for the activities of the universities to comply with the objectives, but there is no clear provision relating to composition of recruiting committee, as well as recruiting criteria and methods of such positions. There is no provision relating to controlling and inspecting the exercise of authority of the autonomous university council. Therefore, there are legal problem concerning administration of autonomous.

The researcher has recommendation that it is appropriate to amend the Establishment of Autonomous Universities Act. There should be determination of composition of the committee for recruiting of president of university council, qualified councilors of university councils and rectors. There should be determination of qualified directors outside of the university, who have knowledge ability and experience in administration, higher education activities, financial and budget administration, personnel administration and law. There shall be no more than 5 committee members who are the representatives of the university elected from personnel of universities. Quality, criteria and methods of recruiting of university council president and qualified university council committee shall comply with Minister of Education announcement and determination. There should be an amendment regarding controlling and inspecting the administration of autonomous universities. The Minister of Education shall have authority to control, supervise and inspect the exercise of authority of autonomous university council so that there will be no problem of administration inside the

autonomous and the exercise of authority shall be in compliance with the policy of autonomous universities.

บทนำ

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม และตรวจสอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยบูรพา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นส่วนราชการ จำนวน 1 แห่งคือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีฐานะเป็นนิติบุคคล และไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม และไม่เป็น รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่น แต่อยู่ในการกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่กำกับและดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ สำหรับผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ คือ อธิการบดีเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด และรับผิดชอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย ซึ่งอธิการบดีนั้นจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัย ส่วนหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาอธิการบดีให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ส่วนองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่และควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย คือ สภามหาวิทยาลัย ซึ่งการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการสภามหาวิทยาลัย ให้ดำเนินการสรรหาตามข้อบังคับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ต้องสรรหากรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิจากรายชื่อที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาเสนอจำนวนหนึ่งคน ส่วนคุณสมบัติหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ซึ่งการออกข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศของมหาวิทยาลัย เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการให้อำนาจสภามหาวิทยาลัยในการควบคุมดูแลการบริหารงานของมหาวิทยาลัย ข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศของมหาวิทยาลัย จึงมีสถานะเป็น “กฎ” ตามคำนิยามในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 แต่จากการศึกษาพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศของมหาวิทยาลัย ที่ออกโดยสภามหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการสรรหาตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี และหัวหน้าส่วนงาน มีความเกี่ยวข้องกับการได้มาของตำแหน่งดังกล่าว จึงเป็นกรณีที่มีผู้มีส่วนได้เสีย และการพิจารณาทางปกครองอาจมีความไม่เป็นกลางหรือไม่โปร่งใส และทำให้การควบคุม ดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ไม่สามารถถ่วงดุลและคานอำนาจระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม แม้พระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ทั้ง 3 แห่งได้บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจและหน้าที่กำกับและดูแลโดยทั่วไป ซึ่งกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเป็นการเฉพาะก็ตาม แต่มิได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการใช้อำนาจของสภามหาวิทยาลัยไว้แต่อย่างใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการควบคุม และตรวจสอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการกำกับ ดูแลและตรวจสอบการใช้อำนาจของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
3. เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะในการแก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

สมมติฐานของการวิจัย

สภามหาวิทยาลัยในกำกับกับของรัฐ มีหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง รวมถึงให้กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของมหาวิทยาลัย และมีหน้าที่ออกข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศของมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุม การใช้อำนาจของผู้บริหารมหาวิทยาลัย แต่ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มิได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ อธิการบดี และคณบดีหรือหัวหน้าส่วนงาน รวมถึงหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาในตำแหน่งดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของสภามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไว้ จึงเกิดปัญหาการบริหารงานภายในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งหากมีการแก้ไขย่อมทำให้การควบคุมตรวจสอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษามากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ตัวบทกฎหมาย หนังสือตำรา บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาอิสระ ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ปรากฏอยู่บนเครือข่ายอินเตอร์เน็ต (Internet) รวมทั้งเอกสารของทางราชการ ตลอดจนคำพิพากษาและคำสั่งของศาลปกครองสูงสุด เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาทางกฎหมายต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม และตรวจสอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยบูรพา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นส่วนราชการ จำนวน 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศด้วย

ผลการวิจัย

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม และการตรวจสอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมี ดังนี้

1. การสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ
2. การสรรหาอธิการบดี
3. การสรรหาคณบดีหรือหัวหน้าส่วนงาน

จากการศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ อธิการบดี และหัวหน้าส่วนงาน รวมถึงผู้มีอำนาจกำกับดูแลตามพระราชบัญญัติจัดตั้งของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยบูรพา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นส่วนราชการ จำนวน 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ อธิการบดีและ

คณบดีหรือหัวหน้าส่วนงาน เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว มีความเหมือนกัน ให้อำนาจสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้ออกข้อบังคับ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการสรรหาเอง โดยให้กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ดำเนินการสรรหาอธิการบดี ส่วนความแตกต่างกัน คือ มหาวิทยาลัยบูรพา ให้อธิการบดี ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดและรับผิดชอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย มาดำเนินการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ และยังให้กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งอธิการบดี เป็นผู้เลือกมาเองเป็นผู้ดำเนินการสรรหาอธิการบดี อีกทั้ง ยังให้อธิการบดีเป็นผู้คัดเลือกหัวหน้าส่วนงานเองอีกด้วย โดยไม่มีคณะกรรมการสรรหาดังเช่นมหาวิทยาลัยอื่น ๆ แต่อย่างใด ซึ่งหากสภามหาวิทยาลัยไม่ให้ความสำคัญของกระบวนการสรรหาทั้งสามตำแหน่งแล้ว ก็จะส่งผลกระทบต่อการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้ และหากการดำเนินการของสภามหาวิทยาลัยประสบปัญหาความขัดแย้งภายในจนไม่อาจจะแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยมาตรการปกติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการก็ไม่มีอำนาจเข้ามาควบคุม และตรวจสอบการบริหารงานของสภามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้ จนเป็นที่มาของการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม และตรวจสอบการบริหารงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะหาแนวทางในการพัฒนาแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการควบคุมการใช้อำนาจของสภามหาวิทยาลัยซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย ควรจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. กระบวนการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิอธิการบดีและคณบดีหรือหัวหน้าส่วนงาน จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์หรือวิธีการสรรหา โดยคำนึงถึงมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติราชการทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และหลักธรรมาภิบาลตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

2. การควบคุมการใช้อำนาจของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องเหมาะสมกับสภาพกิจกรรมของหน่วยงานดังกล่าว และต้องสร้างดุลยภาพความเป็นกลางในการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งองค์กรที่มีหน้าที่ควบคุมตรวจสอบนั้น ต้องมีลักษณะเป็น “อิสระ” สามารถตรวจสอบควบคุมกิจกรรมที่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการได้ และต้องส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามหลักธรรมภิบาล ทั้งนี้องค์กรควบคุมนั้นเองก็จะต้องถูกตรวจสอบได้เช่นกัน

จึงจำเป็นต้องเสนอแนะให้มีการแก้ไขบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และข้อบังคับมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวกับการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ อธิการบดี รวมถึงคณบดีหรือหัวหน้าส่วนงานอื่น เพื่อให้กระบวนการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวและการควบคุมการใช้อำนาจมีความโปร่งใส เป็นอิสระ ไม่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวสามารถใช้อำนาจของตนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง และปราศจากการถูกแทรกแซงจากบุคคลหรือคณะบุคคลใด ๆ

ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุม กำกับ ดูแล และตรวจสอบการใช้อำนาจของสภามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

พระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจและหน้าที่กำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่บัญญัติไว้ และให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเป็นการเฉพาะ และในกรณีที่มี

ปัญหาข้อขัดแย้งในการดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม ก็ให้รัฐมนตรีเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา เมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะรัฐมนตรี แต่มิได้มีบทบัญญัติอื่นใดที่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในการควบคุม ดูแล และตรวจสอบการใช้อำนาจของสภามหาวิทยาลัยไว้ ซึ่งอำนาจกำกับดูแลต่างกับอำนาจบังคับบัญชา กล่าวคือ อำนาจนี้ไม่ได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในลักษณะของอำนาจบังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา แต่เป็นไปในลักษณะของการกำกับดูแล ซึ่งเป็นอำนาจที่มีเงื่อนไขว่า อำนาจนี้จะมีได้ก็แต่ในกรณีและในรูปแบบที่รัฐบัญญัติกำหนดไว้เท่านั้น อำนาจกำกับดูแลจึงเป็นอำนาจที่ไม่สามารถออกคำสั่งโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ได้ ถึงแม้จะได้บัญญัติให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ก็ตาม แต่ก็ไม่มีอำนาจควบคุมเพียงแต่รักษาการให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการไม่มีอำนาจออกคำสั่งเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการควบคุม ตรวจสอบการใช้อำนาจของสภามหาวิทยาลัยที่ดี ควรมีการกำหนดอำนาจให้ผู้กำกับ ดูแลองค์กรที่มีหน้าที่ควบคุมการใช้อำนาจของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้สามารถออกคำสั่งหรือใช้อำนาจยับยั้งการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้การบริหารจัดการภายในองค์การและการจัดทำบริการสาธารณะด้านการศึกษาในระดับ อุดมศึกษาของรัฐ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือบทบัญญัติของกฎหมายจัดตั้งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐหรือแนวนโยบายของรัฐบาลหรือมติของรัฐมนตรี

ทั้งนี้ ในสหราชอาณาจักร สภามหาวิทยาลัยต้องดำเนินการตามมาตรฐานสูงสุดของหลักธรรมาภิบาลและทำงานภายใต้หลักปฏิบัติในการทำงานสาธารณะ สภามหาวิทยาลัยต้องเขียนเอกสารระบุความรับผิดชอบของสภามหาวิทยาลัย ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติหรือกฎหมายก่อตั้งมหาวิทยาลัย อีกทั้งมีคู่มือการดำเนินงานของกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล และเครือรัฐออสเตรเลีย รัฐบาลกลางได้ออกกฎหมายสำหรับกำกับดูแลสถาบัน อุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน เรียกว่า ข้อกำหนดธรรมาภิบาลระดับประเทศเพื่อให้สภามหาวิทยาลัย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยทุกแห่งถือปฏิบัติร่วมกัน ข้อกำหนดที่สำคัญ ได้แก่ มหาวิทยาลัยต้องกำหนดวัตถุประสงค์ และหรือหน้าที่อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยกำหนดหน้าที่ จรรยาบรรณ รวมทั้งบทลงโทษของกรรมการสภามหาวิทยาลัยด้วย

การปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เกี่ยวกับการให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจกำกับ ดูแล และตรวจสอบการใช้อำนาจของสภามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ย่อมสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลหรือหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ป้องกันการเกิดปัญหาการใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย อันอาจทำให้เกิดความเสียหายหรือทำให้การจัดทำบริการสาธารณะไม่เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรีในการกำกับดูแลมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการแต่อยู่ในกำกับของรัฐ

ข้อเสนอแนะ

1. กระบวนการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิอธิการบดีและคณบดีหรือหัวหน้าส่วนงาน จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์หรือวิธีการสรรหา ให้คำนึงถึงมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติราชการทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และหลักธรรมาภิบาลตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เช่น เพิ่มเติมการกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ควรกำหนดให้มีองค์ประกอบ ดังนี้ “กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ทางด้านการบริหารการอุดมศึกษา ด้านการบริหารการเงินและงบประมาณด้านการบริหารงานบุคคล และด้านกฎหมาย รวมทั้งให้มีกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนของมหาวิทยาลัย โดยวิธีการเลือกตั้งจากผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยจำนวนไม่เกินห้าคนเป็นกรรมการสรรหาด้วย ส่วนคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”

2. การกำกับ ดูแล และตรวจสอบการใช้อำนาจของสภามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเห็นควรให้เพิ่มเติม “ให้รัฐมนตรีมีอำนาจและหน้าที่กำกับดูแลและตรวจสอบการใช้อำนาจของสภามหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามกฎหมายและหลักธรรมาภิบาลหรือหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยให้ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัยตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด”

3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเห็นควรส่งเสริมให้มีแนวทางการบริหารกิจการมหาวิทยาลัยเพื่อให้ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เห็นความสำคัญต่อการบริหารงานให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ยึดหลักธรรมาภิบาล และเป็นไปตามเจตนารมณ์ในการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เพื่อให้สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเองได้ และมีเสรีภาพทางวิชาการ แต่ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภามหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

กมลชัย รัตนสกาวงศ์. (2554). *กฎหมายปกครอง: คำบรรยาย บทความ รายงานการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ชาญชัญ แสวงศักดิ์. (2540). *การปรับปรุงองค์กรภาครัฐ: การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ.* กรุงเทพฯ: คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ.

ธีระวัฒน์ เอื้อพอพล. (2551). *มาตรการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐ: ศึกษากรณีการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชากฎหมายอาญา, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2560). *ธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัยในสหราชอาณาจักร*. วันที่ค้นข้อมูล 30 กรกฎาคม 2560, เข้าถึงได้จาก https://dataverse.harvard.edu/dataset.xhtml?persistentId=hdl:1902.1/17685

อรุณี อินทรไพโรจน์. (2560). *รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ ธรรมภิบาลมหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลีย*. วันที่ค้นข้อมูล 17 มิถุนายน 2560, เข้าถึงได้จาก www.rtir.rmutt.ac.th/bitstream/123456789/424/1/Final%20Australia.pdf

โอภาส เขียววิชัย. (2538). *อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยในการบริหารการอุดมศึกษา.* วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชากฎหมายมหาชน, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครด้วยกิจกรรมยางยืด
Volunteering network with rubber bands invention Activity

ดร.เมธี ธรรมวัฒนา*

ดร.แดน ทองอินทร์**

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายจิตอาสายางยืด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นอาสาสมัครที่มาร่วมงานกิจกรรมยางยืดเปลี่ยนชีวิต จำนวน 83 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) เหตุผลของการเลือกทำงานจิตอาสายางยืด ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าอยากใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รองลงมาบอกว่ากิจกรรมมีประโยชน์กับตนเองและผู้อื่น สามารถนำไปใช้ได้จริง และอยากมาทำงานจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น 2) สิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมยางยืดเปลี่ยนชีวิต พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าได้ความรู้วิธีการทำยางยืด การออกกำลังกาย ความสุขใจ ผู้ให้ทั้งจิตใจ แรงกาย โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และได้เพื่อนใหม่ 3) หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมจิตอาสายางยืด ผู้ตอบแบบสอบถามจะกลับไปทำแจก หรือสอนผู้อื่นครอบครัว ญาติ รองลงมาจะสอนเพื่อนทำ และทำยางยืดไว้ใช้เอง 4) ความกล้าที่จะถักยางยืดไปแจกและสาธิตให้ผู้ที่เราไม่รู้จักหรือไม่ พบว่า ส่วนใหญ่มีความกล้าที่จะถักยางยืดไปแจก 5) อยากจะให้ผู้จัดกิจกรรมช่วยเหลือสิ่งใด ผู้ตอบแบบสอบถามระบุ ในด้านการทำยางยืดเพิ่มอีกหลายๆ แบบ รองลงมาอยากที่จะให้ไปสอนทำยางยืดในสถานที่ต่างๆ และอยากให้มีการจัดกิจกรรมบ่อยๆ 6) ความพึงพอใจการจัดกิจกรรม พบว่าส่วนใหญ่พึงพอใจในระดับดีมาก

ABSTRACT

The proposes of this research was to 1) study the Volunteering network with rubber bands invention. Study sampling were 83 volunteers by simple random sampling, It was found that 1) The reasons for chose the rubber bands invention volunteer activities most of them explained that they want to spend their free time. Secondly, they said that the activities were beneficial to themselves and others. Can be used and wanted to do volunteer again. 2) What has been gained from participating in the the rubber bands invention volunteer activity? Respondents identified the following activities: Knowledge of how to make rubber bands invention, enjoy the exercise the mind and body, get any new friends 3) After do the volunteer activities. Respondents will distribute or teach other families, relatives, mostly to teach friends to do that. 4) Are you brave to distribute and demonstrate to the people do rubber bands invention?, the most brave to make rubber bands invention and give that, 5) What do you want organizer to do? The trainer will assist the volunteers demonstration to make more items of invention, the secondary volunteer want to get in activities in other places. 6) Satisfaction of the activities was found that the satisfaction was very good.

---

*อาจารย์ประจำภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทนำ

"...ประโยชน์หรือการสร้างสรรค์ในทางที่ดีนั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการลงมือทำ หมายความว่าจะต้องนำความรู้ความสามารถที่มีอยู่นั้นมาใช้งาน ลงมือใช้เมื่อไร เพียงใด ประโยชน์ก็เกิดเมื่อนั้น เพียงนั้น เมื่อยังไม่ลงมือทำ ประโยชน์ก็ยังไม่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นถึงหากจะมีความรู้ความสามารถมากมายสักเพียงใด ถ้าไม่นำมาลงมือทำ ก็ปราศจากประโยชน์บ้านเมืองของเราในเวลานี้อยู่ในสภาวะที่ต้องพัฒนาหรือปรับปรุงตัวเองอย่างรวดเร็วในทุกๆ ทาง เพื่อให้สามารถก้าวไปทันผู้อื่นเขาได้อย่างมั่นคงและปลอดภัย ทุกคน โดยเฉพาะผู้มีความรู้ จึงต้องขวนขวายทำงานให้เต็มกำลัง..." (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร, 29 กรกฎาคม 2524)

การทำงานจิตอาสา เราได้ยินกันบ่อยครั้งเมื่อเกิดภัยพิบัติต่างๆ ที่ทำให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตทรัพย์สินของผู้คนในพื้นที่ต่างๆ ก็จะมีเหล่าจิตอาสาไปช่วยเหลือ จิตอาสามีที่มาจากการรวมกันของคำสองคำ คือคำว่า "จิต" และคำว่า "อาสา" คำว่า จิต หมายถึง จิตใจหรือความรู้สึกนึกคิด ส่วนอาสานั้น หมายถึง ความหวัง ความมั่นหมาย ความต้องการ ความอยาก ทำโดยเต็มใจ สมัคร โดยไม่มีผู้ใดบังคับ เมื่อนำสองคำมารวมกันก็กลายเป็นจิตอาสา ซึ่งหมายถึง ความอยากที่จะกระทำสิ่งใดที่เป็นการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความสมัครใจ นอกจากนั้น การเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยสามารถสรุปพฤติกรรมของผู้มีจิตอาสาได้ ดังนี้ มีจิตใจเมตตาและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น เข้าช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกเท่าที่ตนเองสามารถทำได้ ทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังใจโดยไม่หวังผลตอบแทน หรือกระทั่งการให้ความรู้คำแนะนำ ล้วนแล้วแต่เป็นการช่วยเหลืออย่างจิตอาสาทั้งสิ้น มีจิตใจเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เสียสละเวลาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม มีจิตใจมุ่งมั่นเพื่อพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น มีพฤติกรรมที่ใฝ่หาความรู้และเพียรพยายามที่จะแก้ไขปัญหาของส่วนรวม โดยไม่ขัดกับระเบียบวินัย กฎหมาย และศีลธรรมอันดีงาม รวมถึงการเข้าร่วมหรือให้ความร่วมมือกับชุมชนหรือสังคม ช่วยเป็นหูเป็นตาดูแลรักษาสมบัติที่เป็นของส่วนรวมเท่าที่ตนทำได้ เคารพสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น กิจกรรมจิตอาสา "ยางยืดเปลี่ยนชีวิต" ก่อตั้งโดย ดร.เมธี ธรรมวัฒนา ในปี พ.ศ. 2556 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสอนการประดิษฐ์ยางยืด และสิ่งประดิษฐ์อื่นๆ รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจในการทำความดีให้ผู้อื่น จากผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากอาสาสมัครเมื่อคราวประสบอุทกภัยปลายปี พ.ศ. 2554 เกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเป็นผู้ให้ด้วยการทำงานอาสา "ยางยืดเปลี่ยนชีวิต" ริเริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2556 โดยมีความเป็นมาจากผู้ร่วมกิจกรรมจิตอาสาที่ผันตนเองมาเป็นผู้จัดกิจกรรม เพียงเพราะเห็นความสุขมากมายจากการเป็นผู้จัดกิจกรรมจิตอาสาท่านหนึ่ง จึงพยายามคิดทำกิจกรรมจิตอาสาในแบบอื่นๆ ที่ยังไม่มีใครทำ จึงได้ศึกษา ทดลองทำอุปกรณ์สิ่งประดิษฐ์ยางยืดแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับผู้ป่วยในโรงพยาบาลที่ต้องการการกายภาพบำบัด และทดลองแจกใช้กับผู้ป่วยในโรงพยาบาลรามาธิบดีก่อน ปรากฏว่าได้ผลตอบรับดีมากจากผู้ใช้งาน ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นในการสร้างสรรค์กิจกรรมจิตอาสาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลจึงจำเป็นต้องการมีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาปรับปรุงการจัดกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครกิจกรรมยางยืด

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ อาสาสมัครจิตอาสาที่มาร่วมงานกิจกรรมยางยืดเปลี่ยนชีวิต จำนวน 100 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาสาสมัครจิตอาสาที่มาร่วมงานกิจกรรมยางยืดเปลี่ยนชีวิต จำนวน 83 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

แจกแบบสอบถาม และเก็บแบบสอบถามหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม

สถิติที่ใช้

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ใช้จำนวน ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบข้อมูลการดำเนินการจัดกิจกรรมยางยืด
2. ได้ทราบข้อมูลทั่วไปของอาสาสมัครจิตอาสาที่มาร่วมกิจกรรม
3. ได้ทราบการสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร
4. ได้ทราบความพึงพอใจของการจัดกิจกรรม

นิยามศัพท์

อาสาสมัคร หมายถึง ประชาชนที่เข้าร่วมงานกิจกรรมยางยืดเปลี่ยนชีวิต ณ หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ (สวนโมกข์ กรุงเทพฯ)

ยางยืด หมายถึง สิ่งประดิษฐ์ที่ประกอบด้วยวัสดุง่ายๆ รอบตัว ได้แก่ ยางยืด ท่อพีวีซี สายยาง เชือก หรืออื่นๆ ที่คิดค้นโดย ดร.เมธี ธรรมวัฒนา

กิจกรรมยางยืดเปลี่ยนชีวิต หมายถึง งานจิตอาสาที่เป็นการรวมตัวของอาสาสมัครจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ทักษะการประดิษฐ์สิ่งของในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำไปมอบให้ผู้ที่ต้องการ ซึ่งได้แก่ ผู้ป่วย ผู้สูงอายุตามสถานสงเคราะห์ คนพิการ เด็กพิเศษ ฯ

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานทางกรอบแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ความสำคัญของจิตอาสา

1.1 ทำให้บุคคลมีความคิดขั้นสูงช่วยยกระดับจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตา เพราะจิตอาสามุ่งเน้นการให้มากกว่าการรับ ทำให้ได้พบความสุขที่เกิดจากการให้ ซึ่งเป็นความสุขที่มีคุณค่ากว่าความสุข ที่เกิดจากการได้รับ

1.2 บุคคลที่มีจิตอาสาย่อมเป็นที่รักใคร่ของบุคคลรอบข้าง เพราะมองเห็นคุณค่าในความดีที่มีอยู่ในบุคคลนั้น มากกว่ามูลค่าของทรัพย์สินใดๆ นอกจากนี้ยังเป็นการผูกมิตรแท้ได้อย่างยั่งยืน

1.3 ทำให้สังคมมีการแบ่งปัน การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันดูแลรักษาสิ่งของสาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบตัว

1.4 ทำให้สังคมน่าอยู่และเป็นสังคมคุณภาพที่ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างจิตอาสาและจิตสาธารณะ

จิตอาสา (volunteer spirit) หมายถึง จิตใจที่คิดช่วยเหลือผู้อื่น จิตใจที่เป็นผู้ให้ เช่น ให้สิ่งของ ให้เงิน ให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังแรงกาย แรงสมอง ซึ่งเป็นการเสียสละ สิ่งที่ตนเองมี แม้กระทั่งเวลา โดยมีปัญญาเป็นเครื่องกำกับ เป็นการกระทำที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ส่งผลให้แสดงพฤติกรรมหลัก 3 ด้าน ได้แก่ 1) การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน 2) การเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และ 3) การมุ่งมั่นพัฒนาสิ่งรอบตัวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

จิตสาธารณะ (public mind) บางครั้งอาจใช้คำว่า จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง จิตใจที่คำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน คำนึงถึงบุคคลอื่นที่ต่างมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน รวมทั้ง มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ประหยัด และมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ส่งผลทำให้แสดงพฤติกรรมหลัก 3 ด้าน ได้แก่ 1) การงดเว้นการกระทำที่จะส่งผลทำให้เกิดความชำรุดเสียหายของทรัพย์สินส่วนรวม 2) การมีส่วนร่วมดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนรวม และ 3) การเคารพสิทธิของบุคคลอื่นในการใช้ทรัพย์สินส่วนรวม บางครั้งหมายถึงจิตอาสา การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจิตอาสาและจิตสาธารณะ ถ้าใช้มุมมองของการคิดที่เป็นระบบ ไม่มองแยกส่วน จะพบว่าจิตอาสาและจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน การมี จิตอาสาทำให้แสดงพฤติกรรมออกมาซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในระดับส่วนบุคคลหรือในระดับส่วนรวม ถ้าเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมสิ่งนั้นจะกลายเป็นจิตสาธารณะ ส่วนการมีจิตสาธารณะบางครั้งต้องอาศัยจิตอาสาเป็นสิ่งกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมเช่นกัน

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์พฤติกรรมสำคัญของจิตอาสาและจิตสาธารณะ พบว่า ทั้งจิตอาสาและจิตสาธารณะมีองค์ประกอบที่เป็นรากฐานร่วมกัน 3 ประการ ได้แก่ 1) การให้ 2) การไม่เบียดเบียน และ 3) การมุ่งประโยชน์

3. แนวคิดการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสา

การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับความรัก ความเอาใจใส่ เห็นคุณค่า ได้รับการยกย่อง มีความผูกพันซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกเป็นส่วนร่วมในสังคมเดียวกัน (ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์, 2556) โดยการสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมจิตอาสาจะมีลักษณะเป็นการสนับสนุนจัดกิจกรรมทำให้เกิดเป้าหมายอันเป็นการพัฒนาพฤติกรรมจิตอาสาให้เกิดขึ้นได้ ดังที่ผลงานวิจัยของ ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร์ และคณะ (2553, หน้า 53) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์เป็นอันดับที่สองรองจากแรงจูงใจการทำกิจกรรมจิตอาสา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (*n* = 83)	ร้อยละ (%)
1. เพศ		
หญิง	63	75.9
ชาย	19	22.9
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	7	8.4
20-30 ปี	27	32.5
31-40 ปี	32	38.6
41-50 ปี	9	10.8
50 ปีขึ้นไป	7	8.4
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	2	2.4
มัธยมศึกษา	18	21.7
ปริญญาตรี	48	57.8
สูงกว่าปริญญาตรี	15	18.1
4. ทราบข่าวการจัดงานมาจาก		
ธนาคารจิตอาสา	28	33.7
เพื่อน และผู้อื่น	23	27.9
Facebook	11	13.2
Website	11	13.2
เครือข่ายจิตอาสา	6	7.2
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	2	2.4
วิทยุศึกษา	2	2.4
5. สถานะ		
พนักงาน	37	44.6
ข้าราชการ	7	8.4
ธุรกิจส่วนตัว	8	9.6
นักเรียน นักศึกษา	19	22.9
อื่นๆ ได้แก่ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	12	14.5
พนักงาน		
องค์กรมหาชน ลูกจ้างรัฐบาล ข้าราชการ		
บำนาญ ครูเอกชน		
6. ท่านทราบหรือไม่ว่ายางยืดมีประโยชน์		
มากมาย	53	63.9
ทราบ	17	20.5
ไม่แน่ใจ	10	12.0
ไม่ทราบ		

สรุปผล

1. เหตุผลของการเลือกทำงานจิตอาสายางยืด ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าอยากใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รองลงมา บอกว่ากิจกรรมมีประโยชน์กับตนเองและผู้อื่น สามารถนำไปใช้ได้จริง และอยากมาทำงานจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น

2. สิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมยางยืดเปลี่ยนชีวิตพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามระบุสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม 3 อันดับแรกดังนี้ 1) ได้ความรู้วิธีการทำยางยืด การออกกำลังกาย 2) ความสุขใจ ผู้ให้ทั้งจิตใจ แรงกาย โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน 3) ได้เพื่อนใหม่

3. หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมจิตอาสายางยืดฯ ผู้ตอบแบบสอบถามจะกลับไปทำยางยืดแจก หรือสอนผู้อื่น ครอบครัว ญาติ รองลงมาจะสอนเพื่อนทำ และทำยางยืดไว้ใช้เอง ตามลำดับ

4. ความกล้าที่จะถักยางยืดไปแจกและสาธิตให้ผู้ที่เราไม่รู้จักหรือไม่ พบว่า ส่วนใหญ่กล้า รองลงมาไม่แน่ใจ และไม่กล้ามีเพียง 1 คน

5. อยากจะให้ผู้จัดกิจกรรมช่วยเหลือท่านในการทำจิตอาสายางยืดในส่วน การสาธิตทำยางยืดอีกหลายๆ แบบ รองลงมาอยากที่จะให้ไปสอนทำยางยืดในสถานที่ต่างๆ และอยากให้มีการจัดกิจกรรมบ่อยๆ

6. ความพึงพอใจการจัดกิจกรรม พบว่า ส่วนใหญ่พึงพอใจในระดับดีมาก รองลงมาในระดับดี

อภิปรายผล

1. เหตุผล และสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมจิตอาสายางยืด ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าอันดับแรกว่า อยากใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รองลงมาคือ บอกว่ากิจกรรมมีประโยชน์กับตนเองและผู้อื่น สามารถนำไปใช้ได้จริง และอยากมาทำงานจิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น อาจเนื่องมาจากการทำงานจิตอาสาเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อผู้ทำ ผู้อื่น และสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธราดล โพร้งพนม (2554) สิ่งตอบแทนจากการเป็นอาสาสมัครตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม: กรณีศึกษาอาสาสมัครชาวญี่ปุ่นในมูลนิธิบ้านร่มไทร พบว่าสิ่งที่อาสาสมัครได้รับนั้นมีประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมคือสามารถเป็นตัวอย่างที่ดี และเป็นสื่อการในการสร้างความเข้าใจให้คนในสังคมได้รับรู้ได้ ส่วนที่อาสาสมัครระบุสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมยางยืดเปลี่ยนชีวิต ได้แก่ 1) ได้ความรู้วิธีการทำยางยืด การออกกำลังกาย 2) ความสุขใจ ผู้ให้ทั้งจิตใจ แรงกาย โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน 3) ได้เพื่อนใหม่ อาจเนื่องมาจากการเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ย่อมได้รับความรู้ ทักษะใหม่ๆ ได้เพื่อนใหม่ ดังที่ จรรจา สุวรรณทัต และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527, หน้า 169-173) ได้กล่าวถึง ความต้องการและความสนใจของวัยรุ่น ไว้ข้อหนึ่งว่า ความต้องการและความสนใจในการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม

2. หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมจิตอาสายางยืดฯ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมระบุว่าอยากจะกลับไปทำยางยืดแจกหรือสอนผู้อื่น ครอบครัว ญาติ เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาจะสอนเพื่อนทำ และทำยางยืดไว้ใช้เอง เนื่องจากสิ่งประดิษฐ์ยางยืดเปลี่ยนชีวิตเป็นมีส่วนประกอบที่เป็นวัสดุง่ายๆ ได้แก่ ท่อพีวีซี หนังยางวงเล็ก และไม้หนีบผ้า ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีราคาไม่แพง และสามารถซื้อหาได้ทั่วไป

3. ความกล้าที่จะถักยางยืดไปแจกและสาธิตให้ผู้ที่เราไม่รู้จัก พบว่า ส่วนใหญ่ กล้าที่จะไปแจกยางยืดให้ผู้อื่น อาจเนื่องมาจากส่วนใหญ่ระบุว่าจะนำไปมอบให้พ่อแม่ ญาติ เพื่อน รวมถึงคนที่รู้จัก ซึ่งง่ายต่อการนำไปมอบให้ ดังเช่น จิตรา แสงวัฒนาฤกษ์, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และขันทอง วัฒนประดิษฐ์ (2560) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการทำงานจิตอาสาของสมาชิกสโมสรโรตารีพระนารายณ์ลพบุรีตามแนวพุทธสันติวิธี พบว่า จิตอาสาของสมาชิกสโมสรโรตารีพระนารายณ์ลพบุรี มุ่งสร้างประโยชน์สุขต่อเพื่อมนุษย์ และใช้หลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน การให้ เช่นเดียวกับกิจกรรมยางยืดที่มุ่งสร้างกลุ่มแห่งการให้ ยางยืดแก่ผู้ที่ต้องการ

4. อยากจะให้ผู้จัดกิจกรรมช่วยเหลือท่านในการทำจิตอาสายางยืดในส่วน การสาธิตทำยางยืดเพิ่มอีกหลายๆ แบบ รองลงมาอยากที่จะให้ไปสอนทำยางยืดในสถานที่ต่างๆ และอยากให้มีการจัดกิจกรรมบ่อยๆ อาจเนื่องมาจากสิ่งประดิษฐ์ยางยืดมีมากกว่า 49 แบบ จึงทำให้อาสาสมัครสนใจที่จะเรียนรู้ทำในแบบอื่นๆ นอกจากนั้นยังมีความต้องการให้ไปจัดกิจกรรมในสถานที่อื่นๆ เนื่องจากกิจกรรมยางยืดเปลี่ยนชีวิตจัด ณ หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ (สวนโมกข์ กรุงเทพฯ) เพียงที่เดียว และจัดเพียงเดือนละครั้ง ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการให้จัดนอกสถานที่อื่น และจัดให้บ่อยครั้งขึ้น

5. ความพึงพอใจการจัดกิจกรรม พบว่า ส่วนใหญ่พึงพอใจในระดับดีมาก อาจจะเนื่องมาจากกิจกรรมยางยืดเปลี่ยนชีวิตเป็นกิจกรรมการประดิษฐ์ และนำไปมอบให้ผู้อื่นที่ต้องการ เป็นการสร้างคุณค่าให้ตนเองที่สำคัญโดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะรับรู้ได้ทันทีเมื่อทำยางยืดและไปมอบหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ธราดล โพร้งพนม (2554) พบว่า สิ่งตอบแทนอาสาสมัครในมูลนิธิบ้านร่มไทร คือ ด้านการเห็นคุณค่าในตัวเอง และการเห็นคุณค่าในการทำ เพื่อคนอื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การจัด การประชาสัมพันธ์กิจกรรมจิตอาสาผู้จัดจำเป็นต้องสื่อสาร อธิบายถึงประโยชน์ การนำไปใช้ได้จริง และเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นได้ เพราะเป็น 3 เหตุผลแรกที่จิตอาสา อาสาสมัครพิจารณาก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

2. หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมผู้จัดกิจกรรมควรสร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกลับไปต่อยอดการทำสิ่งดีๆ ให้ผู้อื่น

3. การทำกิจกรรมจิตอาสาที่เกี่ยวข้องกับงานประดิษฐ์ ผู้จัดควรมีการสอนทำสิ่งๆ ต่างที่หลายๆ รูปแบบ เนื่องจากอาสาสมัครที่มาร่วมกิจกรรมมีความมีสนใจใคร่รู้ที่หลากหลาย

ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาติดกลุ่มคนจิตอาสาในระยะหลังเข้าร่วมกิจกรรม ในระยะ 3 - 6 - 12 เดือน

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเครือข่ายกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

กัลยกร วรกุลลัฎฐานีย์. (2551). *การรับรู้พฤติกรรมที่มีต่อจิตสำนึกสาธารณะและการสื่อสารการตลาดที่มีประสิทธิผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชน.* รายงานการวิจัยคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *โรงเรียนสร้างคนมีจิตสาธารณะ.* การศึกษา. 2000

จรรจา สุวรรณทัต และดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2527). *พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

จักรพันธ์ ทิพย์วงศ์ และนิพนธ์ ศศิธรเสาวภา. (2559). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของจิตอาสาอาสารักษาดินแดนชุดปฏิบัติการนรสิงห์ อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต.* ใน การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา หน้า 381-391.

จิตติยา วาจี. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

จิตรา แสงวัฒนาฤกษ์, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และขันทอง วัฒนประดิษฐ์. (2560). แนวทางการทำงานจิตอาสาของสมาชิกสโมสรโรตารีพระนารายณ์ลพบุรีตามแนวพุทธสันติวิธี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 5*(2), 86-96.

ชาย โพธิสิตา และคณะ. (2540). *จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ: ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร.* นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ธราดล โพร้งพนม. (2554). *สิ่งตอบแทนจากการเป็นอาสาสมัครตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม: กรณีศึกษาอาสาสมัครชาวญี่ปุ่นในมูลนิธิบ้านร่มไทร*. ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์. (2556). *ปัจจัยจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร์ และคณะ. (2553). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, 3*(1), 9-16.

พรรษา เอกพรประสิทธิ์. (2559). ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการทางปัญญา, 14*(1), 87-99.

พระไพศาล วิสาโล. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการจัดการความดี ศึกษากรณีมูลนิธิพุทธฉือจี้.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้น.

วิมลพรรณ อาภาเพท และเณริศา ชัยศุภมงคลลาภ. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับพฤติกรรมจิตอาสาของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร.* รายงานการวิจัยคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

Tucker, W. J. (2009). *Public Mindedness an Aspect of Citizenship Considered*. BilioLife Publisher.

ปัญหาทางกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญาในศาลทหาร ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498*

Legal Problem with Respect to Human Rights in Prosecution to the Court-Martial under Act on the Organization of the Court-Martial, B.E. 2498

ธนบาล ยุพาพินท์**
ดร.สอาด หอมมณี***
ดร.คมสัน สุขมาก****

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะทำการศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับมาตรการในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 โดยทำการศึกษาประวัติความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญาในศาลทหาร กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยได้ไปลงนามและให้สัตยาบันไว้แล้ว และกฎหมายต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ให้มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 พบว่า การดำเนินคดีอาญาในศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มีการจำกัดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย ทำให้บางกรณีผู้เสียหายไม่ได้รับการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีที่เป็นธรรมจากองค์คณะตุลาการศาลทหารและอัยการทหารที่ขาดความเป็นอิสระและมีอคติ บางครั้งยังมีการจำกัดสิทธิในการเข้าควบคุมและตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ของอัยการทหารอย่างไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ไปลงนามและให้สัตยาบันไว้

ข้อเสนอแนะเห็นควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 โดยกำหนดการจัดตั้งองค์คณะของตุลาการศาลทหารใหม่ เพื่อให้องค์คณะของตุลาการศาลทหาร มีตุลาการที่มีความรู้ความสามารถทางกฎหมายมีจำนวนมากกว่าตุลาการที่เป็นนายทหารฝ่ายกำลังพลจะทำให้ผู้เสียหายได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นธรรมจากองค์คณะที่มีความรู้ความสามารถทางกฎหมาย รวมถึงปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 โดยกำหนดให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหาร และให้อำนาจในการยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ได้ ซึ่งจะทำให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหารมีสิทธิเข้าถึงพยานหลักฐานในการขอดูสำนวนการสอบสวน และเข้าถึงหลักการควบคุมและตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ของอัยการทหาร และปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

---

*วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
**นิติหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

โดยการกำหนดให้อัยการทหารมีอำนาจสั่งคดีแทนผู้บังคับบัญชาของอัยการทหาร เนื่องจากผู้บังคับบัญชาของอัยการทหารส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ทางกฎหมาย และขาดความเชี่ยวชาญอย่างสูงในการพิจารณาสั่งคดี ซึ่งทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีที่เป็นธรรมจากอัยการทหารที่มีความเป็นอิสระในการพิจารณาสั่งคดี เพื่อปรับให้สอดคล้องกับมาตรฐานตามหลักสากล และให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ไปลงนามและให้สัตยาบันไว้

คำสำคัญ : สิทธิมนุษยชน/ การดำเนินคดีอาญา/ ศาลทหาร

ABSTRACT

The objectives of this thesis are to study the background and significance of problems concerning measures for protecting human rights under Act on the Organization of the Court-Martial, B.E. 2498, thereby studying the background and purpose of prosecution to the Court-Martial, international laws on human rights, to which Thailand has been a party and ratified, and foreign laws, in order to be approaches to amend the Act on the Organization of the Court-Martial, B.E. 2498, as to be more efficient in protecting the human rights.

Results of the study of the Act on the Organization of the Court-Martial, B.E. 2498, find that prosecution to the Court-Martial under Act on the Organization of the Court-Martial, B.E. 2498, restricts basic human rights of victims, in some cases, deprives the victims of the right to fair trial, because the tribunals of the judges of the Court-Martial and the military prosecutors lack impartiality and have a bias towards victims, and sometimes restrict the rights to regulate and check against discrimination in exercise of discretion in ordering the case and duty performance of the military prosecutors, thus not to comply with the international laws on human rights, to which Thailand has been a party and ratified.

It is recommended that he Act on the Organization of the Court-Martial, B.E. 2498, should be amended, thereby providing with new establishment of the tribunals of the judges of the Court-Martial, in order that the tribunals of the Court-Martial shall comprise the judges, who are knowledgeable and capable of law, in a proportion larger than the judges, who are personnel staff officers, whereby victims shall enjoy fair trial by the tribunals, who are knowledgeable and capable of law, the Act on the Organization of the Court-Martial, B.E. 2498, should be amended, thereby providing that, victims, who are not subject to the jurisdiction of the Court-Martial, shall have the power to institute prosecution to the Court-Martial, and the power to apply for being co-prosecutors, thus to entitle the victims, who are not subject to the jurisdiction of the Court-Martial, to access the evidence in requesting for reviewing the case files, and to access the rights to regulate and check exercise of discretion in ordering the case and duty performance of the military prosecutors, and the Act on the Organization of the Court-Martial, B.E. 2498, should be amended, thereby providing that military prosecutors shall have the authority to order cases in place of superior officers

of military prosecutors, because some of the superior officers of the military prosecutors are not knowledgeable of law and lack specialty in consideration for ordering the cases, depriving the victims of the right to fair trial by the military prosecutors, who are independent in ordering cases, in order to amend the law as to satisfy the international standard and comply with the international laws, to which Thailand has been a party and ratified.

Keywords : Human Rights/ Prosecution/ Court-Martial

บทนำ

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงโครงสร้างของศาลทหาร เช่น การจัดตั้งศาลทหาร การกำหนดชั้น และอำนาจศาลทหารทั้งในเวลาปกติและในเวลาไม่ปกติ ซึ่งเป็นโครงสร้างของศาลที่เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ นอกจากนี้ยังเป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาของศาลทหาร โดยศาลทหารมีหน้าที่วินิจฉัยตัดสินคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารและการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา กฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา และกฎหมายทหาร รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวกับกระบวนพิจารณาคดีของศาลทหารเป็นของตนเองโดยเฉพาะ เช่น ตุลาการทหาร อัยการทหาร ทนายทหาร จ่าศาลทหาร และนายทหารพระธรรมนูญ

ทหารเป็นกำลังสำคัญของชาติในการป้องกันประเทศ จึงต้องถูกควบคุมในเรื่องระเบียบวินัยอย่างเข้มงวดเพื่อควบคุมให้ทหารปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างถูกต้องและครบถ้วน สาเหตุดังกล่าวทำให้จำเป็นต้องมีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้นมาใช้บังคับกับฝ่ายทหาร ซึ่งได้แก่ กฎหมายอาญาทหาร กฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก กฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร และข้อบังคับทหารที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมาย เพื่อทำให้ทหารอยู่ในระเบียบวินัยและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาและข้อบังคับของทหาร และทำให้กระบวนพิจารณาคดีของศาลเหมาะสมกับความมุ่งหมายของราชการทหาร เมื่อทหารกระทำความผิดสมควรถูกดำเนินคดีและถูกลงโทษแตกต่างจากพลเรือน เพราะการกระทำความผิดดังกล่าวกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติราชการทางทหาร จึงจำเป็นต้องตั้งศาลทหารขึ้นมาทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีที่มีทหารเป็นผู้กระทำความผิดโดยเฉพาะ

ในกระบวนการยุติธรรมทหารมีวิธีพิจารณาความอาญาทหารในศาลทหารเป็นของตนเองโดยเฉพาะ ซึ่งบัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 แต่ถ้ากฎหมายของฝ่ายทหารไม่ได้บัญญัติถึงวิธีพิจารณาความอาญาใดไว้ ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 45 ให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลพลเรือนซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมและเท่าที่บังคับได้ วิธีพิจารณาความอาญาในศาลทหารจึงแตกต่างจากวิธีพิจารณาความอาญาในศาลพลเรือน โดยการสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ผู้ที่มีอำนาจสอบสวน คือ 1) พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 2) เจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะเรื่อง 3) เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ได้แก่ นายทหารพระธรรมนูญ อัยการทหาร และนายทหารชั้นสัญญาบัตรที่ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ทำการสอบสวน

ระบบการดำเนินคดีอาญาในศาลทหารเป็นระบบกล่าวหา และหลักการดำเนินคดีอาญาในศาลทหารก็ถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเช่นเดียวกับศาลยุติธรรม แต่มีความแตกต่างกัน คือ บุคคลผู้มีอำนาจฟ้อง

คดีอาญาในศาลทหาร ได้แก่ อัยการทหารและผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ส่วนผู้เสียหายซึ่งไม่ได้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาในศาลทหาร

สำหรับศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึกผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ใน อำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตามไม่สามารถฟ้องคดีอาญาในศาลทหารได้ ต้องมอบคดีให้อัยการทหาร เท่านั้นเป็นโจทก์ฟ้องคดีแทน ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 49 วรรคสอง เหตุที่กำหนดให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารฟ้องคดีอาญาในศาล ทหารได้เฉพาะในเวลาปกติก็เนื่องมาจากในช่วงเวลานั้นเหตุการณ์บ้านเมืองอยู่ในภาวะที่มีศึก สงครามจึงจำเป็นต้องใช้กำลังทหารในการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความมั่นคงของ ประเทศ การให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารฟ้องคดีในศาลทหารได้ในช่วงเวลานั้นจึงอาจเกิดความยุ่งยากและทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดี จึงกำหนดให้เฉพาะอัยการทหาร เท่านั้นมีอำนาจฟ้องคดีในศาลทหารในเวลาไม่ปกติได้

ส่วนศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีและวางบทลงโทษผู้กระทำความผิดที่กระทำผิดต่อประมวลกฎหมายอาญาทหาร ประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาในคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำความผิด คือ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเฉพาะคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเท่านั้น โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้เสียหายในคดีดังกล่าวจะเป็นทหารหรือพลเรือน

ปัจจุบันศาลทหารได้เข้ามามีบทบาทภายใต้สถานการณ์ในสังคมไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีของศาลทหารย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหายและผู้ต้องหา แต่หลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีของศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 นั้นยังไม่รับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายให้ได้รับการดำเนินคดีอย่างเป็นธรรมตามหลักสากล เนื่องจากการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีของศาลทหารมีการจำกัดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายไม่มีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีความเป็นอิสระและเป็นธรรมจากองค์คณะตุลาการศาลทหารและอัยการทหารที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในทางกฎหมายอย่างแท้จริง อีกทั้งผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารไม่มีสิทธิเข้าถึงพยานหลักฐานในการขอดูสำนวนการสอบสวนและเข้าถึงหลักการควบคุมและตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ของอัยการทหารได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร ซึ่งไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) หลักการสากลที่มีการรับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคลให้ได้รับการดำเนินคดีในศาลทหารอย่างเป็นธรรม ครอบคลุมทั้งกระบวนการตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และหลังการพิจารณาคดีในชั้นศาล ซึ่งรวมทั้งการรับรองสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยองค์กรตุลาการที่เป็นอิสระและเป็นกลาง ตลอดจนได้รับความเสมอภาคในการพิจารณาคดีโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ

อีกทั้งเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ได้เผยแพร่รายงานเกี่ยวกับการทำคำพิพากษาและคำสั่งการดำเนินกระบวนการพิจารณา หรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2559 โดยระบุว่าระบบตุลาการเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาททางการเมือง และมีส่วนสำคัญต่อการสร้างหรือธำรงความขัดแย้งทางการเมือง มิใช่องค์กรที่เป็นอิสระอยู่นอกเหนือแยกขาดออกไปจากทางการเมืองตามหลักความเป็นอิสระและเป็นกลาง รายงานที่เผยแพร่มีจำนวน 11 บทบาทด้วยกัน ซึ่งหนึ่งในบทบาทที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของศาลทหาร คือ บทบาทตุลาการศาลทหารในเวทีนานาชาติ UPR โดยกล่าวว่า ท่ามกลางการจับตาจากนานาชาติต่อสถานการณ์การใช้ศาลทหารต่อพลเรือน ปีที่ผ่านมายังเป็นปีที่มีการประชุมทบทวน

สถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodical Review หรือ UPR) ที่นครเจนีวา ซึ่งเป็นรอบการประชุมทบทวนสถานการณ์ของประเทศไทย ทางรัฐบาลไทยได้ชี้แจงต่อที่ประชุมเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 ว่าศาลทหารถูกนำมาใช้กับพลเรือนในความผิดที่จำกัด รวมถึงผู้ที่ถูกกล่าวหาในความผิดร้ายแรง จำเลยในศาลทหารยังได้รับสิทธิเช่นเดียวกับผู้เข้ารับการไต่สวนในศาลพลเรือน เนื่องจากศาลทหารยังต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งประกันสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม และสิทธิของจำเลยที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ อีกทั้งตุลาการศาลทหารยังเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญในกฎหมายอาญาเช่นเดียวกับผู้พิพากษาในศาลพลเรือน แต่ในความเป็นจริงพบว่า พลเรือนที่ขึ้นศาลทหารยังไม่ได้รับสิทธิเช่นเดียวกับศาลพลเรือนดังที่รัฐบาลกล่าวไว้ เช่น คดีที่เกิดขึ้นในช่วงการใช้กฎอัยการศึกไม่ได้รับสิทธิการอุทธรณ์หรือฎีกา ศาลทหารไม่มีกระบวนการในการสืบเสาะ ไม่มีระบบทนายขอแรงในช่วงแรก ไม่ให้ทนายความคัดถ่ายรายงานกระบวนพิจารณาในบางคดี ความแตกต่างเรื่องรูปแบบหลักทรัพย์ในการประกันตัว หรือการนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่กำลังยื่นขอประกันตัวไปเรือนจำ ทั้งในกระบวนการพิจารณาตามธรรมนูญศาลทหารองค์คณะที่ร่วมเป็นตุลาการในศาลทหาร เป็นเพียงนายทหารชั้นสัญญาบัตรที่แต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชาทหารของหน่วยต่าง ๆ ไม่ได้จบการศึกษาด้านกฎหมายแต่อย่างใด อีกทั้งคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 55/2559 เรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับคดีบางประเภทที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ที่ระบุเรื่องการให้คดีกลับมาพิจารณาในศาลพลเรือนโดยเหตุผลในคำสั่งว่า “เป็นการผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ ลงอีก เพื่อที่ทุกฝ่ายจะได้ใช้สิทธิ ปฏิบัติหน้าที่ของตน และได้รับความคุ้มครองตามกลไกของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งกำลังจะประกาศใช้ในเร็ววัน ตลอดจนตามหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน” ราวกับเป็นการยอมรับโดยนัยว่าภายใต้การใช้ศาลทหารต่อพลเรือนนั้นไม่ได้มีการคุ้มครองหลักนิติธรรมและสิทธิมนุษยชนอยู่แต่อย่างใด (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2559)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (ICCPR) ฉบับนี้ออกมาเพื่อรับรองสิทธิต่าง ๆ ของมนุษย์ในทางการเมืองและพลเมืองที่ไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งรวมไปถึงสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและสิทธิในการรวมกันเป็นสมาคม สิทธิในการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่ สิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย มีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม สิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย และรวมไปถึงสิทธิต่าง ๆ อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งสิทธิต่าง ๆ ที่รับรองโดยกฎหมายฉบับนี้จะต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความเสมอภาคกันตามกฎหมายและได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทั้งปวง ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีกติกาฉบับนี้โดยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาตั้งแต่วันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และมีผลบังคับใช้กับไทยเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนด้วยการลงนามและให้สัตยาบันกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (ICCPR) ซึ่งประเทศภาคีของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน มีหน้าที่ตามกฎหมายระหว่างประเทศที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณี ที่มีอยู่ในการส่งเสริม เคารพ และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตามประเทศภาคีอาจมีเหตุผลที่จะเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีในบางเรื่องกรณีมีภาวะฉุกเฉินว่าสามารถทำได้หรือไม่เพียงใด แต่ก็มีการรับรองหลักการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม (The Right to a Fair Trial) ซึ่งรวมทั้งสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยตุลาการที่เป็นอิสระ และสิทธิในการที่จำเลยจะอุทธรณ์ให้ศาลที่สูงกว่าทบทวนคำพิพากษาของศาล ว่าเป็นพันธกรณีที่ประเทศภาคีไม่อาจเลี่ยงได้ ไม่ว่าด้วยเหตุผลหรือในสถานการณ์ใด ๆ (ศราวุฒิ ประทุมราช, 2558)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญาของศาลทหารไทยตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498

2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญาของกฎหมายไทย กฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ

3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคด้านสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญาของศาลทหารไทยและต่างประเทศ

4. เพื่อศึกษาและหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญาของศาลทหารไทยให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือ วารสาร บทความ ข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย คำพิพากษาศาลทหารสูงสุด คำพิพากษาศาลฎีกา และคำสั่งศาลปกครองสูงสุด เพื่อประมวลผลเป็นข้อเสนอแนะต่อไป และสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ทรงคุณวุฒิในศาลทหารและศาลยุติธรรม เพื่อสนับสนุนในการหาแนวทางแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญาของศาลทหารไทย ศาลทหารของต่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยได้ไปลงนามและให้สัตยาบันไว้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา

สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาในศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มีการจำกัดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีที่เป็นธรรม มีความเป็นอิสระ และปราศจากอคติ อีกทั้งยังมีการจำกัดสิทธิในการเข้าควบคุมและตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ของอัยการทหารอย่างไม่เท่าเทียมกันโดยการเลือกปฏิบัติ หากมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 การดำเนินคดีอาญาในศาลทหารจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เสียหายได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมจากองค์คณะของตุลาการศาลทหารที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง และเพื่อเป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายให้ได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักสากล โดยจะทำการปรับกฎหมายให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยได้ไปลงนามและให้สัตยาบันไว้

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 พบว่า การดำเนินคดีอาญาในศาลทหารมีการจำกัดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีความเป็นอิสระและเป็นธรรมจากองค์คณะตุลาการศาลทหารและอัยการทหารที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในทาง

กฎหมาย อีกทั้งยังมีการจำกัดสิทธิในการเข้าถึงพยานหลักฐานในการขอดูสำนวนการสอบสวนและเข้าถึงหลักการควบคุมและตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ของอัยการทหารโดยการเลือกปฏิบัติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ และหลักกฎหมายสากล

ผู้วิจัยพบปัญหาในการวิจัยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ดังนี้

1. ปัญหาการจัดตั้งองค์คณะของตุลาการศาลทหาร ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498

เนื่องจากปัญหาการจัดตั้งองค์คณะของตุลาการศาลทหาร ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 27 นั้นกำหนดองค์คณะของตุลาการศาลทหารมีลักษณะตายตัว คือ ศาลมณฑลทหารบกและศาลทหารกรุงเทพ ต้องมีตุลาการ 3 นายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา ประกอบด้วย นายทหารชั้นสัญญาบัตร 2 นาย และตุลาการพระธรรมนูญ 1 นาย ซึ่งตุลาการที่เป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรนั้นไม่จำเป็นต้องมีคุณวุฒิทางกฎหมาย จึงทำให้การรับฟังข้อเท็จจริงและปรับให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายในการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นหน้าที่ของตุลาการพระธรรมนูญเพียงนายเดียว แต่ตุลาการศาลทหารทั้ง 3 นายมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาพิพากษาคดีเท่าเทียมกัน ทำให้ผู้ต้องหาและผู้เสียหายไม่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นธรรม จากองค์คณะของตุลาการศาลทหารที่ไม่เป็นอิสระและไม่เป็นธรรม ซึ่งไม่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศและหลักกฎหมายสากล ดังนี้

1.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (ICCPR) ข้อ 14 ข้อย่อยที่ 1 ที่กำหนดให้บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการ ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งตนต้องหาว่ากระทำผิด หรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม โดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีอำนาจ มีความเป็นอิสระ และเป็นกลาง ประกอบกับแนวคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชน ที่กำหนดความหมายของความเป็นอิสระและการทรงความเที่ยงธรรมของศาลในบริบทของ ข้อ 14 ข้อย่อยที่ 1 ว่า คณะตุลาการจะต้องตัดสินคดีที่ตนพิจารณาอย่างสอดคล้องกับการประเมินข้อเท็จจริงอย่างเที่ยงธรรมและความเข้าใจในกฎหมาย และมติของคณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนที่ 2004/33 ซึ่งคณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้เรียกร้องให้รัฐบาลทุกรัฐบาลเคารพและส่งเสริมความเป็นอิสระของผู้พิพากษา และในการไปถึงจุดหมายนั้นให้มีกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ มีการบังคับใช้กฎหมายและมีมาตรการอื่น ๆ ที่เหมาะสม ที่จะทำให้ผู้พิพากษาสามารถทำหน้าที่ทางวิชาชีพของตนได้โดยไม่มีการรังควานหรือการคุกคามในรูปแบบใดๆ (โฮเซ่ ไซตูน, 2550, หน้า 32)

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวจะต้องปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 โดยเพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อปรับให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ไปลงนามและให้สัตยาบัน

2. ปัญหาการจำกัดสิทธิของผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร

เนื่องจากปัญหาตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ที่มีการจำกัดสิทธิของผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร โดยผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหารไม่มีอำนาจเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาเองได้ จะต้องส่งมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์ ตามมาตรา 49 และผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหารไม่มีอำนาจร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับอัยการทหารได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ไม่ได้ให้อำนาจไว้ ทำให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหารไม่มีสิทธิเข้าถึงพยานหลักฐานในการขอดูสำนวนการสอบสวน และเข้าถึงหลักการ

ควบคุมและตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ของอัยการทหารได้เช่นเดียวกับสิทธิของผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร ถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายสากล ดังนี้

2.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 (ICCPR) ข้อ 2 ข้อย่อยที่ 1 ที่กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องเคารพและประกันแก่บุคคลทุกคนในการได้รับสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ โดยปราศจากการแบ่งแยกใด ๆ ข้อ 26 ที่กำหนดให้บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ และคำตัดสินของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่มีคำตัดสินว่า การปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างด้วยเหตุผลทางสถานะ ถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ (ปรีดา ทองชุมนุม, 2558, หน้า 83)

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวจะต้องปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 โดยเพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อปรับให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ไปลงนามและให้สัตยาบัน

3. ปัญหาอำนาจในการสั่งฟ้องคดีของอัยการทหาร

เนื่องจากปัญหาอำนาจในการสั่งฟ้องคดีของอัยการทหาร ตามระเบียบราชการอัยการทหาร พ.ศ. 2501 ข้อ 10 ออกโดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ที่กำหนดให้อัยการทหารเจ้าของสำนวนเมื่อได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนแล้ว จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน แล้วเสนอความเห็นทางคดีว่าเห็นควรสั่งฟ้อง หรือเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง หรือสั่งเป็นอย่างอื่นไปยังผู้บังคับบัญชาของอัยการทหารเท่านั้นเพื่อพิจารณาสั่งคดีต่อไป ซึ่งคดีที่อยู่ในอำนาจศาลมณฑลทหารนั้นผู้บังคับบัญชาของอัยการทหารเป็นบุคคลที่ไม่มีความรู้ทางกฎหมายและขาดประสบการณ์ความเชี่ยวชาญทางด้านอัยการทหาร ผู้บังคับบัญชาของอัยการทหารอาจจะสั่งคดีที่ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายได้ ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีที่มีความเป็นอิสระและเป็นธรรมจากอัยการทหารที่เป็นผู้มีความรู้ทางกฎหมาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายสากล ดังนี้

3.1 แนวทางสหประชาชาติว่าด้วยบทบาทของอัยการ ข้อ 1 ที่กำหนดให้บุคคลที่ได้รับเลือกให้เป็นอัยการจะต้องเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์และความสามารถ พร้อมด้วยการอบรมและคุณสมบัติที่เหมาะสม และข้อ 12 ที่กำหนดให้อัยการจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเป็นธรรม อย่างถูกต้องสอดคล้อง และอย่างรวดเร็ว โดยสอดคล้องกับกฎหมาย และต้องเคารพและคุ้มครองศักดิ์ศรีของมนุษย์และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนอันเป็นคุณูปการต่อการดูแลให้มีศุภนิติกระบวน (กระบวนการทางกฎหมายอันชอบธรรม) และการปฏิบัติหน้าที่ของระบบยุติธรรมอาญาอย่างราบรื่น

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวจะต้องปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 โดยเพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อปรับให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายสากล

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 โดยทำการวิเคราะห์กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งทำให้เห็นถึงข้อบกพร่องของการดำเนินคดีอาญาในศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ใน

ประเด็นดังกล่าวข้างต้น แก้ไขตัวบทกฎหมายโดยการเพิ่มเติมเนื้อหาให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศและหลักกฎหมายสากล ดังนี้

1. เนื่องจากการจัดตั้งองค์คณะของตุลาการศาลทหาร ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 27 ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของตุลาการศาลทหารขาดประสิทธิภาพ และขาดความเป็นอิสระ โดยผู้ศึกษาเห็นควรที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาในมาตรา 27 ของพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ดังนี้

มาตรา 27 บัญญัติว่า ศาลมณฑลทหาร ศาลทหารกรุงเทพ และศาลประจำหน่วยทหาร ต้องมีตุลาการสามนายเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา คือ

ตุลาการพระธรรมนูญสองนาย

นายทหารชั้นสัญญาบัตรหนึ่งนาย”

เพื่อให้มีตุลาการพระธรรมนูญที่มีความรู้ความสามารถทางกฎหมายมีจำนวนมากกว่าตุลาการนายทหารชั้นสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ความสามารถทางกฎหมาย เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและสอดคล้องกับข้อกฎหมายในอัตราส่วนขององค์คณะที่มีตุลาการพระธรรมนูญมากกว่านายทหารชั้นสัญญาบัตร จะทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีจากองค์คณะตุลาการศาลทหารที่มีความเป็นอิสระและทรงความเที่ยงธรรม

การที่ให้นายทหารชั้นสัญญาบัตรอย่างน้อยหนึ่งนายร่วมเป็นตุลาการศาลทหารนั้นก็เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิด และมีส่วนร่วมพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดตามความเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการหาทางป้องกันเพื่อมิให้มีการกระทำผิดเช่นนั้นเกิดขึ้นได้อีกด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปกครองบังคับบัญชาทางทหาร

2. การที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหารไม่มีอำนาจเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาเองได้ และไม่มีอำนาจร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับอัยการทหาร เป็นการจำกัดสิทธิเฉพาะผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร ทำให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหารถูกละเมิดสิทธิในความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ โดยผู้ศึกษาเห็นควรที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาในมาตรา 49 ของพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 ดังนี้

“มาตรา 49 บัญญัติว่า ศาลทหารในเวลาปกติให้อัยการทหารหรือผู้เสียหายมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา

คดีอาญาใดซึ่งอัยการทหารยื่นฟ้องต่อศาลทหารในเวลาปกติแล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะใดระหว่างพิจารณาก่อนพิพากษาคดีนั้นก็ได้

คดีอาญาที่มิใช่ความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้ว อัยการทหารจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดก็ได้

ศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึก หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามความในมาตรา 40 และมาตรา 43 ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ โดยผู้เสียหายต้องมอบคดีให้อัยการทหารเป็นโจทก์”

เพื่อให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหารไม่มีสิทธิเข้าถึงพยานหลักฐานในการขอดูสำนวนการสอบสวน และเข้าถึงหลักการควบคุมและตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ของอัยการทหารได้เช่นเดียวกับสิทธิของผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร ถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ

3. จากการที่อัยการทหารไม่มีอำนาจในการสั่งฟ้องคดี โดยมีอำนาจเพียงเสนอความเห็นทางคดีว่าเห็นควรสั่งฟ้องหรือเห็นควรสั่งไม่ฟ้องหรือสั่งอย่างอื่นไปยังผู้บังคับบัญชาของอัยการทหารเพื่อพิจารณาสั่งคดีต่อไป ในกรณีคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลมณฑลทหาร ผู้บังคับบัญชาของอัยการทหารซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่มีความรู้ทางกฎหมายและขาดประสบการณ์ความเชี่ยวชาญทางด้านอัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการสั่งคดี ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีที่มีความเป็นอิสระและเป็นธรรมจากอัยการทหาร โดยผู้ศึกษาเห็นควรที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาข้อ 10 ของระเบียบราชการอัยการทหาร พ.ศ.2501 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 4 ของพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 ดังนี้

"ข้อ 10 การสั่งคดี

(2) ในหน้าที่อัยการทหารแห่งอื่น ให้อัยการทหารมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดี และการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เที่ยงธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง"

เพื่อให้อัยการทหารซึ่งเป็นผู้มีความรู้ทางกฎหมาย และเป็นผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญอย่างสูงในการพิจารณาสั่งคดีมีอำนาจสั่งคดีแทนผู้บังคับบัญชาของอัยการทหารซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่มีความรู้ทางกฎหมายและขาดประสบการณ์ความเชี่ยวชาญทางด้านอัยการทหาร ซึ่งจะทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีจากอัยการทหารที่มีความเป็นอิสระและเป็นธรรม แต่อัยการทหารจะต้องรายงานความเห็นทางคดีเสนอไปยังหัวหน้าอัยการทหารเพื่อขอความเห็นชอบในการสั่งคดี ซึ่งหัวหน้าอัยการทหารไม่มีอำนาจในการสั่งให้อัยการทหารมีความเห็นเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง และอัยการทหารต้องแจ้งการกระทำความผิดของผู้ต้องหาพร้อมความเห็นทางคดีให้ผู้บังคับบัญชาทราบเพื่อเป็นแนวทางปกครองบังคับบัญชาไม่ให้เกิดการกระทำความผิดนั้นขึ้นอีก

เอกสารอ้างอิง

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966 : ICCPR)

แนวทางสหประชาชาติว่าด้วยบทบาทของอัยการ (United Nations Guidelines on the Role of Prosecutors, 1990)

ปรีดา ทองชุมนุม. (2558). *คู่มือการทำความเข้าใจเรื่องสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ระเบียบราชการอัยการทหาร พ.ศ. 2501

ศราวุฒิ ประทุมราช. (2558). *เขตอำนาจศาลทหารในคดีที่พลเรือนกระทำความผิด*. วันที่ค้นข้อมูล 12 กันยายน 2560, เข้าถึงได้จาก http://www.lrct.go.th/th/?p=17770#_edn30

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2559). *11 บทบาท"ศาล"ภายใต้ระบอบคสช. รอบปี 2559*. วันที่ค้นข้อมูล 5 พฤศจิกายน 2560 เข้าถึงได้จาก, http://www.tlhr2014.com/th/?p=3156

โฮเซ่ ไซตูน. (2550). *หลักการสากลว่าด้วยความเป็นอิสระและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้พิพากษา ทนายความ และอัยการ : แนวทางสำหรับนักปฏิบัติลำดับที่ 1*. (เบญจรัตน์ แซ่ฉั่ว, ผู้แปล). International Commission of Jurists.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*

The Development of Learning Activities to Enhance Teacher Spirituality of Pre-service Teachers in Early Childhood Education, Faculty of Education, Burapha University

ดร.ศิรประภา พฤทธิกุล**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (2) ศึกษาผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนาแบ่งเป็น 8 ระยะ ได้แก่ การศึกษาแนวคิดพื้นฐาน การสร้างกรอบแนวคิด การตรวจสอบคุณภาพของกรอบแนวคิด การสร้างคู่มือและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพของคู่มือและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การปรับปรุงคู่มือและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การทดลองใช้ และการนำเสนอ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน กลุ่มเป้าหมายคือนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2560 รวมจำนวน 55 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็น ซึ่งเป็นแบบเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยแปลผลโดยเทียบเกณฑ์ 5 ระดับ เกณฑ์การประเมินคือ นิสิตมีคุณลักษณะที่กำหนดอยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุกรายการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยมีโครงสร้างประกอบด้วย (1) ปรัชญา ได้แก่ การศึกษาแบบประสบการณ์ การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (2) หลักการ ได้แก่ ลงมือปฏิบัติอย่างกระตือรือร้นในบริบทจริง มีกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน สร้างความหมายผ่านการสะท้อนความคิดตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ ช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (3) วัตถุประสงค์ คือ การเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (4) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่สี่ (5) ระยะเวลารวม 1 ภาคการศึกษา (6) กระบวนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นปฏิบัติการ ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน ขั้นสรุปและประเมินผล (7) สื่อการเรียนรู้ (8) การประเมินผล ได้แก่ แบบประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็น และ (9) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2. ผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้นจำนวน 55 คน ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยสามารถจำแนกนิสิตที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 92.73 และอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.27

---

*งานวิจัยนี้ได้รับทุนในการทำวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ 2560

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คำสำคัญ : จิตวิญญาณความเป็นครู/ กิจกรรมการเรียนรู้/ นิสิตครู/ การศึกษาปฐมวัย

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop learning activities for enhancing teacher spirituality and competency of pre-service teachers in early childhood education and 2) to study the effects of teacher spirituality and competency of pre-service teachers in early childhood education after the implementing. The research and development procedure was divided into 8 phases which comprised: the fundamental conceptual study; the conceptual framework construction; the quality assessment of the conceptual framework; the handbook and research tools construction; the quality assessment of the handbook and research tools; the handbook and research tools improvement; the experimentation; and the presentation; and it lasted for 12 months. The target group is the 55 fourth year students majoring in the Early Childhood Education Program of the Faculty of Education, Burapha University in 2016 academic year. The research instruments was teacher spirituality and competency assessment forms using rubrics, the data analyzed by converting average points to five-scale rating, and all teacher spirituality and competency must achieve at least 'good' score point. The research findings were as follows:

1. The learning activities consisted of 1) philosophy: which were the experiential education; competency-based education; and constructivism, 2) principle: which were experience an active learning in actual social context; established learning outcome to achieve expected standards; reflective thinking from concrete experiences to give a new meaning in views of practitioners; using scaffolding to push highest level of competency, 3) the purpose which was to enhance teacher spirituality and competency of pre-service teachers in early childhood education, 4) the target group was the fourth year students majoring in the early childhood education program,) the duration was 1 semester, 6) the process procedure was divided into 4 phases which comprised: preparation; action; presentation and share; conclusion and assessment, 7) instructional media, 8) assessment was teacher spirituality and competency assessment forms, and 9) suggestions for implementation.

2. In terms of enhancing the teacher spirituality and competency to early childhood education students, it is found that 55 out of 55 students, 100%, passed an evaluation. In addition, 51 students, 92.73%, have the teacher spirituality and competency at an excellent level, 4 students, 7.27%, have the teacher spirituality and competency at a very good level.

Keywords : Teacher Spirituality/ Learning Activities/ Pre-service Teachers/ Early Childhood Education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

โลกปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกมิติ สังคมจึงคาดหวังให้ครูปฏิบัติหน้าที่อย่างมืออาชีพ กล่าวคือ มีความรอบรู้ มีความสามารถด้านการสอน รักในอาชีพ และมีจิตวิญญาณความเปนครู ทั้งนี้จิตวิญญาณความเปนครูเปนคุณลักษณะที่สำคัญยิ่ง เพราะส่งผลให้ครูปฏิบัติหน้าที่ด้วยใจ เกิดความรัก ศรัทธา และยึดมั่นในอุดมการณ์แห่งวิชาชีพ มุ่งมั่น ทุ่มเทในการทำงาน ประพฤติตนเปนแบบอย่างที่ดี เอาใจใส่ ดูแล และหวังดีต่อศิษย์ (วัลนิกา ฉลากบาง, 2559, หน้า 123) วิชาชีพครูถือเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความสำคัญและเป็นกลไกหลักในพัฒนาทรัพยามนุษย์ให้แก่ประเทศชาติ ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องใช้องค์ความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะและวิชาชีพครูร่วมกับคุณลักษณะความเป็นครูที่สะท้อนการเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู จึงจะสามารถสั่งสอนอบรมศิษย์ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขและใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งสร้างเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการได้อย่างเต็มศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล

การผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูจึงไม่ได้มุ่งพัฒนาเพียงความรอบรู้ในเนื้อหา ความสามารถในวิธีการสอนเท่านั้น แต่ต้องเสริมสร้างด้านจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งคุรุสภาได้กำหนดให้จิตวิญญาณความเปนครูเป็นคุณลักษณะหนึ่งของความเป็นครูตามเกณฑ์การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อประกอบวิชาชีพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2557, หน้า 16-19) นอกจากนี้ คุรุสภาได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนิสิตในหลักสูตรผลิตครูทุกสาขาวิชาเอกในลักษณะภาพรวมด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ และกำหนดให้มาตรฐานการผลิต ด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอนได้กำหนดมาตรฐานข้อ 5.4 การจัดกิจกรรมเสริมความเป็นครู และมีเกณฑ์การรับรองข้อ 2.8 (2) มีแผนการจัดกิจกรรมตลอดหลักสูตร และ (3) มีคู่มือการประเมินผลและสมุดบันทึกหรือระเบียนรายงานผลตามมาตรฐาน รวมทั้งมาตรฐานบัณฑิต ด้านการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู กำหนดเกณฑ์การรับรองของวิชาชีพครู ข้อ 1) เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูปีละไม่น้อยกว่า 1 กิจกรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่ายังไม่มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูที่มีลักษณะเฉพาะตามบริบทสาขาวิชารวมทั้งสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เป็นรูปธรรม

การเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูนับเป็นคุณลักษณะที่ต้องใช้เวลาในการหล่อหลอมเป็นการเฉพาะ ดังเช่นผลการวิจัยเรื่อง “ประสบการณ์ของการเปนครูผู้มีจิตวิญญาณความเปนครู: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา” โดยธรรมนันทิกา แจ้งสว่าง, ดุษฎี โยเหลา, ปกรณ์ สิงห์สุริยา, และนิยะดา จิตต์จรัส (2555, หน้า 56) พบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูมีพัฒนาการจำแนกได้ 3 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงระยะการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีเหตุเสริมสร้าง 5 ประการ ได้แก่ การมีตัวแบบ แรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพครู ประสบการณ์ชีวิตที่ยากลำบาก ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา 2) ช่วงระยะการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ประกอบด้วยความตระหนักรู้ในความเป็นครู การปฏิบัติตนอยู่บนวิถีแห่งความเป็นครู มีเป้าหมายในการทำงานเพื่อเด็ก และการปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและความเมตตา 3) ช่วงระยะการคงอยู่ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีเหตุปัจจัยที่ช่วยค้ำจุน 4 ประการ ได้แก่ ความสุข ความภาคภูมิใจ ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์และความศรัทธาต่อบุคคลผู้ทรงคุณค่าของแผ่นดิน

สถาบันการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูจึงต้องคำนึงถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะสามารถพัฒนานิสิตสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างค่อยเป็นค่อยไป ในลักษณะการบูรณาการ แต่จากสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ 3 ประการ คือ 1) คุรุสภายังไม่ได้กำหนดรูปแบบและแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู 2) คุรุสภายังไม่ได้กำหนดรูปแบบและแนวทางที่เป็น

รูปธรรมในการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูที่มีลักษณะเฉพาะตามบริบทสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยซึ่งมีความแตกต่างไปจากครูในสาขาวิชาอื่น ซึ่งย่อมต้องการรูปแบบที่แตกต่างกันไป และ 3) การเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นคุณลักษณะที่ต้องใช้เวลาในการหล่อหลอมเป็นการเฉพาะ ส่งผลให้สถาบันการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งย่อมมีกระบวนการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูให้กับนิสิตในหลักสูตรผลิตครูปฐมวัยแตกต่างกันไปทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต มีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูให้กับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถให้ความหมายคำว่า “จิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย” หมายถึง เจตนารมณ์ หัวใจของบุคคลในวิชาชีพครูปฐมวัยที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาแก่มนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น 2) มีความกล้าหาญทางวิชาการสามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็ก 3) มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักเด็ก โดยสะท้อนจากการดูแลและให้การศึกษาด้วยความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และเคารพความเป็นมนุษย์เป็นสำคัญไม่ใช่การมุ่งสอนเนื้อหา 4) มีหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักในวิชาชีพ โดยสะท้อนจากความมุ่งมั่นตั้งใจ ศรัทธาในวิชาชีพ และ 5) มีจิตในการพัฒนา อุทิศตนสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อเด็กและสังคม

จากการศึกษาข้อมูลการปฏิบัติงานในบริบทจริงของบัณฑิตและการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 10 ท่านจากสถาบันการผลิตบัณฑิตครูที่หลากหลายและหน่วยผู้ใช้บัณฑิต พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งแตกต่างไปจากการสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูในสาขาวิชาอื่นๆ คือ สถาบันผลิตครูส่วนใหญ่สามารถพัฒนานิสิตที่จะไปเป็นครูปฐมวัยให้มีความรู้ความสามารถและเจตคติที่สอดคล้องกับปรัชญา หลักการทางการศึกษาปฐมวัย และเหมาะสมกับธรรมชาติพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาต้องไปปฏิบัติงานเป็นครูปฐมวัยในบริบทจริง สถานการณ์ที่พบคือการต้องยืนหยัดกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยตามปรัชญาและหลักการที่ถูกต้องท่ามกลางแรงกดดันจากผู้ปกครองและสังคมที่ยังคงเห็นความสำคัญของการเร่งเรียนเขียนอ่าน ไม่เข้าใจคุณค่าของการเตรียมความพร้อมผ่านกิจกรรมที่ลงมือกระทำและการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างเป็นองค์รวมซึ่งเป็นการปูพื้นฐานชีวิตของมนุษย์ทุกด้านในภายภาคหน้า (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2560, หน้า 18-20) ดังนั้นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในงานวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย 2 ด้าน ซึ่งมีความเป็นอัตลักษณ์โดดเด่นเฉพาะสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ 1) การตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาแก่มนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น และ 2) การมีความกล้าหาญทางวิชาการ สามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็ก

นอกจากนี้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะมุ่งพัฒนามาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 มาตรฐานที่ 1 ความเป็นครูแล้ว การออกแบบกิจกรรมได้ยึดแนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการเพื่อให้นิสิตมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัยบางด้านที่สอดคล้องกับความต้องการและเป็นกิจกรรมเสริมที่สามารถพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นบางด้านให้โดดเด่นมากยิ่งขึ้นอีกด้วย จากการคัดสรรประเด็นต่างๆ พบว่าสามารถ

บูรณาการมาตรฐานที่ 8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และมาตรฐานที่ 11 คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ (ราชกิจจานุเบกษา, 2556) และนอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (5 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2559 ยังได้เน้นการพัฒนาในยุคศตวรรษที่ 21 ดังนั้น จึงควรมีการบูรณาการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในยุคศตวรรษที่ 21 อีกทั้งการบูรณาการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยเพื่อส่งผลให้การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูนั้นมีความเฉพาะที่เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูในระดับการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตให้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญาการศึกษาแบบประสบการณ์ (Experiential education) ปรัชญาการศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based education) และแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยและมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน อันจะเกิดคุณค่าต่อตนเองและสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อเด็กและสังคมต่อไป

จากหลักการและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยด้านความกล้าหาญทางวิชาการและด้านความตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัย รวมทั้งการเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในยุคศตวรรษที่ 21 และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะเป็นแนวทางให้แก่สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูสาขาปฐมวัยในการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภาและสมรรถนะที่จำเป็นอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อนิสิตสำเร็จการศึกษาจะสามารถประกอบวิชาชีพครูอย่างผู้ที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

2. เพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นที่เกิดกับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1.1) ตัวแปรจัดกระทำคือกิจกรรมการเรียนรู้ 1.2) ตัวแปรตามคือ 1.2.1) จิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย ได้แก่ ความกล้าหาญทางวิชาการ และความตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัย 1.2.2) สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ และการมีอารมณ์ขันในการทำงาน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูในระดับการศึกษาปฐมวัยที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ปรัชญา หลักการ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ การประเมินผล ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย การวิจัยในครั้งนี้ศึกษากับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 55 คน

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การวิจัย 1: การศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ (1) มาตรฐานความรู้ สาระความรู้ และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556 (2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษที่ 21 และ (3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัย (4) แนวทางในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย ได้แก่ การศึกษาแบบประสบการณ์ การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐาน จิตตปัญญาศึกษา และแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2. การพัฒนา 1 : การสร้างกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จากผลการวิจัยในระยะแรก ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนากรอบแนวคิดประกอบด้วย ปรัชญา หลักการ การจัดระบบโครงสร้างของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการสร้างกรอบแนวคิดในการประเมินตัวแปรตาม

3. การวิจัย 2 : การตรวจสอบคุณภาพของกรอบแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และกรอบแนวคิดในการประเมินตัวแปรตาม โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคัดเลือกจากวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยผ่านความเห็นชอบจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา รวมจำนวน 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของกรอบแนวคิดที่ได้พัฒนาขึ้น และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจงนับ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

4. การพัฒนา 2 : การนำกรอบแนวคิดที่ได้พัฒนาและแก้ไขจากการวิจัยที่ผ่านมาสร้างเป็นคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยตามองค์ประกอบต่างๆ สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายละเอียด และการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครูแบบเกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics)

5. การวิจัย 3 : การตรวจสอบคุณภาพของคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณรอบที่ 2 ซึ่งคัดเลือกจากวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยผ่านความเห็นชอบจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา รวมจำนวน 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจงนับ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

6. การพัฒนา 3: การปรับปรุงแก้ไขคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สรุปได้ดังนี้ (1) ปรับปรัชญา หลักการและกระบวนการเรียนรู้ของกิจกรรม โดยตัดจิตตปัญญาศึกษาเป็นฐานออกเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้ในวงกว้าง (2) ปรับกรอบแนวคิดในการประเมิน โดยตัดสมรรถนะบางด้านที่ซ้ำซ้อนกับการพัฒนานิสิตตามหลักสูตรออกเพื่อให้การประเมินมีความเหมาะสม

7. การวิจัย 4 : การนำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายและเก็บรวบรวมข้อมูล 1 ภาคการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินเกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) ตามคุณลักษณะ 7 ข้อ 28 ตัวบ่งชี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าคะแนนเฉลี่ย แปลผลโดยเทียบเกณฑ์ 5 ระดับ ได้แก่ ดีเยี่ยม ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุง สรุปผลโดยมีคุณลักษณะของจิตวิญญาณความเป็นครูทุกข้ออยู่ในระดับดีขึ้นไป

8. การพัฒนา 4: ปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยฉบับสมบูรณ์ ซึ่งสรุปรายละเอียดองค์ประกอบต่างๆ ของกิจกรรมการเรียนรู้ และโครงสร้างของการประเมินที่ผ่านการพัฒนาไว้ในหัวข้อผลการวิจัยข้อ 1 และผลการวิจัยที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายไว้ในหัวข้อผลการวิจัยข้อ 2

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย สรุปดังนี้

1.1 ปรัชญาของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยตั้งอยู่บนพื้นฐานปรัชญาการศึกษาแบบประสบการณ์ที่ให้ความสำคัญในการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมอย่างกระตือรือร้น การศึกษาแบบสมรรถนะเป็นฐานที่ให้ความสำคัญในการเรียนรู้ตามเกณฑ์การปฏิบัติงานโดยมีกรอบการประเมินที่ชัดเจนและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ และแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่เชื่อในกระบวนการสร้างความหมายให้กับประสบการณ์ด้วยมุมมองของตนเองภายใต้การสนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) เพื่อสร้างบัณฑิตที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย และมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนอันจะเกิดคุณค่าต่อตนเองและการสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อเด็กและสังคม

1.2 หลักการของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ 1.2.1) ประสบการณ์เป็นฐาน ลงมือปฏิบัติอย่างกระตือรือร้นในบริบทจริง 1.2.2) สมรรถนะเป็นฐาน มีกรอบผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่มาตรฐานที่คาดหวัง 1.2.3) การสร้างความหมายผ่านการสะท้อนความคิดตามมุมมองของผู้ปฏิบัติ 1.2.4) การช่วยเหลือแบบเสริมต่อการเรียนรู้และบรรยากาศที่สนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

1.3 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้แก่

1.3.1 วัตถุประสงค์หลัก คือ การเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยด้านความกล้าหาญทางวิชาการและด้านความตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัย

1.3.2 วัตถุประสงค์รอง คือ การเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย 5 ประการ ได้แก่ 1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) ความรับผิดชอบ 3) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น 4) ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ 5) การมีอารมณ์ขันในการทำงาน

1.4 กลุ่มเป้าหมายของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 4 เนื่องจากนิสิตมีพื้นฐานทางวิชาการเพื่อนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการรณรงค์เพื่อเด็ก

1.5 ระยะเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยรวม 1 ภาคการศึกษา (16 สัปดาห์) แต่สามารถบริหารจัดการเวลาได้อย่างยืดหยุ่น ขึ้นกับการใช้เวลาอย่างเพียงพอในการพัฒนาให้นิสิตเกิดคุณลักษณะที่กำหนด

1.6 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นปฏิบัติการ ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน ขั้นสรุปและประเมินผล ดังนี้

1.6.1 ขั้นเตรียมความพร้อม (2 สัปดาห์) เพื่อให้นิสิตเกิดแรงบันดาลใจ รับทราบขอบข่ายของกิจกรรมและการประเมิน ประกอบด้วยกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจในการยืนหยัดทำสิ่งที่ถูกต้องดีงามผ่านสื่อที่คัดสรร สุนทรียสนทนา“ครูผู้กล้า” ชี้แจงขอบข่ายกิจกรรม วางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน รวบรวมองค์ความรู้เดิมที่เกี่ยวข้อง และไตร่ตรองสะท้อนความคิดลงในแบบบันทึก “แรงบันดาลใจของครูผู้กล้า”

1.6.2 ขั้นปฏิบัติการ (10 สัปดาห์) เพื่อให้นิสิตเกิดคุณลักษณะตามที่กิจกรรมกำหนดไว้ และตระหนักในความหมายแห่งการเรียนรู้ของตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมการกำหนดปัญหาการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนต่อเด็กปฐมวัย ซึ่งนิสิตเลือกประเด็นการให้ความสำคัญกับการเล่นและปัญหาการเร่งเรียน การรวบรวมข้อมูลและการออกแบบซึ่งนิสิตสรุปแนวทางการรณรงค์กับสังคมได้เป็น “การเล่นและการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” กิจกรรมการดำเนินการตามโครงการนิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดลงในแบบบันทึก “การรณรงค์เพื่อเด็กของครูผู้กล้า”

ภาพที่ 1 ตัวอย่างนิทรรศการการเล่นตามรอยพ่อ

ภาพที่ 2 ตัวอย่างหนังสือนิทานที่นิสิตเป็นผู้แต่งและจัดทำขึ้น

1.6.3 ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน (2 สัปดาห์) เพื่อให้นิสิตได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ตระหนักถึงการเรียนรู้จากกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกิจกรรมครูผู้กล้าในทุกระยะ นิสิตไตร่ตรองสะท้อนความคิดลงในแบบบันทึก “ฉันคือครูผู้กล้า” ในประเด็นที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลให้การศึกษาแก่มนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น ความตระหนักถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ต้องมีความยึดมั่นและกล้ายืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็ก และความสำคัญของสมรรถนะครูปฐมวัย

1.6.4 ขั้นสรุปและประเมินผล (2 สัปดาห์) เพื่อให้นิสิตรวบรวม สรุป ประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมรวบรวมผลงานหลักฐาน จัดระบบแฟ้มสะสมผลงาน และประเมินผลให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ความก้าวหน้าในการดำเนินงานเป็นระยะ และประเมินคุณลักษณะตามตัวบ่งชี้เมื่อสามารถดำเนินงานตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นระยะ

1.7 สื่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ คู่มือสำหรับอาจารย์ สมุดคู่มือสำหรับนิสิต สื่อเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ เช่น เพลง กรณีศึกษา เนื้อหาที่เกี่ยวข้องซึ่งรวบรวมจากการเรียนตามหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง อุปกรณ์เครื่องเขียน สื่อที่เลือกสำหรับการรณรงค์โครงการครูผู้กล้า แบบบันทึกกิจกรรม แบบประเมินคุณลักษณะ แฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล

1.8 การประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

1.8.1 เครื่องมือวัดผลได้แก่แบบประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็น ซึ่งเป็นแบบเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) คำนวณโดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย แปลผลโดยเทียบเกณฑ์ 5 ระดับ ได้แก่ ดีเยี่ยม ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุง เกณฑ์การประเมินคือ นิสิตมีคุณลักษณะที่กำหนดอยู่ในระดับดีมากขึ้นไปทุกรายการ

1.8.2 เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็น

0 คะแนน หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ใดตัวบ่งชี้หนึ่ง

1 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้จำนวน 1 ตัวบ่งชี้ จากทั้งหมด 4 ตัวบ่งชี้

2 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ จากทั้งหมด 4 ตัวบ่งชี้

3 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ จากทั้งหมด 4 ตัวบ่งชี้

4 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ครบทั้ง 4 ตัวบ่งชี้

1.8.3 การวิเคราะห์คะแนนเพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำมาเทียบกับเกณฑ์การแปลผล

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.00 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับดีเยี่ยม

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 0.50-1.49 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.49 หมายถึง มีคุณลักษณะความเป็นครู อยู่ในระดับปรับปรุง

1.8.4 โครงสร้างของเครื่องมือวัดผลจำแนกเป็นคุณลักษณะด้านจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย 2 คุณลักษณะ ได้แก่ ความกล้าหาญทางวิชาการและความตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัย ด้านสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยคัดสรรมา 5 คุณลักษณะ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ การมีอารมณ์ขันในการทำงาน สรุปรวม 7 คุณลักษณะซึ่งนำไปสู่การกำหนดตัวบ่งชี้ 4 รายการในแต่ละคุณลักษณะ ดังนั้น รวมตัวบ่งชี้ได้ทั้งหมด 28 รายการ

ตารางที่ 1 โครงสร้างคุณลักษณะและตัวบ่งชี้ของแบบประเมิน

คุณลักษณะ		ตัวบ่งชี้
1. จิตวิญญาณความเป็นครู	1. ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย	1.1 บอกความสำคัญของเด็กปฐมวัยบนพื้นฐานของธรรมชาติและพัฒนาการเด็ก 1.2 บอกความสำคัญของช่วงปฐมวัยที่เป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดเนื่องด้วยเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น 1.3 ระบุคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและให้การศึกษาภายใต้พื้นฐานของธรรมชาติและพัฒนาการเด็กปฐมวัย 1.4 ระบุคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยในฐานะผู้ดูแลและหล่อหลอมมนุษย์ในช่วงสำคัญที่สุดคือช่วงวัยเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคลนั้น
	2. กล้าหาญทางวิชาการ สามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กได้	2.1 ระบุปัญหาความเข้าใจหรือการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนจากหลักการทางการศึกษาปฐมวัย 2.2 วางแผนและออกแบบกิจกรรมบนพื้นฐานหลักการทางการศึกษาปฐมวัยเพื่อการแก้ไขปัญหาความเข้าใจทางการศึกษาปฐมวัยที่คลาดเคลื่อน 2.3 รณรงค์ทางวิชาการแก่กลุ่มเป้าหมายโดยมีการเก็บหลักฐานเกี่ยวกับผลที่ได้รับอย่างเป็นรูปธรรม 2.4 ระบุถึงความตระหนักถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ต้องมีความยึดมั่นและกล้ายืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็ก
2. สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย	3. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร	3.1 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน 3.2 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับผู้สอนและผู้ร่วมงาน 3.3 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับบุคคลอื่นในวงกว้าง 3.4 ระบุถึงความตระหนักในความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร
	4. มีคุณธรรม และจริยธรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูด้านความรับผิดชอบ	4.1 วางแผนงานก่อนลงมือปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ 4.2 ปฏิบัติงานตามแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์ 4.3 ปฏิบัติงานตามแผนให้สำเร็จตามเวลาที่กำหนด 4.4 ระบุถึงความสำคัญของการมีความรับผิดชอบที่มีต่อการพัฒนาตนเอง
	5. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	5.1 แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ 5.2 ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมกับกาลเทศะ 5.3 แสดงกิริยาเหมาะสมกับกาลเทศะ 5.4 แสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ตามความสนใจและที่ได้รับมอบหมาย
	6. เข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์	6.1 บอกถึงความแตกต่างทางกายภาพ ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม 6.2 ระบุถึงการยอมรับซึ่งความแตกต่างทางความเชื่อและค่านิยม 6.3 เคารพมุมมอง วิธีปฏิบัติ ความรู้สึกที่แตกต่างกัน 6.4 ไว้ใจ ปรารถนาดีและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
	7. มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิต การทำงาน การเผชิญปัญหา และการยอมรับตัวตนของตนเองและผู้อื่น	7.1 ใช้กลยุทธ์อารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติงานและสถานการณ์ที่เป็นปัญหา อุปสรรค สถานการณ์ที่มีคำวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเหมาะสม 7.2 ยอมรับตนเองในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาดได้โดยไม่กลัวความล้มเหลวเมื่อตระหนักว่ากำลังทำสิ่งใหม่ที่อยู่นอกเหนือจากพื้นที่ความปลอดภัยของตนเอง (comfort zone) 7.3 ยอมรับผู้อื่นในมุมมองที่ไม่สมบูรณ์แบบหรือยอมรับการกระทำที่อาจเกิดข้อผิดพลาด 7.4 ระบุถึงความสำคัญของการมีอารมณ์ขันหรือการแสดงท่าทางทางบวกในการดำเนินชีวิต การเผชิญกับปัญหาและการทำงาน

1.9 ข้อเสนอแนะในการนำกิจกรรมไปใช้

1.9.1 ด้านวัตถุประสงค์ ผู้ใช้สามารถดำเนินกิจกรรมตามแนวที่นำเสนอไว้เพื่อให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ตามที่กำหนด แต่ในขณะเดียวกันผู้ใช้ก็สามารถปรับประยุกต์และบูรณาการมาตรฐานความรู้ สมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานและบริบทที่แตกต่างกันได้

1.9.2 ด้านเนื้อหา แก่นสาระสำคัญของเนื้อหาคือจิตวิญญาณความเป็นครู แต่รายละเอียดของเนื้อหาที่นำมาใช้ในการดำเนินการขึ้นกับการเลือกและการตัดสินใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ การบูรณาการศาสตร์ทางการศึกษาปฐมวัยจึงอาจมีความแตกต่างไปตามกลุ่มเป้าหมาย ยุคสมัย และบริบทสังคมวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น นิสิตกลุ่มนี้เลือกการเล่นตามรอยพ่อ นิสิตกลุ่มอื่นอาจจะเลือกปัญหาสื่อเทคโนโลยีกับเด็กอนุบาล ปัญหาสุขภาวะของเด็กในศตวรรษที่ 21 เป็นต้น

1.9.3 ด้านกระบวนการ การดำเนินกิจกรรมต้องเป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการซึ่งสามารถสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างเป็นขั้นเป็นตอนสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการพื้นฐานของชุดกิจกรรมแต่ต้องอาศัยการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดเวลาให้นิสิตนักศึกษาพบอาจารย์ผู้รับผิดชอบ อีกทั้งการจัดเวลาสำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายที่นิสิตนักศึกษาได้สร้างสรรค์

1.9.4 ด้านผู้ดำเนินกิจกรรม ลักษณะกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้สามารถปรับเนื้อหา สื่อ คำถาม แบบบันทึกกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของนิสิต และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของบริบทชุมชน ดังนั้น คุณสมบัติของผู้ดำเนินกิจกรรมต้องมีความเข้าใจในศาสตร์ทางการศึกษาปฐมวัย จึงจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมสามารถบูรณาการเนื้อหาและประเด็นที่นิสิตสนใจมาสู่การหล่อหลอมให้นิสิตนักศึกษาเกิดคุณลักษณะได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

ผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้นจำนวน 55 คน ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยสามารถจำแนกนิสิตที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 92.73 และอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.27

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยเริ่มจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดประกอบด้วย ปรัชญา หลักการ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ การประเมินผล ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ซึ่งมุ่งสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้สอดคล้องกับ Joyce และ Weil (1996) ที่กล่าวถึงแนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่าเป็นแบบแผนที่ได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบ

กิจกรรมการเรียนรู้ในการศึกษาครั้งนี้เน้นการศึกษาแบบประสบการณ์ส่งผลให้นิสิตเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้รอรับ (Passive) มาเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ สมศักดิ์

ภู่วิภาดาวรรณ์ (2544, หน้า 41) กล่าวว่าการเรียนแบบประสบการณ์เป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมายสำหรับผู้เรียน การเรียนรู้ในปัจจุบันได้เปลี่ยนความคิดจากแนวพฤติกรรมนิยม (Behaviorist) ซึ่งมียึดครูเป็นศูนย์กลางและนักเรียนไม่มีส่วนร่วม (Passive Receivers) มาเป็นแนวมนุษยนิยม (Humanistic) สังคม (Social) และรูปแบบการเรียนที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งการศึกษาของณัฐกานต์ ปัดเกษม, สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, และยุวดี รอดจากภัย (2556) พบว่า กลยุทธ์ส่วนใหญ่ที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยบูรพา คือวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้การศึกษาแบบสมรรถนะที่นำใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ส่งผลให้นิสิตเกิดการเรียนรู้ตามเกณฑ์การปฏิบัติงานโดยมีกรอบการประเมินที่ชัดเจนและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะซึ่งยึดความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก มีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้ในแต่ละระดับชั้น ทักษะและความสามารถจะถูกกำหนดให้มีความต่อเนื่องกัน โดยใช้ทักษะและความสามารถที่มีในแต่ละระดับเป็นฐานสำหรับเพิ่มพูนทักษะและความสามารถในระดับต่อไป (ธำรง บัวศรี, 2532)

แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่นำมาใช้เป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้ส่งผลให้นิสิตเรียนรู้อย่างมีความหมายผ่านกระบวนการสร้างความหมายให้กับประสบการณ์ด้วยมุมมองของตนเอง สอดคล้องกับ มยุรา ลีหัวสระ, สพลณภัทร ศรีแสนยงค์, และเชษฐ์ ศิริสวัสดิ์ (2556) ที่กล่าวถึงการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาแล้วทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ Brown and Gillis (1999) ที่กล่าวถึงหลักการคิดสะท้อนว่าเป็นการตั้งคำถามถึงงานที่ปฏิบัติไป ขณะปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานในอนาคต ทำให้ครูเกิดความเข้าใจในความเชื่อทางการศึกษาและพฤติกรรมของตนเองจากการได้รับประสบการณ์ นอกจากนี้การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในบรรยากาศสนับสนุนทำให้ศักยภาพการเรียนรู้ของนิสิตสูงขึ้นจากการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตามที่ Vygotsky (1978) กล่าวถึง ทฤษฎีวัฒนธรรมเชิงสังคมว่า กระบวนการทางสังคมส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ผ่านรอยต่อของพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ซึ่งเป็นช่องว่างระหว่างระดับความสามารถที่เป็นอยู่จริงกับระดับพัฒนาการที่เต็มศักยภาพ หากผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นหรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นด้วยการมีปฏิสัมพันธ์แบบ Scaffolding ที่เชื่อมต่อพัฒนาการของผู้เรียน ให้สามารถสร้างความเข้าใจใหม่ภายในตน (Internalization) สอดคล้องกับข้อค้นพบของโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน พบว่า ครูไทยชอบการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้พูดคุย รับฟังความคิดของกันและกัน สามารถช่วยกระตุ้นความคิดซึ่งกันและกันและนำไปสู่ข้อสรุปที่ตนเข้าใจได้ (ทิศนา แขมมณี, 2548)

2. อภิปรายผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยสามารถช่วยเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะที่จำเป็นของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้นจำนวน 55 คน ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยสามารถจำแนกนิสิตที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 92.73 และอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.27 ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากกิจกรรมได้สร้างเสริมให้นิสิตตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพครูปฐมวัย อีกทั้งยังได้นำองค์ความรู้ที่เรียนมามาสู่การรณรงค์เพื่อเด็กอย่างเป็นรูปธรรม สะท้อนถึงความกล้าหาญทางวิชาการสามารถยืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กได้ สอดคล้องกับ ณัฏฐภรณ์ หลาวทอง และปิยะวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ (2553) ที่กล่าวว่าจิต

วิญญาณความเป็นครูเป็นคุณลักษณะของบุคคลในการมีจิตที่ปฏิบัติตนเพื่อนำไปสู่การเป็นที่ยอมรับและภาคภูมิใจในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลอื่น ประกอบด้วยการปฏิบัติตนตามหน้าที่ครูการปฏิบัติต่อศิษย์โดยเสมอภาค ความเชื่อในศักยภาพของมนุษย์และการเสียสละในงานครู และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (สจีวรรณ ทรรพวสุ, 2560) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูควรปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นครูอันดับแรก เน้นการสร้างความรู้ผ่านการปฏิบัติที่สอดคล้องกับทักษะศตวรรษที่21 และความเป็นครูวิชาชีพที่มีพลวัตเท่าทันการเปลี่ยนแปลงศาสตร์ ติดตามความก้าวหน้าวิชาชีพครูโดยมีกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพ

การเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยมีองค์ประกอบหลายด้าน ทั้งด้านความรักในวิชาชีพ ความรักและเมตตาต่อเด็ก สำหรับด้านความกล้าหาญทางวิชาการและด้านความตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพครูปฐมวัยที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาในครั้งนี้ ประกอบกับการบูรณาการสมรรถนะที่จำเป็น ได้แก่ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร มีคุณธรรมและจริยธรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ มีอารมณ์ขันในการดำเนินชีวิตและการทำงาน สอดคล้องกับคุณลักษณะของครูที่กำหนดไว้ในบริบทต่างประเทศเช่นกัน ดังที่ พิณสุดา สิริรังธศรี (2557, หน้า21-23) ได้กล่าวถึงเจตคติและค่านิยมของครูในประเทศสิงคโปร์ที่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในการพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพ การเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลาย มีความความปรารถนาอันแรงกล้า มีศีลธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้คุณลักษณะครูในประเทศออสเตรเลียที่สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ ได้แก่ สามารถรับความกดดันได้ดี มีความอดทนและอารมณ์ขัน ดังนั้น แนวทางการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยให้นิสิตตระหนักถึงคุณค่าของตนเองในฐานะครูที่ต้องพัฒนาเด็กในช่วงวัยที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นการปูพื้นฐานพัฒนาการตลอดช่วงชีวิตของทรัพยากรบุคคล รวมถึงความตระหนักถึงคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่ต้องมีความยึดมั่นและกล้ายืนหยัดหลักการทางการศึกษาปฐมวัยในการพัฒนาเด็กอย่างสร้างสรรค์ จึงจะนำพาชุมชนและสังคมให้เกิดความเข้าใจและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับธรรมชาติและพัฒนาการ เพื่อสร้างรากฐานให้เด็กปฐมวัยพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สืบไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษากับกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบและขยายผลการนำไปใช้ เช่น นิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในบริบทอื่นๆ นิสิตสาขาวิชาอื่นๆ ครูประจำการในระดับปฐมวัย เป็นต้น และควรมีการศึกษาที่สามารถพัฒนาองค์ประกอบของตัวแปรอย่างครอบคลุมเพิ่มเติม ได้แก่ ด้านความรักความเข้าใจเด็กและจิตอาสาเพื่อการพัฒนาเด็กและสังคมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อแนวทางในการพัฒนานิสิตด้านจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยย่างครอบคลุม

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 สถาบันฝึกหัดครูสามารถนำไปใช้พัฒนาระบบและบุคลากรด้านการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูได้แนวทางหนึ่ง และอาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยควรศึกษาทำความเข้าใจก่อนนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูปฐมวัยได้แนวทางหนึ่ง

2.2 ผู้ที่สนใจนำกิจกรรมในการศึกษาครั้งนี้ซึ่งมีโครงสร้างที่เป็นระบบและมีความยืดหยุ่นในขณะเดียวกันปรับใช้ได้อย่างสอดคล้องกับบริบท ดังที่ได้แนะนำไว้ในด้านวัตถุประสงค์ว่าผู้ใช้สามารถปรับและ

บูรณาการมาตรฐานความรู้ สมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของบริบทที่แตกต่างกันได้ ด้านเนื้อหาที่นำมาใช้จะขึ้นกับการเลือกและการตัดสินใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านกระบวนการซึ่งต้องใช้ความสม่ำเสมอต่อเนื่องเพราะเป็นคุณลักษณะที่ต้องอาศัยเวลาเป็นการเฉพาะ และด้านผู้ดำเนินกิจกรรมซึ่งควรมีความเข้าใจในศาสตร์ทางการศึกษาปฐมวัยจึงจะสามารถบูรณาการเนื้อหาและประเด็นที่นิสิตสนใจมาสู่การหล่อหลอมให้นิสิตนักศึกษาเกิดคุณลักษณะได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

เอกสารอ้างอิง

ณัฏฐภรณ์ หลาวทอง และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ. (2553). *การพัฒนาแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐกานต์ ปัดเกษม, สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, และยุวดี รอดจากภัย. (2556). กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 9*(1), 44-54.

ทิศนา แขมมณี. (2548). *ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน: เรื่องยากที่ทำได้จริง.* กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.

ธรรมนันทิกา แจ้งสว่าง, ดุษฎี โยเหลา, ปกรณ์ สิงห์สุริยา, และนิยะดา จิตต์จรัส. (2555). ประสบการณ์ของการเปนครูผู้มีจิตวิญญาณความเปนครู: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 8*(1), 55-65.

ธำรง บัวศรี. (2532). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

พิณสุดา สิริรังธศรี. (2557). *การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพของเยาวชน.

มยุรา ลีหัวสระ, สพลณภัทร ศรีแสนยงค์, และเชษฐ์ ศิริสวัสดิ์. (2556). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 9*(2), 127-138.

วัลนิกา ฉลากบาง. (2559). จิตวิญญาณความเป็นครู: คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 6*(2), 123-128.

สจีวรรณ ทรรพวสุ. (2560). กลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *วารสารราชพฤกษ์, 15*(1), 1-10.

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์. (2544). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินตามสภาพจริง* (พิมพ์ครั้งที่ 4). เชียงใหม่: เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2560). รายงานผลการพัฒนาและการใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู: การศึกษาปฐมวัย.

Brown, S., & Gillis, M. (1999). Using reflection thinking to develop personal Philosophies. *Journal of Nursing Education, 38*(4), 171-175.

Joyce, B., & Weil, M. (1996). *Models of teaching* (4th ed.) Boston: Allyn and Bacon.

Vygotsky, L. (1978). *Mind and society*. MA: Harvard University Press.

การพัฒนาแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*

The Development of Readiness Tests on Basic Mathematics Learning for Mathayom Suksa 4 Students

ภรณ์อนันศักดิ์ ฤทธิ์ธนัตถ์โรจ**
ธัชทฤต เทียมธรรม***
พิกุล เอกวรางกูร****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบทดสอบและคะแนนจุดตัดของแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ผลการวิจัยพบว่า แบบทดสอบความพร้อมทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยข้อสอบจำนวน 110 ข้อ แต่ละข้อมีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80-1.00 ค่าความยากตั้งแต่ 0.70-0.97 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.13-0.92 โดยมีค่าความเที่ยงของแบบทดสอบเท่ากับ 0.99 โดยแบบทดสอบฉบับที่ 1 สาระที่ 1 มีข้อสอบจำนวน 70 ข้อ คะแนนเต็ม 70 คะแนน มีค่าความยากตั้งแต่ 0.70-0.97 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.14-0.86 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ 0.98 และมีคะแนนจุดตัด 60 คะแนน ฉบับที่ 2 สาระที่ 3 มีข้อสอบจำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 10 คะแนน มีค่าความยากตั้งแต่ 0.77-0.94 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.31-0.87 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ 0.94 และมีคะแนนจุดตัด 8 คะแนน ฉบับที่ 3 สาระที่ 4 มีข้อสอบจำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน มีค่าความยากตั้งแต่ 0.70-0.87 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.52-0.95 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ 0.98 และมีคะแนนจุดตัด 17 คะแนน และฉบับที่ 4 สาระเพิ่มเติม มีข้อสอบจำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 10 คะแนน มีค่าความยากตั้งแต่ 0.71-0.78 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.81-0.92 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ 0.96 และมีคะแนนจุดตัด 8 คะแนน และแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียนมีความตรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคกลุ่มรู้ชัด โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูงสูงกว่ากลุ่มต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : แบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน/ แบบทดสอบความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์/ ความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์

---

*ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop a test and cut-off score for the Mathematics Readiness Test. For the Mathayom Suksa 4 Students of the schools in the Office Education Service Area Zone 3, Phranakhon Si Ayutthaya Province, the first semester of the academic year 2016.

The research results revealed that Readiness Tests on Basic Mathematics Learning For Mathayom Suksa 4 Students. The test construction comprised of 110 items. The index of objective congruence (IOC) of questions, were in the range of 0.80-1.00. Difficulty ranged from 0.70 to 0.97 and discriminative power ranged from 0.13 to 0.92. The reliability of the test was 0.99. Tests No. 1, Issue 1 scores 70 points. The difficulty ranged from 0.70 to 0.97. The discriminative power ranged from 0.14 to 0.86. The reliability of the test was 0.98 and the cut-off score was 60 points. edition 2, essence 3 scores 10 points. The difficulty ranged from 0.77 to 0.94. The discriminative power ranged from 0.31 to 0.87. The reliability of the test was 0.94 and the cut-off score was 8 points. Edition 3, essence 4 scores 20 points. The difficulty ranged from 0.70 to 0.87. The discriminative power ranged from 0.52 to 0.95. The reliability of the test was 0.98 and the cut-off score was 17 points. Edition 4, More matter scores 10 points. The difficulty ranged from 0.71 to 0.78. The discriminative power ranged from 0.81 to 0.92. The reliability of the test was 0.96 and the cut-off score was 8 points. And the readiness test was structurally straightforward. Which was analyzed using a known-group technique. The average score of the group was higher than that of the low group at the level of significance .01.

Keywords : readiness tests/ readiness tests on basic mathematics learning/ readiness on basic mathematics learning

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษา ได้กำหนดเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ไว้ 2 เป้าหมาย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักจากการทดสอบระดับชาติมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น ไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนผลทดสอบ PISA (วิสุทธิ์ เวียงสมุทร, 2556, หน้า 4) ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 5 ตัวบ่งชี้ที่ 5.4 ผลการทดสอบระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์ โดยพิจารณาจากผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 58) และจากการรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556–2558 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าคะแนนเฉลี่ย 25.45 , 29.65 และ 32.40

ตามลำดับ ส่วนของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าคะแนนเฉลี่ย 20.48 , 21.74 และ 26.59 ตามลำดับ จะเห็นว่าจากผลการสอบทั้งสามปีการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ทั้งสามปีการศึกษา ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการทดสอบนานาชาติ PISA 2012 ที่เน้นด้านคณิตศาสตร์ ร้อยละ 60 ที่พบว่า ผลการทดสอบนานาชาติ PISA 2012 ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ย OECD ของคณิตศาสตร์ 427 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าคะแนนมาตรฐานที่ 494 คะแนน จากผลการสอบทั้งสองอย่างมีผลการทดสอบต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ สำหรับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2556–2558 มีค่าคะแนนเฉลี่ย 25.41 , 29.59 และ 32.42 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ทั้งสามปีการศึกษาและต่ำกว่าในสังกัดอื่น ๆ และนอกจากนี้ พบว่า นักเรียนไทยรู้คณิตศาสตร์ถึงระดับสูงสุด โดยเฉลี่ยมีเพียงร้อยละ 0.5 แต่นักเรียนไทยที่รู้คณิตศาสตร์ไม่ถึงระดับพื้นฐานที่ควรจะมี (Minimum requirement) ไม่ถึงระดับ 2 ยังมีมากเกินไป โดยมีถึงร้อยละ 50 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ย OECD (ที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 23) เกินหนึ่งเท่าตัว สำหรับกลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีนักเรียนที่รู้คณิตศาสตร์ไม่ถึงระดับพื้นฐานมากถึงร้อยละ 42 (โครงการ PISA ประเทศไทย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, หน้า 8-10; สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2558)

จะเห็นว่าผลการทดสอบดังกล่าวสามารถเป็นตัวชี้วัดถึงระดับคุณภาพของผู้เรียนในวิชาคณิตศาสตร์ที่จะต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วน สาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้เรียนอาจมาจากหลายปัจจัย ดังที่ ดารณี ศักดิ์แสนศิลป์ (2557) และเบญจวรรณ ภักดีพงษ์ (2557) กล่าวว่า นักเรียนมีพื้นฐานทางด้านความรู้แตกต่างกัน ส่วนมากพื้นฐานความรู้เดิมไม่ดี นักเรียนไม่มีความพร้อมในการเรียน จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไม่สูงเท่าที่ควร ในทางตรงกันข้าม หากนักเรียนไม่มีความรู้พื้นฐานเดิมที่ดี ก็จะเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ในเรื่องใหม่ได้ เพราะวิชาคณิตศาสตร์จะมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันระหว่างเนื้อหาเก่าและเนื้อหาใหม่ โดยความรู้พื้นฐานเดิมจากเนื้อหาเก่าจะเป็นพื้นฐานที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อการเรียนในเนื้อหาใหม่ ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้ทางคณิตศาสตร์ และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่ดี จึงจะสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่มีเข้ากับความรู้ในเรื่องใหม่ และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555, หน้า 77; Bloom, 1976)

การประเมินวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนการเรียนการสอน เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนในแต่ละรายวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความรู้ ทักษะและความพร้อมด้านต่าง ๆ โดยเครื่องมือที่ใช้วัดอาจเป็นแบบทดสอบความพร้อม (Readiness Test) แบบทดสอบก่อนเรียน การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น ซึ่งประโยชน์ที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลก่อนเรียน หากพบว่า ผู้เรียนไม่มีความพร้อมที่จะเรียน ครูผู้สอนจะได้ให้ความช่วยเหลือด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมก่อนที่จะมีการเรียนการสอนเกิดขึ้น และช่วยในการจัดกลุ่มผู้เรียน และวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับความพร้อม ทักษะและความสามารถของผู้เรียน (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2543, หน้า 18; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555, หน้า 14; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557, หน้า 100)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า แบบทดสอบความพร้อมสามารถเป็นเครื่องมือในการคัดแยกนักเรียนที่มีความพร้อมกับไม่มีความพร้อมได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Lorraine (2012) ได้ศึกษาเรื่องความพร้อมในการเรียนรู้การมีส่วนร่วมและความสำเร็จของนักศึกษาในระดับเริ่มต้น วิชาคณิตศาสตร์ โดยผลของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยในการระบุนักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อผลลัพธ์ของ ELUM ที่ไม่

ประสบความสำเร็จในช่วงต้นของหลักสูตรโดยใช้คะแนนของนักเรียนในการทดสอบการวินิจฉัยโดยใช้ผลการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมปลายหรือการติดตามผลการจัดระดับ และงานวิจัยของ Wellman (2006) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาหลักสูตรเบื้องต้นของวิทยาลัยคณิตศาสตร์ โครงการนี้มีการตรวจสอบความพร้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตชานเมือง ก่อนเข้าเรียนหลักสูตรวิทยาลัยเบื้องต้นในวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐานของวิทยาลัย การเตรียมความพร้อมในวิชาคณิตศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่นักเรียนต้องได้รับการช่วยเหลือในขณะที่ยังอยู่ในโรงเรียนมัธยมก่อนที่จะเข้าเรียนในวิทยาลัย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งมีความเกี่ยวโยงกันจากผลการทดสอบระดับชาติและระดับนานาชาติที่เป็นตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนที่เรียนจบในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หากผู้เรียนไม่มีความพร้อมทางคณิตศาสตร์ ในด้านความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ และไม่ได้รับการปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาให้ดีขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หรือตลอดทั้งการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะสร้างเครื่องมือที่สามารถศึกษาวัดความพร้อมของผู้เรียนก่อนที่จะเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบทดสอบความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการวัด และคัดแยกนักเรียนที่มีความพร้อมกับไม่มีความพร้อม แล้วช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมให้มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาสาระการเรียนรู้ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. เพื่อพัฒนาคะแนนจุดตัดที่ใช้ในการตัดสินผลการทดสอบความพร้อมทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 29 โรงเรียน มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3,866 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1,054 คน จากโรงเรียน 26 โรงเรียน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม โดยนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม จะเป็นนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างซ้ำกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ใช้สำหรับตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา และระยะเวลาในการสอบ จำนวน 10 คน จาก 1 โรงเรียน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ใช้สำหรับตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบรายข้อ ในการทดลองใช้แบบทดสอบครั้งที่ 1 จำนวน 395 คน จาก 7 โรงเรียน ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

กลุ่มตัวอย่างที่ 3 ใช้สำหรับตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบรายข้อและรายฉบับในการทดลองใช้แบบทดสอบครั้งที่ 2 จำนวน 589 คน จาก 21 โรงเรียน ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และกลุ่มตัวอย่างที่ 4 ใช้สำหรับตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยใช้เทคนิคกลุ่มรู้ชัด (Known group Technique) จำนวน 60 คน จาก 1 โรงเรียน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเนื้อหา ขอบเขตตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่ได้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 4 สาระ 15 ตัวชี้วัด ดังนี้ สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ มีตัวชี้วัดที่จำเป็น 7 ตัวชี้วัด สาระที่ 3 เรขาคณิต มีตัวชี้วัดที่จำเป็น 2 ตัวชี้วัด สาระที่ 4 พีชคณิต มีตัวชี้วัดที่จำเป็น 4 ตัวชี้วัด และสาระเพิ่มเติม มีตัวชี้วัดที่จำเป็น 2 ตัวชี้วัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย มีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือวัดความพร้อมทางการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

2. ทบทวนวรรณกรรมหรือเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ การกำหนดคะแนนจุดตัด และเพื่อกำหนดเนื้อหา ขอบเขตตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานและมีความจำเป็นต่อการเรียน ก่อนนำไปสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ

3. ทำการวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหา แล้วสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานและมีความจำเป็นต่อการเรียน โดยสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 7 ท่าน

4. กำหนดขอบเขตตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานและมีความจำเป็นต่อการเรียน โดยการนำผลสรุปที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน มาพิจารณาและกำหนดขอบเขตของเนื้อหา และได้ข้อสรุปของขอบเขตสาระ และตัวชี้วัดที่เป็นพื้นฐานและมีความจำเป็นต่อการเรียน ประกอบด้วย 4 สาระ 15 ตัวชี้วัด ดังนี้ สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ มีตัวชี้วัดที่จำเป็น 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) บอกความเกี่ยวข้องของจำนวนจริง จำนวนตรรกยะและจำนวนอตรรกยะ 2) บวก ลบ คูณ หาร จำนวนเต็ม 3) เขียนเศษส่วนให้อยู่ในรูปเศษส่วนอย่างต่ำ เขียนเศษเกินในรูปจำนวนคละและเขียนจำนวนคละในรูปเศษเกิน 4) เขียนเศษส่วนให้อยู่ในรูปทศนิยมและเขียนทศนิยมซ้ำให้อยู่ในรูปเศษส่วน 5) บวก ลบ คูณ หารเศษส่วนและทศนิยม 6) หาค่าเลขยกกำลังที่มีเลขชี้กำลังเป็นจำนวนเต็ม และการคูณ หาร เลขยกกำลัง 7) หารากที่สองและรากที่สามของจำนวนเต็ม สาระที่ 3 เรขาคณิต มีตัวชี้วัดที่จำเป็น 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ใช้ทฤษฎีบทพีทาโกรัสในการแก้ปัญหา 2) ใช้สมบัติของรูปสามเหลี่ยมคล้ายในการให้เหตุผลและแก้ปัญหา สาระที่ 4 พีชคณิต มีตัวชี้วัดที่จำเป็น 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) แก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวอย่างง่าย 2) เขียนอ่าน และแปลความหมายของกราฟบนระนาบในระบบพิกัดฉากที่กำหนดให้ได้ 3) แก้อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว 4) แก้ระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปร สาระเพิ่มเติม มีตัวชี้วัดที่จำเป็น 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) แยกตัวประกอบของพหุนามที่กำหนดให้ 2) แก้สมการกำลังสองตัวแปรเดียวที่กำหนดให้

5. ระบุระดับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ที่ต้องการวัดของแต่ละตัวชี้วัดการเรียนรู้

6. จัดทำแผนผังการสร้างแบบทดสอบ จำแนกตามตัวชี้วัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งระบุระดับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยในแต่ละตัวชี้วัด

7. สร้างข้อสอบตามแผนผังการสร้างแบบทดสอบ โดยข้อสอบที่สร้างเป็นแบบปรนัยชนิดเติมคำตอบ

8. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จากผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน และด้านการวัดผลและประเมินผล จำนวน 2 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อสอบกับเนื้อหา ตัวชี้วัด และพฤติกรรมความพร้อม ตามกรอบโครงสร้างของการสร้างเครื่องมือ แล้วนำผลการพิจารณาไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์และปรับปรุงให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

9. จัดข้อสอบเข้าฉบับ จากข้อคำถามที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาผ่านเกณฑ์ จำนวน 220 ข้อ จึงจัดข้อสอบออกเป็น 3 ฉบับ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของข้อสอบแต่ละข้อ และแต่ละตัวชี้วัดที่จัดเข้าชุดเดียวกัน แล้วนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา และระยะเวลาในการสอบ

10. ทดลองใช้แบบทดสอบครั้งที่ 1 จำนวน 220 ข้อ เพื่อตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบรายข้อ แล้วนำแบบทดสอบที่ได้จากการทดสอบครั้งที่ 1 มาตรวจ แล้วนำผลจากการตรวจมาวิเคราะห์คุณภาพแบบทดสอบรายข้อ แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพให้เหลือข้อสอบที่มีคุณภาพและครอบคลุมทุกตัวชี้วัดที่จะนำไปใช้จริง จำนวน 110 ข้อ แล้วนำมาจัดเข้าฉบับ

11. ทดลองใช้แบบทดสอบครั้งที่ 2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบรายข้อและรายฉบับแล้วนำแบบทดสอบที่ได้จากการทดสอบครั้งที่ 2 มาตรวจ แล้วนำผลจากการตรวจมาวิเคราะห์คุณภาพแบบทดสอบรายข้อและรายฉบับ แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพแล้วนำมาจัดเข้าฉบับ

12. ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง นำแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียนมาตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้เทคนิคกลุ่มรู้ชัดกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สถิติ Independent Samples t-test

13. กำหนดคะแนนจุดตัด โดยใช้วิธีของอีเบล (Ebel’s technique) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ในการกำหนดคะแนนจุดตัด โดยพิจารณาจากลักษณะความยากง่ายและความเกี่ยวข้องในเนื้อหาของแบบทดสอบอิงเกณฑ์เป็นหลักในการพิจารณาความสำเร็จที่คาดหวังไว้ในข้อสอบ

14. จัดทำคู่มือการใช้แบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน

ผลการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน มีดังนี้

1. ผลการสอบถามความคิดเห็นในการกำหนดขอบเขตเนื้อหา สาระ และตัวชี้วัดที่เป็นพื้นฐานและมีความจำเป็นต่อการเรียนจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ได้ข้อสรุปขอบเขตของเนื้อหามี 4 สาระ และ 15 ตัวชี้วัด ซึ่งมีความครอบคลุมและมีความจำเป็นต่อการเรียน ในรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 110 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้องจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกัน โดยมีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.80-1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

3. ผลการวิเคราะห์ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเที่ยง และผลการพัฒนาคะแนนจุดตัดที่ใช้ในการตัดสินผลการทดสอบความพร้อมทางการเรียนของแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบ และผลการพัฒนาคะแนนจุดตัดด้วยวิธีอีเบล

สาระ/ตัวชี้วัด	จำนวนข้อสอบ (ข้อ)	*IOC*	*p*	*r*	r_{cc}	*C*
ฉบับที่ 1 สาระที่ 1	**70**	**0.80-1.00**	**0.70-0.97**	**0.14-0.86**	**0.98**	**60**
ตัวชี้วัดที่ 1	10	1.00(ทุกข้อ)	0.74–0.97	0.16–0.64	0.82	9
ตัวชี้วัดที่ 2	10	1.00(ทุกข้อ)	0.77–0.95	0.26–0.73	0.87	9
ตัวชี้วัดที่ 3	10	1.00(ทุกข้อ)	0.81–0.95	0.34–0.74	0.91	9
ตัวชี้วัดที่ 4	10	1.00(ทุกข้อ)	0.72–0.90	0.42–0.81	0.92	9
ตัวชี้วัดที่ 5	10	1.00(ทุกข้อ)	0.72–0.96	0.20–0.80	0.87	9
ตัวชี้วัดที่ 6	10	0.80-1.00	0.70–0.88	0.56–0.85	0.94	8
ตัวชี้วัดที่ 7	10	1.00(ทุกข้อ)	0.70–0.83	0.68–0.88	0.96	8
ฉบับที่ 2 สาระที่ 3	**10**	**1.00(ทุกข้อ)**	**0.77-0.94**	**0.31-0.87**	**0.94**	**8**
ตัวชี้วัดที่ 1	5	1.00(ทุกข้อ)	0.79–0.92	0.47–0.86	0.89	4
ตัวชี้วัดที่ 2	5	1.00(ทุกข้อ)	0.77–0.94	0.27–0.89	0.82	4
ฉบับที่ 3 สาระที่ 4	**20**	**0.80-1.00**	**0.70-0.87**	**0.52-0.95**	**0.98**	**17**
ตัวชี้วัดที่ 1	5	1.00(ทุกข้อ)	0.71–0.83	0.75–0.92	0.95	4
ตัวชี้วัดที่ 2	5	0.80 - 1.00	0.79–0.87	0.56–0.77	0.82	4
ตัวชี้วัดที่ 3	5	1.00(ทุกข้อ)	0.72–0.82	0.77–0.87	0.94	4
ตัวชี้วัดที่ 4	5	1.00(ทุกข้อ)	0.70–0.79	0.77–0.94	0.94	4
ฉบับที่ 4 สาระเพิ่มเติม	**10**	**1.00(ทุกข้อ)**	**0.71-0.78**	**0.81-0.92**	**0.96**	**8**
ตัวชี้วัดที่ 1	5	1.00(ทุกข้อ)	0.71–0.78	0.82–0.92	0.93	4
ตัวชี้วัดที่ 2	5	1.00(ทุกข้อ)	0.72–0.78	0.78–0.89	0.92	4
รายฉบับ	**110**	**0.80-1.00**	**0.70–0.97**	**0.13–0.92**	**0.99**	**-**

หมายเหตุ: ค่า p แทน ระดับความยากของข้อสอบ ค่า r แทน ค่าอำนาจจำแนก
ค่า r_{cc} แทน ความเที่ยง ค่า C แทน คะแนนจุดตัดผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า จากการทดลองใช้แบบทดสอบความพร้อมทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 110 ข้อ มีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพรวมทั้งสิ้นจำนวน 110 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ในช่วง 0.80-1.00 มีค่าความยากตั้งแต่ 0.70-0.97 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.13-0.92 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ 0.99 โดยมีรายละเอียดดังนี้ ฉบับที่ 1 สาระที่ 1 จำนวน 70 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ในช่วง 0.80-1.00 มีค่าความยากตั้งแต่ 0.70-0.97 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.14-0.86 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ 0.98 และมีคะแนนจุดตัด 60 คะแนน ฉบับที่ 2 สาระที่ 3 จำนวน 10 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็น 1.00 ทุกข้อ มีค่าความยากตั้งแต่ 0.77-0.94 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.31-0.87 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ 0.94 และมีคะแนนจุดตัด 8

คะแนน ฉบับที่ 3 สาระที่ 4 จำนวน 20 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ในช่วง 0.80-1.00 มีค่าความยากตั้งแต่ 0.70-0.87 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.52-0.95 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ 0.98 และมีคะแนนจุดตัด 17 คะแนน และฉบับที่ 4 สาระเพิ่มเติม จำนวน 10 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็น 1.00 ทุกข้อ มีค่าความยากตั้งแต่ 0.71-0.78 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.81-0.92 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ 0.96 และมีคะแนนจุดตัด 8 คะแนน

4. ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 110 ข้อ กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังจะเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ระหว่างกลุ่มรู้ชัดที่มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์สูง จำนวน 30 คน และกลุ่มรู้ชัดที่มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำ จำนวน 30 คน ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคลจากผลการเรียนของนักเรียนและจากการสอนของครูผู้สอนในระดับชั้นที่ผ่านมา วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ Independent Samples t-test ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลจากการใช้แบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน ระหว่างกลุ่มรู้ชัดที่มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงและกลุ่มที่มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำ

ลักษณะกลุ่มรู้ชัดของนักเรียนที่มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	*SD*	จำนวน (คน)	*t*	*df*	*Sig.*
กลุ่มสูง	110	106.30	6.12	30	28.48	58	0.00
กลุ่มต่ำ		29.20	13.51	30			

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า การทดสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 110 ข้อ พบว่า ข้อสอบมีคะแนนเต็ม 110 คะแนน คะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มรู้ชัดของนักเรียนที่มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มรู้ชัดของนักเรียนที่มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อวิจารณ์ตามวัตถุประสงค์และลำดับของการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1. ผลการพิจารณาขอบเขตสาระการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่เป็นพื้นฐานและมีความจำเป็นต่อการเรียน ในรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 7 ท่าน เพื่อพิจารณามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง 6 สาระ 14 มาตรฐาน และ 66 ตัวชี้วัด พบว่า มี 4 สาระ 15 ตัวชี้วัด ที่ครอบคลุมเนื้อหาที่เป็นพื้นฐานและมีความจำเป็นต่อการเรียน ในรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หากนักเรียนมีความพร้อมทางการเรียนทั้ง 4 สาระ 15

ตัวชี้วัด นี้ จะส่งผลดีต่อนักเรียนในการเชื่อมโยงระหว่างความรู้พื้นฐานเดิมกับความรู้ใหม่ได้ แต่ถ้านักเรียนไม่มีความพร้อมทางการเรียนในตัวชี้วัดใดตัวชี้วัดหนึ่ง อาจส่งผลต่อการเรียนหรือเป็นอุปสรรคต่อการเรียนในเนื้อหาใหม่ได้ ปิยะดา ปวงฟู (2552, หน้า 30-31) ได้ทำการวิจัยการปรับความรู้พื้นฐานก่อนการเรียน เรื่องการแก้สมการกำลังสองตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จันฑิมา ญาติบำรุง (2551, หน้า 48) ได้ทำการวิจัยสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยในการเรียนคณิตศาสตร์ สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 ได้พบข้อบกพร่องของนักเรียนในเรื่องพื้นฐานความรู้เดิมที่จำเป็นต้องนำมาใช้ในการเรียนในเนื้อหาใหม่ของวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนของนักเรียน และการสอนของครู ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวจะมุ่งวินิจฉัยเฉพาะเรื่องที่พบปัญหาเท่านั้น การกำหนดขอบเขตตัวชี้วัดจึงไม่ครอบคลุมเนื้อหาที่เป็นพื้นฐานในรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งต่างจากแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ที่ได้กำหนดขอบเขตของสาระ และตัวชี้วัดจากการพิจารณากลั่นกรองของผู้เชี่ยวชาญมาแล้วนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาความรู้พื้นฐานเดิมที่จะนำไปเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ได้

2. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า ข้อสอบทั้งหมด มีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.80-1.00 ไม่มีข้อใดต่ำกว่า 0.50 ซึ่งจะเห็นว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด หรืออาจกล่าวได้ว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาสูง ซึ่งจะส่งผลดีต่อการวัดพฤติกรรมความพร้อมของนักเรียนได้ตรงตามตัวชี้วัด ดังที่ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2559, หน้า 136) ได้กล่าวว่า ความตรงเชิงเนื้อหาเป็นคุณสมบัติที่สำคัญสุด ถ้าแบบทดสอบที่มีความตรงเชิงเนื้อหาต่ำ นักเรียนไม่สามารถแสดงความรู้ หรือพฤติกรรมที่เขามีอยู่ได้ เพราะความรู้หรือพฤติกรรมที่เขามีอยู่ไม่ได้ถูกวัด ซึ่งจะส่งผลต่อคะแนนที่วัดได้ เมื่อนำผลของการวัดไปประเมินผลผลการประเมินก็ขาดความน่าเชื่อถือ

3. การตรวจสอบคุณภาพรายข้อและรายฉบับ

3.1 การตรวจสอบคุณภาพรายข้อ จากแบบทดสอบทั้ง 4 ฉบับ จำนวน 110 ข้อ ในการวิเคราะห์ค่าความยากของข้อสอบ พบว่า มีค่าความยากตั้งแต่ 0.70-0.97 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 0.70 ขึ้นไปทุกข้อ แสดงว่า ข้อสอบทุกข้อมีคุณภาพรายข้อและเป็นข้อสอบที่ดี ดังที่ ศิริชัย กาญจนวาสี (2556, หน้า 238) กล่าวว่า สำหรับกลุ่มที่ได้เรียนเนื้อหามาแล้ว ควรมีค่าความยากของข้อสอบที่สูง ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (0.70–1.00) จึงจะกล่าวได้ว่า มีลักษณะของข้อสอบอิงเกณฑ์ที่ดี นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกค่าความยากของข้อสอบเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 0.70–0.79, 0.80–0.89, 0.90–1.00 และมีระดับความยากของข้อสอบอยู่ในระดับค่อนข้างง่าย ง่าย และง่ายมาก ตามลำดับ และพบว่า มีข้อสอบอยู่ในช่วงดังกล่าวจำนวน 50, 44 และ 16 ข้อ ตามลำดับ หรือมีสัดส่วนของข้อสอบทั้งฉบับร้อยละ 45, 40 และ 15 ตามลำดับ การที่ข้อสอบส่วนมากมีความยากอยู่ในระดับง่ายถึงง่ายมาก อาจส่งผลต่อความเที่ยงของข้อสอบซึ่งอาจทำให้แบบทดสอบมีความเที่ยงที่สูงขึ้น

สำหรับการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.13-0.95 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 0.00 ขึ้นไปทุกข้อ แสดงว่า ข้อสอบทุกข้อมีคุณภาพรายข้อ เพราะผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังที่ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 196) กล่าวว่า สำหรับข้อสอบแบบอิงเกณฑ์ควรมีค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบเท่ากับหรือมากกว่า 0 เนื่องจากตามแนวคิดของการสร้างข้อสอบอิงเกณฑ์ไม่เน้นค่าอำนาจจำแนก นอกจากนี้ โชติกา ภาษีผล (2559, หน้า 80) ได้แบ่งค่าอำนาจจำแนกของ

ข้อสอบเป็น 5 ช่วง ได้แก่ ต่ำกว่า 0.00, 0.00–0.19, 0.20–0.39, 0.40–0.69 และ 0.70–1.00 มีระดับอำนาจจำแนกของข้อสอบอยู่ในระดับผิดพลาด ต่ำควรปรับปรุง พอใช้ได้ ดี และดีมาก ตามลำดับ และพบว่ามีข้อสอบอยู่ในช่วงดังกล่าวจำนวน 1, 10, 42 และ 57 ข้อ ตามลำดับ หรือมีสัดส่วนของข้อสอบทั้งฉบับร้อยละ 1, 9, 38 และ 52 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า สัดส่วนดังกล่าว ข้อสอบร้อยละ 99 อยู่ในระดับอำนาจจำแนกของข้อสอบพอใช้ถึงดีมาก และข้อสอบร้อยละ 90 อยู่ในระดับอำนาจจำแนกของข้อสอบที่ดีถึงดีมาก อาจส่งผลดีต่อเครื่องมือในด้านความตรงเชิงสภาพหรือข้อสอบอาจมีความตรงเชิงสภาพสูง ดังที่ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2559, หน้า 138) กล่าวว่า ถ้าเครื่องมือใดมีอำนาจจำแนกสูง เครื่องมือนั้นก็จะมีความตรงเชิงสภาพสูงด้วย เพราะอำนาจจำแนกมีความสัมพันธ์กับความตรงเชิงสภาพในทางบวก นอกจากนี้ พบว่ามีข้อสอบร้อยละ 1 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในระดับต่ำควรปรับปรุง อาจเป็นเพราะข้อสอบในส่วนนี้เป็นข้อสอบที่ง่ายมากจึงส่งผลให้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ในระดับต่ำ ดังที่ ศิริชัย กาญจนวาสี (2556, หน้า 231) กล่าวว่า สำหรับค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบที่ค่อนข้างต่ำ อาจมาจากข้อสอบที่สร้างขึ้นเป็นข้อสอบที่ค่อนข้างง่ายหรือง่ายมาก จึงทำให้มีค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบค่อนข้างต่ำหรือต่ำมาก นอกจากนี้ พบว่า ไม่มีข้อสอบใดอยู่ในระดับที่ผิดพลาด

3.2 การตรวจสอบคุณภาพรายฉบับ วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบทดสอบโดยใช้สูตรไบโนเมียล (Binomial formula) ของโลเวทท์ (Lovett) พบว่า ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ มีค่าตั้งแต่ 0.94-0.98 และจากการวิเคราะห์คุณภาพรายฉบับของแบบทดสอบ จำนวน 110 ข้อ มีค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ 0.99 จะเห็นได้ว่า ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบฉบับย่อยทั้ง 4 ฉบับ และรวมฉบับ จำนวน 110 ข้อ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้เท่ากับ 0.80 ซึ่งมีค่าความเที่ยงอยู่ในระดับสูงตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าความเที่ยงของ Ebel and Frisbic (1986) ที่กำหนดค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.91-1.00 ซึ่งแสดงถึงค่าความเที่ยงระดับสูงมาก อาจจะมาจาก 3 ประเด็นหลัก คือ 1) จำนวนข้อสอบของแบบทดสอบมีจำนวนข้อคำถามมาก 2) ข้อคำถามที่มีความชัดเจนมีความเป็นปรนัย เพราะได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาที่มีค่า IOC ที่สูงและได้ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านภาษา 3) ค่าความยากของข้อสอบอยู่ในระดับค่อนข้างง่ายถึงง่ายมากเกินไป ดังที่ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2559, หน้า 160) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเที่ยงที่สอดคล้องกับผลของการวิจัยนี้ว่า 1) จำนวนข้อสอบหรือข้อคำถามมากจะเพิ่มค่าความเที่ยงให้สูงขึ้น 2) หากข้อคำถามมีความชัดเจนเป็นปรนัยในการถาม จะทำให้แบบทดสอบมีความเที่ยงสูง 3) ระดับความยากของข้อสอบจะทำให้คะแนนจากการทำแบบทดสอบไม่กระจาย

4. การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ ผลการตรวจสอบ พบว่า คะแนน เฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มรู้ชัดที่มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มรู้ชัดที่มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ นักเรียนที่มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงทำคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบได้ 106.30 คะแนน ส่วนนักเรียนที่มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำทำคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบได้ 29.20 คะแนน ทำให้มีความมั่นใจได้ว่านักเรียนที่มีความพร้อมทางการเรียนสูงได้คะแนนที่สูงจริง และนักเรียนที่มีความพร้อมทางการเรียนต่ำได้คะแนนที่ต่ำจริง

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาคะแนนจุดตัดที่ใช้ในการตัดสินผลการทดสอบความพร้อมทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผลการคำนวณคะแนนจุดตัดตามหลักวิธีการพิจารณาคะแนนจุดตัดของอีเบล (Ebel’s technique) จากผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า แบบทดสอบทั้ง 4 ฉบับ คะแนนเต็ม 70, 10, 20 และ 10 คะแนน ตามลำดับ มีคะแนนจุดตัด 60, 8, 17 และ 8 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าคะแนนจุดตัดที่

ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มในแต่ละฉบับ มีคะแนนจุดตัด 49, 7, 14 และ 7 คะแนนตามลำดับ อาจเป็นเพราะผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่า ข้อสอบหรือข้อคำถามที่สร้างมีความสำคัญและจำเป็นมาก และระดับความยากของข้อสอบอยู่ในระดับง่าย เมื่อเข้าสูตรคำนวณคะแนนจุดตัดด้วยวิธีอีเบลจึงทำให้มีคะแนนจุดตัดที่สูง ประกอบกับผลการตรวจสอบคุณภาพรายข้อด้านความยากของข้อสอบ จะเห็นว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างง่ายถึงง่ายมาก ดังนั้น เกณฑ์คะแนนจุดตัดจึงสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การใช้แบบทดสอบควรศึกษาคู่มือการใช้แบบทดสอบให้เข้าใจถี่ถ้วนก่อนนำไปใช้ และดำเนินการตามคู่มืออย่างเคร่งครัด

1.2 การใช้แบบทดสอบสามารถนำไปใช้ได้ 2 แนวทาง คือ ทดสอบก่อนเรียนทั้งหมดทุกสาระและตัวชี้วัด หรือเลือกเฉพาะสาระ ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะสอน โดยในการเลือกข้อสอบบางสาระหรือบางตัวชี้วัดมาใช้ในการสอบ จะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องของเนื้อหาภายในเรื่องนั้น ๆ เพื่อจะได้วัดความพร้อมทางการเรียนของนักเรียนได้ตรงกับเนื้อหา

1.3 ผลจากการทดสอบในรายฉบับตามสาระจะให้สารสนเทศของนักเรียนแต่ละคนในภาพรวม และในส่วนของผลจากการทดสอบตามตัวชี้วัดนั้นให้ดูตามสภาพจริง เพื่อจะได้ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมได้ตรงตามตัวชี้วัดที่นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การตัดสิน

1.4 การวิเคราะห์ความพร้อมทางการเรียนของนักเรียน นอกจากผลการทดสอบที่ได้จากการเทียบเกณฑ์คะแนนจุดตัดผ่านเกณฑ์แล้ว ควรพิจารณานักเรียนจากองค์ประกอบอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบปากเปล่า การตรวจแบบฝึกหัด แล้วนำมาวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลก่อนที่จะสรุปหรือตัดสินนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างหรือพัฒนาแบบทดสอบความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์ในศาสตร์หรือวิชาที่ต้องใช้คณิตศาสตร์ เช่น แบบทดสอบความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับการเรียนฟิสิกส์ แบบทดสอบความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับการเรียนวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2.2 ควรมีการทำวิจัยหาแนวทางการให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์ ว่ามีวิธีการใดหรือนวัตกรรมใดที่เหมาะสมและสามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้มีความพร้อมทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนที่จะเรียนในเนื้อหาใหม่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

โครงการ PISA ประเทศไทย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *ผลการประเมิน PISA 2012 คณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.* กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

จันฑิมา ญาติบำรุง. (2551). *การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยในการเรียนคณิตศาสตร์ สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการสำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โชติกา ภาษีผล. (2559). *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดารณี ศักดิ์แสนศิลป์. (2557). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 10*(2), 223-233.

เบญจวรรณ ภักดีพงษ์. (2557). ผลการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 10*(2), 212-222.

ปิยะดา ปวงฟู. (2552). *การปรับความรู้พื้นฐานก่อนการเรียน เรื่องการแก้สมการกำลังสองตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน.* ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2559). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: เฮ้าส์ ออฟ เคอร์มิสท์.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

วิสุทธิ์ เวียงสมุทร. (2556). *การสอนคณิตศาสตร์แนวใหม่.* มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(องค์การมหาชน). (2558). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ปีการศึกษา 2558.* วันที่ค้นข้อมูล 24 มีนาคม 2559, เข้าถึงได้จาก www.niets.or.th

สถาบันส่งเสริมการสอนวิยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *การวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์.* กรุงเทพฯ: 3 ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

Bloom, B. S. (1976). *Human Characteristics and School Learning.* New York: McGraw–Hill Book Company.

Dame, L. F. (2012). *Student Readiness, Engagement and Success in Entry Level Undergraduate Mathematics Courses.* University of Victoria.

Ebel, R. L., & Frisbie, D. A. (1986). *Essentials of Educational Measurement.* Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall Inc.

Wellman, J. (2006). *Readiness of High School Students For Introductory College Mathematics Courses.* USA: Portland State University.

ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551*

LEGAL PROBLEMS IN ENFORCING ANTI-HUMAN TRAFFICKING ACT, B.E. 2551

ภัคภณ ธนินญาณธร**
ดร.สอาด หอมมณี***
ดร.คมสัน สุขมาก****

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เนื่องจากเห็นว่า ปัญหาการค้ามนุษย์ ในปัจจุบันมีความรุนแรง ซับซ้อน และเป็นอาชญากรรมข้ามชาติมากยิ่งขึ้น นานาอารยประเทศต่างให้ความสำคัญ มุ่งเน้นดำเนินการกับผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง และให้การคุ้มครองเยียวยาผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ตามหลักสิทธิมนุษยชน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว ให้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบังคับใช้

ผลการศึกษาพบปัญหาในเรื่อง ความหมายขอบเขตและการคัดแยก“ผู้เสียหาย”หรือ“เหยื่อการค้ามนุษย์” ตามพระราชบัญญัติค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งไม่ได้บัญญัติความหมายของ “ผู้เสียหาย” จากการค้ามนุษย์ไว้ส่งผลต่อการตีความ คำว่าผู้เสียหาย ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ประเด็นที่สอง มาตรา 41 บัญญัติ ให้อำนาจแก่ คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารและโดยตำแหน่งแล้วไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินคดีอาญาเป็นผู้เข้ามาตรวจสอบการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนในชั้นเริ่มต้นคดี ย่อมไม่อาจทำให้คดีเกิดประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริงและประเด็นที่สาม มาตรา 37 บัญญัติ ผ่อนผันให้ผู้เสียหาย อยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงาน เป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้แต่ก็เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์เท่านั้น ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายก็ควรจะคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และเพื่อให้การช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายให้ได้ประโยชน์สูงสุด ข้อเสนอแนะ เห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์คือประเด็นแรกควรบัญญัตินิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” จากการค้ามนุษย์ไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เป็นการเฉพาะโดยให้เพิ่มไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ว่า “ผู้เสียหาย” หมายความว่า “บุคคลผู้ได้รับความเสียหายหรือผู้ตกเป็นเหยื่อจากการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ แม้บุคคลนั้นจะให้ความยินยอม” ประเด็นที่สองให้มีการปรับปรุงแก้ไขมาตรา 41 โดยให้ตัดข้อความ “เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอัยการสูงสูด” ออก แล้วแก้ไขใหม่เป็น “เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็น

---

*วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
**นิสิตหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

หนังสือจากอธิบดีอัยการภาค” ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายในความผิดฐานเข้ามา ออไป หรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง... ประเด็นที่สาม เสนอให้ปรับปรุงแก้ไข มาตรา 37 โดยให้ตัดข้อความ “เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้” ออก แล้วแก้ไขใหม่เป็น “เพื่อประโยชน์ในการรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟู การเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหาย พนักงานเจ้าหน้าที่อาจดำเนินการ ให้มีการผ่อนผันให้ผู้เสียหายนั้นอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้ ทั้งนี้โดยให้คำนึงถึงเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมเป็นหลัก”

คำสำคัญ : การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน/ ลักลอบขนคนเข้าเมือง

ABSTRACT

The objectives of this Thesis are to study legal problems in enforcing Anti-Human Trafficking Act, B.E. 2551, as problems of human trafficking are currently appearing to become more severe, complicated and transnational crimes, civilized countries place importance on the problems and focus on aggressively proceeding against the offenders, and providing with protection and remedy for victims, who are injured by human trafficking, in accordance with the human rights principles, in order to find approaches to amending the said law, as to be consistent with its spirit and achieve the highest efficiency in its enforcement.

Results of the study find problems with respect to the definition, scope and screening of the “victim” or “injured party” of human trafficking under Anti-Human Trafficking Act, B.E. 2551, which does not provide with a definition of the “victim” of human trafficking, causing the term “victim” to be translated inconsistent with the spirit of the law. The second issue is that, as Section 41 provides with authority for the Minister of Justice, who exercises the executive power and, by its position, is not an expert in criminal proceedings, to inspect the proceedings conducted by the inquiry officials at the initial stage of the proceedings, therefore, efficiency in the proceedings is not really achieved. Moreover, the third issue is that Section 31 provides with indulgence for the victims in permit to temporarily stay and work in the Kingdom under the law, but only for the purposes of proceedings against the human trafficking offenders, whereas the spirit of the law is to give regards for the human rights principles and to help protecting welfare of the victims, as to achieve the best interest.

The recommendation of this study is that Anti-Human Trafficking Act, B.E. 2551, should be amended. As to the first issue, Anti-Human Trafficking Act, B.E. 2551 should specifically prescribe a definition of the term “victim” of human trafficking, thereby adding to Section of the Act that “victim” means “A person, who is injured by or falls victim to any act of exploitation, even though the person has given consent to the act”. As to the second issue, Section 41 should be amended, thereby removing the phrase “Unless a written

permission is granted by the Minister of Justice", and replacing it with "Unless a written permission is granted by the Regional State Attorney, the inquiry official shall be barred from taking legal proceedings against any victim on the offense of entering, leaving, or residing in the Kingdom without permission under the law on immigration..." As to the third party, Section 37 is suggested to be amended, thereby removing the phrase "For the purposes of taking legal proceedings against the offender under this Act", and replacing it with "For the purposes of provision of medical treatment, the rehabilitation, or the claim for right of the victim, the competent official may assist the victim to obtain a relented temporary stay in the Kingdom and a temporary work permit in accordance with the law, doing so by taking into account the humanitarian reasons"

Keywords : Human Trafficking/ Injured Party/ Victim

บทนำ

การค้ามนุษย์เป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญในระดับสากลและถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ปัจจุบันผู้ที่กระทำผิดหรืออาชญากรข้ามชาติได้เปลี่ยนแปลงวิธีการและรูปแบบในการทำความผิด มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการชักชวน หลอกลวงคนที่ต้องการแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นให้หลงเชื่อ จนในที่สุดก็ตกเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นและมีความเกี่ยวพันกับหลายประเทศทั่วทุกภูมิภาคของโลก มีผู้คนมากมายโดยเฉพาะเด็กและสตรีที่ถูกแสวงหาประโยชน์และถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและได้รับความเสียหายทั้งร่างกายและจิตใจ ต้องสูญเสียโอกาสและอนาคต รวมถึงเกิดความสูญเสียและเสียหายต่อบุคคลรอบข้าง ชุมชน และสังคม ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งไม่อาจประเมินมูลค่าได้เป็นตัวเงินได้ปัจจุบันรูปแบบของการค้ามนุษย์ได้พัฒนาไปจากเดิมและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าในเส้นทางคมนาคมและเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารเป็นผลให้อาชญากรรมที่เกิดขึ้นดำเนินไปอย่างปิดบังซ่อนเร้นและยากต่อการรับรู้และติดตาม ขณะที่ประเทศไทยยังคงมีความสุ่มเสี่ยงของสถานการณ์อย่างสูงเพราะยังคงมีสถานะเป็นทั้งประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทางโดยผู้เสียหายมีทั้งเด็ก ผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งเกิดขึ้นในรูปแบบที่ผู้เสียหายมีความสมัครใจอันเนื่องมาจากความต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังเกิดจากเครือข่ายธุรกิจผิดกฎหมายที่มีกระบวนการซับซ้อนมากขึ้นจนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติโดยอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยหลักทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ ความยากจนเป็นปัจจัยที่มีส่วนอย่างสำคัญที่ทำให้เกิดการแสวงประโยชน์จากผู้ที่ต้องการหางานทำเพื่อรายได้ที่ดีกว่า รวมทั้งปัจจัยทางสังคมที่มีเจตคติ ค่านิยมพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมที่เอารัดเอาเปรียบต่อเด็กและผู้หญิง และปัจจัยอื่นๆ เช่น การขาดโอกาสทางการศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ การเข้าไม่ถึง บริการของรัฐ ช่องว่างของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ปริมาณความต้องการในการใช้บริการทางเพศ ค่าจ้างแรงงานเด็กและผู้หญิงราคาถูกที่มีมากขึ้น ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงได้ให้ความห่วงใยและดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้หมดไป ประเทศไทยได้ร่วมลงนาม อนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (UNTOC) เมื่อเดือนธันวาคม 2543 ร่วมทั้งลงนามพิธีสารว่าด้วยการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children) เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ.

2556 การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์จึงเป็นวาระแห่งชาติ ที่ประเทศไทยต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนให้เป็นไปตามอนุสัญญาที่ไทยได้ร่วมลงนามไว้ โดยมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แม้ว่าประเทศไทย จะดำเนินการจับกุม ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ อย่างเอาจริงเอาจังก็ตาม แต่จากรายงานของประเทศสหรัฐอเมริกา เรื่อง สถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี 2560 (Trafficking in Persons Report 2017 หรือ TIP Report) เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2560 (ข่าวสดออนไลน์ 27 มิถุนายน 2560) ในรายงานระบุว่า รัฐบาลไทยไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำอย่างเต็มที่ในการขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นด้านการจับกุมดำเนินคดีกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ามนุษย์หรือการให้ความช่วยเหลือเยียวยา ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ดังนั้นประเทศไทยจึงยังคงอยู่ในกลุ่มที่ 2 บัญชีรายชื่อประเทศที่ต้องจับตามองเป็นปีที่ 2 ติดต่อกัน จึงควรที่จะศึกษาถึงปัญหา เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และเมื่อศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ยังพบมีปัญหาข้อกฎหมายในการบังคับใช้ 3 ประเด็น คือประเด็นที่หนึ่ง ได้แก่การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ไม่ได้บัญญัติความหมายของ “ผู้เสียหาย” จากการค้ามนุษย์ไว้ ส่งผลต่อการตีความ คำว่า “ผู้เสียหาย” ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ที่มุ่งเน้นคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายหรือเหยื่อ โดยมีกระบวนการคัดแยกเหยื่อหรือผู้เสียหายออกจากผู้กระทำความผิด ซึ่งหากตีความหมายของผู้เสียหาย จากหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อาจทำให้ผู้เสียหาย ถูกกระบวนการยุติธรรมซ้ำเติม ประเด็นต่อมา ในมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์พ.ศ.2551 บัญญัติว่า เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายในความผิดฐานเข้ามา ออกไปหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานฐานปลอมหรือตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 41 เห็นว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม โดยตำแหน่งแล้วฝ่ายผู้บริหาร มิใช่บุคคลในกระบวนการยุติธรรม อาจทำให้เกิดความล่าช้าในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานกว่าจะได้รับพิจารณาและเกิดความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญา ประเด็นสุดท้ายคือ มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟู การเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหาย พนักงานเจ้าหน้าที่อาจดำเนินการให้มีการผ่อนผันให้ผู้เสียหายนั้นอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้ ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมเป็นหลัก หากตีความมาตรานี้ การผ่อนผันให้ผู้เสียหายอยู่ในประเทศไทย และให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้ แต่ก็เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์เท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่ายังคงไม่ถูกต้องนักสำหรับการคุ้มครอง เยียวยาผู้เสียหายจากผลกระทบที่ได้รับ ตามหลักสิทธิมนุษยชน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษา ค้นคว้า และวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจปัญหาดังกล่าวและเสนอแนวทางแก้ไข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ความหมายและรูปแบบ ประวัติความเป็นมา แนวคิด หลักการ ในการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามค้ามนุษย์

2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในกฎหมายเกี่ยวข้องกับป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

4. เพื่อศึกษาหาแนวทางนำมาเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการค้ามนุษย์ ให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมเพิ่มมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากตำรา วิทยานิพนธ์ เอกสารทางวิชาการ บทความจากวารสารกฎหมาย นิตยสารสิ่งพิมพ์รวมทั้งข้อข้อมูลจากระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายการค้ามนุษย์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตศึกษาถึงหลักการ แนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ระเบียบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยการจัดให้บุคคล ซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราว พ.ศ. 2552 ระเบียบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พ.ศ. 2552 กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องได้แก่ อนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (United Nations Convention Againt Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto)พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, United Nations Convention against Transnational Organized Crime)ฯ รวมถึงกฎหมายต่างประเทศได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และสหพันธรัฐเยอรมนี

สมมติฐานของการวิจัย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 แม้จะได้แก้ไขปรับปรุงหลายครั้งล่าสุดฉบับที่ 3 พ.ศ.2560 แต่ก็ยังพบว่าไม่มีชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องความหมายของ ผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ เพราะผู้เสียหายหรือเหยื่อของการค้ามนุษย์ อาจจะเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมหรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำความผิดด้วยก็ได้ ประเด็นที่สองการตั้งเงื่อนไขให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมอนุญาต พนักงานสอบสวนจึงสามารถดำเนินคดีได้ ย่อมทำให้คดีเกิดความล่าช้า และประเด็นที่สาม การอนุญาตให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นคนต่างด้าวอยู่และทำงานในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว ก็เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีเท่านั้น หาได้มุ่งคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายตามหลักสิทธิมนุษยชนไม่ ดังนั้นควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการคัดแยกผู้เสียหายและให้การช่วยเหลือ คุ้มครองผู้เสียหาย ให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้อย่างสูงสุด

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่มีผลกระทบกับผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์

พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก เพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, United Nations Convention against Transnational Organized Crime) มุ่งเน้น ให้การคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐภาคีเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการต่อต้านการค้ามนุษย์ นับว่าพิธีสารนี้เป็นเครื่องมือระดับสากลซึ่งผูกพันรัฐภาคีฉบับแรกที่ให้ความหมายของการค้ามนุษย์ กว้างขวางไปถึง วัตถุประสงค์ต่างๆ ของการค้ามนุษย์ ในปัจจุบันที่มิใช่เพียง เพื่อการบังคับค้าประเวณี จึงนับได้ว่าเป็นความก้าวหน้าระดับหนึ่งของความพยายามที่จะใช้แนวทางอาชญากรรมปราบปรามการค้ามนุษย์ และประเทศไทยก็ได้ลงนามในพิธีสารเรื่อง การป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กด้วย(สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2551, หน้า 87)

พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ค.ศ. 2000 ข้อ 3 ได้บัญญัตินิยามคำว่า “การค้ามนุษย์” หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะความเสี่ยงภัยจากการค้ามนุษย์โดยมิชอบ หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงประโยชน์ การแสวงประโยชน์อย่างน้อยที่สุดให้รวมถึงการแสวงประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่นหรือการแสวงประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาสการทำให้ตกอยู่ใต้บังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย”

จากคำนิยามดังกล่าว การพิจารณาว่าบุคคลใดจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ ต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ได้แก่ การเป็นธุรกิจจัดหา ล่อไป ชักพาไป ซื้อ ขาย จำหน่าย นำเข้า พามาจาก ส่งออกไป รับไว้ หน่วงเหนี่ยวกักขัง ซ่อนเร้น

2) ถูกกระทำด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ได้แก่ การใช้อุบายหลอกลวงบังคับ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม ขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือ ข่มขืนใจ

3) มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากผู้เสียหาย เช่น การนำตัวไปเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเพศ เพื่อการอนาจารหรือทำการค้าประเวณี เอาตัวเองเป็นทาสหรือมีฐานะคล้ายทาส การบังคับใช้แรงงานหรือบริการและตัดอวัยวะ

ประเด็นต้องพิจารณาประกอบการจะเป็นผู้เสียหายหรือไม่ คือ “ความยินยอม” ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไม่สามารถถูกหยิบยกขึ้นเป็นประเด็น หรือข้ออ้างที่จะทำให้การกระทำนั้น ไม่เป็นการค้ามนุษย์ หากว่าการใช้วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งดังที่ได้กล่าวข้างต้นเพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้ถือว่าการจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งเด็กเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เป็น “การค้ามนุษย์” แม้ว่าจะไม่มีการใช้วิธีการใด ๆ ที่กล่าวไว้ข้างต้น และ “เด็ก”ต้องเป็นบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี (โดยถือเอาวันแรกที่ถูกกระทำเป็นหลัก) แม้ผู้เสียหายจะยินยอมแต่

ก็เนื่องมาจากการถูกหลอกลวง ถูกบังคับหรือจำเป็นต้องยอมเพราะมีความผูกพันด้วยภาระหนี้สิน ถือว่าเป็น "ผู้เสียหาย" จากการค้ามนุษย์เนื่องจากพวกเขาไม่ได้ยินยอมที่จะถูกพามาแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือแม้จะให้ความยินยอมในเบื้องต้น แต่เมื่อปรากฏว่าเป็นความยินยอมที่เกิดจากากรถูกหลอกลวงบังคับความยินยอมนั้น ก็ไม่อาจถือว่าเกิดจากความสมัครใจโดยแท้ ซึ่งมีผลเท่ากับไม่ได้ให้ความยินยอมนั่นเอง

พระราชบัญญัติป้องกันกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ไม่ได้บัญญัติความหมายผู้เสียหายไว้ การนำกฎหมายหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มากำหนดความเป็น "ผู้เสียหาย" จากการค้ามนุษย์ ยังไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 นี้ ที่มุ่งเน้นคุ้มครองสวัสดิภาพช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายที่ถูกกระทำ โดยจะมีกระบวนการคัดแยกเหยื่อหรือผู้เสียหายออกจากผู้กระทำความผิด การกำหนดความหมายตามหลักทั่วไปบางกรณีทำให้เกิดผลเสียต่อผู้ถูกกระทำหรือเหยื่อ ทำให้ไม่มีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง ช่วยเหลือในเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ และถูกกระบวนการยุติธรรมซ้ำเติมให้ต้องดำเนินคดีในบางความผิดอีกด้วย เมื่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในประเทศไทยไม่ได้ให้ความหมาย ของ "ผู้เสียหาย"ไว้เป็นการเฉพาะ ก็จะต้องใช้หลักทั่วไป (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) มากำหนดความเป็นผู้เสียหาย ซึ่งความหมายของผู้เสียหายตามหลักทั่วไปคือ บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานในฐานหนึ่ง รวมถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนฯ และตามคำพิพากษาศาลฎีกา ได้วางหลักไว้แล้วว่า ผู้เสียหายต้องเป็นผู้ไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้น หรือไม่ได้ยินยอมให้มีการกระทำความผิดซึ่งความยินยอมนั้นต้องไม่ขัดต่อความสำนึกในศีลธรรมอันดี หรือไม่เกี่ยวข้องพัวพันกับการกระทำความผิดนั้น และการกระทำความผิดนั้นต้องมิได้มีมูลมาจากการที่ตนมีเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้นแล้ว เมื่อมีการค้ามนุษย์โดยผู้ถูกกระทำได้ให้ความยินยอม หรือมีส่วนร่วม ในขบวนการค้ามนุษย์ ผู้นั้นก็จะไม่ใช่ผู้เสียหายจากกาค้ามนุษย์เนื่องจากการแสดงเจตนา ของผู้ถูกกระทำที่ยินยอมให้ผู้อื่นมาก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่นใดของตนเองแล้วย่อมไม่ถือว่ามีความเสียหาย การนำกฎหมายหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มากำหนดความเป็น "ผู้เสียหาย" จากการค้ามนุษย์ จึงไม่ถูกต้องนัก เพราะการกำหนดความหมายตามหลักทั่วไปบางกรณีทำให้เกิดผลเสียต่อการคัดแยกเหยื่อหรือผู้เสียหายที่ถูกกระทำออกจากผู้กระทำกระทำความผิด เพราะหากตีความ คำว่าผู้เสียหายไม่ตรงตามความหมายที่แท้จริง อาจทำให้ไม่ได้รับสิทธิหรือความคุ้มครอง ช่วยเหลือในเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ และถูกกระบวนการยุติธรรมซ้ำเติมให้ต้องดำเนินคดีในบางความผิดอีกด้วย

2. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการดำเนินคดีกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พบว่า เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของการห้ามดำเนินคดีตามมาตรา 41 เป็นบทบัญญัติห้ามดำเนินคดี ในลักษณะเป็นเงื่อนไขให้อำนาจในการดำเนินคดี กล่าวคือ การจะดำเนินคดีกับผู้เสียหายในความผิดเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ความผิดฐานค้าประเวณี หรือความคิดฐานอื่นที่ระบุไว้ในมาตรา 41 นั้น

เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของการห้ามดำเนินคดีกับผู้เสียหายตามมาตรา 41 แล้วเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ จะพบว่าบทบัญญัติห้ามมิให้ดำเนินคดีอาญากับเหยื่อหรือผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์นั้น เมื่อพิจารณาที่มาของบทบัญญัติ คือ

กฎหมายระหว่างประเทศในพิธีสารป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ค.ศ. 2000 ได้รับร้องคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึง เพศ อายุ และความจำเป็นพิเศษของผู้เสียหายโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก ปรากฏเจตนารมณ์ เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดีค้ามนุษย์พยานหลักฐานที่ดีที่สุด ในการพิสูจน์ความผิดในคดีอาญาต้อง

พิจารณาสองประการคือ ประการแรก เป็นพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์และนำเสนอข้อเท็จจริงได้ชัดเจนหรือใกล้เคียงที่สุด ประการที่สอง พยานดังกล่าวมีโอกาสบิดเบือนหรือถูกเปลี่ยนแปลงได้น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย ดังนั้นการดำเนินคดีต่อเหยื่อหรือผู้เสียหาย อาจส่งผลให้เหยื่อเกิดความกลัวต่อเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมและส่งผลให้เกิดความบิดเบือนพยานหลักฐาน ซึ่งอาจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของถ้อยคำที่ผู้เสียหายให้ไว้ขณะสอบปากคำหรือต่อการเบิกความในศาล และเพื่อคุ้มครองสิทธิของเหยื่อหรือผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ตั้งแต่เริ่มต้น สอบสวนคดี ซึ่งจากกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวจะเห็นได้ว่าประสงค์คุ้มครองสิทธิมนุษยชนของเหยื่อหรือผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ไม่ให้ถูกลงโทษซ้ำอีก ในความผิดที่ผู้เสียหายหรือเหยื่อได้กระทำลงอันเป็นผลสืบเนื่องมากจากการถูกค้ามนุษย์ เช่นในความผิดเกี่ยวกับคนเข้าเมือง โดยประสงค์จะคุ้มครองเหยื่อหรือผู้เสียหายตั้งแต่เริ่มต้น แสวงหาพยานหลักฐานและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อตรวจสอบว่าคดีมีมูลหรือไม่ กล่าวคือ มุ่งคุ้มครองตั้งแต่พบตัวบุคคลผู้มีเหตุอันควร เชื่อว่า เป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์และนำบุคคลนั้นเข้าสู่กระบวนการคัดแยกเหยื่อโดยที่ไม่ดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าว และคุ้มครองเหยื่อเรื่อยมาจนถึงชั้นดำเนินคดีจนจบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีค้ามนุษย์

เมื่อเทียบเคียงกฎหมายต่างประเทศ ในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้เล็งเห็นความสำคัญในการคุ้มครองเหยื่อไม่ให้ถูกดำเนินคดีเช่นกัน โดยเล็งเห็นว่าการที่นำเหยื่อไปดำเนินคดีอาญาในความผิดที่เหยื่อได้กระทำลงเนื่องจากถูกพาเข้ามาแสวงหาประโยชน์ในคดีค้ามนุษย์นั้น เป็นเสมือนการลงโทษซ้ำสองซ้ำโหดร้ายต่อเหยื่อยิ่งกว่าการถูกค้ามนุษย์ จึงได้บัญญัติคุ้มครองเหยื่อ หรือ ผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์โดยกำหนดว่า เหยื่อในการค้ามนุษย์ในรูปแบบที่รุนแรงจะต้องไม่ถูกจับกุม หรือปรับ หรือการลงโทษประการอื่นใดโดยไม่มีเหตุอันสมควร สำหรับการกระทำความผิดในทางอาญาที่มีผลเกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำให้ตกเป็นเหยื่อในความผิดฐานค้ามนุษย์ เช่น ความผิดฐานใช้เอกสารปลอม ความผิดฐานเข้าเมือง โดยปราศจากเอกสารในการเดินทาง หรือความผิดการทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต

กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องขออนุญาตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมก่อน ซึ่งแสดงว่า ตราบใดที่ยังไม่ขออนุญาตย่อมไม่มีอำนาจดำเนินคดี หรือในกรณีที่หากดำเนินคดีไปแล้วปรากฏภายหลังว่าผู้ถูกดำเนินคดีเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานค้ามนุษย์ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการย่อมไม่มีอำนาจดำเนินต่อไปได้จนกว่าจะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เห็นว่าการสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามกฎหมายไทยมีลักษณะ เป็นการดำเนินคดี ตามกฎหมาย (Legality Principle) กล่าวคือ เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจในการไม่ดำเนินคดีไว้อย่างชัดเจน กรณีที่คดีมีมูลพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวน และดำเนินคดีกับผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาในทุกกรณี เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ดำเนินคดี เมื่อมาตรา 41 บัญญัติห้ามพนักงานสอบสวนไม่ให้ดำเนินคดีอาญากับผู้เสียหาย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมนั้น จึงถือเป็นข้อยกเว้นหลักการดำเนินคดีตามกฎหมาย การที่บัญญัติให้หากจะฟ้องร้องคดีต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมนั้น มีเจตนารมณ์ เพื่อให้รัฐมนตรีเข้ามาตรวจสอบการดำเนินคดีหรือไม่ดำเนินคดีที่มีมูลกับผู้เสียหายในการค้ามนุษย์ ในฐานความผิดต่าง ๆ ที่ระบุในมาตรา 41 นั้น ควรเป็นบุคคลที่ผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินคดีอาญา คือมีบทบาทในการฟ้องคดี รวบรวมพยานหลักฐาน หรือมีความเชี่ยวชาญในการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญา เพื่อทำให้การเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนที่ให้บุคคลภายนอกกระบวนการยุติธรรม เข้ามาควบคุมตรวจสอบการดำเนินคดี และจะได้มีหลักเกณฑ์พิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตดำเนินคดีที่ชัดเจนและเหมาะสมจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ

3. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของเหยื่อหรือผู้เสียหายความผิดค้ามนุษย์กรณีคนต่างด้าว พบว่า ตามมาตรา 37 กำหนดให้มีการผ่อนผันให้ผู้เสียหายอยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้ แต่ก็เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์เท่านั้น

เมื่อเทียบเคียงกับพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อให้ได้รับการเคารพ ในสิทธิมนุษย์ชนและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐ ได้กำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือ และคุ้มครองเหยื่อไว้ในข้อ 6 “รัฐภาคีและรัฐจะต้องพิจารณาให้การสนับสนุนถึงมาตรการต่างๆ แก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทั้งในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคมซึ่งรวมไปถึงการร่วมมือกันขององค์กรเอกชนและองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมาตรการต่าง ๆ ได้แก่ การหาที่พักอาศัยที่เหมาะสม การให้คำปรึกษาและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และสิทธิทางกฎหมายต่าง ๆ แก่ผู้เสียหาย จากค้ามนุษย์ให้สามารถเข้าใจได้ การรักษาทางการแพทย์ การช่วยเหลือทางร่างกาย และการให้โอกาสในการจ้างงาน การให้การศึกษาและการฝึกอบรม”ส่วนเรื่องการอนุญาตให้อยู่ในดินแดนหรือการส่งกลับ โดยในพิธีสารฉบับนี้กำหนดถึงสถานะของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศปลายทาง ซึ่งข้อ 7 ได้กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องพิจารณาถึงมาตรการทางกฎหมายหรือมาตรการอื่นๆ ที่เหมาะสมในการอนุญาตให้ผู้เสียหายอยู่ในประเทศนั้นแบบถาวร โดยพิจารณาปัจจัยด้านมนุษยธรรมและเมตตาธรรม

เมื่อเทียบเคียงกับประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี พบว่า ได้ให้สิทธิพำนักอาศัยได้ 4 สัปดาห์แก่เหยื่อซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินคดีกับนักค้ามนุษย์ โดยจะได้รับการดูแลในด้านที่อยู่อาศัย อาหาร การให้คำปรึกษา แต่กฎหมายของประเทศสหพันธรัฐเยอรมนีก็ไม่มีบทบัญญัติห้ามดำเนินคดีกับผู้เสียหาย ในคดีค้ามนุษย์ เช่น ความผิดฐานปลอมเอกสาร ไว้เป็นการเฉพาะอย่าง ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรการการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์มากขึ้น ได้กำหนดในรัฐบัญญัติป้องกันผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ค.ศ. 2000 ให้มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษในการติดตามดูแล และขจัดปัญหาการค้ามนุษย์เพื่อป้องกันบุคคลไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ โดยการให้อำนาจแก่ประธานาธิบดีประเทศสหรัฐอเมริกาเสนอทางเลือกในด้านเศรษฐกิจสำหรับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ จากการค้ามนุษย์ เช่นการให้สินเชื่อขนาดย่อยให้คำปรึกษาในเรื่องของการทำงานจัดให้มีโครงการส่งเสริมทางธุรกิจของผู้หญิง มีโครงการการศึกษาของเด็กพร้อมทั้งพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ตลอดจนการให้ทุนแก่องค์กรเอกชนในการพัฒนาขีดความสามารถของผู้หญิง รวมทั้งการให้ข้อมูลความรู้และข่าวสารแก่ประชาชนถึงอันตรายอันเกิดจากการค้ามนุษย์ และการคุ้มครองผู้เสียหาย โดยดำเนินการผ่านทางหน่วยงานของรัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกา และขอคำแนะนำหรือคำปรึกษาจากองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และได้ให้สิทธิแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับอันตรายทางร่างกายในการที่จะถูกดำเนินคดี เช่น ความผิดฐานเข้าเมืองโดยปราศจากเอกสารเดินทาง หรือความผิดฐานทำงานโดยไม่มีใบอนุญาต นอกจากนี้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ยังได้รับสิทธิในการพำนักอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ชั่วคราว หากได้รับความยากลำบากอย่างมากถ้าหากจะต้องเดินทางออกนอกประเทศสหรัฐอเมริกาไป แต่หากเหยื่อให้ความร่วมมือในการฟ้องร้องคดี จะให้ถือวีซ่าประเภท T และจะออกวีซ่าให้แก่เหยื่อได้แค่ 5,000 ฉบับ ต่อปีเท่านั้น ซึ่งไม่รวมถึงกรณีที่อัยการสูงสุดเห็นว่าจำเป็นที่จะอนุญาตให้วีซ่าประเภท T แก่คู่สมรสและบุตรของเหยื่อ และไม่รวมถึงกรณีที่อนุญาตให้วีซ่าดังกล่าวแก่บิดามารดาของเหยื่อด้วยเช่นเดียวกัน หากผู้เสียหายหรือเหยื่อผู้ถือ วีซ่า

ประเภท T นี้อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปี โดยไม่กระทำผิดกฎหมายใด ๆ และได้ให้การช่วยเหลือสืบสวนและฟ้องร้องคดีต่อนักค้ามนุษย์ หรือต้องประสบอันตรายร้ายแรงหรือความยากลำบากอย่างมากหากต้องเดินทางออกนอกประเทศสหรัฐอเมริกาจะขอยื่นพำนักอาศัยอย่างถาวรในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้ โดยเหยื่อที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือดังกล่าว จะได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยจากการเป็นพยานจากหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลในด้านแพทย์ การให้คำปรึกษาในด้านกฎหมาย และการให้ข้อมูลข่าวสารในการดำเนินคดีในภาษาที่เหยื่อสามารถเข้าใจได้

การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้วยการนำพวกเขาออกให้พ้นจากสภาพอันตราย จัดหาที่พักพิง หรือส่งตัวกลับไปยังประเทศบ้านเกิดหรืออื่น ๆ ตามที่กล่าวข้างต้น จึงยังไม่เพียงพอกับระดับของความทุกข์ทรมานที่ผู้เสียหายได้รับที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย อันได้แก่ ความร้ายแรงของการถูกแสวงหาประโยชน์สภาพความเป็นอยู่ สภาพทางสุขอนามัย และโภชนาการที่พวกเขาต้องประสบ รวมถึงระยะเวลาที่ต้องตกอยู่ในสภาพนั้น ด้วยเหตุนี้ การให้ความช่วยเหลือ โดยการผ่อนผันให้ผู้เสียหาย อยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราว แม้ผู้เสียหายจะไม่ให้ความร่วมมือกับทางภาครัฐในการดำเนินคดีกับผู้ค้ามนุษย์ และอนุญาตให้ทำงานในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว เพื่อให้ได้บำบัด ฟื้นฟูสภาพจิตใจที่ได้รับจากการค้ามนุษย์ และเป็นการติดตามผลการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองไปจนกระทั่งผู้เสียหายสามารถปรับตัว ใช้ชีวิตในสังคมได้เท่าเทียมกัน ควรได้รับการปฏิบัติในมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้นแล้ว ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 37 โดยตัดประโยค “เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัตินี้” ออกแก้ไขใหม่เป็น “เพื่อประโยชน์ในการรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟู การเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหายพนักงานเจ้าหน้าที่อาจดำเนินการให้มีการผ่อนผันให้ผู้เสียหายนั้นอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้ ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมเป็นหลัก”

ข้อเสนอแนะ

1. แม้ว่าจะมีการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์หลายครั้งกระทั่งล่าสุดฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560 ในมาตรา 6 วรรคสอง “การแสวงหาประโยชน์ที่มิชอบ หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ....ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม” แต่เนื่องจากยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับความหมายของผู้เสียหาย ดังนั้นจึงเห็นเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไข จึงควรเสนอให้กำหนดนิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” จากการค้ามนุษย์ไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เป็นการเฉพาะโดยให้เพิ่มไว้ในมาตรา 4 เพื่อให้กรอบและความหมายคำว่า “ผู้เสียหาย” จากการค้ามนุษย์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีเกณฑ์การพิจารณาในการวินิจฉัยสอดคล้องกัน เพื่อประโยชน์ในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และบรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ในการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายให้เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหายโดยกำหนดว่า

“ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายหรือตกเป็นเหยื่อจากการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ แม้บุคคลนั้นจะให้ความยินยอม

2. เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 41 เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการรวมรวมพยานหลักฐาน และประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย โดยเปลี่ยนบุคคลที่มีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายในความตามมาตรา 41 เพราะผู้ที่จะอนุญาตให้ดำเนินคดีนั้น ควรเป็นบุคคลที่เชี่ยวชาญในการดำเนินคดีอาญาคือมีทบบาทในการฟ้องร้องคดี รวบรวมพยาน หลักฐาน หรือมีความเชี่ยวชาญในการพิสูจน์

ความจริงในคดีอาญา โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 41 โดยเปลี่ยน "รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม"เป็น "อธิบดีอัยการภาค" เป็นผู้อนุญาตให้ดำเนินคดีกับผู้เสียหายโดยกำหนดว่า

มาตรา 41 "เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีอัยการภาค ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายในความผิดฐานเข้ามา ออกไปหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง....ฯ

3. เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 37 เพื่อให้การช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายให้มีความเหมาะสม และเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย เพราะมนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพ และความอยู่ดีของตนเอง และครอบครัวรวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการดูแลรักษาทางการแพทย์ สิทธิในการศึกษา รวมถึงอิสรภาพในการเคลื่อนย้ายและการอยู่อาศัย ดังนั้น การปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต้องเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 37 โดยตัดประโยค "เพื่อประโยชน์ในการนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้" ออก แก้ไขใหม่เป็น

มาตรา 37 "เพื่อประโยชน์ในการรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟู การเรียกร้อง สิทธิของผู้เสียหาย พนักงานเจ้าหน้าที่อาจดำเนินการ ให้มีการผ่อนผันให้ผู้เสียหายนั้นอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้ ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมเป็นหลัก

เอกสารอ้างอิง

กัมปนาท ณ วิชัย. (2552) การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ศึกษากรณีการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายที่จะไม่ถูกดำเนินคดี. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2552). *คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: พลสยาม พริ้นติ้ง (ประเทศไทย).

โกเมน ภัทรภิรมย์. (2553). *การแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับอำนาจการสอบสวนอัยการกับการสอบสวนคดีอาญา* รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการกรมอัยการ.

คณิต ณ นคร. (2540). *ปัญหาการใช้ดุลพินิจของอัยการ*. รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร อัยการสูงสุด. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ์. (2554). *กฎหมายอาญาหลักและปัญหา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

แสงจันทร์ นาน้อย. (2557). *การดำเนินงานของประเทศไทยในการต่อต้านการค้ามนุษย์*.

รูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

Model of Worldclass Standard School of Secondary Schools under the Office of Basic Education Commission

พรศักดิ์ ทิพย์วงษ์ทอง**
ดร.ประยูร อิ่มสวาสดิ์***
ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐาน สากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล จากโรงเรียนมาตรฐานสากล 10 โรงเรียนด้วยการวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบจำลองอิสระ ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 17 คน โดยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ขั้นตอนที่ 4 การสรุปและนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ (Leadership) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder Focus) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement Analysis and Knowledge Management) การมุ่งเน้นบุคลากร (Faculty and Staff Focus) การจัดกระบวนการ (Process Management) และผลลัพธ์ (Performance Results) ในมิติขององค์ประกอบด้านคุณภาพผู้เรียน องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล และองค์ประกอบด้านบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) ย่อมส่งผลให้ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษา

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหาร/ โรงเรียนมาตรฐานสากล

---

*ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
**นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ABSTRACT

The purposes of this research was to create and develop a management model for the World-Class Standard Schools of secondary schools under the Office of the Basic Education Commission. The research procedures consisted of 4 steps as follows: (1) investigating the basic concept for administration towards the World-Class Standard Schools (in the current). Participants were 10 school administrators of World-Class Standard Schools. A questionnaire was used for gathering the data and content analysis was used for analyzing. (2) created a management model for the World-Class Standard Schools. (3) developing the management model using 17 experts' opinions through Delphi Technique. The research tool used was a questionnaire with a five-level scale. (4) proposed the management model for the World-Class Standard Schools of secondary schools under the office of the Basic Education Commission.

The research findings revealed that 1) The components of the management model were (1) Leadership (2) Strategic Planning (3) Student and Stakeholder Focus (4) Measurement Analysis and Knowledge Management (5) Faculty and Staff Focus (6) Process Management and (7) Performance Results. 2) Regarding the components of student performance, the outcomes were achieved by World-Class Standard and Quality System Management.

Keywords : Administration/ Standard School

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดโครงการในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขึ้นมาเพื่อสนองตอบต่อแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐบาล และโดยรวมเป็นการยกระดับการพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศให้เท่าทันต่อพลวัตรการเปลี่ยนแปลงทั้งปวงในโลก จึงได้กำหนดเป็นโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School Project) ขึ้นมา และเป็นโครงการที่ถือว่าเป็นนวัตกรรมในการจัดการศึกษาที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานคุณภาพเทียบเท่าสากล

นอกจากนี้ ผลการดำเนินการจัดการศึกษา ตามประกาศทิศทางการพัฒนาการมัธยมศึกษายุคใหม่ (2553-2561) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คำสั่งที่ 621/2554 ลงวันที่ 29 เมษายน 2554 (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2557, หน้า 36) ในการมุ่งพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของประเทศไทย เพื่อยกระดับโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล ที่มีระบบบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ มีหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล มีแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จากผลการดำเนินการที่ผ่านมา แม้ว่าจะมีโรงเรียนจำนวนหนึ่งสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ นักเรียนมีศักยภาพและความสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมายการดำเนินการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนส่วนใหญ่มีผลการดำเนินการต่ำกว่าเกณฑ์

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้นของการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของประเทศ เพื่อยกระดับการศึกษาสู่มาตรฐานสากล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เป็นแนวทางในการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปสู่การปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. ใช้เป็นแนวทางสำหรับนักวิจัยอื่น ๆ ทำการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไป อันจะนำมาซึ่งองค์ความรู้ที่หลากหลาย และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยี ด้านผู้รับการบริการ และด้านผลการดำเนินงาน โดยใช้แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพ (TQA: Thailand Quality Award)

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการบริหารการศึกษา ใช้เทคนิควิธีการคัดเลือกแบบ (Snowball Method) โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญครั้งแรกจำนวน 4 คน แล้วขอคำแนะนำในการเลือกผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้เชี่ยวชาญ 4 คนแรก อีก 13 คน รวม 17 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่น มหาวิทยาลัย และโรงเรียนเอกชน 5 คน

1.2 ผู้มีผลงานด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) 4 คน

1.3 ผู้มีหน้าที่ในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา 4 คน

1.4 ผู้มีหน้าที่ผลิตนักบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ คณบดีคณะครุศาสตร์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา 4 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยศึกษาเอกสาร งานวิจัยและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลักการ ทฤษฎี แนวคิด การบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล องค์ประกอบสำคัญและการนำมาใช้ในสถานศึกษา ศึกษาแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับระบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษาโดยศึกษาจากรายงานกรณีตัวอย่าง (ศึกษาสภาพจริง) จากรายงานประเมินตนเองของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบจำลอง

การสร้างรูปแบบจำลอง เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยการสังเคราะห์แบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 7 องค์ประกอบ คือ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยี ด้านผู้รับการบริการ และด้านผลการดำเนินงาน นำมาสร้างเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบว่าเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย และส่วนของแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) จากผู้ทรงคุณวุฒิวิเคราะห์องค์การและวิเคราะห์รูปแบบงานในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากผู้ทรงคุณวุฒิ การบริหารการศึกษา เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และมีความสมบูรณ์ด้วยการใช้รูปแบบจำลองจากขั้นตอนที่ 2 นำมาศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดรูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi) 3 รอบ

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปและนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ดำเนินการขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะสรุปผลและนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐาน สากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว โดยจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยต่อไป

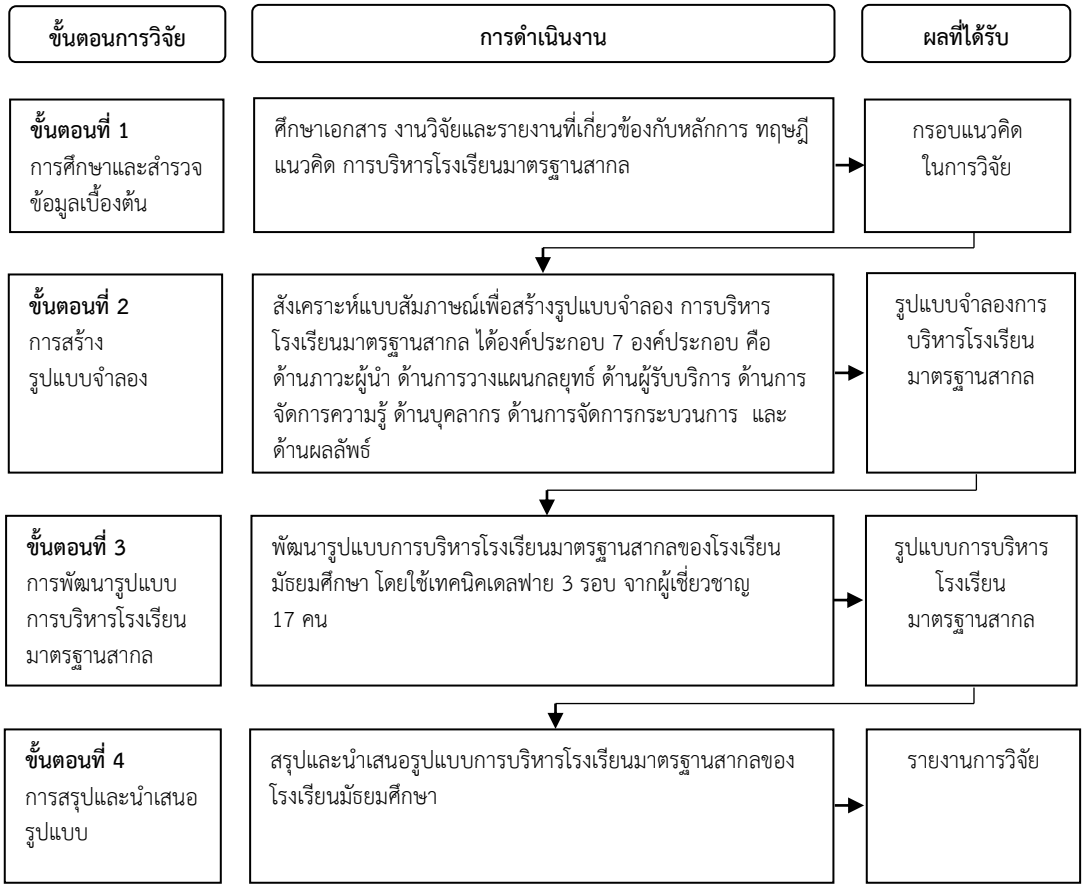

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ด้านภาวะผู้นำ (Leadership) การบริหารจัดการเกี่ยวกับวิธีการที่ผู้บริหารโรงเรียนชี้นำการกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม ผลการดำเนินการที่คาดหวังของโรงเรียนของผู้นำระดับสูง รวมทั้งระบบธรรมาภิบาลของโรงเรียน และการดำเนินงานเกี่ยวกับจริยธรรม กฎหมาย และความรับผิดชอบต่อชุมชน วิธีการที่ผู้นำระดับสูงสื่อสารกับบุคลากร การพัฒนาผู้นำในอนาคต การวัดผลการดำเนินงานในระดับองค์กร และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่มีจริยธรรม และวิธีปฏิบัติที่แสดงถึงความเป็นพลเมืองดี

2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) การบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดทำวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ ของโรงเรียน การถ่ายทอดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติ การจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอที่จะทำให้แผนปฏิบัติการบรรลุผลสำเร็จ การปรับเปลี่ยนแผน เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงวิธีการวัดความสำเร็จ และการรักษาความยั่งยืนของโรงเรียนในระยะยาว

3. การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder Focus) หรือผู้รับบริการ การบริหารจัดการเกี่ยวกับการสร้างความผูกพันกับผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อความสำเร็จด้านการ

พัฒนาการศึกษาของโรงเรียน รวมถึงวิธีการที่โรงเรียนรับฟัง ความคิดเห็น ความต้องการของนักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และใช้สารสนเทศ เพื่อปรับปรุงและค้นหาโอกาสในการสร้างนวัตกรรม

4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement Analysis and Knowledge Management) การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเลือก รวบรวม วิเคราะห์ จัดการและปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศและสินทรัพย์ทางความรู้ และการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้ง การทบทวนผลการดำเนินการ และใช้ผลการทบทวนในการปรับปรุงผลการดำเนินการ เพื่อผลักดันให้เกิดการปรับปรุง ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการดำเนินงาน และ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของโรงเรียน

5. การมุ่งเน้นบุคลากร (Faculty and Staff Focus) การบริหารจัดการเกี่ยวกับการผูกใจ การพัฒนาและการจัดการบุคลากร เพื่อให้มีการใช้ศักยภาพของบุคลากรอย่างเต็มที่ และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับพันธกิจ กลยุทธ์และแผนปฏิบัติการโดยรวมของโรงเรียน รวมถึงการประเมินขีดความสามารถและอัตรากำลังและการสร้างสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่ดี

6. การจัดกระบวนการ (Process Management) การบริหารจัดการเกี่ยวกับการกำหนดสมรรถนะหลัก ระบบงาน การออกแบบ การจัดการ และปรับปรุงกระบวนการที่สำคัญเพื่อนำระบบงานไปใช้สร้างคุณค่าให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและโรงเรียนประสบความสำเร็จ รวมทั้งการเตรียมพร้อมต่อภาวะฉุกเฉิน

7. ผลลัพธ์ (Performance Results) การบริหารจัดการเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน และ การปรับปรุงในด้านที่สำคัญ ได้แก่ ผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน (Student Learning Outcomes) ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Customer-Focused Outcomes) ผลลัพธ์ด้านงบประมาณและการเงิน (Budgetary and Financial, Outcomes) ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร (Workforce Outcomes) ผลลัพธ์ด้านประสิทธิผลของกระบวนการ (Process Effectiveness Outcomes) ผลลัพธ์การนำองค์กร (Leadership Outcomes) นอกจากนั้น ยังเป็นการตรวจประเมินระดับผลการดำเนินการเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนและ สถาบันการศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาและบริการในระดับเดียวกัน โดยจะแสดงข้อมูลสำคัญของ ระดับ (Levels) แนวโน้ม (Trends) ผลิตภาพ (Productivity) ประสิทธิผล (Effective) ในรอบเวลา (Cycle time) ของการดำเนินงานของโรงเรียนในปัจจุบัน ผลลัพธ์ที่ได้จากการตรวจประเมิน จะเป็นสารสนเทศ ตัวชี้วัดความก้าวหน้า เพื่อประเมิน ปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษาและบริการ โดยมีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับกลยุทธ์ของโรงเรียน

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงนำประเด็นทั้ง 7 ประเด็น เป็นโมเดลในการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ (Leadership) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder Focus) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement Analysis and Knowledge Management) การมุ่งเน้นบุคลากร (Faculty and Staff Focus) การจัดกระบวนการ (Process Management) และผลลัพธ์ (Performance Results) ในมิติขององค์ประกอบด้านคุณภาพผู้เรียน องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล และองค์ประกอบด้านบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management)

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน ตอบแบบสอบถามเพื่อพัฒนารูปแบบโดยวิธีการอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เพื่อหาความเหมาะสมและฉันทามติจากทัศนะคติของผู้เชี่ยวชาญโดยมีผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านภาวะผู้นำ

ค่ามัธยฐาน (Median) มีค่าตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยว่าตัวบ่งชี้เหมาะสม ค่าสัมบูรณ์ของผลต่างระหว่างค่าฐานนิยมกับค่ามัธยฐาน [Mo-Med] มีค่าไม่เกิน 1.00 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันในทุกตัวบ่งชี้

โดยมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquatile Range) ระหว่าง 0.00 -1.00 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกันสูง ได้แก่ พัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี สามารถศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น (0.72) ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งจะส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมต่อไป (0.98) โรงเรียนต้องมีวัสดุ-อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่ส่งเสริมต่อการจัดการเรียนการสอน (0.80)

ตารางที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวางแผนกลยุทธ์

โดยมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquatile Range) ระหว่าง 0.00 -1.00 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกันสูง ได้แก่ กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาระยะยาว สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (0.89) มีกลยุทธ์ส่งเสริมการใช้ภาษาในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ(0.98) นำยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์การศึกษาในต่างประเทศเป็นแนวทางการวางแผน (0.80) จัดให้ผู้เรียนมีการผลิตผลงานเข้าแข่งขันในเวทีระดับชาตินานาชาติอยู่เสมอ (0.72) โรงเรียนดำเนินการทำวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง (0.80) มีกลยุทธ์ส่งเสริมผู้บริหารด้านความเป็นผู้นำวิชาการ (0.80)

ตารางที่ 4 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผู้รับบริการ

โดยมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquatile Range) ระหว่าง 0.00 -1.00 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกันสูง ได้แก่ ส่งเสริมการใช้ภาษาในระดับสากลการสื่อสารที่หลากหลาย(0.72) จัดทำวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหากับ (0.80)

ตารางที่ 5 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการความรู้

โดยมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquatile Range) ระหว่าง 0.00 –1.00 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกันสูง ได้แก่ นักเรียนสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นจนถึงระดับอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศในหลายอัตรา (0.57) ใช้ประสบการณ์ตรงมากกว่าประสบการณ์ในห้องเรียน (0.57) มีความตระหนักในสถานการณ์ของโลก สามารถเรียนรู้และจัดการได้ (0.89) ทุกรายวิชาบูรณาการประเด็นสังคมโลกลงในเนื้อหา (0.57) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้ระบบห้องเรียนคุณภาพ (0.88) โรงเรียนจัดทำหลักสูตร English Program (0.98) การทำวิจัยเชิงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (0.98) กำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ชัดเจนผู้บริหารเลือกพัฒนาตามศักยภาพ (0.93) โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการความรู้และสร้างนวัตกรรมทางการบริหาร (0.98) อบรมครูบุคลากรในการใช้สื่อประกอบการสอนและในแหล่งการเรียนรู้ (0.89) ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์มัลติมีเดียทุกห้องเรียน (0.98) ระดมทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างเครือข่ายร่วมพัฒนาโรงเรียน (0.94)

ตารางที่ 6 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบุคลากร

โดยมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquatile Range) ระหว่าง 0.00 –1.00 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกันสูง ได้แก่ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ดี เป็นที่ยอมรับ (0.89) นักเรียนสามารถสอบผ่านการวัดระดับ

ความสามารถทางภาษา (0.98) ครูจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ความคิด (0.80) นักเรียนสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ (0.89) ครูส่งเสริมฝึกซ้อมนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันและกิจกรรมต่าง ๆ (1.00) ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จัดกิจกรรมให้เหมาะสม (0.90) จัดอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่องด้านการสอน (0.87) วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล (0.88) มีการบริหารบุคคลอย่างอิสระและคล่องตัว (0.89) บุคลากรอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมกับงาน (0.90) บุคลากรสามารถบริหารจัดการทรัพยากรบนปัจจัยพื้นฐานที่มีอยู่อย่างเหมาะสม (1.00) โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนบุคลากรกับเครือข่ายเพื่อการพัฒนา (0.98)

ตารางที่ 7 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการกระบวนการ

โดยมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquatile Range) ระหว่าง 0.00 –1.00 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกันสูง ได้แก่ มีกระบวนการเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อของนักเรียน(0.88) มีกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมความเป็นเลิศตอบสนองต่อศักยภาพผู้เรียน (0.90) มีการจัดกิจกรรมภาษาต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง (0.98) มีกระบวนการวัดระดับความสามารถทางภาษา (0.98) นักเรียนกล้าเผชิญหน้ากับความเสี่ยง สามารถใช้ความคิดระดับสูงมีเหตุผลและวางแผนจัดการสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ (0.72) บริหารจัดการโดยผสมผสานทฤษฎีทางการบริหาร (1.00) มีเครือข่ายอินเตอร์เน็ตความเร็วสูง ครอบคลุมพื้นที่บริการ (0.98)

ตารางที่ 8 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผลลัพธ์

โดยมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquatile Range) ระหว่าง 0.00 –1.00 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกันสูง ได้แก่ นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ (0.80) มีการตีพิมพ์วารสารวิจัยอย่างต่อเนื่อง (0.80) มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม (0.89) สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ (0.98)

สรุปผลการวิจัย

ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 17 คน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ (Leadership) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder Focus) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement Analysis and Knowledge Management) การมุ่งเน้นบุคลากร (Faculty and Staff Focus) การจัดกระบวนการ (Process Management) และผลลัพธ์ (Performance Results) ในมิติขององค์ประกอบด้านคุณภาพผู้เรียน องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล และองค์ประกอบด้านบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ภายใต้องค์ประกอบของการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพนั้น ได้อิงแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award: TQA) มาพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการ ดังนั้น กรอบในการบริหารจัดการโรงเรียนมาตรฐานสากลให้มี

คุณภาพจึงประยุกต์ แนวทางเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการคุณภาพโรงเรียนสอดคล้องกับ บอลด์วิน (Baldwin, 2002) ได้ศึกษาการนำการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรมาใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจและเข้าใจวิธีการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร ความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านภาวะผู้นำ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง ได้แก่ พัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี สามารถศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งจะส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมต่อไป โรงเรียนต้องมีวัสดุ-อุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่ส่งเสริมต่อการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการด้านผู้เรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ตั้งไว้ตลอดจนการจัดหาและบริหารวัสดุ อุปกรณ์ให้ทันสมัยเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

2.2 รูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวางแผนกลยุทธ์ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง ได้แก่ กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาระยะยาวสอดคล้องกับมาตรฐานสากลมีกลยุทธ์ส่งเสริมการใช้ภาษาในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ นำยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์การศึกษาในต่างประเทศเป็นแนวทางการวางแผน จัดให้ผู้เรียนมีการผลิตผลงานเข้าแข่งขันในเวทีระดับชาติ นานาชาติอยู่เสมอ โรงเรียนดำเนินการทำวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มีกลยุทธ์ส่งเสริมผู้บริหารด้านความเป็นผู้นำวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางแผนเป็นทิศทางทางการบริหารเพื่อให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ต้องมีแผนงานที่ตรงตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากล

2.3 รูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผู้รับบริการ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง ได้แก่ ส่งเสริมการใช้ภาษาในระดับสากลการสื่อสารที่หลากหลาย จัดทำวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหาของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้รับบริการรวมถึงผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาเป็นผู้ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งยังให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ นักเรียนที่มีความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษที่ดีย่อมสะท้อนให้เห็นถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการได้

2.4 รูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการความรู้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง ได้แก่ นักเรียนสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นจนถึงระดับอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศในหลายอัตรา ใช้ประสบการณ์ตรงมากกว่าประสบการณ์ในห้องเรียน มีความตระหนักในสถานการณ์ของโลก สามารถเรียนรู้และจัดการได้ ทุกรายวิชาบูรณาการประเด็นสังคมโลกลงในเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้ระบบห้องเรียนคุณภาพ โรงเรียนจัดทำหลักสูตร English Program การทำวิจัยเชิงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ชัดเจนผู้บริหารเลือกพัฒนาตามศักยภาพ โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการความรู้และสร้างนวัตกรรมทางการบริหาร อบรมครูบุคลากรในการใช้สื่อประกอบการสอนและ

ในแหล่งการเรียนรู้ ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์มัลติมีเดียทุกห้องเรียน ระดมทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างเครือข่ายร่วมพัฒนาโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการความรู้ของสถานศึกษาส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถทางการคิด และทักษะต่าง ๆ เป็นอย่างดีโดยเฉพาะการคิดสร้างสรรค์ การจัดการความรู้ของสถานศึกษาและนักเรียนจึงเป็นการสร้างองค์ความรู้และต่อยอดทางความคิดให้กับโรงเรียนมาตรฐานสากล สอดคล้องกับ เมอร์เรย์ (Murray, 1996) ได้ศึกษาศักยภาพของโรงเรียนในชุมชนของออสเตรเลียต่อการใช้ระบบบริหารคุณภาพ TQM ผลการวิจัย พบว่า จุดเน้นสำคัญของโรงเรียนที่แท้จริง คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารและการพัฒนาทีมงานมีความร่วมมือกันจะสามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

2.5 รูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบุคลากร เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง ได้แก่ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ดี เป็นที่ยอมรับ นักเรียนสามารถสอบผ่านการวัดระดับความสามารถทางภาษา ครูจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ความคิด นักเรียนสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ครูส่งเสริมฝึกซ้อมนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันและกิจกรรมต่าง ๆ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จัดกิจกรรมให้เหมาะสม จัดอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่องด้านการสอน วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการบริหารบุคคลอย่างอิสระและคล่องตัว บุคลากรอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมกับงาน บุคลากรสามารถบริหารจัดการทรัพยากรบนปัจจัยพื้นฐานที่มีอยู่อย่างเหมาะสม โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนบุคลากรกับเครือข่ายเพื่อการพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารคุณภาพของบุคลากรที่ดีย่อมส่งผลให้การจัดการศึกษาดีขึ้น โรงเรียนมาตรฐานสากลต้องมีความยืดหยุ่น คล่องตัวเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลเพราะต้องการความเป็นมืออาชีพสูง

2.6 รูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการกระบวนการเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง ได้แก่ มีกระบวนการเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อของนักเรียน (0.88) มีกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมความเป็นเลิศตอบสนองต่อศักยภาพผู้เรียน (0.90) มีการจัดกิจกรรมภาษาต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง (0.98) มีกระบวนการวัดระดับความสามารถทางภาษา (0.98) นักเรียนกล้าเผชิญหน้ากับความเสี่ยง สามารถใช้ความคิดระดับสูงมีเหตุผลและวางแผนจัดการสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ (0.72) บริหารจัดการโดยผสมผสานทฤษฎีทางการบริหาร (1.00) มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ครอบคลุมพื้นที่บริการ (0.98) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการด้านกระบวนการเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากลประสบความสำเร็จสอดคล้องกับ เฮอร์เซนและ พอสเติ้ลเวท (Husen & Posttlethwait, 1994) ได้ศึกษาการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรเหมือนกับรูปแบบประสิทธิผลในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องขององค์กร พบว่า ข้อมูลที่บอกข้อกำหนดและสิ่งที่ดีของการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร กระบวนการใช้การบริหารคุณภาพทั้งองค์กรกับผู้บริหารใหม่ การอบรมครู การปรับปรุงห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงการประชุมอย่างต่อเนื่อง ในระดับผู้บริหารและครู วิธีการที่จำเป็นของการประเมินประสิทธิภาพของการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร ตัวชี้วัดการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผลของการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรในทางที่ดีของวัฒนธรรมโรงเรียน การลาออกต่ำวิธีการเป็นระบบการมีส่วนร่วม และความเป็นเจ้าของลูกค้า

2.7 รูปแบบการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผลลัพธ์ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีด้านที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูง ได้แก่ นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีการตีพิมพ์วารสาร

วิจัยอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยที่ดี ด้านนักเรียน ด้านกระบวนการสอน ด้านการบริหาร ด้านการวางแผน และด้านการดำเนินการในโรงเรียนมาตรฐานสากลย่อมส่งผลให้ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะด้านผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะผลการวิจัยเพื่อให้ผู้ที่สนใจนำผลการวิจัยไปใช้หรือนำไปศึกษาพัฒนาในการบริหารจัดการสถานศึกษา และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สถานศึกษาสามารถพิจารณานำรูปแบบการบริหารไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบท ขนาดโรงเรียนและสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาระบบการบริหารจัดการโรงเรียนมาตรฐานสากล

2. สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ตรงกับเป้าหมายในการจัดการศึกษาโรงเรียนมาตรฐาน

เอกสารอ้างอิง

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2557). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล.* กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

Husen, T., & Posttlethwait, T. N. (1994). The international encyclopedia of education. *Encyclopedia, 10*, 386.

Murray, D. S. (1996). A Dilemma: Tight Budgets, GLP Adoption, and University Management. *Soc. of Quality Assurance, 12*(II-10), 296.

การประเมินโครงการ English for Integrated Studies (EIS) โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม*

An Evaluation of The English for Integrated Studies Program, Nonthaburipittayakom School

วันวิสา ชนะวงศ์**
สุนทรา โตบัว***
วรัทยา ธรรมกิตติภพ****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการ English for Integrated Studies (EIS) โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม จังหวัดนนทบุรี โดยใช้รูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick (1998) ซึ่งประเมินเกี่ยวกับปฏิกิริยา การเรียนรู้ พฤติกรรม และผลลัพธ์ กลุ่มที่ศึกษาคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโครงการ EIS ปีการศึกษา 2559 จำนวน 85 คน ครูที่เข้าร่วมโครงการ EIS ตั้งแต่ปี 2557 จนถึงปัจจุบัน จำนวน 5 คน และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามโครงการ EIS ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการ แบบประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการพัฒนาครู และแบบตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการ EIS ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แปลผลการประเมินโดยการเปรียบเทียบข้อมูลกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่ 1) ปฏิกิริยา ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในโครงการ EIS และผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อวิธีการพัฒนาครูในโครงการ EIS ผ่านเกณฑ์การประเมิน ด้านที่ 2) การเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ของนักเรียน ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ส่วนผลการสอบความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษสำหรับครูผู้สอนในโครงการ EIS ผ่านเกณฑ์การประเมิน ด้านที่ 3) พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังเข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินพบว่าความสามารถของนักเรียนที่นำความรู้ที่ได้ไปใช้และความสามารถในการนำความรู้หลังการอบรมไปใช้ของครู ผ่านเกณฑ์การประเมิน ด้านที่ 4) ผลลัพธ์ ผลการประเมินความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนและความร่วมมือในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการ EIS ผ่านเกณฑ์การประเมิน ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมด้านการเรียนของนักเรียน คือ ควรมีการศึกษาติดตามระยะยาวในการประเมินผู้สำเร็จการศึกษาในโครงการ EIS และควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อโครงการ EIS ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม จังหวัดนนทบุรี ให้ประสบผลสำเร็จ

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ/ รูปแบบการประเมิน Kirkpatrick

---

*ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ABSTRACT

The objective of this study was to evaluate the English for Integrated Studies Program of Nonthaburipittayakom School using Kirkpatrick's assessment model which evaluates reaction learning behavioral and outcomes. The study group is composed of 85 students in Grade 1-3 in the EIS Academic Year 2559. Five teachers participate in the EIS program from 2014 to the present and 5 students in the EIS in the Academic Year 2015 by using 30. The research included the Student's Satisfaction Assessment Form for the project. Teacher's Satisfaction Assessment Model for Teacher's Development checked the information about the implementation of the EIS project of Nonthaburipittayakom school. The quantitative data analysis by frequency, percentage and qualitative data analysis by content analysis and judging the results by comparing the criterion.

The results of this study revealed that: 1) the reaction of the student's satisfaction assessment on EIS teaching and learning evaluation and teachers' 2) Learning the learning outcomes of students. Passing the evaluation criteria that results of the English Proficiency Test for EIS Teachers were assessed on the basis of the criteria. 3) Behavior changed after the project. The results show that the ability of students to apply knowledge after training. 4) The results of the assessment of learners' English proficiency and cooperation in promoting learning management and activities on the EIS project through evaluation criteria. The research's recommendation is there should be a longitudinal study in evaluating the graduates in the English for Integrated Studies (EIS) and the factors that affect the English for Integrated Studies (EIS) project of Nonthaburipittayakom School to being out succeed.

Keywords : Project Evaluation/ English for Integrated Studies Project/ Kirkpatrick Assessment

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเร่งปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเสริมสมรรถนะและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาตนอันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการเตรียมความพร้อมรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับสถานศึกษาที่มีความพร้อมแตกต่างกันให้สามารถจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้ตามมาตรฐาน เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายข้างต้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติในการดำเนินการตามนโยบายกระทรวงศึกษา โดยการส่งเสริมการยกระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ 5 โครงการ คือ English Program (EP), Mini English Program (MEP), International Program (IP), English Bilingual Education (EBE) และ English for Integrated Studies (EIS) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2557)

การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ EIS เป็นนวัตกรรมกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถจัดการเรียนรู้รูปแบบสองภาษาโดยหลักการพึ่งตนเอง พัฒนาองค์ความรู้มาจากประสบการณ์การปฏิบัติผ่านกระบวนการเรียนรู้/ จัดการสอนของครูให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนและอภิปรายในห้องเรียน/ โรงเรียน ผ่านหลักสูตรขั้นพื้นฐานเชิงบูรณาการด้วยภาษาอังกฤษ คมพล สุวรรณกูฎ และ สุรพงศ์ งามสม (2552) เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สมรรถนะการใช้เทคโนโลยีทั้งของผู้เรียนและผู้สอน เพื่อการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2557) โดยมีแนวทางการบูรณาการภาษาอังกฤษในหลักสูตร EIS ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาที่สองจากภาษาแม่ สัญลักษณ์ต่าง ๆ หรือเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว โดยใช้การเรียนรูปแบบ SSF ซึ่ง S มาจากคำว่า Short คือ การใช้ประโยคสั้น ๆ S ย่อมาจาก Simple คือ การใช้ประโยคง่าย ๆ และ F มาจากคำว่า Familiar คือ การใช้ประโยคจนคุ้นเคย

2. ให้คุณครูผู้สอนและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยการใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียน (Classroom English) จะส่งเสริมให้ตัวนักเรียนมีการคิดเป็นภาษาอังกฤษและสามารถใช้ภาษาได้เร็วขึ้น

3. ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะและใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมในการวิเคราะห์และแก้โจทย์ทางคณิตศาสตร์ที่เป็นภาษาอังกฤษจะส่งเสริมให้เรียนรู้และเข้าใจภาษาอังกฤษง่ายและเร็วขึ้น

4. ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบวิทยาศาสตร์ คือ การสังเกต การเปรียบเทียบ การจำแนกกลุ่ม การเชื่อมโยงความรู้ และการสรุปผลแบบอ้างอิง จะส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่าน เขียนและเข้าใจภาษาอังกฤษที่อ่านได้เร็วขึ้น

โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคมได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของโครงการห้องเรียน EIS (English for Integrated Studies) ดังกล่าว จึงได้นำโครงการ EIS มาบูรณาการให้กับนักเรียนใน 2 รายวิชา คือ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาวิชาคณิตศาสตร์ ในปีการศึกษา 2554 เป็นครั้งแรก และได้ดำเนินโครงการมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยใช้หนังสือประกอบการเรียนการสอนจากประเทศสิงคโปร์และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยภาษาอังกฤษของครูชาวไทยที่ผ่านการอบรมและพัฒนามาจากโครงการพัฒนาครู วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ โดยใช้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการสู่มาตรฐานสากลในเครือข่ายโรงเรียน EIS จนกระทั่งในปีการศึกษา 2556 มีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามโครงการ English for Integrated Studies (EIS) เป็นรุ่นแรก จำนวน 30 คน ซึ่งการดำเนินโครงการที่ผ่านมายังไม่เคยมีการประเมินโครงการ EIS ทั้งภาพรวมของโครงการ ดังนั้นเพื่อให้ได้สารสนเทศในการปรับปรุงโครงการที่เป็นปัจจุบัน จึงจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบว่าโครงการ English for Integrated Studies (EIS) ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม ได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมายของโครงการที่ผู้รับผิดชอบโครงการได้ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ โดยการตรวจสอบและรวบรวมข้อมูล สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ เพื่อให้ทราบถึงผลสำเร็จ จุดเด่น หรือ จุดด้อยของโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อ การตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหาร จัดการ ปรับปรุง และพัฒนาโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการและช่วยให้เกิดการเสริมแรง สร้างพลังจูงใจให้กับผู้ปฏิบัติงานในโครงการ เมื่อทราบผลสำเร็จ จุดเด่น หรือจุดด้อยของโครงการ โดยจะมุ่งนำสารสนเทศมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการให้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้น ซึ่งจะเกิดคุณค่าและประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการหรือองค์กร พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2555)

การประเมินโครงการในครั้งนี้ผู้ประเมินได้ประยุกต์ใช้แนวคิดทางการประเมินตามรูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick เนื่องจากโครงการ English for Integrated Studies (EIS) เป็นโครงการที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันและเป็นโครงการที่ต่อเนื่อง ซึ่งเป็นโครงการที่เน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนประสบการณ์ด้านความรู้ ความเข้าใจ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้สึกเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษาอังกฤษในทางที่ดีขึ้น ผู้ประเมินเห็นว่ารูปแบบของ Kirkpatrick มีลักษณะการประเมินที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งการประเมินโครงการในครั้งนี้มีมิติในการประเมินทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) ด้านปฏิกิริยา Reaction Evaluation 2) ด้านการเรียนรู้ Learning Evaluation 3) ด้านพฤติกรรม Behavior Evaluation และ 4) ด้านผลลัพธ์ Results Evaluation Kirkpatrick (1998)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินโครงการ English for Integrated Studies (EIS) ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม จังหวัดนนทบุรี ตามรูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick ซึ่งมีมิติในการประเมินใน 4 ด้าน คือ ด้านปฏิกิริยา (Reaction Evaluation) ด้านการเรียนรู้ (Learning Evaluation) ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังเข้าร่วมโครงการ (Behavior Evaluation) และด้านผลลัพธ์ (Results Evaluation)

รูปแบบการประเมินของKirkpatrick

Kirkpatrick (1998) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมและการประเมินผลการฝึกอบรมว่า “การฝึกอบรมนั้นเป็นการช่วยเหลือบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการฝึกอบรมใดๆ ควรจะจัดให้มีการประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้รู้ว่าการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมมีประสิทธิผลเพียงใด การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมปกติที่เกิดขึ้นในทุกองค์กรเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นมาเพื่อการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานโดยมุ่งหวังให้ผู้ผ่านการอบรมได้มี การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แนวทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางการประเมิน

1. ประเมินปฏิกิริยาตอบสนองเป็นการตรวจสอบความรู้สึก หรือความพอใจของผู้เข้ารับการอบรม
2. ประเมินผลการเรียนรู้เป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้ โดยควรตรวจสอบให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ
3. ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรมเป็นการตรวจสอบว่าผู้ผ่านการอบรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปตามความคาดหวังของโครงการหรือไม่
4. ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงานเป็นการตรวจสอบว่าผลจากการอบรมได้เกิดผลดีต่อองค์กร หรือเกิดผลกระทบต่อองค์กรในลักษณะใดบ้าง คุณภาพขององค์กรดีขึ้น หรือมีคุณภาพขึ้นหรือไม่

กรอบแนวคิดการประเมิน Kirkpatrick

ด้านปฏิกิริยา (Reaction Evaluation) →	- ระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในโครงการ - ระดับความพึงพอใจต่อวิธีการพัฒนาครูในโครงการ EIS - ระดับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการโครงการ
ด้านการเรียนรู้ (Learning Evaluation) →	- ผลการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษของนักเรียนในโครงการ EIS - ความรู้ที่ครูได้รับจากการเข้าร่วมอบรม
ด้านพฤติกรรม (Behavior Evaluation) →	- ความสามารถของนักเรียนที่นำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์เป็นภาษาอังกฤษไปใช้ - ความสามารถในการนำความรู้หลังการอบรมไปใช้ของครูเกี่ยวกับการออกแบบและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เป็นภาษาอังกฤษ
ด้านผลลัพธ์ (Results Evaluation) →	- ความสามารถทางด้านทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนในโครงการ EIS - เครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมของโครงการ EIS

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

การประเมินโครงการ English for Integrated Studies โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโครงการ EIS ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 85 คน กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่เข้าร่วมโครงการ EIS ตั้งแต่ปี 2557 จนถึงปัจจุบัน จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 3 นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาแล้วเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้าร่วมโครงการตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และสำเร็จการศึกษาตามโครงการ EIS ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน

ขอบเขตของการประเมิน

1. ด้านเนื้อหา การประเมินผลการดำเนินงานโครงการ English for Integrated Studies ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม จ.นนทบุรี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยประยุกต์แนวทางการประเมินผลการฝึกอบรมตามรูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick ซึ่งประเมินใน 4 มิติ ประกอบด้วย

1.1 ด้านปฏิกิริยา (Reaction Evaluation) คือ ระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในโครงการ และระดับความพึงพอใจต่อวิธีการพัฒนาครูในโครงการ EIS ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการโครงการ

1.2 ด้านการเรียนรู้ (Learning Evaluation) คือ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนและความรู้ความสามารถของครูหลังการอบรม

1.3 ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังเข้าร่วมโครงการ (Behavior Evaluation) คือ ความสามารถของนักเรียนที่นำความรู้ที่ได้ไปใช้และความสามารถในการนำความรู้หลังการอบรมไปใช้ของครู

1.4 ด้านผลลัพธ์ (Results Evaluation) คือ ความสามารถทางด้านทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนตามโครงการ EIS และเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

2. ด้านเวลาการประเมินโครงการ English for Integrated Studies ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินโครงการ ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-Sectional Studies) ในปีการศึกษา 2559 โดยประชากรที่ให้ข้อมูลเป็นผู้เข้าร่วมโครงการตั้งแต่ปีการศึกษา 2557-2559 เพื่อให้ข้อมูลครอบคลุมทั้งด้านปฏิกิริยา ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังเข้าร่วมโครงการและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

การประเมินโครงการ English for Integrated Studies (EIS) ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม จังหวัดนนทบุรี มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อโครงการ English for Integrated Studies (EIS) ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม เป็นแบบสอบถามฉบับที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในโครงการ EIS

ฉบับที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการพัฒนาครูสู่โครงการ EIS เป็นแบบสอบถามฉบับที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อวิธีการพัฒนาครูในโครงการ EIS และระดับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการโครงการ EIS

ฉบับที่ 3 แบบตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการ EIS ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม

การวิเคราะห์และแปลความหมายตามเกณฑ์ในการประเมิน

การวิจัยในครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบตรวจสอบการดำเนินงานโครงการ EIS วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาข้อเท็จจริง แจกแจงความถี่ (Frequency) คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) แล้วนำเสนอในรูปตารางโดยสรุปเป็นความถี่ ร้อยละ และความเรียงเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินซึ่งนำมาจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ EIS ที่โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคมได้ตั้งไว้ รวมถึงโครงการอบรมพัฒนาครูผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนตามโครงการอบรมพัฒนาครูผู้สอนโครงการ EIS สู่มาตรฐานสากลของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคมมาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการ EIS ในครั้งนี้

1.1 เกณฑ์การประเมินด้านการเรียนรู้ (Learning Evaluation)

1.1.1 เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้จากการนำค่าเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ EIS มาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการ EIS ในครั้งนี้ คือ ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้รู้วิธีคิด วิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหาได้ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง ร้อยละ 80 และนักเรียนที่เรียนห้องเรียน EIS มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางด้านภาษาอังกฤษสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5 เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนปกติทั่วไป

1.1.2 เกณฑ์การประเมินความรู้ความสามารถของครูหลังการอบรม ได้จากการนำค่าเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการอบรมพัฒนาครูผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนตามโครงการอบรมพัฒนาครูผู้สอนโครงการ EIS สู่มาตรฐานสากลของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม มาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมิน

โครงการ EIS ในครั้งนี้ คือ ครูมีทักษะด้านการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม

1.2 เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังเข้าร่วมโครงการ (Behavior Evaluation)

1.2.1 เกณฑ์การประเมินความสามารถของนักเรียนที่นำความรู้ที่ได้ไปใช้ ได้จากการนำค่าเป้าหมายและผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ EIS ร่วมกับข้อสรุปจากการลงความคิดเห็นของคณะกรรมการดำเนินโครงการ EIS ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม มาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการ EIS ในครั้งนี้ คือ นักเรียนที่เรียนห้องเรียน EIS สามารถนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เป็นภาษาอังกฤษไปใช้จนมีผลงานในระดับจังหวัดขึ้นไปในแต่ละปีการศึกษาอย่างน้อย ร้อยละ 5 ของนักเรียนในโครงการทั้งหมด

1.2.2 เกณฑ์การประเมินความสามารถในการนำความรู้หลังการอบรมไปใช้ของครู ได้จากการนำเกณฑ์การประเมินครูผู้สอนของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม มาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการ EIS ในครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับดีขึ้นไป

1.3 เกณฑ์การประเมินผลลัพธ์ (Results Evaluation)

1.3.1 เกณฑ์การประเมินความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนตามโครงการ EIS ได้จากการนำเกณฑ์ การประเมินนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามโครงการ EIS ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม มาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการ EIS ในครั้งนี้ คือ ผู้เรียนมีผลการประเมินทักษะทางด้านภาษาอังกฤษในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

1.3.2 เกณฑ์การประเมินความร่วมมือในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการ EIS ของโรงเรียน ได้จากการนำผลที่คาดว่าจะได้รับและการกำหนดเกณฑ์การประเมินของคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ EIS ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม มาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการ EIS ในครั้งนี้ คือ เกิดเครือข่ายการทำงานด้านวิชาการของครูร่วมกันและมีความเข้มแข็งมากขึ้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ (Best, 1978 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.51-5.00 หมายถึง มีความเห็น/ เหมาะสม/ ปฏิบัติ ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.51-4.50 หมายถึง มีความเห็น/ เหมาะสม/ ปฏิบัติในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.51-3.50 หมายถึง มีความเห็น/ เหมาะสม/ ปฏิบัติ ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.51-2.50 หมายถึง มีความเห็น/ เหมาะสม/ ปฏิบัติในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.00-1.50 หมายถึง มีความเห็น/ เหมาะสม/ ปฏิบัติ ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามแบบปลายเปิดและการสัมภาษณ์สอบถามใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยการศึกษารายละเอียดของคำตอบของแต่ละบุคคลก่อนการจำแนกประเภท โดยพิจารณาคำตอบของทุกราย นำคำตอบเหล่านั้นมาจัดกลุ่มหรือหมวดหมู่เป็นประเด็นในการอภิปรายหรือถือเป็นประเด็นที่สำคัญ

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินด้านปฏิกิริยา (Reaction Evaluation)

1.1 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในโครงการ EIS

- ระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85
- ระดับความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของบรรยากาศในการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76
- ระดับความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของสื่อและอุปกรณ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93
- ระดับความพึงพอใจต่อความพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 โดยความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในโครงการ EIS ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85

1.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อวิธีการพัฒนาครูในโครงการ EIS ในภาพรวมครูมีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อวิธีการพัฒนาครูในโครงการ EIS ในด้านวิธีการอบรมและด้านบรรยากาศในการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกนั้นมีความพึงพอใจในระดับมาก ส่วนผลการประเมินความคิดเห็นของครูต่อความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการ EIS ในภาพรวมครูเห็นว่าการบริหารจัดการโครงการมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าครูเห็นว่าการบริหารจัดการโครงการมีความเหมาะสมในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการประเมินด้านการเรียนรู้ (Learning Evaluation)

2.1 ผลการเรียนรู้ของนักเรียน มีรายละเอียดดังตารางที่ 1–3

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ของผลการการสอบภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานของนักเรียนในโครงการ EIS และนักเรียนห้องปกติ

รายการ	**ชั้นมัธยมศึกษาปีที่**			**รวม**
	ม.1 (30 คน)	**ม.2 (31 คน)**	**ม.3 (24 คน)**	
1. จำนวนนักเรียนที่มีผลการทดสอบภาษาอังกฤษในระดับดีขึ้นไปของห้องเรียน EIS	15 (50.00)	14 (45.16)	19 (71.17)	48 (56.47)
2. ค่าเฉลี่ยห้องเรียน EIS (คะแนนเต็ม 50)	32.05	31.37	34.13	
3. ค่าเฉลี่ยห้องเรียนปกติ (คะแนนเต็ม 50)	29.58	28.78	29.59	
ผลต่างค่าเฉลี่ย	2.47	2.59	4.54	

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยของการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ของนักเรียนในโครงการ EIS และนักเรียนห้องปกติ

วิชา	จำนวน (ร้อยละ) นักเรียนที่มีเกรด 2.5 ขึ้นไป					
	มัธยมศึกษาปีที่ 1		มัธยมศึกษาปีที่ 2		มัธยมศึกษาปีที่ 3	
	ห้องปกติ (87 คน)	ห้อง EIS (30 คน)	ห้องปกติ (73 คน)	ห้อง EIS (31 คน)	ห้องปกติ (87 คน)	ห้อง EIS (24 คน)
วิทยาศาสตร์	52 (59.77)	21 (70.00)	17 (23.29)	19 (61.29)	28 (32.18)	15 (62.50)
เกรดเฉลี่ย	2.48	2.63	1.79	2.78	1.99	2.67
ผลต่างเกรดเฉลี่ย	0.15 (3.75)		0.99 (24.75)		0.68 (17.00)	
คณิตศาสตร์	40 (45.98)	28 (93.33)	19 (26.03)	28 (90.32)	16 (18.39)	24 (100.00)
เกรดเฉลี่ย	2.31	3.13	1.94	3.12	1.99	3.10
ผลต่างเกรดเฉลี่ย	0.82 (20.50)		1.18 (29.50)		1.11 (27.75)	

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนเฉลี่ย จำนวนนักเรียน และร้อยละของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) รายวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษของนักเรียนในโครงการ EIS และนักเรียนห้องเรียนปกติ

รายการ	รายวิชา (คะแนนเต็มวิชาละ 100)		
	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	ภาษาอังกฤษ
1. คะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียน	28.03	37.13	29.43
2. คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนห้องเรียน EIS	32.74	41.80	33.10
3. คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนห้องเรียนปกติ	24.17	32.68	25.79
ผลต่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนห้องเรียน EIS กับนักเรียนห้องเรียนปกติ	8.57	9.12	7.31
4. นักเรียนในห้องเรียน EIS ที่มีคะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียน	18 คน (60.00)	20 คน (66.67)	21 คน (70.00)

2.2 ความรู้ความสามารถของครูหลังการอบรม ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคะแนนการวัดความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษสำหรับครูผู้สอนในโครงการ EIS ผลการสอบวัดความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษสำหรับครูผู้สอนในโครงการ EIS ทั้ง 5 คน พบว่าครูแต่ละท่านมีผลการทดสอบดังนี้ คือ คนที่ 1 มีคะแนนรวมเท่ากับ 105 คิดเป็นร้อยละ 70.00 คนที่ 2 มีคะแนนรวมเท่ากับ 114 คิดเป็นร้อยละ 76.00 คนที่ 3 มีคะแนนรวมเท่ากับ 90 คิดเป็นร้อยละ 60.00 คนที่ 4 มีคะแนนรวมเท่ากับ 109 คิดเป็นร้อยละ 72.67 คนที่ 5 มีคะแนนรวมเท่ากับ 99 คิดเป็นร้อยละ 66.00

3. ผลการประเมินด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังเข้าร่วมโครงการ (Behavior Evaluation)

3.1 ความสามารถของนักเรียนที่นำความรู้ที่ได้ไปใช้ พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่มีผลงานและรางวัลในระดับจังหวัด นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 รางวัลเหรียญเงิน การประกวดโครงงานวิทยาศาสตร์ ประเภทสิ่งประดิษฐ์ ม.1- ม.3 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครั้งที่ 66 ประจำปีการศึกษา 2559 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 3 คน และนักเรียนมัธยมศึกษา

ปีที่ 3 รับเกียรติบัตรการนำเสนอ Mini Project ของนักเรียนเป็นภาษาอังกฤษ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 6 คน

3.2 ความสามารถในการนำความรู้หลังการอบรมไปใช้ของครู พบว่าความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและพัฒนากิจกรรม นวัตกรรม เทคโนโลยีรวมถึงการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษของครูผู้สอน ผลการประเมินเกี่ยวกับความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโครงการ EIS ทั้ง 5 คน มีผลการประเมินในระดับดีเยี่ยม และครูผู้สอนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ พบว่าความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ สำหรับครูผู้สอนในโครงการ EIS ทั้ง 5 คน มีผลการประเมินในระดับดีขึ้นไป

4. ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ (Results Evaluation)

4.1 ความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนตามโครงการ EIS ผลการประเมิน พบว่ามีนักเรียนจำนวน 21 คนที่มีคะแนนรวม ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 87.50 และมีนักเรียนจำนวน 3 คน ที่มีคะแนนรวมไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 12.50

4.2 ความร่วมมือในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการ EIS

- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีสนับสนุนเงินงบประมาณเพื่อจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโครงการ EIS ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม
- ศูนย์บริการวิชาการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีหน้าที่จัดหาครูชาวต่างชาติเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ที่มีคุณสมบัติขั้นพื้นฐานตามข้อกำหนดของโรงเรียน
- โรงเรียนสุนทรภู่พิทยาคม ได้เปิดโอกาสให้คณะครูโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคมได้เข้าไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบสองภาษาแนวใหม่ English for Integrated Studies
- บริติช เคานซิล ประเทศไทย โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคมเข้าร่วมโครงการ Thailand English Teaching Project (TET) เป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาจากสหราชอาณาจักรมาฝึกสอนในโรงเรียนและสถาบันการศึกษาทั่วประเทศไทย โดยหน่วยงานดังกล่าวจะส่งนักศึกษาฝึกประสบการณ์สอนจากประเทศอังกฤษเข้ามาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปีการศึกษาละ1 ครั้ง เป็นเวลา 1 เดือน จำนวน 2 คน

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการประเมินด้านปฏิกิริยา (Reaction Evaluation)

1.1 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในโครงการ EIS ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในโครงการ EIS ในด้านสื่อและอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับครูผู้สอน และบรรยากาศในการเรียนการสอน

1.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อวิธีการพัฒนาครูในโครงการ EIS ในภาพรวมครูมีความพึงพอใจในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อวิธีการพัฒนาครูในโครงการ EIS ในด้านวิธีการอบรม และด้านบรรยากาศในการอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด นอกนั้นมีความพึงพอใจในระดับมาก ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อความเหมาะสมของการ

บริหารจัดการโครงการ EIS ในภาพรวมครูเห็นว่าการบริหารจัดการโครงการมีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าครูเห็นว่าการบริหารจัดการโครงการมีความเหมาะสมในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการประเมินด้านการเรียนรู้ (Learning Evaluation)

2.1 ผลการเรียนรู้ของนักเรียน

พบว่าเกรดในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนในโครงการ EIS ผ่านเกณฑ์การประเมิน เนื่องจากนักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้น มีผลการเรียนในระดับ 2.5 ขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 80 ของนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการ และมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนห้องเรียนปกติร้อยละ 5 ส่วนเกรดในรายวิชา-วิทยาศาสตร์ของนักเรียนในโครงการ EIS ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เนื่องจากนักเรียนมีผลการเรียนในระดับ 2.5 ขึ้นไป มีไม่ถึงร้อยละ 80 ของนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการ แต่เกรดเฉลี่ยของวิชาวิทยาศาสตร์ห้อง EIS สูงกว่าเกรดเฉลี่ยของนักเรียนห้องปกติร้อยละ 5 ใน 2 ระดับ คือระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเกรดเฉลี่ยของวิชาวิทยาศาสตร์ห้อง EIS สูงกว่าเกรดเฉลี่ยของนักเรียนห้องปกติร้อยละ 3.75 อาจจะเนื่องมาจากระยะเวลาในการเข้าร่วมโครงการ -EIS ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพิ่งเข้าร่วมโครงการในปีแรก กิจกรรมที่จัดให้ในโครงการ EIS ในระยะเวลาเพียง 1 ปี อาจจะยังไม่ส่งผลเพียงพอที่ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการการเรียนจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ในแต่ละระดับและรายวิชาที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณัฏติยาภรณ์ หยกอุบล (2555) เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านโรงเรียน ด้านครอบครัว และด้านตัวนักเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พบว่าคะแนนการสอบภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนในโครงการ EIS ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เนื่องจากผู้เรียนในโครงการ EIS ที่ได้คะแนนผลการสอบภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานระดับดีขึ้นไปไม่ถึงร้อยละ 80 แต่ในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในโครงการ EIS มีค่าสูงกว่านักเรียนในห้องเรียนปกติร้อยละ 5 ทั้ง 3 ระดับชั้น

พบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของนักเรียนในโครงการ EIS ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพ เนื่องจากผู้เรียนในโครงการ EIS ที่ได้คะแนนมากกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 ทั้ง 3 รายวิชาคือ วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ แต่ในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยในทุกรายวิชาของนักเรียนในโครงการ EIS สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนห้องเรียนปกติร้อยละ 5 ในทุกรายวิชา สาเหตุอาจเนื่องมาจาก ครูยังไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ดี ขาดความมั่นใจ ส่วนใหญ่จะเป็นการสอดแทรกภาษาอังกฤษในการสอน ดังนั้นครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิภาพรรณ พินลา (2558) เรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้ควรส่งเสริมกิจกรรมในห้องเรียนและกิจกรรมนอกห้องเรียน โดยมุ่งให้ผู้เรียนลงมือทดลอง ปฏิบัติ แก้ปัญหาด้วยตนเอง

2.2 ความรู้ความสามารถของครูหลังการอบรม ผลการสอบวัดความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษสำหรับครูผู้สอนในโครงการ EIS ทั้ง 5 คน มีคะแนนความรู้ด้านภาษาอังกฤษสำหรับครูผู้สอนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม ซึ่งผ่านเกณฑ์คุณภาพ คือ ครูร้อยละ 100 มีคะแนนความรู้ด้านภาษาอังกฤษสำหรับครูผู้สอนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม

3. ผลการประเมินด้านพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังเข้าร่วมโครงการ (Behavior Evaluation)

3.1 ความสามารถของนักเรียนที่นำความรู้ที่ได้ไปใช้ ผลการประเมินพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลงานในระดับโรงเรียนแต่ยังไม่มีผลงานในระดับจังหวัด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลงานในระดับเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลงานในระดับเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 6 คน จากนักเรียนทั้งหมด 85 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละของนักเรียนในโครงการ EIS เท่ากับ 10.59 ซึ่งผ่านเกณฑ์ คือ นักเรียนร้อยละ 5 มีผลงานทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในระดับจังหวัดขึ้นไป

3.2 ความสามารถในการนำความรู้หลังการอบรมไปใช้ของครู

ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและพัฒนากิจกรรมนวัตกรรม เทคโนโลยีรวมถึงการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อของครูผู้สอนในโครงการ EIS พบว่าครูผู้สอนในโครงการ EIS ทั้ง 5 คน มีผลการประเมินในระดับดีเยี่ยม ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน คือ ครูร้อยละ 80 มีความสามารถในการออกแบบ การจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับดีขึ้นไป

ผลการประเมินความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ สำหรับครูผู้สอนในโครงการ EIS ทั้ง 5 คน ที่ได้รับการนิเทศติดตามจากศึกษานิเทศก์ประจำโรงเรียนและครูแกนนำของโครงการ EIS มีผลการประเมินในระดับ ดีเยี่ยม 2 คน ระดับดี 3 คน ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน คือ ครูร้อยละ 80 มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากขึ้นไป

4. ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ (Results Evaluation)

4.1 ความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนตามโครงการ EIS พบว่าผลการทดสอบ English Proficiency Test (2/2559) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งทดสอบโดยศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินคือ ร้อยละ 80 ของนักเรียนได้คะแนนทักษะภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม

4.2 ความร่วมมือในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการ EIS เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการ EIS ของโรงเรียน ผลการประเมินพบว่าผ่านการประเมิน คือโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคมมีการทำสัญญาความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาปรับปรุงโครงการ

1. ผลการประเมินด้านปฏิกิริยา (Reaction) พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนต่อบรรยากาศในการเรียนการสอนยังมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำ ดังนั้นทางโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษของนักเรียนที่แตกต่างจากการเรียนการสอนในห้องเรียนและควรจัดให้มีกิจกรรมทางภาษาอังกฤษที่เหมาะสมและหลากหลาย เพื่อผลักดันและเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้ผู้เรียน คุ้นเคยกับการใช้ภาษาอังกฤษและคุ้นเคยกับครูชาวต่างชาติ เมื่อนักเรียนเข้าไปเรียนในห้องเรียนปกติ นักเรียนจะรู้สึกผ่อนคลายและไม่กังวล ซึ่งจะทำให้บรรยากาศในห้องเรียนมีความผ่อนคลายและไม่มีความกลัวหรือกังวลในการเรียนอีกต่อไป

2. ผลการประเมินด้านการเรียนรู้ (Learning) พบว่าผลการเรียนรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับผลการสอบภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนในโครงการ EIS และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของนักเรียนในโครงการ EIS ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระยะเวลาในการดำเนินโครงการและปฏิกิริยา

ต่อโครงการ EIS ของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นมีความแตกต่างกัน จึงส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นที่แตกต่างกัน ดังนั้นทางโรงเรียนจึงควรจัดกิจกรรมกระตุ้นหรือส่งเสริมผู้เรียนที่มีระยะเวลาในการเข้าร่วมโครงการที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนตามโครงการ EIS ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาติดตามระยะยาวในการประเมินผู้สำเร็จการศึกษาในโครงการ EIS เพื่อติดตามผลการเรียนรู้และการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อโครงการ English for Integrated Studies (EIS) ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม จังหวัดนนทบุรี ให้ประสบผลสำเร็จ

3. จากการวิจัยในครั้งนี้ที่ไม่สามารถนำค่าเป้าหมายของโครงการเกี่ยวกับเรื่องการมีจิตสำนึกต่อตนเอง ชุมชน สังคมและโลกมาดำเนินการประเมินร่วมด้วย เนื่องจากระยะเวลาในการประเมินโครงการในครั้งนี้เป็นการประเมิน ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจิตสำนึกของนักเรียนเกี่ยวกับภาษาอังกฤษจากการเข้าร่วมโครงการโครงการ English for Integrated Studies (EIS) ของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม จังหวัดนนทบุรี

เอกสารอ้างอิง

ณัฏติยาภรณ์ หยกอุบล. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, *8*(1), 73-84.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่*. กรุงเทพฯ: วัฒนพาณิชย์.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2555). *เทคนิคการประเมินโครงการ.* กรุงเทพฯ: เฮ้าส์ อ๊อฟ เคอร์มีสท์.

วิภาพรรณ พินลา. (2558). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 11*(2), 22-34.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ.* กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักส์.

สุรพงศ์ งามสม. (2551). *ประสิทธิผลของการจัดการศึกษาแบบสองภาษาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษารูปแบบภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาแบบบูรณาการ.*

Kirkpatrick, D. L. (1998). *Evaluating training programs: The four levels* (2nd ed.). San Francisco: Berrett-Koehler.

A Study of Thai Research University Management Model Applied by Balanced Scorecard*

Nipat Dithipen**
Dr.Kunawudh Konchalard***
Dr.Rana Pongruengphant****

ABSTRACT

This study aimed to examine and described the current condition and issues of the Thai research university as well as to propose the model for the management of the Thai research university under the context of management measurement standards, the Balanced Scorecard. The researcher chose to employ a grounded theory approach to analyze the data collected from in-depth interviews with nine participants representing Thai research university, through purposive sampling. The participants consisted of Vice President and Assistant Vice President from Chiang Mai University, Chulalongkorn University, King Mongkut's University of Technology Thonburi, Kasetsart University, Mahidol University, Prince of Songkla University, Suranaree University of Technology and Thammasat University. Findings of the study identified the current management philosophies, practices and issues of the selected-eight Thai research universities including the awareness and intention to proactively pursue the development of Thai research university into world-class standard. Even though, there were many obstacles from existing environments of Thai research university, including budget allocation, laws and regulations, senior leaders' paradigms, mismanagement from related official organizations, and internal processes such as commercialization, the Thai research universities still prevailed and focused on their core competencies, researches and innovations with the developments of the Center of Excellence. The first priority of Thai research university was to provide academic and community services for the communities at large and to strive to fill the research and innovation gaps, locally, regionally and globally while aligning with the national agenda, Thailand 4.0. Then, the second priority was world-rankings improvement.

The study also disclosed the current management philosophies and practices which categorized into the four perspectives of the Balanced Scorecard, namely, Financial Perspective, Customer Perspective, Process Perspective and Learning and Growth Perspective. These perspectives were linked to revenue opportunities expansion, stakeholders' collaboration, research, scholarship and innovation process, and human and organization capital, respectively.

*Doctor of Philosophy in Educational Administration (English Program) Faculty of Education, Burapha University
**Graduate Student of Doctoral Degree in Educational Administration (English Program) Faculty of Education, Burapha University
***Major Advisor Associate Professor Faculty of Education, Burapha University
****Co-Advisor Associate Professor Dean International College Burapha University

Keywords : Thai Research University/ World-class University/ Balanced Scorecard and Center of Excellence

INTRODUCTION

A strong higher education system is a basis for sustainable growth and development of a knowledge-based nation. Higher education plays a key role in producing new knowledge and preparing its graduates for an increasingly competitive global economy where knowledge had become a critical driver for economic growth and social development (World Bank, 2009, p. 6). Higher education is driven by globalization. It trains the highly skilled workers and contributed to the research base and capacity for innovation that determining the competitiveness in the knowledge-based global economy (OECD, 2009). Internationally, roles of university are classified into three major groups, including (1) Teaching-learning (2) Research management and administration and (3) Extension service which includes public and service outreach. For Thailand, to preserve and to promote the arts, culture and heritage is another essential role for Thai university.

Research universities, as part of higher education system, has emerged as one of the main components in the global knowledge economy (Marginson, 2009, p. 48). There were many studies indicated that research universities contribute directly to the growth of any nation's economy through increasing productivity and innovation (Altbach, Reisberg, & Rumbley, 2009; NESDB & World Bank, 2008; OECD, 2009; Ozturk, 2001; Stevens & Weale, 2003; Termpitayapaisit, 2006; World Bank EAP, 2012; World Bank, 2007; 2009; UNESCO, 2005). Altbach and Salmi (2011) reported that the concept of the university as a research institution began in 19th-century Germany, at a time when the Industrial Revolution had moved upon the world in the age of outburst of new ideas.

Altbach and Salmi (2011, p. 3) defined top research universities and to understand the fundamentals and environments of successful research universities, as Salmi (2009), UNESCO European Centre for Higher Education Shanghai Jiao Tong University (Sadlak & Cai, 2009), and Russell International Excellence Group (2012) asserted that the astounding outputs from these institutions derived from superior graduated, leading edge research, and dynamic knowledge and technology transfer.

RATIONALE

Research university worldwide has been recognized as the beacon for higher education because of its direct and indirect justifiable benefits. It contributes not only to its own nation, but to others as well including economy growth, innovations which improve human wellbeing, reducing poverty and increasing life spans (World Bank, 2009, p. 6). In order to establish a research university with the world-class standard, it requires significant resources

of monetary and non-monetary, sincere commitment and perseverance of senior leaders, namely, government officers and business enterprises, university leaders with global and long-term vision within the more complex higher education environment and effective management system, including financial, research and scholarship, commercialization and assessment system (Altbach and Salmi, 2011, p. 3).

BACKGROUND OF THE STUDY

Thailand first engagement in comprehensive higher education reform was in the end of 1980s when the Ministry of University Affairs created the first 15-year higher education plan, covering 1990-2004. The atmosphere at that time was on economic booming and international competitiveness. But during 2009 onward, the economy underwent a deep recession followed by a long recovery period. The global and regional marketplaces also suffered a dramatic transformation during this same period. Thailand faced increasing economic competition from its neighbors (World Bank, 2009).

A new constitution was declared in 1997 and the first National Education Act was enacted in 1999. The National Education Act was the country's master legislation on education and provides a comprehensive vision for education reform. The 1999 National Education Act initiated reformation of the Thai education system. There were considerable changes in the structure of management and administration to support teaching and learning stipulated by the 1999 National Education Act (World Bank, 2009).

Thai research university faces multi-dimensional obstacles, from policy level encompassing deficiency of information, incentive-gaps, inequality of access to tertiary education (World Bank EAP, 2012, p. 4), insufficient allocation budget toward research and innovation, or one of the basic building blocks of higher education institutions, English proficiency. These obstacles are disseminated within Thai research university creating the quantity versus quality dilemma. The policy of autonomous university creates double-edged effect to individual research university while the attempt to increase research activity without suitable pre-defined management system appears to counter productivity.

OBJECTIVE

The primary objective of this research was to study the current conditions and issues from the management perspective of the Thai national research university and the second objective was to propose the management model of the Thai national research university applied by the Balanced Scorecard.

SIGNIFICANCE OF THE RESEARCH

For middle-income and developing countries like Thailand as well as some industrial nations, a major challenge for building and sustaining successful research university is determined the mechanisms that allows those universities to participate effectively in the global knowledge network on an equal basis with the top academic institutions in the world. As part of higher education institution, research university is needed to be seen as a system including both institutions and the stakeholders that interact with them (World Bank, 2007). According to World Bank (2009, p. 47), what Thailand requires may not necessarily be more world-class research university, especially if more fundamental higher education's needs are not being met. World-class research universities normally require enormous financial obligations, an intensity of exceptional human capital, and governance policies that allowed for teaching and research excellence.

THE UNDERLYING DIMENSIONS OF RESEARCH UNIVERSITY MANAGEMENT MODEL

Office of the Higher Education Commission announced the following criteria for universities in Thailand to be classified as research university. First, utilizing Times Higher Education (THE-QS) ranking system; second, ability to publish quality research in Scopus database; third, percentile of lecturer with doctorate degree higher than 40 per cent; if any universities do not match the above three criteria then university must publishes research paper in the Scopus database more than 100 papers every year for the previous 5 years.

There were two main components for the proposed management model of the Thai research university applied by Balanced Scorecard, including management's conceptual framework and the details of the general characteristic of world-class university.

1. To derive at the general characteristics of world-class university, researcher applied the studies by Niland (2000) and Altbach (2004), three critical success factors described by Salmi (2009), and eight characteristics of world-class university, the Emerging Global Model (EGM), from Mohrman and Baker (2008).

2. Mohrman and Baker (2008) suggested that in a knowledge intensive society, the research university is a key institution for social and economic development. Focuses on the discovery of new knowledge and the development of the next generation of scholars, research universities are also becoming more international in focus. The Emerging Global Model is an intensification and globalization of the development of research universities in general. Some call the Emerging Global Model a 'super research university' to emphasize the worldwide perspective and the high scholarly output of this subset of research universities.

3. To derive at the conceptual framework, researcher synthesized and applied the original structure of the Balanced Scorecard that David Norton and Robert S. Kaplan introduced in a 1992 *Harvard Business Review* article (Kaplan, 2010, P.4), the strategy map links intangible

assets and critical processes to the value proposition and customer and financial outcomes (Kaplan, 2010, P.21-22), and the Higher Education Dashboard Indicators and Possible Cluster Measures for Higher Education Dashboard (Ruben, 1999).

3.1 The original structure for the Balanced Scorecard: according to Kaplan and Norton, "The Balanced Scorecard should translate a business unit's mission and strategy into tangible objectives and measures. The measures represent a balance between external measures for shareholders and customers, and internal measures of critical business processes, innovation, and learning and growth" (as cited in Ruben, 1999, p. 2). The Balanced Scorecard retains financial metrics as the ultimate outcome measures for company success, but includes those with metrics from three additional perspectives – customer, internal process, and learning and growth-that authors proposed as the drivers for creating long-term shareholder value (Kaplan, 2010, p. 4).

3.2 The strategy map links intangible assets and critical processes to the value proposition and customer and financial outcomes (Kaplan, 2010, p. 21).

3.3 Higher Education Dashboard Indicators and Possible Cluster Measures for Higher Education Dashboard: According to Ruben (1999, p. 3), in higher education, rather than emphasizing financial measures, higher education has historically emphasized academic measures. Motives, as with business, by issues of external accountability and comparability, measurement in higher education has generally emphasized those academically related variables that are most easily quantifiable. Ruben (1999, p.4) asserted that "the fundamental mission of research universities and their academic units and program is the advancement of excellence in the creation, sharing and application of knowledge, described in terms of teaching, scholarship/research, and public service/outreach." To fulfill this mission, they requires successful engagement with a number of different groups, including prospective students, current students, research contract agencies, families, alumni, employers, colleagues at other institutions, governing boards, local community, friends, interested individuals, donors, legislators, and the general public, faculties and staff.

Building on the preceding framework, a university's mission, vision, and goals are translated into "dashboard indicators" with five indicator clusters, each composed of a variety of constituent measures. The five indicators areas are teaching/learning, scholarship/ research, service/outreach, workplace satisfaction, and financial (Ruben, 1999, p.4).

4. Teaching/Learning is composed of quality assessments in two main areas, which are 1) programs and courses, and 2) student outcomes. Student outcome includes measure of program/course preferences, selectivity, and involvement, learning outcomes such as knowledge and competency acquisition, fulfillment of expectation, satisfaction, retention, preparedness, placement, and motivation for life-long learning.

5. Scholarship and Research is composed of assessments of quality in the areas of: 1) productivity and 2) impact. Typically, productivity indicators include activity level. Impact measures for research and scholarship include publication rate, selectivity and stature of journals or publishers, citation, awards and recognition, editorial board membership, peer assessments of scholarly excellence, funding of research.

6. The public service and outreach indicator cluster is composed of measures of the extent to which the university, unit or program addresses the needs and expectations of key external stakeholder groups.

7. Workplace satisfaction for faculty and staff. Inputs to indicators for each group include measures of attractiveness of the institution as a workplace, turnover, compensation, assessments of workplace climate, and faculty and staff morale and satisfaction.

8. Finance includes revenues by source, such an annual budget allocation, tuition, donations, endowments and grants; expenditures included operating budgets, debt service, credit rations and ratios, deferred maintenance and expenditures for the university/unit.

The previous two dimensions underlined the research university management model were used in the development of the conceptualized model proposed in this research.

METHODOLOGY

In order to study the current condition and issues of Thai research university management perspective and to propose the management model for Thai research university, a case study approach focusing on the nine senior level administrators from eight leading research universities of Thailand (Chiang Mai, Chulalongkorn, King Mongkut Thonburi, Kasetsart, Mahidol, Prince of Songkla, Suranaree and Thammasat) were selected as they were the first tier of Thai research university which had the potential to develop into world-class university in the future under the Office of Higher Education Commission's definition. This research was undertaken to study the current administration and management of Thai research university as the main objective with the attempt to propose the management model applied by the Balanced Scorecard as the final output.

Researcher utilized a qualitative study to discover insights and understanding from the perspectives of Thai research university in relation to four major perspective elements, including 1) Customer perspective, 2) Internal business process perspective, 3) Financial perspective, and 4) Learning and growth perspective (Niland, 2000). University's mission, vision, and goals were interpreted into "dashboard indicators" with five indicator groups, each of them composed of a variety of principal measures. The five indicators areas were teaching/ learning, scholarship/ research, service/outreach, workplace satisfaction, and financial (Ruben, 1999, p. 4).

Sample

The number of cases depended greatly on the research design and what types of inference the researcher attempted to make (King, Keohane, and Verba 1994). For this study, the research was designed to observe variations in institutional characteristics of eight-selected Thai research universities, using the case study of Thailand, while employing each of the Thai research universities as a unit of analysis.

King, Keohane, and Verba (1994) suggested some sample figures ranging from five to twenty observations for a typical qualitative study (p. 216). Researcher selected eight, out of nine, Thai research universities including the following universities, Chiang Mai University, Chulalongkorn University, King Mongkut's University of Technology Thonburi, Kasetsart University, Mahidol University, Prince of Songkla University, Suranaree University of Technology and Thammasat University. Seeing that this research sought to present analytical summaries of the Thai research university as a whole, rather than to discuss case after case, researcher particularly looked for prototypical cases of Thai research university, thus Presidents and Vice-presidents or Assistance Vice-president in research and innovation were selected through purposive sampling for in-depth interview.

Construction of instrument

The research instrument was 13 open-ended questions for in-depth interview. All the questions covered the contents of conceptual framework which applied by Balanced Scorecard. They were validated by five expert panels who dealt with the research university.

Validation of interview questions by five expert panels

The IOC values of the 13 interview questions showed between 0.60-1.00

Fieldwork and in-depth interview

Permission to conduct face-to-face in-depth interviews in nine-selected Thai research universities was granted by the Burapha University Ethics Committee prior to the endorsements received from Chiang Mai University, Chulalongkorn University, King Mongkut's University of Technology Thonburi, Kasetsart University, Khon Kaen University, Mahidol University, Prince of Songkla University, Suranaree University of Technology and Thammasat University. The study took place between June 13 and Nov 11, 2016. Copies of the official letters were hand delivered to each of the universities' presidents of the nine Thai research universities enclosing the ethics approval form, research proposal, and request letter for permission for semi-structured interviews. These informants were then follow-up through telephone calls and emails in order to organize the in-depth interviews.

Analysis of in-depth interview data

Managing the Data

In facilitating the transcription of face-to-face in-depth interviews undertaken in this study, the researcher employed two mobile phones with build-in recording application with power bank to ensure uninterrupted recording. All interviews and field-note observations were carefully transcribed. To protect the anonymity of subjects, the researcher ensured the omission of all identifying characteristics. For deeper analysis while maintaining integrity of data, data management was facilitated using the ATLAS.ti, one of the software assisting in qualitative research.

Using ATLAS.ti for content analysis

As cited in Ducharme (2014), in qualitative research, data collection and analysis proceeded simultaneously (Merriam, 2009). For information from the in-depth interviews of the nine senior administrators from the eight leading Thai research universities, the data was coded and analyzed to develop themes with the help of ATLAS.ti software. Krippendorff (2013) asserted that the use of ATLAS.ti software provided an advantage, because the text explorations were systematic "countering the natural tendency of humans to read and recall selectively" (p. 356).

Content analysis

Krippendorff (2013) defined content analysis as a "research technique for making replicable and valid inferences from texts (or other meaningful matter) to the contexts of their use" (p. 24). The researcher used ATLAS.ti software to assist in conducting the three components, including coding, reducing, and inferring. However, the software did not write the report for the researcher, but helped the researcher in the narrating component by providing visual representations and readily available quotes to be incorporated in the reports. To abstract themes, the researcher flew from raw data to relevance to the research questions. In this way, the research questions were grounded in the data by using an inductive approach, starting with a large quantity of observations to develop key themes about the topic.

CONCLUSION

From the study, researcher summarized key learning regarding the current conditions and issues from the management perspective of the Thai research university into four distinct perspectives, namely, financial, customer, process and learning and growth.

Firstly, under Financial Perspective, there were monetary and non-monetary measurements; Thai research university's non-monetary objectives were included reducing poverty, pollution, diseases, school dropout rates, improving health, biodiversity, education,

and economic opportunities. For monetary measurements, all participants indicated clearly that all Thai research universities were under budget allocation with less than 0.5% of GDP, while other developed and developing nations including Japan, South Korea, Singapore and Malaysia were allocated between 1 to 4% of GDP into research and innovation. Thai research university depended on the internal sources of income including admission and academic services and external incomes including research collaborations with stakeholders, namely, public and private enterprises, both local and international.

Secondly, under Customer Perspective, which included current students and stakeholders, all participants agreed that there were too many graduate students and insufficient post-graduates due to the financial requirement. They had to increase the number of post-graduate and doctorate students while maintaining the current number of under graduate students in order to improve their research outputs. All participants agreed that it was difficult to attract talented students, specifically, the post-graduates from local and international, because of Thai research universities were unable to offer attractive scholarships packages. To counter the above-mentioned scenarios, all participants agreed that, firstly, they had to establish the center of excellence with world-class standard to attract academics, both researchers and lecturers, from overseas and local, to participate in medium or long term projects with Thai research university; thus, talented students were enticed to join the selected Thai research university. Regarding stakeholders, specifically, public and private organizations, all Thai research universities agreed that private enterprises were important strategic partners for Thai research universities. Currently, Thai research universities with long establishment were cultivating fruitful research collaborations with local enterprises, namely, CP Group, Siam Cement Group or Betagro. On the other hand, small and shorter establishment Thai research universities found it difficult to work with local conglomerates. For smaller Thai research universities, they worked with some of the local public entities such as The Sub district Administrative Organization (SAP) and discovered many issues pertaining to corruptions from officials.

Thirdly, regarding Process Perspective, all participants agreed to the importance of research, scholarship and innovation process, sales, marketing and marketing communication process and teaching and learning process, respectively. All participants emphasized the importance for establishing the center of excellences which focused on individual Thai research university core strength. Due to under budgeting, many Thai research universities faced difficulty to undertaken more advanced research or basic research because of limited resources and equipment and difficulty to justify ROI. From the study, the first priority for the university was to address the development of innovations to fill the local and global innovation gaps while aligning with the national agenda, Thailand 4.0, rather than pursuing world rankings. To attract talented academics, including local and international researchers

and student, Thai research university had to create the center of excellences with attractive remuneration packages. This research environment enticed talents to work together to generate research outputs that created social impact locally, internationally and globally. In order to fulfill researchers' financial requirements and the university's financial objectives, Thai research university had to establish an effective commercialization system.

Finally, Learning and Growth Perspective which was considered to be the 'black box' to some business enterprises due to its intangibility nature. The main emphases were on human capital, leadership and alignment, respectively. All participants agreed that human capital was one of the key success factors for the successful Thai research university and these required tremendous effort to manage the process effectively. Currently, for the long established Thai research universities with heritage and strong reputation, they had sufficient academics from local and international. However, the smaller Thai research university with shorter establishment had to offer double or triple the remuneration packages in order to attract talents especially those Thai research universities which were located in provincial cities. Thai research university had to offer challenging research and innovation environment within its center of excellence with effective commercialization system to address the researcher personal requirements, monetary and non-monetary values. Otherwise, many Thai research universities soon discovered that their researchers went 'underground' in order to commercialize their intellectual properties and innovations direct to buyer, namely, private enterprises. Consequently, Thai research universities forfeited opportunity to increase their publications and citations as well as losing the revenue generating opportunities from commercializing intellectual properties.

All participants addressed the crucial roles of leaders and their leadership in Thai research universities. It was imperative that leader had global vision with local strategic action to the development of Thai research university to world-class standard, while the senior leaders such as the president subjected to political agenda. Therefore, there was the initial inactive period, one or two years, transition from the previous president to the new president. Other Thai research universities mentioned that the new elected president generally carried on the projects that were approved by the university council which aligned with the Thai research university's strategic project or with the national agenda, Thailand 4.0.

Through this study, researcher identified the management model of the Thai research university which aligned with the Balanced Scorecards management model, including Financial Perspective, Customer Perspective, Process Perspective and Learning and Growth Perspective.

The following diagram was the proposed management model for Thai research university applied by Balanced Scorecard.

RECOMMENDATION

Researcher classified the recommendations into two groups of audiences, including the policy level and practice level.

Recommendation for the Policy Level

Policy should mandate, initiate and facilitate the Thai research university selection criteria and process. Regarding with process perspective, through center of excellence, the policy should promote research and innovation and to create world-class ambience as one of the national agendas. Center of excellence would attract talents, including students and academics locally and internationally and this would facilitate the win-win collaboration of research and innovation between business enterprise and Thai research university.

Regarding with learning and growth perspective, policy should reinforce the concept of autonomous university and define research clusters that align with national agenda. Policy should review and adjust relevant laws and regulations to facilitate the process of research and innovation while reviewing roles and responsibilities of related public organization to the Thai research university development, namely Office of Higher Education Commission and Department of Intellectual Property. Policy should also promote English as one of the official languages and 'Sufficiency Thinking' to fight the corruption.

For the financial perspective, the government planned to inject sufficient budget to Thai research university of more than 2% of GDP by 2036, which matched with China and Singapore in 2014.

Recommendation for the Practice Level

Regarding the learning and growth perspective, Thai research universities should have global mission with strategic vision. Thai research universities should support the new nation's initiative (2016), Thailand 4.0. The internationalization would be crucial including collaborations with strategic partners, locally and globally. They should promote global recruitment for talented academics and students as well as to promote autonomy of academic freedom and accountability. They would have to manage under greater complexity with well-defined autonomous governance structure and supportive regulatory framework. They would require to establish the new relationships with government, namely, Office of Higher Education Commission and to align with national agenda, Thailand 4.0. They should create and promote workplace satisfaction for faculty and staff; faculties should be pleased to serve on the faculty of a leading, well-supported institution, enjoy respect locally, nationally and internationally.

Regarding with process perspective, Thai research university should develop and promote center of excellence with world-class standard which emphasis in the excellence in management system including scholarship, research, commercialization and academics and personnel assessment. They should be excellent in teaching and learning including quality of the programs and courses and quality of academics.

Regarding with financial perspective, Thai research university should expand both internal and external source of revenue opportunities, including fund raising from alumni and other stakeholders, endowments, diversified funding, high level of government sources of funding, management of the investment portfolios and research funds.

Regarding with customer perspective, Thai research university should promote student development programs to enhance the graduate preferred characteristic including enthusiasm, preparedness, involvement, knowledge and competency acquisition, life-long learning, globally competence to become global-citizen.

Recommendation for the future study

Researcher recommended the future study to focus on the effective management model for Thai research university which, based on current study, lacked two processes including validation and appropriateness. Researcher proposed the future study to include three focus groups of ten experts; each group would compose of faculties' senior managements from Thai research universities, universities' experts and representatives from the Office of Higher Education Commission to validate the proposed model. Next, researcher recommended the future study to employ the quantitative study using structured questionnaires with the five-point Likert Scale to quantify the appropriateness among 300 of Thai research universities' operational administrators, including deans and directors. Furthermore, to improve insights in other areas of Balanced Scorecard, researcher recommended the future study to include interviews with Vice-presidents of finance and human resource department. Additionally, researcher recommended to investigate the learning and growth perspective on human capital and organization capital because of their intangibilities and difficulties to establish proper measurements which considered to be the building blocks of any organization. To enrich future study, researcher suggested to consider acquire a leading ASEAN's research university, for instance the National University of Singapore or Nanyang Technological University of Singapore in the study panel. This would broaden the future study from insights obtained from the top 100 world-class ranking universities in Singapore.

REFERENCES

Altbach, P. G. (2004). Globalization and the University: Myths and Realities in an Unequal World. *Tertiary Education and Management*, *10*, 3-25.

Altbach, P. G., Reisberg, L., & Rumbley, L. E. (2009). *Trend in global higher education: Tracking an academic revolution*. Paris: UNESCO.

Altbach, P. G., & Salmi, J. (2011). *The Road to Academic Excellence, The Making of World-class Research Universities.* World Bank. doi:10.1596/978-0-8213-8805-1

Ducharme, D. (2014). Using ATLAS.ti for Content Analysis. Retrieved from https://www.usnwc.edu/getattachment/Research---Gaming/War-Gaming/Article_ATLASti-for-Content-Analysis.pdf.aspx

Kaplan, S. R. (2010). *Conceptual Foundations of the Balanced Scorecard, Harvard Business School, Harvard University*. Retrieved from http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/10-074.pdf

King, G., Keohane, R. O., & Verba, S. (1994). *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*. New Jersey: Princeton University Press.

Krippendorff, K. (2013). *Content Analysis-An Introduction to Its Methodology* (3rd ed.). Los Angeles: Sage.

Marginson, S. (2009). The Knowledge Economy and Higher Education: A System for Regulating the Value of Knowledge. *Higher Education Management and Policy-Journal of The Programme on Institutional Management in Higher Education-OECD 2009, 21*(1), 39-53. Retrieved from http://www.oecd.org/edu/imhe/50309916.pdf

Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco: Jossey-Bass.

Mohrman, K., Ma, W., & Baker, D. (2008). The Research University in Transition: The Emerging Global Model. *Higher Education Policy, 2008, 21,* (5-27).

National Economic and Social Development Board [NESDB] & The World Bank. (2008). *Towards a knowledge economy in Thailand*. Retrieved from http://siteresources.worldbank.org/INTTHAILAND/Resources/333200-1130224663121/2008feb-ke-thailand.pdf

Niland, J. (2000). *The challenge of building world-class Universities in the Asian region.* Edited extract from a public lecture delivered at the National University of Singapore on the 25th June 1998. Retrieved from http://www.onlineopinion.com.au/view.asp?article=997&page=0

OECD. (2009). *Higher Education to 2030-Volume 2-Globalization*. ISBN 978-92-64-07537-5 (PDF): Author.

Ozturk, I. (2001). The role of education development: A theoretical perspective. *Journal of Rural Development and Administration, 33*(1), 39-47.

Ruben, B. D. (1999). *Toward a Balanced Scorecard for Higher Education: Rethinking the College and University Excellence Indicators Framework.* Higher Education Forum, QCI, Center for organizational Development and leadership, Rutgers. The state University of New Jersey. Retrieved from http://dfcentre.com/wp-content/uploads/2014/05/Balanced-Scorecard-in-Higher-Education.pdf

Russell International Excellence Group. (2012). *Jewels in the crown: The importance and characteristics of the UK's world-class universities*. London: Russell Group.

Sadlak, J., & Cai, L. N. (2009). *The world-class university as part of a new higher education paradigm: From institutional qualities to systemic excellence*. Bucharest: UNESCO-CEPES.

Salmi, J. (2009). *The Challenge of Establishing World-Class Universities*. Washington, DC: World Bank.

Stevens, P., & Weale, M. (2003). *Education and economic growth*. London: National Institute of Economic and Social Research.

Termpitayapaisit, A. (2006). *Thailand and its knowledge economy*. Retrieved from http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.468.8061&rep=rep1&type=pdf

UNESCO. (2005). *EFR global monitoring report: Education for all the quality imperative*. Paris: UNESCO.

World Bank. (2007). *Towards a Knowledge Economy in Thailand.* The World Bank: Washington, DC.

_____. (2009). *Thailand Social Monitor: Towards a Competitive Higher Education System in a Global Economy*. The World Bank Group: Author.

World Bank EAP (World Bank East Asia and Pacific). (2012). *Putting Higher Education to Work: Skills and Research for Growth in East Asia* (Regional Report). The International Bank for Reconstruction and Development: Author.

การเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่น โดยใช้การฝึกอบรมเชิงจิตวิทยา*

The Life Skills Strengthening for Adolescence's Cyber Network Using by Using the Psychology Training

ภัทราดา เอี่ยมบุญญฤทธิ์**
ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง***
ดร.สกล วรเจริญศรี****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้ 1) เพื่อศึกษาทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่น และ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์..ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 134 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 35 คนที่ได้จากมาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ โดยมีคะแนนทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ต่ำกว่าเปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 และสมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์และโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนแบบทดสอบทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นก่อนและหลังการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาโดยใช้ t-test for dependent samples ผลการวิจัยพบว่า ทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์โดยรวมของวัยรุ่นก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05..โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม แสดงว่า การฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาทำให้วัยรุ่นมีทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : ทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์/ วัยรุ่น

---

*ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินวิโรฒ

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินวิโรฒ

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินวิโรฒ

ABSTRACT

The purpose of this research are 1) to study of life skills of adolescence's cyber network using and 2) to compare of life skills of adolescence's cyber network using before and after received the psychology training. The samples of research were two groups; group one studied the life skills of a cyber network using of one hundred and thirty four of graduate students from the Faculty of Education, Burapha University, using cluster sampling. Group two had training to strengthening the life skills of cyber network using thirty five of graduate students selected purposive sampling from group one which receive the least points and voluntered for the research. The instruments were the life skills of a cyber network using questionnaires and the life skills in a cyber network using psychology training program. The statistics employed were descriptive statistics by mean, standard deviation and comparative before and after analysis the psychology training using a t-test for dependent samples. The results showed that statistically significant different at .05 level of life skills of a cyber network of experimental group existed before and after participated the psychology training.

Keywords : The life skills of cyber network using/ Adolescence

บทนำ

"ทักษะชีวิต" มีความสำคัญอย่างมากต่อมนุษย์ทุกคนบนโลกใบนี้ เพราะมนุษย์ต้องดำรงตนอยู่ในสังคม ซึ่งบุคคลแต่ละคนในสังคมนั้นล้วนแล้วแต่มีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมแตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องใช้ทักษะชีวิตเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น และสามารถที่จะดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข สำหรับความหมายของทักษะชีวิต หรือ Life Skills นั้น เป็นทักษะในด้านสังคมและจิตวิทยา ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลในการจัดการกับความต้องการและสิ่งที่ท้าทายต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังรักษาสภาพจิตใจที่สมบูรณ์ รู้จักแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น หรือในสภาพแวดล้อมต่างๆ ของวัฒนธรรมที่แตกต่างนั้นๆ ได้ (สุริยเดว ทรีปาตี, 2550, หน้า 106-115) ทั้งนี้องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิตไว้ 10 ข้อ ได้แก่ 1) การตัดสินใจ (Decision Making) คือการรู้จักตัดสินใจด้วยตนเองในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น 2) การแก้ปัญหา (Problem Solving) คือสามารถคิดแก้ปัญหาหรือสามารถหาทางออกให้ตัวเองได้ขณะที่เจอกับปัญหา 3) การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) เป็นการนำเหตุและผลมาใช้ประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นความคิดที่ไปสู่การเรียนรู้ คิดค้น ทดลอง และกล้าคิดกล้าทำในสิ่งใหม่อยู่ตลอดเวลา 5) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Effective Communication) เป็นทักษะสำคัญที่ใช้ในการบอกความรู้สึกและเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว 6) การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี (Interpersonal Relationship) เป็นการสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นๆ สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ 7) การตระหนักรู้ในตน (Self-Awareness) คือการรู้จักตนเอง รู้ตนเองว่ามีศักยภาพด้านไหน มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตัวเอง 8) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) การเข้าใจคนอื่นและกล้ายอมรับคนอื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา 9) การเผชิญกับอารมณ์ต่างๆ (Coping with Emotions) คือความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเอง ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ทั้งยัง

สามารถแสดงออกมาได้อย่างเหมาะสม และ 10) การเผชิญกับผู้สร้างความกดดัน (Coping with Stressors) คือการกล้าเผชิญหน้ากับความจริง เช่น เมื่อทำสิ่งใดที่ผิด ก็กล้ายอมรับผิดและกล้าที่จะเผชิญหน้ากับสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้โดยไม่หวาดหวั่น (World Health Organization, 1999)

ในการเสริมสร้างทักษะชีวิตนั้นสามารถนำไปปรับใช้ได้ในหลายๆ ด้านในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างมากต่อเยาวชน และเหมาะสมที่จะทำการเสริมสร้างทักษะชีวิตต่อปัญหาดังกล่าว นั่นคือการใช้สื่อออนไลน์ (Cyber Network) ทุกวันนี้โลกของเรากลายเป็นโลกที่มีการเชื่อมโยงในการติดต่อสื่อสารอย่างง่ายดายเพียงปลายนิ้วมือผ่านเทคโนโลยีที่เรียกว่า “อินเทอร์เน็ต” (internet) ซึ่งได้รับการยอมรับจากคนทั่วโลกว่าเป็นเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงโลกของเราไปตลอดกาล เสมือนการนำโลกทั้งใบมาไว้ตรงหน้าเพียงแค่สั่งด้วยมือเท่านั้นก็สามารถเข้าไปสู่โลกของสื่อออนไลน์ได้

จากการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2554-2557 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า กลุ่มที่ใช้สื่อออนไลน์ส่วนใหญ่ยังคงเป็นกลุ่มวัยรุ่น เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยเรื่อง "ใครเป็นใครบนเครือข่ายสังคมออนไลน์: ความหลากหลายทางคุณลักษณะและพฤติกรรม” (ปิยวัฒน์ เกตุวงศา และศุทธิดา ชวนวัน, 2558) พบว่า กลุ่มประชากรที่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ยังคงเป็นกลุ่มเยาวชน อายุระหว่าง 15-24 ปี แม้ว่าจะมีการขยายตัวของจำนวนผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ไปกลุ่มยังอื่นๆ เช่น เด็ก และผู้สูงอายุ ทั้งยังมีความหลากหลายในด้านการใช้งานด้วย อาทิ การสืบค้นข้อมูลต่างๆ การติดต่อสื่อสารผ่านแอพพลิเคชั่น (Application) การแชท (Chat) ตลอดจนการใช้เพื่อความบันเทิง

สำหรับการใช้สื่อออนไลน์ในกลุ่มวัยรุ่น จากการสำรวจการมีและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี มักใช้อินเตอร์เน็ตในการค้นหาข้อมูลหรือซื้อสินค้าและการบริการมากที่สุด ร้อยละ 79.6 เล่นเกมร้อยละ 65.4 อ่านข่าวสารต่างๆ ร้อยละ 57.4 ดาวน์โหลด (Download) ภาพยนตร์ เพลง วิดีโอ (Video) และฟังวิทยุออนไลน์ ร้อยละ 56.4 และการพูดคุยติดต่อสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ร้อยละ 55.9 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556) จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าวัยรุ่นได้ใช้เวลากับสื่อออนไลน์มากพอสมควร แม้ว่าอินเทอร์เน็ตจะมีประโยชน์ในการค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ แต่ก็เปรียบเสมือนดาบสองคม แท็ปสก็อตต์ (Tapscott, 1998) กล่าวไว้ว่า อินเทอร์เน็ตมีประโยชน์อย่างมาก แต่ก็มีแนวโน้มไปสู่อันตรายมากเช่นกัน หากมีการใช้อย่างไม่รอบคอบและไม่ระมัดระวังอาจนำไปสู่เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเป็นวัยรุ่นที่มีอายุตั้งแต่ 18-19 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ได้เริ่มเข้ามามีโอกาสในการเป็นนิสิตนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย ซึ่งในวัยนี้พบว่าจะแตกต่างไปจากวัยมัธยม เนื่องจากนิสิตนักศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือตนเองและมีอิสระในการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยมากกว่าตอนอยู่โรงเรียน (แพรวพรรณ โสมาศรี, 2556, หน้า 2) อีกทั้งวัยรุ่นยังต้องแสวงหาความรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง (เพาพะงา จิตต์สวาสดิ์, 2553, หน้า 3) ความจำเป็นในการที่จะต้องใช้เครื่องมือสื่อสารเพื่อเข้าถึงสื่อออนไลน์จึงมีมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากวัยรุ่นจะใช้สื่อออนไลน์ในลักษณะดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังพบว่าวัยรุ่นนั้นใช้สื่อออนไลน์ในการหาเพื่อนหรือหาคนรักผ่านอินเตอร์เน็ต จากผลการวิจัยเรื่อง “วัยรุ่นใช้สื่อออนไลน์อย่างไรในการหาคู่” (นิพนธ์ ดาราวุฒิประกรณ์, 2558) พบว่ากลุ่มวัยรุ่นใช้สื่อออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) ในการหา “กิ๊ก” และคู่นอน โดยบางคนอาจพูดคุยสื่อสารกันตามปกติและมีการนัดเจอกัน ในขณะที่บางคนนัดเจอกันแล้วไปมีเพศสัมพันธ์กันโดยที่ผู้ปกครองไม่ทราบ จากพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลให้เกิดเหตุการณ์อื่นๆ ที่ล้วนเป็นข้อเสียต่างๆ นานาตามมา เช่น ตั้งครรภ์ในวัยเรียน มีโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หรือถูกหลอกให้เสียความรู้สึก เป็นต้น อันเป็นผลมาจากการใช้อย่างไม่มีสติและไม่ระมัดระวัง

ทั้งนี้ในปัจจุบันมีคำหนึ่งที่ใช้เรียกกันในวงการสื่อออนไลน์ คือคำว่า Cyberbullying หรือ การกลั่นแกล้งทางอินเตอร์เน็ต อาจกล่าวได้ว่า Cyberbullying เป็นการคุกคามที่น่ากลัวสำหรับวัยรุ่นโดยเฉพาะคนที่มีสภาพจิตใจอ่อนแอเป็นทุนเดิม หรือขาดทักษะชีวิตในเรื่องของการใช้สื่อออนไลน์ บุคคลที่ทำการกลั่นแกล้งทางอินเตอร์เน็ต จะมีความกล้าที่จะใช้คำพูดแสดงการกล่าวร้ายต่างๆ มากกว่าที่จะพูดต่อหน้าโดยมิได้ตระหนักว่าจะกระทบกระเทือนต่อบุคคลที่เป็นเหยื่อมากเท่าใด จึงมีคนให้คำเรียกกลุ่มบุคคลเหล่านี้ว่า “นักเลงคีย์บอร์ด” (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี, 2558) สำหรับในประเทศไทย ผลการสำรวจของบริษัทโทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) (มติชนออนไลน์, 2559) ได้ทำการเก็บข้อมูลจากเด็กไทยทั่วประเทศจำนวน 1,336 คน อายุระหว่าง 12-18 ปี พบว่า เด็กไทยกำลังเผชิญภัยคุกคามบนโลกออนไลน์ที่หลากหลายโดยเฉพาะเรื่องการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) 33% ของเด็กไทยมีประสบการณ์ของการเป็นทั้งผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งหรือก่อกวนบนโลกออนไลน์จากคนที่ไม่รู้จัก หรือจากคนที่รู้จักซึ่งเป็นคนเดียวกับที่แกล้งอยู่ในโลกของความเป็นจริง และในขณะเดียวกันเด็กเหล่านี้ก็เป็นผู้กลั่นแกล้งคนอื่นบนโลกออนไลน์โดยปิดบังไม่เปิดเผยชื่อจริงในการใช้อินเทอร์เน็ต

ความที่กลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ใช้สื่อออนไลน์มากที่สุดจึงควรที่จะมีทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาหรือเกิดเหตุการณ์ใดๆ ที่ไม่พึงประสงค์ ทั้งนี้ การเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่น ผู้วิจัยเลือกใช้การฝึกอบรมเชิงจิตวิทยา เพื่อเป็นการให้ความรู้และเสริมสร้างทักษะชีวิตในด้านต่างๆ International Youth Foundation (2014) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่เยาวชนจะได้รับจากการฝึกอบรมเรื่องทักษะชีวิตเอาไว้ว่า โปรแกรมการฝึกอบรมในเรื่องทักษะชีวิตจะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเจตคติในด้านสังคมของเยาวชนได้ เพราะจะช่วยให้เยาวชนรู้จักการสรรค์สร้างแผนการชีวิตของตนเองที่เหมาะสม เพราะพวกเขาจะได้นำทักษะชีวิตที่ได้เรียนรู้ไปต่อยอดเพื่อทำการบรรลุเป้าหมายในด้านต่างๆ อีกทั้งช่วยให้เยาวชนมีความเข้าใจยิ่งขึ้นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อตัวบุคคล อาทิ การใช้ความรุนแรง เป็นต้น ซึ่งผลลัพธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะช่วยเพิ่มความนับถือตนเอง (Self-esteem) เพิ่มพูนเป้าหมายและความคาดหวังในอนาคตของตนเองได้

ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะใช้การฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาในการเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่น ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าการเสริมสร้างทักษะชีวิตไม่เพียงแต่จะช่วยให้วัยรุ่นรู้จักป้องกันตัวเองจากการใช้สื่อออนไลน์เท่านั้น แต่จะช่วยให้วัยรุ่นได้ตระหนักว่าเราก็ไม่ควรที่จะเป็นผู้ลงมือกระทำปัญหาแก่ผู้อื่นด้วย หากวัยรุ่นมีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อจิตใจของตัวเอง และรู้จักการใช้สื่อออนไลน์อย่างชาญฉลาด วัยรุ่นก็จะสามารถดำรงตนอยู่ในยุคเทคโนโลยีนี้ได้อย่างมีความสุข

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นวัยรุ่นที่มีอายุ 18-19 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะศึกษาศาสตร์ ระดับชั้นปีที 1 ปีการศึกษา 2559 จากมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 244 คน โดยแยกตามสาขาวิชาจำนวน 9 สาขา ได้แก่ สาขาการศึกษาปฐมวัย สาขาการสอนคณิตศาสตร์ สาขาการสอนชีววิทยา สาขาการสอนนาฏยสังคีต

สาขาการสอนฟิสิกส์ สาขาการสอนภาษาจีน สาขาการสอนศิลปะ สาขาการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา และสาขาการสอนเทคโนโลยีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จากสาขาการสอนเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 134 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จากสาขาการสอนเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 35 คนที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ โดยมีคะแนนทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ต่ำกว่าเปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 และสมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบสอบถามทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่น

1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในด้านทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่น

1.2 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่น ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 8 ด้าน รวมทั้งหมด 50 ข้อ

1.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นที่ผู้วิจัยสร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อความให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้ โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง .60-1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำข้อคำถามของแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นที่ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 35 คน

1.5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ (Try out) มาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวม (Item-total correlation) ได้ข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก .20 ขึ้นไปจำนวน 45 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .25-.79 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88

1.6 ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจริงกับนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 134 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ

2. โปรแกรมการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาเรื่องการเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่น

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่น

2.2 ดำเนินการสร้างโปรแกรมการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่น โดยผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของการฝึกอบรมมาใช้ตามแนวคิดของพงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ (2552, หน้า 2-3) ประกอบไปด้วย ผู้จัดและผู้รับการฝึกอบรม วิทยากร ผู้เกี่ยวข้อง หลักสูตรและเนื้อหาของ

การฝึกอบรม วิธีการและสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม สถานที่จัดฝึกอบรม วัสดุ อุปกรณ์การฝึกอบรม และงบประมาณ และประยุกต์ทฤษฎีและเทคนิคต่างๆ ในการให้คำปรึกษามาใช้กับการฝึกอบรม ได้แก่ ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง (The Person Centered Therapy) ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง (Reality Therapy) ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม (Rational Emotive and Behavior Therapy : REBT) ทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis : TA) และเทคนิคการระดมสมอง (Brainstorming) โดยนำทฤษฎีและเทคนิคดังกล่าวมาใช้ในการจัดการฝึกอบรมเข้ากับตัวแปรในแต่ละด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในตน (Self-Awareness) 2) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) 3) การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) 4) การเผชิญกับความกดดันต่างๆ (Coping with Stressors) 5) การตัดสินใจ (Decision Making) 6) การแก้ปัญหา (Problem Solving) 7) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Effective Communication) 8) การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี (Interpersonal Relationship)

2.3 นำโปรแกรมการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย.โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ที่ 1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำโปรแกรมการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยามาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.4 นำโปรแกรมการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นมาดำเนินการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาให้แก่วัยรุ่นจำนวน 35 คนที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ โดยมีคะแนนทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ต่ำกว่าเปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 และสมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยา โดยผลการฝึกอบรมพบว่า พบว่า ทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์โดยรวมของวัยรุ่นก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงภาคเรียนฤดูร้อน (พฤษภาคม-มิถุนายน) ปีการศึกษา 2559

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนิสิต จากนั้นนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้เรียบร้อยแล้วมาตรวจสอบและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. แสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นโดยการแสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

3. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกแบบวัดรายข้อโดยแสดงค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

4. แสดงหลักฐานความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายในแบบแอลฟา (α - Coefficient)

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนแบบทดสอบทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นก่อนและหลังการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาโดยใช้ t-test for dependent samples

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของวัยรุ่นที่ทำการศึกษาทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.60 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 31.40 วัยรุ่นที่อายุ 18 ปีมีมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 79.60 และมีอายุ 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.40

2. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์

ตารางที่ 1ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ (n = 134)

ทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์	$\overline{X}$	*SD*	การแปลผล
1. ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง	3.35	.54	ปานกลาง
2. ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	3.22	.51	ปานกลาง
3. ด้านการคิดวิเคราะห์	3.55	.44	มาก
4. ด้านการเผชิญกับความกดดัน	3.18	.48	ปานกลาง
5. ด้านการตัดสินใจ	3.58	.38	มาก
6. ด้านการแก้ปัญหา	3.18	.45	ปานกลาง
7. ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	3.38	.47	ปานกลาง
8. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	3.64	.60	มาก
รวม	3.39	.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 โดยในแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี โดยมีค่าเฉลี่ย 3.55 3.58 และ 3.64 ตามลำดับ ส่วนทักษะที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ด้านการเผชิญกับความกดดัน ด้านการแก้ปัญหา และด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.35 3.22 3.18 3.18 และ 3.18 ตามลำดับ

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนแบบทดสอบทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นก่อนและหลังการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาโดยใช้ t-test for dependent samples ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลของทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ก่อนและหลังการเข้ารับการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยา (n = 35)

ทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์	การฝึกอบรม	$\overline{X}$	*SD*	*t*	*P*
1. ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง	ก่อน	3.35	.54	3.44*	.00
	หลัง	4.35	.31		
2. ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	ก่อน	3.22	.51	1.54*	.00
	หลัง	4.25	.29		
3. ด้านการคิดวิเคราะห์	ก่อน	3.55	.44	1.60*	.00
	หลัง	4.34	.25		
4. ด้านการเผชิญกับความกดดัน	ก่อน	3.18	.48	2.41*	.00
	หลัง	4.15	.31		
5. ด้านการตัดสินใจ	ก่อน	3.58	.38	3.68*	.00
	หลัง	4.30	.23		
6. ด้านการแก้ปัญหา	ก่อน	3.18	.45	1.87*	.00
	หลัง	4.04	.39		
7. ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	ก่อน	3.38	.47	1.08*	.00
	หลัง	4.17	.32		
8. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	ก่อน	3.64	.60	3.75*	.00
	หลัง	4.36	.30		
รวม	ก่อน	3.39	.36	6.99*	.00
	หลัง	4.25	.21		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์โดยรวมก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาสามารถเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ให้แก่วัยรุ่นได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากับกลุ่มวัยรุ่นตอนปลายที่มีอายุ 18-19 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 134 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.6 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 31.4 วัยรุ่นส่วนใหญ่มีอายุ 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 79.6 และมีอายุ 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.4

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบวัดทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ พบว่า คะแนนทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.3842 โดยในแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับสูง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการตัดสินใจ และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี โดยมีค่าเฉลี่ย 3.5554 3.5796 และ 3.6381 ตามลำดับ ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง คือด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ด้านการเผชิญกับความกดดันต่างๆ ด้านการแก้ปัญหา และด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของปัคและฮาร์ท (Pugh & Hart, 1999) แท็ปสกอตต์ (Tapscott, 1998,) ลิเลียน ดิงค์เลค (ศุวิมล เสริมสุข, 2551) ที่กล่าวว่า เยาวชนมักจะใช้สื่อออนไลน์ในการสานความสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งเป็นทักษะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ในขณะเดียวกันแม้เทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตจะมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อคนในยุคปัจจุบัน แต่ก็ยังมีแนวโน้มไปสู่อันตรายมากขึ้นเช่นกัน ถ้าใช้อย่างไม่รอบคอบและไม่ระมัดระวัง จึงควรที่จะรู้จักคิดวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลข่าวสาร อย่าเพิ่งหลงเชื่อใครง่ายๆ เพื่อที่จะได้ไม่พลาดในการตัดสินใจเมื่อจะทำเรื่องใดๆ รู้จักกลยุทธ์ในการตัดสินใจเนื่องจากเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา จึงสามารถสรุปได้ว่าแบบสอบถามทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์สามารถวัดทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นได้

2. ผลการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ พบว่า ภายหลังได้รับการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยา วัยรุ่นมีทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ดีขึ้นในทุกๆ ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นและอยู่ในระดับมาก..โดยเฉพาะด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง และด้านการตัดสินใจ ส่วนด้านอื่นๆ ก็มีค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้จากการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาผู้วิจัยพบว่า การที่วัยรุ่นมีทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์เพิ่มขึ้น เป็นผลาจากกระบวนการต่างๆ ที่ได้นำมาใช้ในการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยา เช่น เทคนิคกลุ่มสัมพันธ์ การระดมสมอง กรณีศึกษา เป็นต้น เพราะทำให้วัยรุ่นได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้ตระหนักถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่อออนไลน์ ได้เล็งเห็นพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของตนเองชัดเจนมากขึ้น และได้ช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่อออนไลน์ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้วัยรุ่นได้เสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้ออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อนึ่ง วัยรุ่นไม่เคยมีโอกาสเรียนรู้กระบวนการเชิงจิตวิทยาเช่นนี้มาก่อน และไม่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์มาก่อนด้วย เพราะปัจจุบันการใช้สื่อออนไลน์เป็นเรื่องใกล้ตัว ทำให้มองไม่เห็นความจำเป็นของการเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ แต่เมื่อได้มีโอกาสได้การเรียนรู้ พัฒนา เสริมสร้าง และแลกเปลี่ยนในครั้งนี้ ทำให้วัยรุ่นมีความกระตือรือร้น สนใจ ตั้งใจ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยมาใช้

1.1 แบบสอบถามทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์สามารถนำไปใช้ได้กับวัยรุ่น แต่ควรต้องศึกษาถึงรายละเอียดของแบบวัด วิธีการใช้ ตลอดจนปรับให้สอดคล้องกับกลุ่มประชากรที่จะนำไปใช้

1.2 โปรแกรมการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่น ผู้ที่จะนำโปรแกรมดังกล่าวไปใช้ควรทำการศึกษาอย่างละเอียดก่อน และควรเข้าใจถึงวัตถุประสงค์กระบวนการ วิธีการฝึกอบรมต่างๆ รวมไปถึงมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคและทฤษฎีต่างๆ ด้วย นอกจากนี้ควรปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มของผู้รับการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรติดตามผลของวัยรุ่นที่เข้ารับการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาในครั้งนี้ว่าทักษะชีวิตในการใช้สื่อออนไลน์มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบและวิธีการใหม่ๆ ในการพัฒนาทักษะชีวิตให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2.2 โปรแกรมการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยาในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการฝึกอบรมในกลุ่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้ เช่น กลุ่มเด็กที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่น วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้งานอินเตอร์เน็ตที่มีจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตามควรมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาและวิธีการต่างๆ ให้เหมาะสมสอดคล้อง ตลอดจนธรรมชาติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วย

2.3 ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ เจตคติ ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี. (2551). *วุฒิภาวะนักเลงคีย์บอร์ดไทย จากปัญหาระดับชาติสู่ระดับโลก.* วันที่ค้นข้อมูล 30 กรกฎาคม 2559, เข้าถึงได้จาก http://www.thairath.co.th/content/512261

นิพนธ์ ดาราวุฒิประกรณ์. (2558). *วัยรุ่นใช้สื่อออนไลน์อย่างไรในการหาคู่.* วันที่ค้นข้อมูล 30 กรกฎาคม 2559, เข้าถึงได้จาก http://www.ms.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceXI/Download/Book/447-IPSR-Conference-A03-fulltext.pdf

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2559). *ภัยใกล้ตัว!! ผลสำรวจเด็กไทย 33% ถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ เจอแกล้งโพสต์ภาพเปลือยอาบน้ำ.* วันที่ค้นข้อมูล 30 กรกฎาคม 2559, เข้าถึงได้จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1455164121

ปิยวัฒน์ เกตุวงศา และศุทธิดา ชวนวัน. (2558). *ใครเป็นใครบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ความหลากหลายทางคุณลักษณะและพฤติกรรม.* วันที่ค้นข้อมูล 30 กรกฎาคม 2559, เข้าถึงได้จาก http://www.ms.ipsr.mahidol.ac.th/ConferenceXI/Download/Book/447-IPSR-Conference-A02-fulltext.pdf

พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ. (2552). *เทคนิคการฝึกอบรม.* ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

เพาพะงา จิตต์สวาสดิ์. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีครินทรวิโรฒ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

แพรวพรรณ โสมาศรี. (2556). *การศึกษาการใช้ชีวิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.* ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศุวิมล เสริมสุข. (2551). *ทักษะการตัดสินใจ.* วันที่ค้นข้อมูล 8 สิงหาคม 2559, เข้าถึงได้จาก http://www.gotoknow.org/Posts/17502

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). *วัยรุ่น: อินเทอร์เน็ต: เกมส์ออนไลน์.* วันที่ค้นข้อมูล 30 กรกฎาคม 2559, เข้าถึงได้จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/citizen/news/news_internet_teen.jsp

สุริยเดว ทรีปาตี. (2550). ทักษะการเป็นพ่อแม่ (Parenting Skills). *ลูกรัก*, *25*(293), 106-115.

สุริยเดว ทรีปาตี. (2555). *การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของวัยรุ่น.* วันที่ค้นข้อมูล 29 ตุลาคม 2558, เข้าถึงได้จาก http://www.smartteen.net/main/_admin/download/4-30-1387795341.pdf

Don Tapscott. (1998). *Growing Up Digital. The Rise of the Net Generation.* Retrieved October 15, 2015, from http://www.grownupdigital.com/downloads/chapter.pdf

International Youth Foundation. (2014). *Strengthening Life Skills for Youth: A Practical Guide to Quality Programming.* Retrieved October 1, 2016, from https://www.s4ye.org/agi/pdf/Project_Design/Strengthening_Life_Skills_For_Youth.pdf

Mary Jo V. P., & Daniel, H. (1999). *Identity development and peer group participation.* Retrieved December 17, 2015, from http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/cd.23219998406/abstract

World Health Organization. (1999). *Life Skills.* Retrieved December 17, 2015, from https://www.special-learning.com/article/world_health_organization_explanation_of_life_skills

_____. (2014). *Blueprints for Healthy Youth Development~ Life Skills Training Program.* Colorado: The University of Colorado. Retrieved March 3, 2016, from http://www.colorado.edu/blueprints/ 1stgrant/ forms/Application/LSTEducational Outcomes.pdf

รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา
The Model of Evaluation of Water Conservation Consciousness based on 360 degree feedback

ดร.เสาวรส ยิ่งวรรณะ*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา 2) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียน ครู เพื่อน และผู้ปกครองนักเรียนในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนลุ่มน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง ระยะที่ 1 จำนวน 144 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำจากผู้ประเมิน 4 แหล่ง ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และเพื่อน วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนารูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา และตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา

ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) เป้าหมายของการประเมิน (2) สิ่งที่มุ่งประเมิน (3) วิธีการประเมิน และ (4) วิธีการตัดสิน และมีคุณภาพในมิติความถูกต้องครอบคลุม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนประโยชน์ที่ได้รับจากการประเมิน ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการประเมินไปใช้ และความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก 2) นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนลุ่มน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง ระยะที่ 1 มีจิตสำนึกรักษ์น้ำอยู่ในระดับมาก และคุณภาพของผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำด้านความสอดคล้องของผลการประเมินมีค่าอยู่ระหว่าง 0.870-0.988 ด้านความเที่ยงมีค่าอยู่ระหว่าง 0.707-0.968 และด้านความตรงตามเกณฑ์สัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง -0.062-0.809

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop the evaluation model of water conservation consciousness based on 360 degree feedback and 2) to pilot the evaluation model of water conservation consciousness based on 360 degree feedback. The research samples were 144 persons that consisted of students, teachers, friends and parents of the students who joined the research projects under the development of a learning process to enhance water conservation consciousness of basin community youths' Khlong Ta Nae, Phatthalung province at the 1st period. The research process has two parts consist of

*อาจารย์ประจำสาขาการประเมินผลและวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

1) creating and developing the evaluation model of water conservation consciousness based on 360 degree feedback and 2) piloting the evaluation model of water conservation consciousness based on 360 degree feedback.

The research results revealed that 1) the evaluation model of water conservation consciousness based on 360 degree feedback consisted of (1) the goal of evaluation (2) the objects of evaluation (3) the method of evaluation and (4) the methods of judgment. The evaluation model of water conservation consciousness based on 360 degree feedback met the evaluation standards of accuracy at extremely high level, utility, feasibility and propriety at high level 2) Students who joined the research projects under the development of a learning process to enhance water conservation consciousness of basin community youths' Khlong Ta Nae, Phatthalung province at the 1st period have the water conservation consciousness at high level. The Rater Agreement Index were range from 0.870 to 0.988, the reliability were range from 0.707 to 0.968 and the criterion-related validity were range from -0.062 to 0.809.

บทนำ

แผนงานวิจัยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนลุ่มน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง ภายใต้โครงการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาคลองป่าพะยอม - คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง ของมหาวิทยาลัยทักษิณ ใช้เครื่องมือวิจัยเพื่อวัดจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชน ประกอบด้วยเครื่องมือหลัก 2 ชุด ได้แก่ (1) แบบประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำที่มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 3 ระดับ ให้เยาวชนรายงานตนเองเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมที่ปฏิบัติ ซึ่งแบบวัดชุดนี้จะใช้วัดจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนก่อน และหลังจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ และ (2) แบบวัดจิตสำนึกรักษ์น้ำที่มีลักษณะเป็นแบบเขียนตอบให้เยาวชนเขียนตอบตามสถานการณ์ที่สะท้อนระดับจิตสำนึกรักษ์น้ำ 5 ขั้น ตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยหรือคุณลักษณะของ Krathwohl, Bloom, and Masia (1964) ซึ่งคุณลักษณะด้านจิตพิสัยเป็นความรู้สึกทางจิตใจ (Affection) อันได้แก่การมีความสนใจ หรือใฝ่ใจในสิ่งเร้าโดยมีปฏิกิริยาสนองตอบการเห็นหรือให้คุณค่า การจัดระบบของคุณค่าและสร้างเป็นคุณลักษณะนิสัยที่นำไปสู่จิตสำนึก จำแนกระดับความรู้สึกออกเป็น 5 ขั้น คือ 1) การตั้งใจรับ 2) การตอบสนอง 3) การเห็นคุณค่า 4) การมีระเบียบ และ 5) การมีคุณลักษณะ ผลจากการใช้เครื่องมือทั้ง 2 ชุดเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า แบบประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำแบบมาตรประมาณค่า 3 ระดับ ระดับที่ใช้วัดจิตสำนึกรักษ์น้ำมีความละเอียดค่อนข้างต่ำ (ระดับ 1 2 และ 3) ส่วนแบบวัดจิตสำนึกรักษ์น้ำแบบเขียนตอบตามสถานการณ์พบปัญหาเกี่ยวกับการเขียน เนื่องจากเยาวชนกลุ่มเป้าหมายในโรงเรียนเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาไม่สามารถเขียนบรรยายเพื่อสะท้อนระดับจิตสำนึกรักษ์น้ำได้เท่าที่ควร การเขียนตอบจึงเป็นการเขียนตอบแบบเป็นวลี หรือเป็นเพียงประโยคสั้น ๆ และนอกจากนี้เครื่องมือที่ใช้ในการวัดจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น เยาวชนเป็นผู้ประเมินตนเอง (self-assessment) ทั้งสิ้น ดังนั้นผลการประเมินที่ได้จากการประเมินตนเองอาจทำให้มีความน่าเชื่อถือต่ำ

จากปัญหาที่พบเกี่ยวกับผลการใช้เครื่องมือประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนในแผนงานวิจัยระยะที่ 1 และการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน การประเมินจากหลายแหล่ง (multi-

source appraisal) หรือการประเมิน 360 องศา (360 degree feedback) เป็นการประเมินที่ได้จากข้อมูลจากผู้ประเมินหลายแหล่งจะทำให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือ และมีความเป็นปรนัยมากขึ้น (กฤษณา คิดดี, 2547; ดวงใจ สีเขียว, 2549 และวีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2540) การประเมินจากหลายแหล่งนั้นเป็นการประเมินโดยเก็บข้อมูลจากผู้ประเมินมากกว่าหนึ่งแหล่ง อาจจะมีการเก็บข้อมูลทั้งการประเมินตนเอง และการประเมินจากผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง เช่นงานวิจัยของ ณัฐติกา ขวกเขียว (2550) ทำการพัฒนารูปแบบการประเมินจิตพิสัยเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน ช่วงชั้นที่ 1-2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อประเมินจิตพิสัยเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียน โดยมีผู้ประเมิน 4 แหล่ง ประกอบด้วย นักเรียน ครู เพื่อนนักเรียน และผู้ปกครอง

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ได้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา ผู้ที่มีความสนใจ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำเครื่องมือไปใช้เพื่อประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำ และได้สารสนเทศเกี่ยวกับจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนลุ่มน้ำคลองท่าแนะในสภาพจริงตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยหรือคุณลักษณะของ Krathwohl et al. (1964) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา
2. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศาที่ประเมินจากแหล่งอื่นได้แก่ ครู เพื่อน และผู้ปกครอง โดยใช้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชน ตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน 4 มาตรฐาน ได้แก่ ความถูกต้องครอบคลุม ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสมโดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

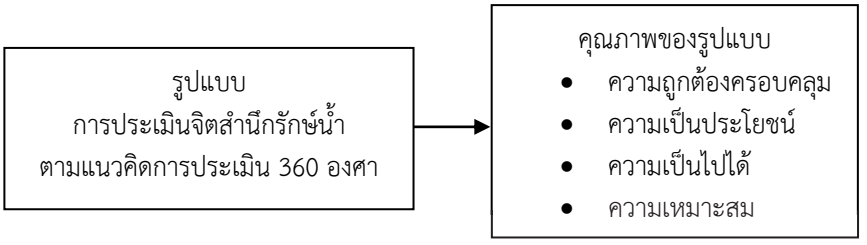

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา ประกอบด้วยผู้ประเมิน 4 แหล่ง ได้แก่ 1) นักเรียน 2) เพื่อน 3) ครู และ 4) ผู้ปกครอง

เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินรูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา พิจารณาจากความเป็นประโยชน์ที่ได้รับจากการประเมิน (utility standard) ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ

การประเมินไปใช้ (feasibility standard) ความเหมาะสม (propriety standard) และความถูกต้องครอบคลุม (accuracy standard)

วิธีดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนารูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา

ร่างรูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา กำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของส่วนต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศาเสนอรูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำ ต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาคุณภาพของรูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศาตามมาตรฐานการประเมิน 4 มาตรฐาน ได้แก่ ความถูกต้องครอบคลุม ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมินตามประเด็นมาตรฐานการประเมิน 4 มาตรฐาน ได้แก่ ความถูกต้องครอบคลุม ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม

ตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา

ทดลองใช้รูปแบบการประเมินตามขั้นตอนในคู่มือการใช้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา และตรวจสอบคุณภาพของผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา พิจารณาจากดัชนีความสอดคล้อง ความเที่ยง และความตรงตามเกณฑ์สัมพันธ์ของผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ นักเรียน ครู เพื่อน และผู้ปกครองนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยในแผนงานวิจัยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนลุ่มน้ำคลองท่านแนะ จังหวัดพัทลุง รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา

โรงเรียน	นักเรียน	ครู	เพื่อน	ผู้ปกครอง
1	5	1	5	5
2	5	1	5	5
3	5	1	5	5
4	5	1	5	5
5	5	1	5	5
6	5	1	5	5
7	5	1	5	5
8	5	1	5	5
9	5	1	5	5

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา และแบบประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบประเมินสำหรับนักเรียน 2) แบบประเมินสำหรับเพื่อน 3) แบบประเมินสำหรับครู และ 4) แบบประเมินสำหรับผู้ปกครอง

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา

รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา หมายถึง โครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ ในการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา ได้แก่ 1) เป้าหมายของการประเมิน 2) สิ่งที่มุ่งประเมิน 3) วิธีการประเมิน และ 4) วิธีการตัดสิน โดยยึดหลักการ แนวคิดของกระบวนการประเมิน 360 องศา ดังภาพที่ 1 และมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบดังนี้

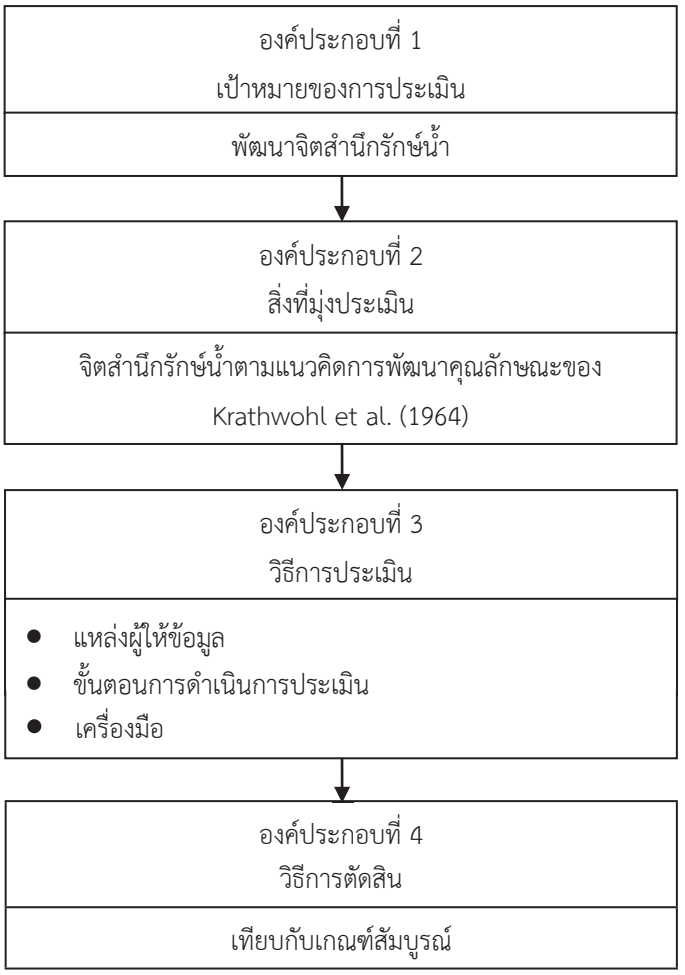

ภาพที่ 1 รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำ

องค์ประกอบที่ 1 เป้าหมายของการประเมิน

การวิจัยในครั้งนี้มีเป้าหมายของการประเมินเพื่อพัฒนาจิตสำนึกรักษ์น้ำของนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง

องค์ประกอบที่ 2 สิ่งที่มุ่งประเมิน

สิ่งที่มุ่งประเมินในการวิจัยนี้ ได้แก่ จิตสำนึกรักษ์น้ำของนักเรียนตามแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะของ Krathwohl et al. (1964) ประกอบด้วย 1) ขั้นการรับรู้ 2) ขั้นการตอบสนอง 3) ขั้นการเห็นคุณค่า 4) ขั้นการจัดระบบคุณค่า และ 5) ขั้นการมีคุณลักษณะ

องค์ประกอบที่ 3 วิธีการประเมิน

วิธีการประเมินที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แหล่งผู้ให้ข้อมูล 2) ขั้นตอนการดำเนินการประเมิน และ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน รายละเอียดดังนี้

1) แหล่งผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา ประกอบด้วย 1) นักเรียน 2) ครู 3) เพื่อน และ 4) ผู้ปกครองของนักเรียน ดังภาพที่ 2

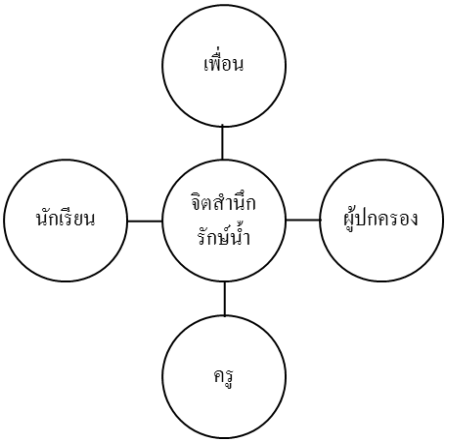

ภาพที่ 2 แหล่งผู้ให้ข้อมูล

2) ขั้นตอนการดำเนินการประเมินจิตสำนึก มีรายละเอียดดังนี้

1. สร้างการยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้กระบวนการประเมิน 360 องศา

1.1 ผู้วิจัยติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแผนงานวิจัยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนลุ่มน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง ระยะที่ 1 เพื่อขออนุญาตทดลองใช้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำ พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดที่จะต้องขอความร่วมมือจากทางโรงเรียน และประโยชน์ที่โรงเรียนและครูตลอดจนนักเรียนจะได้รับ

1.2 จัดประชุมปฏิบัติการสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นเกี่ยวกับ 1) หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา และขั้นตอนที่จะดำเนินการ

2. ดำเนินการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำ

นักวิจัยชี้แจงกับครูผู้ประสานงานของโรงเรียนว่าการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศานั้น ผู้ประเมินแต่ละแหล่งควรทำการประเมินในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันโดยนักเรียน 1 คน ได้รับการประเมินจากครู 1 คน เพื่อน 1 คน ผู้ปกครองของตนเอง 1 คน และนักเรียนประเมินตนเอง

3. การรายงานผลการประเมิน

ภายหลังการเสร็จสิ้นการประเมินผู้วิจัยจัดทำการรายงานผลการประเมินสรุปสำหรับผู้บริหาร ซึ่งเป็นการรายงานผลการประเมินโดยภาพรวมเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน ส่งเสริมจิตสำนึกรักษ์น้ำต่อไป

3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่จะนำไปใช้ในการประเมิน 4 ฉบับ ประกอบด้วย 1) แบบประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำของนักเรียน สำหรับการประเมินตนเอง 2) แบบประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำของนักเรียน สำหรับการประเมินโดยครู 3) แบบประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำของนักเรียน สำหรับการประเมินโดยเพื่อน และ 4) แบบประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำของนักเรียน สำหรับการประเมินโดยผู้ปกครอง โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกรักษ์ การวัดจิตสำนึกรักษ์น้ำ

3.2 สร้างแบบประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำที่มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) จำนวน 30 ข้อ

3.3 นำแบบประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาความสอดคล้องของรายการประเมินกับและเนื้อหาวัตถุประสงค์ที่ต้องการประเมิน และตรวจสอบความเป็นปรนัย ได้แก่ความชัดเจนของภาษา การใช้ภาษา ไม่คลุมเครือ ไม่ซับซ้อน

4. หาค่าดัชนีความสอดคล้องของรายการประเมินกับเนื้อหาวัตถุประสงค์ที่ต้องการประเมิน

ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหาของแบบประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับเนื้อหาวัตถุประสงค์ที่ต้องการประเมิน (Item Objective Congruency : IOC) ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกรายการประเมินนั้นใช้เกณฑ์ค่า IOC มากกว่า 0.50 มีรายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหาของแบบประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา

คุณภาพ	ค่า IOC ของแบบประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำ			
	นักเรียน	เพื่อน	ครู	ผู้ปกครอง
ทั้งฉบับ	มีค่าระหว่าง 0.80 – 0.92	มีค่าระหว่าง 0.83 – 0.91	มีค่าระหว่าง 0.87 – 1.00	มีค่าระหว่าง 0.84 – 0.92

จากตาราง พบว่า แบบประเมินมีความตรงตามเนื้อหาโดยมีความสอดคล้องระหว่างรายการประเมินกับเนื้อหาวัตถุประสงค์ที่ต้องการประเมินทุกฉบับ

องค์ประกอบที่ 4 วิธีการตัดสิน

การตัดสินการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา ใช้การเปรียบเทียบข้อมูลจากการประเมินกับเกณฑ์สัมบูรณ์ (absolute criteria) ดังนี้

1.00 – 1.50 หมายถึง จิตสำนึกรักษ์น้ำอยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.51 – 2.50 หมายถึง จิตสำนึกรักษ์น้ำอยู่ในระดับน้อย
2.51 – 3.50 หมายถึง จิตสำนึกรักษ์น้ำอยู่ในระดับปานกลาง
3.51 – 4.50 หมายถึง จิตสำนึกรักษ์น้ำอยู่ในระดับมาก
4.51 – 5.00 หมายถึง จิตสำนึกรักษ์น้ำอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 คุณภาพของรูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา

รายการตรวจสอบ	ค่ามัธยฐาน	การแปลผล	IR.	การแปลผล
1. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการประเมิน	4.10	มาก	1.05	สอดคล้อง
2. ด้านความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการประเมินไปใช้	4.27	มาก	0.82	สอดคล้อง
3. ด้านความเหมาะสม	4.20	มาก	0.90	สอดคล้อง
4. ด้านความถูกต้องครอบคลุม	4.64	มากที่สุด	0.82	สอดคล้อง

จากตาราง พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ารูปแบบการประเมินมีความถูกต้องครอบคลุมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.64) ส่วนรูปแบบการประเมินมีประโยชน์ที่ได้รับจาการประเมิน ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการประเมินไปใช้ และความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก (ค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.10, 4.27 และ 4.20 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range : IR) พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันทุกด้าน

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา

เมื่อนำรูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศาไปทดลองใช้ได้ผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำรายบุคคลของนักเรียนที่ได้จากผู้ประเมินแต่ละแหล่ง และคุณภาพของผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำ รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำรายบุคคลของนักเรียนที่ได้จากผู้ประเมินแต่ละแหล่ง

คนที่	นักเรียน	ครู	เพื่อน	ผู้ปกครอง
1	3.88	3.88	3.96	3.84
2	3.68	3.64	3.64	3.68
3	3.64	3.72	3.68	3.68
4	3.80	3.68	3.92	3.88
5	3.68	3.76	3.72	3.76
6	4.08	4.0	3.92	3.96
7	4.24	3.92	4.04	3.88
8	3.96	4.04	4.20	4.00
9	3.92	3.96	4.08	4.08

คนที่	นักเรียน	ครู	เพื่อน	ผู้ปกครอง
10	3.88	3.80	3.76	3.72
11	4.08	4.08	3.88	3.80
12	3.88	3.96	4.04	4.20
13	3.72	4.08	4.08	3.88
14	4.08	4.00	3.92	3.96
15	3.72	3.64	3.92	3.96
16	3.92	3.68	3.84	3.72
17	3.88	3.64	4.08	3.72
18	3.92	3.96	3.72	3.64
19	3.64	3.96	3.72	3.64
20	3.72	3.64	3.64	3.64
21	3.92	3.68	3.84	3.72
22	4.20	3.68	4.04	4.04
23	3.84	3.72	3.72	3.64
24	4.08	3.72	4.08	4.08
25	3.80	3.80	3.60	3.64
26	3.52	3.48	3.44	3.56
27	3.72	3.40	3.40	3.48
28	3.92	3.72	3.64	3.60
29	3.72	3.64	3.60	3.56
30	3.60	3.56	3.56	3.64
31	3.68	3.64	3.72	3.68
32	3.72	3.80	3.60	3.64
33	3.92	3.60	4.20	3.68
34	4.04	4.00	4.04	4.04
35	3.88	3.96	4.04	3.76
36	3.68	3.52	3.64	3.64
37	3.56	3.64	3.60	3.60
38	3.88	3.92	4.04	3.92
39	4.00	4.08	3.80	3.76
40	3.72	3.80	3.80	3.72
41	3.88	3.56	4.08	3.72
42	3.68	3.64	3.68	3.64
43	3.60	3.48	3.44	3.56
44	3.60	3.52	3.56	3.56
45	3.76	3.76	3.68	3.64

จากตาราง พบว่า ผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำของนักเรียนด้วยตนเองมีคะแนนจิตสำนึกรักษ์น้ำอยู่ระหว่าง 3.52-4.24 ผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำจากครู นักเรียนมีคะแนนจิตสำนึกรักษ์น้ำอยู่ระหว่าง 3.40-4.08 ผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำจากเพื่อน นักเรียนมีคะแนนจิตสำนึกรักษ์น้ำอยู่ระหว่าง 3.40-4.20 และผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำจากผู้ปกครอง นักเรียนมีคะแนนจิตสำนึกรักษ์น้ำอยู่ระหว่าง 3.48-4.20

เมื่อพิจารณาคุณภาพของผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำ พบว่า 1) ดัชนีความสอดคล้องของผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศาที่ประเมินโดยผู้ประเมิน 4 แหล่ง มีค่าระหว่าง 0.870 ถึง 0.988 2) ความเที่ยงของการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามการประเมิน 360 องศาที่ประเมินโดยผู้ประเมิน 4 แหล่งได้แก่ นักเรียนประเมินตนเอง ครู เพื่อน และผู้ปกครอง มีค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.707 ถึง 0.968 และ 3) ความตรงตามเกณฑ์สัมพันธ์ของผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามการประเมิน 360 องศาที่ประเมินโดยผู้ประเมิน 4 แหล่งได้แก่ นักเรียนประเมินตนเอง ครู เพื่อน และผู้ปกครอง มีค่าความตรงตั้งแต่ -0.062 ถึง 0.809

อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการพัฒนาจากการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการประเมินจิตพิสัยและจัดประชุมแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยยึดหลักการเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อสรุป แล้วจัดทำร่างรูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำและคู่มือการใช้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องครอบคลุม ประโยชน์ที่ได้รับจากการประเมินและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการประเมินไปใช้ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ ในการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำ ได้แก่ 1) เป้าหมายของการประเมิน 2) สิ่งที่มุ่งประเมิน 3) วิธีการประเมิน และ 4) วิธีการตัดสินใจ โดยยึดหลักการแนวคิดของกระบวนการประเมิน 360 องศา หรือการประเมินที่ครบวงจรโดยอาศัยผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้ข้อมูลร่วมกัน การกำหนดแหล่งผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดในการประเมินการสอนของ Wheeler (Wheeler, 1993 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2544) ที่สรุปว่าไม่ควรใช้วิธีการเดียวหรือแหล่งข้อมูลเพียงแหล่งเดียวในการประเมินนักเรียน เนื่องจากการจิตสำนึกรักษ์น้ำของนักเรียนสะท้อนได้หลายมุมมองไม่สามารถหาวิธีการประเมินที่ดีหรือเหมาะสมที่สุดได้จำเป็นต้องใช้หลายวิธีหรือหลายแหล่งข้อมูลเพื่อตรวจสอบยืนยันจิตสำนึกรักษ์น้ำของนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐติกา ขวกเขียว (2550) ที่ทำการประเมินจิตพิสัยเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยทำการประเมินจากแหล่งผู้ประเมิน 4 แหล่ง ประกอบด้วย นักเรียน ครู เพื่อนนักเรียน และผู้ปกครอง

2. การทดลองใช้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา แสดงให้เห็นว่าเป็นรูปแบบการประเมินที่เหมาะสม Jette and Wertheim (2004) เสนอว่าผู้ประเมินและผู้รับการประเมินควรมีความเข้าใจในองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบ มีความเข้าใจแนวทาง และวิธีการนำระบบการประเมินไปใช้ได้เป็นอย่างดีจึงจะช่วยให้รูปแบบการประเมินมีประสิทธิภาพละประสิทธิผลสูงสุด ด้วยเหตุนี้ในการทดลองใช้รูปแบบการประเมินจึงมีประชุมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินแนวทาง และวิธีการในการทดลองใช้รูปแบบการประเมินให้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้การประเมินเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3. ดัชนีความสอดคล้องของผลการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำมีความสอดคล้องกันสูงระหว่างผู้ประเมิน แสดงว่าการประเมินโดยผู้ประเมินจากหลายแหล่งจะให้ผลการประเมินมีความถูกต้อง มีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Edwards and Ewen (1996) และ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2540) ที่กล่าวว่าการประเมินโดยผู้ประเมินแหล่งเดียวอาจมีข้อสงสัยเกี่ยวกับผลการประเมินในด้านความลำเอียงและความเป็นปรนัย ประเมินในแต่ละแหล่งของการประเมินตามแนวคิดการประเมินแบบ 360 องศา มีความรู้ความสามารถในเกี่ยวกับการประเมิน มีความเข้าใจสภาพของการประเมิน หรือมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการประเมินจะส่งผลให้ผลการประเมินมีคุณภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

นำรูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศา ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่มีความยืดหยุ่น และมีมาตรฐานการประเมินตามเกณฑ์ พร้อมกับชุดเครื่องมือสำหรับการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมิน 360 องศาที่มีคุณภาพตามหลักการสร้างเครื่องมือ ไปปรับใช้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้กับบริบทอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการประเมินที่ได้จากการใช้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมินแบบ 360 องศา มาตรวจสอบผลการประเมินว่าผลการประเมินของผู้ประเมินแต่ละแหล่งมีความแตกต่างกันอย่างไร และมีผลต่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จิตสำนึกรักษ์น้ำของนักเรียนที่ได้รับการประเมินต่อไป

2. ควรทำการศึกษารูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำโดยทำการประเมินจากผู้ประเมินหลายแหล่ง และหลายครั้งเพื่อให้ผลการประเมินที่ได้จากการใช้รูปแบบการประเมินจิตสำนึกรักษ์น้ำตามแนวคิดการประเมินแบบ 360 องศามีความถูกต้อง สมบูรณ์ และน่าเชื่อถือมากที่สุดเพื่อความถูกต้อง สมบูรณ์ และน่าเชื่อถือมากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยทักษิณ

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา คิดดี. (2547). *การพัฒนารูปแบบการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐติกา ขวกเขียว. (2550). *การพัฒนารูปแบบการประเมินจิตพิสัยเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน ช่วงชั้นที่ 1-2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ดวงใจ สีเขียว. (2549). *การพัฒนาระบบการประเมินนิสิตนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามแนวคิดการประเมินแบบ 360 องศา โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสรุปอ้างอิง*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2540). การประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรแบบ 360 องศา. *วารสารข้าราชการ*, *42*(4), 46-70.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2544). *การพัฒนามาตรฐานคุณภาพครู และผู้บริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., Masia B. B. (1964). Taxonomy of Educational Objectives. The Classification of Educational Goals, Handbook II: Affective Domain. New York: David Mckay.

วิเคราะห์องค์ประกอบของปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน

Analyzing the factors of Problems and Recommendations in Public Relations Administration of Schools

ดร.จินดา ศรีญาณลักษณ์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ED.6208 ประจำภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 46 คน ของมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น โดยการสุ่มแบบแบ่งหลายขั้นตอน (Satisfied Random Sampling) และแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth-interview questions) วิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยวิธีการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) แบบใช้ทฤษฎี และวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบ (Constant Comparison)

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของปัญหาการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดปัญหา ประกอบด้วย 6 กิจกรรม การวางแผน ประกอบด้วย 4 กิจกรรม การดำเนินงานและการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย 6 กิจกรรม และการประเมินผล 4 กิจกรรม

2. องค์ประกอบของแนวทางแก้ไขปัญหาการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดปัญหา ประกอบด้วย 3 กิจกรรม การวางแผน ประกอบด้วย 4 กิจกรรม การดำเนินงานและการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย 3 กิจกรรม และการประเมินผล 3 กิจกรรม

คำสำคัญ : การประชาสัมพันธ์/ การบริหารงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน/ แนวทางแก้ไขการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน

Abstract

The purposes of this study were to investigate problems and to make recommendations about public relations administration of schools. The sample consisted of 46 students who were undertaking a course in Public Relations and School Community Relations Management at Western University. The sample was selected using both stratified random sampling and purposive sampling. The instrument used to collect data were in-depth interview questions. Also, memos and documents were analyzed using the content analysis method with typological analysis, based on Y's theory, and constant comparison analysis.

*อาจารย์ประจำสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น จังหวัดกาญจนบุรี

The findings of this research were as follows:

1. A total of six activities were given by the students as factors defining public relations problems; four activites were mentioned for planning and programming; six activities were raised for taking action and communication; and four activities were suggested for evaluating the program.

2. The factors involved in the recommendations for public relations administration of schools consisted of defining public relations problems (three activities); planning and programming (four activities); taking action and communication (three activities); and evaluating the program (three activities).

Keywords : Public relations/ Public relations administration of schools/ Recommendations for public relations administration of schools

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลกระทบให้องค์กร หน่วยงาน สถาบันทุกระดับทุกประเภทต้องเพิ่มการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอและเร่งรีบเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางสังคม จึงส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานหรือการบริหารงานขององค์การ หน่วยงาน และสถาบันทุกระดับทุกประเภทเกี่ยวกับ โครงสร้างองค์กร กระบวนการทำงานต่าง ๆ ตลอดจนผลิตผลขององค์กร หน่วยงาน และสถาบันทุกระดับทุกประเภทจึงกลายเป็นองค์กรที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทำให้การประชาสัมพันธ์มีบทบาท หน้าที่เพิ่มมากขึ้นจนเป็นศาสตร์อีกสาขาหนึ่งที่จะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในเชิงสร้างสรรค์เพื่อการบริหารงานและการบริหารงานประชาสัมพันธ์ให้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งการประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกองค์กร ดังที่ วิรัช ลภิรัตนกุล (2553, หน้า 2) ได้กล่าวว่า งานการประชาสัมพันธ์เป็นงานเชิงสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน เป็นงานที่ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและสร้างสัมพันธภาพกลมเกลียวราบรื่นระหว่างหน่วยงานหรือองค์การ สถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง หรือการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งความคิดเห็นของประชาชนหรือประชามติย่อมมีความสำคัญที่อาจจะก่อให้เกิดผลดีผลเสียแก่องค์การสถาบันได้เสมอ

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่ต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนทำให้โรงเรียนมีบทบาทสำคัญ ดังที่ สุรศักดิ์ ปาเฮ (2555, หน้า 4) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญยิ่ง และมีบทบาทในการสร้างสรรค์สังคมด้านการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ จึงต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วยเหตุผลว่า ในสังคมประชาธิปไตยรัฐมีข้อผูกพันที่จะต้องแจ้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินงานให้ประชาชนรับทราบ ซึ่งโรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้กระทำลงไปให้ประชาชนได้ทราบกิจกรรมดังกล่าวจะสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสนใจความเข้าใจ ความมั่นใจ และความร่วมมือร่วมแรงของประชาชน ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นักเรียนได้รับนั้นต้องเกิดจากความช่วยเหลือ ร่วมมือระหว่างสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของนักเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการประชาสัมพันธ์ที่ดีย่อมทำให้ประชาชน และชุมชนได้รับข่าวสารซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะแก้ปัญหาจากอิทธิพลต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา โดยมีการบริหารงานแบบกระจายอำนาจให้กับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) (น้ำหวาน พรมณี, 2551, หน้า 1-2) จากสภาพดังกล่าวทำให้เห็นว่าโรงเรียนกลายเป็นสถาบันการศึกษาที่มีกระบวนการบริหารงานที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นจึงทำให้การประชาสัมพันธ์มีบทบาทมากยิ่งขึ้นในด้านการให้ความรู้ เพื่อให้เกิดผลดีกับองค์กรจะต้องมีการสื่อสารที่ดีหรือการประชาสัมพันธ์ที่ดีทั้งการประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอก จากการศึกษาผลงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาโดยรวมในด้านการกำหนดปัญหา การวางแผน การดำเนินงานและการติดต่อสื่อสาร และการเมินผล ซึ่งเป็นปัญหามาจากข้อมูลในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนไปไม่ถึงชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน ขาดการสื่อสารและการติดตามอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คัทลิปเซ็นเตอร์ และบรูม (Cutlip, Center & Broom, 2006, p. 200) ได้กล่าวถึงกระบวนการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนว่า มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดปัญหาของการประชาสัมพันธ์ (Defining Public Relation Problems) เป็นจุดเริ่มต้นของการประชาสัมพันธ์ โดยการรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงที่มีอยู่เพื่อเป็นการเรียนรู้สถานภาพของหน่วยงานนั้น ๆ ว่าสมควรจะทำการประชาสัมพันธ์อย่างไร 2) การวางแผน (Planning and Programming) เป็นกระบวนการขั้นตอนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ วางแผนการตัดสิน ในการดำเนินงานอย่างมีระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ 3) การดำเนินงานและการติดต่อสื่อสาร (Taking Action and Communication) เป็นการดำเนินการประชาสัมพันธ์ตามแผนงานและขั้นตอนของการประชาสัมพันธ์ มุ่งเน้นการสื่อสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข่าวสาร จูงใจและให้ความบันเทิง การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยหลักการสื่อสาร สร้างความน่าเชื่อถือในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลของโรงเรียน และ 4) การประเมินผล (Evaluating the Program) เป็นการใช้วิธีการอย่างมีระบบในการหาคำตอบว่า การดำเนินงานตามแผนของโครงการต่าง ๆ ได้รับประโยชน์หรือบรรลุผลตามที่ได้วางไว้หรือไม่เพียงใด เพื่อนำคำตอบดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประโยชน์ บรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนต่อไป

ปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาและกระทรวงมหาดไทย เป็นสถาบันการศึกษาที่ภารกิจเกี่ยวกับงานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ซึ่งแต่ละงานมีความสำคัญมาก ประกอบกับโรงเรียนใช้รูปแบบการบริหารงานของโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจอุตสาหกรรมที่ประสบความสำเร็จจากหลักการ วิธีการและกลยุทธ์ในการทำให้องค์การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมีลักษณะการบริหารงานแบบการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ มีอิสระและความคล่องตัวในการตัดสินใจ โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงาน ด้วยลักษณะการบริหารงานที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เห็นได้ว่าเป็นการเพิ่มให้การบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีบทบาทมากยิ่งขึ้น ซึ่งงานการประชาสัมพันธ์เป็นงานหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นภาพลักษณ์ขององค์การ ดังนั้นโรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนางานการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาซึ่งรวมทั้งการจัดการประชาสัมพันธ์ ทรัพยากรบุคคล เครื่องมือและอุปกรณ์ประชาสัมพันธ์ และการเงิน สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารงานประชาสัมพันธ์ จากภารกิจของโรงเรียนและกระบวนการบริหารงานของโรงเรียนจึงทำให้โรงเรียนจะต้องมีการบริหารจัดการงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบว่าที่ผ่านมาโรงเรียนต่าง ๆ มีปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนอย่างไรบ้าง ตามแนวคิดของ คัทลิปเซ็นเตอร์ และบรูม (Cutlip, Center & Broom, 2006, p. 200) และเมื่อมีปัญหาแล้วจะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้อย่างไร จึงจะทำให้โรงเรียนมีการบริหารงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้สอนวิชา ED.6208 การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหางานประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

คำถามในการวิจัย

1. องค์ประกอบของปัญหาการบริหารงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนตามความคิดเห็นของนิสิตที่เรียนระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ED.6208 ภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วยปัจจัยอะไรบ้าง
1. องค์ประกอบของแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนตามความคิดเห็นของนิสิตที่เรียนระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ED.6208 ภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วยปัจจัยอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่เรียนระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ED 6208 ภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2559
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่เรียนระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ED 6208 ภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2559

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะได้ทราบองค์ประกอบของปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้สถาบันการศึกษาโดยทั่วไป สามารถนำแนวทางการแก้ไขการบริหารการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานการประชาสัมพันธ์ของสถาบันการศึกษานั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี และตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ก็สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาหน่วยงานนั้น ๆ ได้เพื่อให้งานประชาสัมพันธ์มีการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ คัทลิปเซ็นเตอร์ และบรูม (Cutlip, Center & Broom, 2006, p. 200) เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 กำหนดปัญหาของการประชาสัมพันธ์ (Defining Public Relation Problems)

1.2 การวางแผน (Planning and Programming)

1.3 การดำเนินงานและการติดต่อสื่อสาร(Taking Action and Communication)

1.4 การประเมินผล (Evaluating the Program)

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย ทั่วประเทศไทยที่เข้าศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น จังหวัดกาญจนบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ED 6208 ประจำภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2559 จำนวน 25 ศูนย์ รวมนิสิตทั้งหมดจำนวน 415 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย ทั่วประเทศไทย จำนวน 25 ศูนย์ ที่เข้าศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น จังหวัดกาญจนบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ED 6208 ประจำภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2559 โดยการสุ่มแบบแบ่งหลายขั้นตอน (Satified Random Sampling) และแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 46 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยกำหนดให้นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนวิชา ED 6208 ประจำภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2559 ตอบแบบสอบถามปลายเปิดแยกเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่เป็นปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการบริหารงานการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนที่นิสิตปฏิบัติงานเป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 46 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยวิธีการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบเหตุการณ์ (Constant Comparison) แบบใช้ทฤษฎีคัทลิปเซ็นเตอร์ และบรูม (Cutlip, Center & Broom, 2006, p. 200) เป็นกรอบการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน 1) กำหนดปัญหาของการประชาสัมพันธ์ 2) การวางแผน 3) การดำเนินงานและการติดต่อสื่อสาร 4) การประเมินผล โดยจำแนกชนิดของข้อมูล 6 ประเภท ได้แก่ 1) การกระทำ (Acts) 2) กิจกรรม (Activities) 3) ความหมาย (Meaning) 4) ความสัมพันธ์ (Relationship) 5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) และสภาพหรือสถานการณ์ (Setting) (กิริยา สังข์ทองวิเศษ, 2560, หน้า 5-6)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ปัญหาในการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน จำแนกชนิดของข้อมูล 6 ประเภท ได้แก่ 1) การกระทำ (Acts) 2) กิจกรรม (Activities) 3) ความหมาย (Meaning) 4) ความสัมพันธ์ (Relationship) 5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) และสภาพหรือสถานการณ์ (Setting) ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดปัญหาของการประชาสัมพันธ์ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารให้ความสำคัญการศึกษาข้อมูลที่เป็นปัญหาการประชาสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนน้อยมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดปัญหาการประชาสัมพันธ์มีน้อย ไม่เป็นระบบ ความชัดเจนในการกำหนดปัญหาการประชาสัมพันธ์มีไม่เพียงพอ การใช้ความรู้หรือประสบการณ์ของบุคลากรในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ กำหนดปัญหาการประชาสัมพันธ์มีน้อย ขาดการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นของปัญหาการประชาสัมพันธ์ต่อฝ่ายต่าง ๆ

1.2 ด้านการวางแผน ความชัดเจนของการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์มีน้อย ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการวางแผนการประชาสัมพันธ์ และการกำหนดนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์ไม่ปรากฏแผนการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ ขาดการกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมงานประชาสัมพันธ์

1.3 ด้านการดำเนินงานและการติดต่อสื่อสาร ขาดบุคลากรปฏิบัติหน้าที่งานประชาสัมพันธ์โรงเรียน ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน การประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนขาดมาตรฐาน จรรยาบรรณ มาตรการกำกับดูการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ ความน่าเชื่อถือของข่าวสารการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนมีน้อย ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรมประชาสัมพันธ์ตามแผน ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้นิเทศติดตามระหว่างการดำเนินงานและการติดต่อสื่อสารของการประชาสัมพันธ์ สื่อที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารงานประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพน้อย เช่น การกระจายเสียงหอกระจายข่าวเสียงตามสาย ต้องจัดทำจุลสาร ใบแจ้งข่าว ใบปลิว เพื่อเป็นการสื่อสารในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น ควรจัดทำบลอด**ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น**

1.4 ด้านการประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลงานการประชาสัมพันธ์ กำหนดวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน ผลงานการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน ควรรวบรวมผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นประจำทุกปี และต้องจัดให้มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน

2. แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน แบ่งเป็น 4 ด้านโดย จำแนกชนิดของข้อมูล 6 ประเภท ได้แก่ 1) การกระทำ (Acts) 2) กิจกรรม (Activities) 3) ความหมาย (Meaning) 4) ความสัมพันธ์ (Relationship) 5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) และสภาพหรือสถานการณ์ (Setting) ดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดปัญหา ควรกำหนดแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องกำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการดำเนิงานประชาสัมพันธ์ ที่มีการกำหนดภาระหน้าที่ของงานอย่างชัดเจน เพื่อปฏิบัติงานศึกษาข้อมูลและสภาพทั่วไปของการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จัดทำเอกสารกำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์โรงเรียนที่หลากหลาย

2.2 ด้านการวางแผน ผู้บริหารโรงเรียนต้องจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายการประชาสัมพันธ์โรงเรียน วัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจน จัดทำแผนการปฏิบัติงานและปฏิทินการปฏิบัติทั้งระยะสั้นและระยะยาว เป็นเอกสารแจกให้ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้รับทราบอย่างทั่วถึงกัน

2.3 ด้านการดำเนินงานและการติดต่อสื่อสาร ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถด้านการประชาสัมพันธ์รับผิดชอบการดำเนินงาน ต้องกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอย่างชัดเจน และเพิ่มงบประมาณในการจัดหาสื่อที่มีคุณภาพมาใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งอุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ ที่มีคุณภาพมาใช้ในการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.4 ด้านการประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการประเมินการประชาสัมพันธ์โรงเรียน กำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ต้องให้ผู้ที่ปฏิบัติงานและเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานประชาสัมพันธ์ เพื่อนำมาใช้ในการประเมินงานประชาสัมพันธ์ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของปัญหาการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดปัญหา ประกอบด้วย 6 กิจกรรม การวางแผน ประกอบด้วย 4 กิจกรรม การดำเนินงานและการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย 6 กิจกรรม และการประเมินผล 4 กิจกรรม

2. องค์ประกอบของแนวทางแก้ไขปัญหาการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดปัญหา ประกอบด้วย 3 กิจกรรม การวางแผน ประกอบด้วย 4 กิจกรรม การดำเนินงานและการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย 3 กิจกรรม และการประเมินผล 3 กิจกรรม

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบของปัญหาการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1.1 กำหนดปัญหา ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ ผู้บริหารให้ความสำคัญการศึกษาข้อมูลที่เป็นปัญหาการประชาสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนน้อยมาก การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดปัญหาการประชาสัมพันธ์มีน้อย ไม่เป็นระบบ ความชัดเจนในการกำหนดปัญหาการประชาสัมพันธ์มีไม่เพียงพอ การใช้ความรู้หรือ ประสบการณ์ของบุคลากรในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ กำหนดปัญหาการประชาสัมพันธ์มีน้อย ขาดการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นของปัญหาการประชาสัมพันธ์ต่อฝ่ายต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของงานประชาสัมพันธ์ ซึ่งปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีส่งเสริมให้ต่างคนต่างอยู่ เพียงแต่มีโทรศัพท์มือเครื่องเดียวก็ไม่จำเป็นต้องสนใจใครได้รับข่าวสารข้อมูลโดยตรง ประกอบกับผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษามีภาระงานสอนและงานในหน้าที่มากจึงทำให้งานประชาสัมพันธ์มีความสำคัญลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของน้ำหวาน พรมณี (2551, หน้า 88) พบว่า ด้านกำหนดปัญหามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการวางแผน ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ ความชัดเจนของการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์มีน้อย ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการวางแผนการประชาสัมพันธ์ และการกำหนดนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์ ไม่ปรากฏแผนการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ ขาดการกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมงานประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความไม่พร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ รวมทั้งด้านความรู้ความสามารถของบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นนักประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนจึงไม่สามารถดำเนินการวางแผนการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำหวาน พรมณี (2551, หน้า 90) และอัญชิรี บัวศรี (2550) พบว่า การวางแผนงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ในสภาพความเป็นจริงแล้วก็ทำเรื่อยโดยไม่เน้นประสิทธิภาพของงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

1.3 ด้านการดำเนินงานและการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ ขาดบุคลากรปฏิบัติหน้าที่งานประชาสัมพันธ์โรงเรียน ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน การประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนขาดมาตรฐาน จรรยาบรรณ มาตรการกำกับดูการปฏิบัติงานด้านการ

ประชาสัมพันธ์ ความน่าเชื่อถือของข่าวสารการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนมีน้อย ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรมประชาสัมพันธ์ตามแผน ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้นิเทศติดตามระหว่างการดำเนินงานและการติดต่อสื่อสารของการประชาสัมพันธ์ สื่อที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารงานประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพน้อย เช่น การกระจายเสียง หอกระจายข่าวเสียงตามสาย ต้องจัดทำจุลสาร ใบแจ้งข่าว ใบปลิว เพื่อเป็นการสื่อสารในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น ควรจัดทำบลอดประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนผู้บริหารขาดหลักการบริหารจัดการที่ดี (Good Governnance) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัญชิรี บัวศรี (2550, หน้า 92) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานและการติดต่อสื่อสารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีปัญหาดังที่กล่าวมา

1.4 ด้านการประเมินผล ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลงานการประชาสัมพันธ์ กำหนดวิธีการประเมินการปฏิบัติงาน ผลงานการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน ควรรวบรวมผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นประจำทุกปี และต้องจัดให้มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า จากผลการวิเคราะห์พบว่าระบบการดำเนินงานของโรงเรียนยังมีจุดอ่อนอีกมากมายหลายส่วน จึงทำให้ส่งผลการประเมินผลการปฏิบัติไม่สามารถดำเนินการได้เท่าที่ควรจะเป็น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของน้ำหวาน พรมณี (2551, หน้า 92) พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมีประสบการณ์ด้านการประเมินผลน้อยมาก เพราะว่าผู้บริหารและข้าราชการครูโรงเรียนมีประสบการณ์ด้านการประเมินผลน้อย

2. แนวทางแก้ไขการบริหารงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน แต่ละด้านประกอบด้วยปัจจัยที่สอดคล้องกับปัญหาการบริหารงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดปัญหา พบว่า ควรกำหนดแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องกำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ที่มีการกำหนดภาระหน้าที่ของงานอย่างชัดเจน เพื่อปฏิบัติงานศึกษาข้อมูลและสภาพทั่วไปของการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จัดทำเอกสารกำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์โรงเรียนที่หลากหลาย จัดให้มีการเก็บเอกสารให้เป็นระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดประเด็นปัญหาเป็นขั้นตอนแรกของการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน จึงมีความจำเป็นที่จะสำรวจข้อมูลตามสภาพจริงว่าปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่เป็นอย่างไร จึงนำมาเป็นแนวทางในแก้ปัญหาปัญหาการบริหารงานการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของน้ำหวาน พรมณี (2551, หน้า 96) ที่พบว่าแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ต้องดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการเพื่อก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม มีการตัดสินใจร่วม

2.2 ด้านการวางแผน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายการประชาสัมพันธ์โรงเรียน วัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจน จัดทำแผนการปฏิบัติงานและปฏิทินการปฏิบัติทั้งระยะสั้นและระยะยาว เป็นเอกสารแจกให้ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้รับทราบอย่างทั่วถึงกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวางแผนเป็นกระบวนการในการกำหนดทางเลือกในการดำเนินงานในอนาคตเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การบริหารงานการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน (น้ำหวาน พรมณี, 2551, หน้า 96-97 อ้างอิงใน ประชุม รอดประเสริฐ, 2533, หน้า 164) จึงทำให้ครูผู้สอนและผู้ปฏิบัติงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนเสนอเป็นแนวทางในการแก้ไขเพื่อตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบาย เป้าหมายที่ควรทำให้การวางแผนการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ด้านการดำเนินงานและการติดต่อสื่อสาร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถด้านการประชาสัมพันธ์รับผิดชอบการดำเนินงาน ต้องกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอย่างชัดเจน และเพิ่มงบประมาณในการจัดหาสื่อที่มีคุณภาพมาใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งอุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ ที่มีคุณภาพมาใช้ในการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การมีคณะกรรมการรับผิดชอบการบริหารงานประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจนจะทำให้การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่ง มีการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม มีการตัดสินใจร่วมกัน มีการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ น้ำหวาน พรมณี (2551, หน้า 97) พบว่า การตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน สามารถทำให้การบริหารงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 ด้านการประเมินผล พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการประเมินการประชาสัมพันธ์โรงเรียน กำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ต้องให้ผู้ที่ปฏิบัติงานและเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานประชาสัมพันธ์ เพื่อนำมาใช้ในการประเมินงานประชาสัมพันธ์ต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การประเมินผลทำให้ทราบว่าการดำเนินงานและการบริหารงานการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเป็นอย่างไร บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ น้ำหวาน พรมณี (2551, หน้า 98) พบว่า แนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนของในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 กำหนดให้มีคณะกรรมการประเมินผลงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีหน้าที่ประชุมร่วมกันพิจารณาตรวจสอบวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมในแผนงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เป็นโรงเรียน ควรดำเนินการดังนี้

1.1 พัฒนาศักยภาพของบุคลากรตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่งานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยกับงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยการส่งบุคลากรดังกล่าวเข้ารับการอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้นให้สามารถปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ผลการวิจัยทำให้ทราบว่าต้องจัดหางบประมาณเพิ่มมากขึ้นหรือของบประมาณขึ้นไปยังหน่วยเหนือให้จัดสรรงบประมาณด้านงานประชาสัมพันธ์ เครื่องมืออุปกรณ์ในการติดต่อสื่อสาร พร้อมทำแผนปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์นำเสนอให้ชัดเจนสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

1.3 จัดให้มีการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เพื่อเป็นการติดตามผล

2.2 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

2.4 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาและกระทรวงมหาดไทยที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

กิริยา สังข์ทองวิเศษ. (2560). *การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ.* ขอนแก่น: สาขาวิชาพืชไร่ ภาควิชาพืชศาสตร์และทรัพยากรการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

น้ำหวาน พรมณี. (2551). *ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนในอำเภอเขาฉกรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา

วิรัช ลภิรัตนกุล. (2553). *การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) ครั้งที่ 12*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2555). *เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการครูและบุคลากรฝ่ายประชาสัมพันธ์โรงเรียนในสังกัด สพป. แพร่เขต 2*. เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2555 ณ ห้องประชุม สพป. แพร่ เขต 2 (ส่วน 2).

อัญชิรี บัวศรี. (2550). *ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานประชาสัมพันธ์วิทยาลัยชุมชนสระแก้ว*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Cutlip, S. M., Center, A. H., & Broom, G. M. (2006). *Effective Public Relations*. New Jersey: Prentice-Hall.

วรรณกรรมวิจารณ์
เมื่อครูไทยเรียนรู้การสอนประชาธิปไตยในออสเตรเลีย

ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย. (2559). *เมื่อครูไทยเรียนรู้การสอนประชาธิปไตยในออสเตรเลีย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฟรีดริช เอแบร์ต. 107 หน้า.

ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย. (2560). *เมื่อครูไทยเรียนรู้การสอนประชาธิปไตยในออสเตรเลีย เล่มที่ 2*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฟรีดริช เอแบร์ต. 82 หน้า.

ดร.วรวุฒิ เพ็งพันธ์*

หนังสือรวมบทความทางวิชาการ เมื่อครูไทยเรียนรู้การสอนประชาธิปไตยในออสเตรเลีย ทั้งเล่มที่ 1 และเล่มที่ 2 นี้เป็นความพยายามสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานของคณะครูและนักการศึกษาด้านการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ที่ได้รับโอกาสร่วมในโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับ ดร.เดวิด ซิงเยอร์ (David Zynger) มหาวิทยาลัยโมนาซ เมืองเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย โดยได้มีโอกาสสังเกตการณ์ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ได้แลกเปลี่ยนกับคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยโมนาซและมีโอกาสได้เข้าไปสังเกตการณ์การประชุมสภาผู้แทนราษฎรระดับมลรัฐ พบปะกับตัวแทนพรรคการเมือง ตลอดจนได้แลกเปลี่ยนมุมมองกับผู้ที่รับผิดชอบงานด้านหลักสูตรระดับมลรัฐและผู้แทนจากสถาบัน ACARA ที่ดูแลการพัฒนาหลักสูตรระดับชาติ ได้เข้าร่วมกิจกรรมวันแรงงานสากลที่ผู้คนออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องในประเด็นต่างๆ รวมถึงการเข้าไปใช้พิพิธภัณฑ์สองแห่งของเมืองเป็นแหล่งเรียนรู้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมือง

หนังสือรวมบทความทางวิชาการ เมื่อครูไทยเรียนรู้การสอนประชาธิปไตยในออสเตรเลีย เล่มที่ 1 เป็นการสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานของคณะครูและนักการศึกษาด้านการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง รุ่นที่ 1 จำนวน 6 วันเต็ม โดยมีเนื้อหาสาระของบทความทางวิชาการจำนวน 8 เรื่องดังต่อไปนี้

1.1 เรื่อง พลเมืองหลากอัตลักษณ์: ตัวตน ความเป็นพลเมืองและการอยู่ร่วมกันในสังคมหลากหลายวัฒนธรรม โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานเครือข่ายการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย และอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการบอกเล่าถึงเมืองใหญ่แห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการจำแนกพลเมืองออสเตรเลียเป็น 6 ประเภท วิธีการสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมแห่งความหลากหลาย และการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศออสเตรเลียไว้อย่างชัดเจน

*อาจารย์ประจำภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.2 เรื่อง หลักสูตร: เข็มทิศ พิมพ์เขียวและแผนที่ในการพัฒนาพลเมืองของประเทศ โดย ดร.เฉลิมชัย พันธ์เลิศ ผู้อำนวยการสถาบันสังคมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของหลักสูตร โดยพยายามอธิบายหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย โดยเขียนถึงบทเรียนและความท้าทายในการการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของไทยไว้อย่างน่าสนใจ

1.3 เรื่อง แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมทางสังคม: บทเรียนจากประเทศออสเตรเลีย โดย ดร.ชัยรัตน์ โตศิลา อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งหาคำตอบของการพัฒนาพลเมือง และกระบวนวิธีในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่มุ่งเน้นความยุติธรรมในสังคมซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมไทย

1.4 เรื่อง หน้าต่างของโอกาสกับการพัฒนาโรงเรียนสร้างพลเมืองประชาธิปไตย: บทสะท้อนประสบการณ์จากออสเตรเลีย โดย ผอ.เสถียร พันธ์งาม ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา) จังหวัดศรีสะเกษ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการบอกเล่าเรื่องราวการเดินทางเพื่อเรียนรู้ประชาธิปไตย โดยเปรียบเทียบระหว่างการศึกษาออสเตรเลียกับการศึกษาไทย และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาไทยในมุมมองผู้บริหารสถานศึกษา

1.5 เรื่อง เปิดโลกการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตยมุมมองของครูประถมฯไทยต่อโรงเรียนในออสเตรเลีย โดย ครูซาลีนา โต๊ะลูโบ๊ะ ครูโรงเรียนบางโงปาแต จังหวัดนราธิวาส และครูศิริขวัญ เพ็ญจิตต์ ครูโรงเรียนบ้านเงา จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้เขียนถึงโรงเรียนระดับประถมศึกษาสามารถสอนพลเมืองในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การสอนให้คิดวิเคราะห์และมีเหตุผล การฝึกทักษะการแสดงความคิดเห็น การสร้างพลเมืองที่มีจิตอาสา การฝึกทักษะพลเมืองในอนาคต การสร้างพลเมืองที่ไม่ทอดทิ้งกัน การสอนพลเมืองให้พร้อมรับกับเหตุฉุกเฉิน และการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นที่อยากเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้ยังให้ข้อสังเกตต่อบทบาทของครูเพื่อการเรียนรู้และนำมาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม

1.6 เรื่อง การศึกษาที่ไม่ทอดทิ้งความเป็นมนุษย์ สังคมและความเปลี่ยนแปลง:บทสังเคราะห์ประสบการณ์จากออสเตรเลียถึงการศึกษาไทย โดย อาจารย์อภัยชนม์ สัจจะพัฒนกุล อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการบอกเล่ามุมมองความคิดของลักษณะและเป้าหมายที่สำคัญของโรงเรียนที่มุ่งเน้นการสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไว้อย่างน่าชวนติดตาม

1.7 เรื่อง ส่องวิถี (สร้าง) พลเมืองประชาธิปไตยบน “พื้นที่สาธารณะ” รัฐวิคตอเรีย ออสเตรเลีย โดย ดร.พัทธ์ธีรา นาคอุไรรัตน์ อาจารย์ประจำสถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้พื้นที่สาธารณะกับการเรียนรู้ของพลเมืองประชาธิปไตย ได้แก่ การเรียนรู้กลุ่มสหภาพแรงในวันแรงงานสากลที่ออกมาเคลื่อนไหวในฐานะพละกำลังของเมือง การเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ในฐานะที่เป็นความทรงจำสาธารณะของพลเมือง การใช้ประโยชน์ของห้องสมุดในฐานะแหล่งบ่มเพาะคุณภาพของพลเมืองประชาธิปไตย รัฐสภาในฐานะพื้นที่และคนสาธารณะ และโรงเรียนในฐานะแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมืองหลายแบบ และได้สะท้อนมุมมองถึงสังคมไทยในปัจจุบัน

1.8 เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้าง “พลเมือง” กรณีศึกษาโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์ในรัฐวิกตอเรีย โดย ครูปราศรัย เจตสันต์ โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม กรุงเทพมหานคร เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมืองอันได้แก่ การสร้างพลเมืองตื่นรู้สองข้างถนน ความสำคัญของโรงเรียนในการสร้างบรรยากาศของห้องเรียนต่อการสร้างพลเมือง การศึกษาที่จะตอบสนองการเรียนรู้ที่หลากหลายด้วยการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียน

แสดงความคิดเห็น การเรียนรู้พิพิธภัณฑ์เพื่อเชื่อมโยงอดีตเป็นบทเรียนพลเมืองในการสร้างความเข้าใจและการอยู่ร่วมกัน โดยมุ่งเน้นไปที่การบูรณาการสหวิทยาการเพื่อสร้างพลเมือง

หนังสือรวมบทความทางวิชาการ เมื่อครูไทยเรียนรู้การสอนประชาธิปไตยในออสเตรเลีย เล่มที่ 2 เป็นการสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานของคณะครูและนักการศึกษาด้านการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง รุ่นที่ 2 จำนวน 6 วันเต็ม โดยมีเนื้อหาสาระของบทความทางวิชาการจำนวน 10 เรื่อง ดังต่อไปนี้

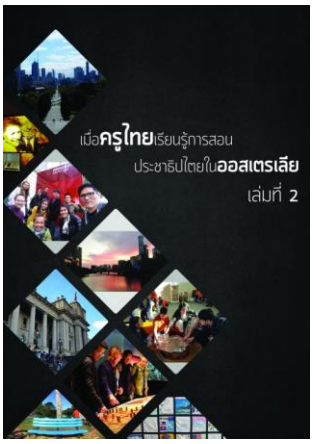

2.1 เรื่อง การพัฒนากลไกทางสังคมและการเมืองเพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรมและไม่ทอดทิ้งกัน โดย ดร.วัชรฤทัย บุญธินันท์ อาจารย์ประจำสถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างชาติของประเทศออสเตรเลียในอดีต จนถึงการสร้างสังคมที่เป็นธรรมและไม่ทอดทิ้งกันในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างน่าสนใจ

2.2 เรื่อง ออกไปสัมผัสเมลเบิร์นเพื่อที่จะเข้าใจตัวเราเอง พื้นที่สาธารณะ สัญญะในวิถีประชาธิปไตยและอำนาจพลเมือง โดยคุณโตมร อภิวันทนากร กลุ่มมานีมานะ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการบอกเล่าประสบการณ์การเรียนรู้ในพื้นที่แห่งการกล่อมเกลาให้ผู้คนเคารพในความแตกต่างท่ามกลางความคล้ายคลึงกันบนพื้นที่สาธารณะอันจะเป็นประโยชน์ในการสร้างคุณภาพชีวิตของพลเมืองได้อย่างเหมาะสม

2.3 เรื่อง ออสเตรเลีย: ก่อนและหลังที่ได้สัมผัสในทัศนะของครูสังคมศึกษา โดย ครูณัฐติวรรณ ยืนยงค์นาน โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา จังหวัดเพชรบุรี เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการบอกเล่าประสบการณ์ก่อนและหลังการเรียนรู้ประเทศออสเตรเลีย ในมุมมองประชาธิปไตยในวิถีชีวิตที่ไม่ใช่แค่การเลือกตั้งพียงอย่างเดียว โรงเรียนในฝันและห้องเรียนที่มีชีวิตที่เน้นสร้างพลเมืองประชาธิปไตย และทรรศนะของครูสังคมศึกษาต่อการสร้างพลเมืองประชาธิปไตยในประเทศออสเตรเลีย

2.4 เรื่อง มุมมองการจัดการเรียนรู้สู่การสร้างคุณลักษณะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเครือออสเตรเลีย โดย ครูทวิช ลักษณ์สง่า ครูโรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของพลเมืองประชาธิปไตย วิธีการเรียนรู้คุณลักษณะของพลเมืองประชาธิปไตย และการจัดการเรียนรู้สู่การสร้างคุณลักษณะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเครือรัฐออสเตรเลีย

2.5 เรื่อง โรงเรียนเพื่อเด็กทุกคน โดย ครูวจิรา วรเกต โรงเรียนราชวินิตประถมบางแค กรุงเทพมหานคร เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการบอกเล่าประสบการณ์การเรียนรู้ถึงวิธีการของโรงเรียนในการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน การเตรียมความพร้อมอย่างเข้าใจและเรียนรู้เป้าหมายร่วมกันเพื่อการพัฒนาไปพร้อมกันจึงจะประสบผลสำเร็จ

2.6 เรื่อง 3 ดี วิถีพลเมือง: กับการป้องกันดูแลและพัฒนาเด็กเยาวชนในประเทศออสเตรเลีย โดย คุณไตรรงค์ บัวสุวรรณ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงแนวคิด 3 ดีเข้ากับการสร้างพลเมืองของออสเตรเลีย ได้แก่ พื้นที่ดี สื่อดี และภูมิดีที่มีอยู่ในกระบวนการสร้างพลเมือง จึงก่อให้เกิดผลต่อเด็กและเยาชนของออสเตรเลียคือมี สมรรถนะที่ดี มีทักษะชีวิตที่ดี มีการตระหนักถึงผู้อื่น

2.7 เรื่องถอดบทเรียนพหุวัฒนธรรมนิยมจากออสเตรเลีย โดย ดร.ซัมซู สาอุ อาจารย์ประจำวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิด นโยบายพหุวัฒนธรรมนิยม รูปแบบการสร้างพลเมืองในสังคมที่มีความหลากหลาย ได้แก่ การบูรณาการกิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษา การสอนภาษาอังกฤษท่ามกลางความหลากหลาย กิจกรรมที่นำอัตลักษณ์ความแต่งต่าง

มาสู่ห้องเรียน วัฒนธรรมและการจัดห้องเรียนแบบประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา จากพื้นที่ส่วนตัวสู่พื้นที่ส่วนรวม การส่งเสริมความหลากหลายในมหาวิทยาลัยโมนาซในพื้นที่ของผู้คนที่แตกต่างกัน และการบูรณาการแนวคิดดังกล่าวมาสู่พื้นที่เล็กๆ ที่มีความหลากหลายในจังหวัดปัตตานี

2.8 เรื่องพลเมืองประชาธิปไตยของออสเตรเลีย โดย ดร.มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการให้ความหมายของความเป็นพลเมืองและแนวทางการสร้างความเป็นพลเมืองของประเทศออสเตรเลีย

2.9 เรื่อง ออสเตรเลีย: ประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต โดย อาจารย์อนรรฆ สมพงษ์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับหนังสือเรียนและพิพิธภัณฑ์ในฐานะพื้นที่สื่อสารประวัติศาสตร์ของผู้คน การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อการส่งเสริมความเป็นพลเมือง และวิธีการที่ทำให้การสอนวิชาประวัติศาสตร์นำไปสู่การสร้างความเป็นพลเมือง

2.10 เรื่อง เมื่อครูไทยเรียนรู้การสอนประชาธิปไตยในออสเตรเลีย โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานเครือข่ายการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย และอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการบอกเล่าความเป็นมาของการไปศึกษาดูงานเรียนรู้การสอนประชาธิปไตยในออสเตรเลีย จนนำมาสู่การรวบรวมบทความทางวิชาการเพื่อการนำประสบการณ์ต่างๆมาสื่อสารสู่สาธารณะให้แก่ผู้สนใจในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตยต่อไป

จากเนื้อหาสาระของหนังสือทั้ง 2 เล่มนั้น ทำให้เห็นภาพของการสร้างพลเมืองประชาธิปไตยในประเทศออสเตรเลีย ผ่านประสบการณ์การศึกษาดูงานของครูและนักการศึกษาที่มีความหลากหลายทางความคิดและศาสนาจากทุกภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งมีเป้าหมายร่วมทางเป็นหนึ่งเดียวกันคือการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตยในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ดังนั้นหนังสือทั้ง 2 เล่มนี้จึงเป็นหนังสือที่มีคุณค่าต่อผู้อ่านในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลกด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังเป็นแบบอย่างที่ดีของการศึกษาดูงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีเผยแพร่สื่อสารองค์ความรู้สู่สารธารณชนอย่างเป็นรูปธรรม

Department of Vocational Education and Social Development
Faculty of Education, Burapha University
ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
โทรศัพท์ 038-102067 โทรสาร 038-391043
http://www.edu.ac.th/vesd